STOCKHOLMSSCENER

BAKOM KULISSERNA

BERÄTTELSER

AF

EMILIE FLYGARE-CARLÉN.

ANDRA ÖFVERSEDDA UPPLAGAN.

STOCKHOLM.
BOKFÖRLAGSBYRÅN.

Norrköping 1884, M. W. Wallberg & Comp. Boktryckeri

Förord till den elektroniska utgåvan

Originalupplagan utkom 1864. Här har andra översedda upplagan från 1884 scannats.

Logeraren.

———

1.

Värden och värdinnan.

Hvad är en logerare?

Ack, det är en på samma gång mycket olycklig och mycket vigtig person. Finnes det väl ett hem i något af dessa aflägsnare trakter, der fattigdomen företrädesvis gömmer sig, som icke hyser en à två, stundom ända till fyra logerare! Hvarmed skulle hyran eljest betalas, och hvar skulle eljest dessa bedröfliga ungkarlar, afsigkomna lycksökare och dykare på lifvets vida farvatten finna en hamn, då de ej mera ega ens den uslasle farkost, den de kunna kalla egen?

Den reglerade husfadern, han som eger en half stuga barn och en vigd eller ovigd maka att draga tyngsta delen af lasset, står med vigtig min och alnen i hand framför den minst belamrade väggen i kammaren och mäter och mäter. Tre alnar måste det ovilkorligt till, och ett qvarter öfver ändå, men mer behöfves heller icke — ty den

stackars logeraren får för sin veckostyfver, noggrant erlagd, icke mer utrymme i lifstiden än han efter döden får gratis, åtminstone under tio år. Medan mannen mäter med alnen, står hustrun bakom och gör sin beräkning med ögonen och hoppas att väggen eller rättare hvad deraf återstår blir för kort för något sängställe, så att hon får behålla den der biten vid dörren för vattenspannen, diskämbaret och skrinet med småbarnens garderobs-trasor.

En söndagsmorgon 1858 försiggick just en dylik mätning i ett rum på nedra botten af ett hus beläget invid det ödsliga qvarteret Träskfloden.

Denna bostod tillhörde en hederlig skoflickare, som nyligen meddelat sin qvinna den ovälkomna nyheten, att han aftonen förut lofvat husrum åt ännu en logerare.

“Jag skulle vilja veta“, sade hans äkta hälft, då hon förstod att saken redan kommit till stånd, “om du, Anton, hade alla skrufvarne i behåll, när du inlät dig i sådan kommission — och så mycket du begriper, jag går aldrig in på det!“

“Nog begriper jag att du är en styfmunt och stursk qvinna — det fick jag besked om redan första timman jag blef vigd med dig — men Anton Wennergren är just inte någon lättbetslad kjortelkarl, när han sätter sig på *tvären*; och då jag säger: här skall bli rum, så blir det rum ... förstår du, Mina!“

Madam Mina Wennergren, ännu ung och på utseendets vägnar väl bibehållen, nöjde sig med att slå ihop händerna af förvåning. Hennes man hade just icke vant henne vid ett så strängt husbondevälde.

“Rätt så, du“, fortsatte han, medan han var i farten med sin myndighet, “packa tillsammans invändningarne och fyll halm i det madrassvaret, som vi ha efter gamle bokbindarn, som kom på försörjningen — jag vet att du tvätta’t, Mina du!“

“Säg åtminstone om det bara blir en nattlogerare som de andra två?“

“Nej, han har ett nätt arbete för sig hemma om dagarne — han är, må du tro, en riktigt fin karl, att höra till fattigt folk.“

“Jaså“, svarade hustrun, rodnande ända upp öfver hårfästet, “nu skall jag då också mista den smulan af fönstret, som ditt verkstadsbord lemnar qvar för ena snippen af strykbrädet — är du resonlig, du?“

“Jag kan inte göra pengar, Mina! Det är nu åtta dar sedan den 1 oktober, och du vet hvad som resterar på qvartalet. Din strykning och springning på hjelpdagar förslå ej långt.“

“Åh, det skulle förslå ganska väl, om bara du sjelf vore arbetsam.“

“Nu går skam på torra landet — får jag inte öda bort tiden med att se om barnungarne, medan du är borta?“

“Barnungarne — de ä’ redan så pass försigkomna, att de mest sköta sig sjelfva; och att ge dem maten, när den står färdig, är inte svårt... Men du är en riktig vådlig karl, Anton, som inte kan styra din lystnad efter att sitta på reståration!“

“Du må väl skäms för att påstå att jag super?“

“Det har jag inte sagt.“

“Eller att jag tar i kort eller tärningar?“

“Åh nej!“

“Eller att jag tittar efter flickorna vid disken?“

“Hvad för slag — titta efter slinkor, du, som har *mej*!“

“Ja, kantänka!“

“Anton, Anton, om du vågar dig fram med gemenheter — så akta dig! Då jag, nu i höst sju år se’n, kom upp till detta otäcka Stockholm från vårt hederliga Vestergötland, hade hennes nåd lofvat mig att jag skulle få bli

mamsell, när vi kom tillbaka; och rättarn, som i samma vefvan skulle bli inspektor, begärde inte bättre än att få mig till hustru — det var minsann inte lycka att sofva bort det! Men när olyckan skall vara framme, får hon en orsak ha: och den blef *du*!“

“Nå, jag då, som redan hade gesällbrefvet på fickan, jag, som skulle rest till Ryssland, der en svensk skomakare bjöd mig gull och gröna skogar för att få mig i kondition — *jag*, som den tiden var den schangtilaste karl en qvinna ville ta till ögonfägnad — jag råkade också försofva mig... och det var *du* skulden till!“

“Osanning — du har sjelf sagt att du skydde den platsen, just för det den låg i Ryssland, liksom det inte är sak samma hvar en sitter och gör skor.“

“Det är så fan heller! Hvem som vill kan göra

stöflar till ryssarne, men inte blir det jag, som hatar ända till lukten på det ryska lädret... Men likgodt: jag hade kunnat bli verkgesäll, din otäcka, och fria till mästarns egen dotter, din näsperla, som skulle göra söta miner åt mig, när jag tog mått af hennes nåd och du stod bakom stoln!“

“Jag — gjorde *jag* miner? — Mins dig bara på, Anton, att du hotade mig med att gå rakt i sjön, om jag inte tog dig!“

“Åh, jag hade nog besinnat mig. Dessutom får en väl för skams skull dra till med något, när en friar och ser ja-ordet sitta så godt som fast i halsen på flickan, tills en sagt någon dumhet, som gör att hon med heder kan få fram det... Men inte är det värdt att förspilla tiden med sådant sladder. Raska på nu, Mina! Alm — så heter den unge karln — kommer frampå qvällen.“

Hustrun syntes förtviflad.

“Anton“, sade hon med en förändrad mild röst, “det är rena sanningen att du hvarken dricker, tar i kort eller tittar efter främmande qvinnor — jag vet väl att du har mig kär i hjertat, liksom jag dig, fast en pratar så mycket bredvid mun — men ett grufligt fel har du ändå, som tar bort en hel hop arbetstid ... ville du bruka den rätt, så skulle vi inte behöfva ta in främmande karlar för att betala hyran, utan vi kunde lefva som folk. Skall du aldrig i tiden låta bli det ömkeliga okynnet att kasta pengar på tidningsblad och se’n ta bort tiden med att läsa dem till på köpet både längs och tvärs och sitta på restårationerna och sladdra med andra sådana tokar!“

“Hvad skulle jag annars förnöja mig med? En är väl medborgare i samhället för det en är fattig.“

“*Det* borgerskapet bringar dig till slut på sophögen, Anton! Om du inte velat hålla fri måndag halfva veckan, så hade du ännu kunnat sitta gesäll på skomakar Hägermans verkstad med din dryga dagspenning, så skicklig arbetare som du är. Men det var inte nog att du förstörde dig sjelf med tidningshams och slammerprat: du gjorde också kamraterna yra i hufvudet, så att ni gick på och sladdra

om kungen och landet och riksdagsherrarne och deras grälerier, i stället for att göra dem ärliga stöflar.“

“Det var derföre“, menade Anton skrattande, “att vi begrep, att om bara riksdagsherrarne sjelfva kunnat sula sina stöflar, skulle vi gjort deras åligganden tio gånger flinkare och bättre än de sjelfva.“

“Sådana tankar ä’ inte för småfolk — hvad är det värdt för dem att spela kaxar. Vår Herre har inte gett den fattige mer än *tiden* och den skall han inte stjäla från sig sjelf.“

“Småfolket“, svarade Anton, varsamt undvikande bränningarne kring den sista punkten, “är inte så obetydligt som du i din enfald tror. Du tänker kanske att sådana personer som vi och våra likar stå på nedersta trappsteget i samhället.“

“Jag har just aldrig tänkt på den affärn... men visst ä’ vi väl långt nere.“

“Det finge du se, i fall det så bar till en gång... Vi ha fyra klasser under oss.“

“Det förstår jag alls inte. Men eftersom det är söndag och karlarne och barnungarne ä’ ute, så kan du tala ut din

mening, medan jag städar opp i rummet."

"Jo, ser du, Mina, först ha vi — efter *ärligt* fattigt folk — fnasket: det är sådana personer som fnaska sig fram på tvetydigt och obegripligt sätt, den ena veckan på vatten och luft och den andra på riktiga kräsligheter, och som råka till att bo i dag för pengar och i morgon för intet, om polisen får veta mer om dem än grannarne, som få låtsa hålla dem för hederliga menniskor. Vi ha flera af den sorten här i huset... Se'n kommer packet, hamnbusar och deras sällskap, som kanske ändå är bättre än fnasket... Derefter räkna vi slöddret, som tigger på gatan om dagarne och i sina kyffen om qvällarne super och spelar och sofver i hög liksom i barackerna... Allra sist kommer dräggen, som jäser opp om natten, eländiga stackare, som få ta gatplatser till liggställen, så länge ej polisen fiskar opp dem, och för resten tjufvar, mördare,

rånare, uslingar af alla yrken och slag — att intet förtiga gatslinkorna... Nå, är det inte skilnad nu på anständigt folk och de der klasserna?

"Gudbevars, Anton, hvad du har för talgåfvor — jag kan just inte undra på att menniskor så gerna vill höra på dig. Men sanningen blir ändå, att om du hade mindre godt af mun, behöfde en inte hålla till i bostäder, der en får ha hvem som helst till granne... På den tiden vi lefde som riktiga menniskor och hade en vacker kammare tre trappor opp i stan och du bjöd mig till operan på fjerde raden, tyckte jag alltid att det var så stor synd om dem, som hade arbete bakom kulisserna och som ingenting fick se, fast de va' så nära. Nu tycker jag att vi ha det på samma sätt, och vi komma allt längre och längre bakför — det är grufligt hårdt, när jag kunde ha blifvit riktig fru, om du fortfarit att vara gesäll, i stället för att nu ha sjunkit ända ned till en stackars skoflickare vid Träsket."

"Min själ och gud, Mina, blir inte du rättnu så slängd i talkonsten som jag sjelf... Ge mig nu en vattensqvätt, så att jag får dra skägget af mig på Herrans dag... Liknelsen var inte illa — du kan bara i stället för operan anse hela Stockholm som teatern och malmarne med de stora husen som kulisser. Men hvad gör det, om vi bo bakom dem igen... det gör bättre folk än vi; och du kan dessutom tro en, som förstår det, Mina, att det rullar mer än ett hjul på bakgatorna, som en hör bullret af inne i storverlden. Och se'n är en sak att märka, att om du bodde i samma hus med de förnäma på förnämaste gatan, så stannade du ändå *bakom* kulisserna — för det är inte platsen som gör det långa afståndet: det är de fördömda skrankorna dem ingen ser med ögonen; men de ramla väl en gång de också, om inte förr så på domedag, det kan du trösta dig med... Och nu, i fall du vill göra så pass rum som möjligt för gästen vår — du kan hyra madam Styrbergs tältsäng, som blef ledig i förra veckan, när syster hennes dog — så svär jag dig, Mina du, så sant jag vill heta hederlig man, att du skall få gå på operan, notabene på femte

raden, om annandag jul: det är inte på långt när tre månader dit."

"Tack, Anton lille... Nu komma barnen introppande; och så fort jag gett dem frukost, skall jag springa in till Styrbergskan och höra efter sängen och se'n rusta opp så godt jag kan."

2.

Logeraren.

Klockan något efter 5 på eftermiddigen, just då en del af grannarne kommo från aftonsången i Johannes, lade madam Mina sista handen vid sitt arbete, d. v. s. att hon med saxen tuktade de näsvisa halmstrån, som understodo sig att titta upp ur enträннings-varet på madrassen, hvilken, derefter prydligt lades på den s. k. uppbäddade sängen och öfverbreddes med lapptäcket, husets bästa klenod, som Mina på söndagseftermiddagarne sytt tillsammans.

Rummet, skäligen långt, hade för öfrigt på bästa sätt blifvit uppfejadt. Det skräp, som haft sin plats vid den omtvistade väggen, hade, för att lemna rum åt logerarens kista och den i vrån uppresta tältsängen, fått ett knappt

husrum i en intill rummet stötande mörk skrubb med namn, heder och värdighet af kök, emedan der fans en liten, för liten spis, i hvilken madam Mina, då hon strök hemma, värmde sina lod. I denna fristad bodde värdinnan sjelf under alla årstider. Hön låg i en lafve, uppslagen på väggen, med den minste sonen, treåringen, vid sin sida. Den äldste, sex år gammal, låg för sig sjelf på fällbordet i rummet, medan den mellerste femårige pilten sof bredvid fadern på sofflocket, hvilket under natten ställdes framför fällbordet, sedan man hyrt ut soffan till logeraren n:r 1 och sängen till logeraren n:r 2. Båda dessa herrar, stenläggare

till yrket, fordrade en viss beqvämlighet för sina vanligtvis på förhand erlagda hyresmedel.

Ingången till detta undangömda och ödsliga hem, gick genom en snuskig och gropig gård, från hvilken man kom in i en fyrkantig svart förstuga, der en stark lukt af allehanda osunda ångor, ångor af mat, bränvin, tvinrök, den förfärligaste tobak och instängd luft, förenade med utdunstningen från afskrädet på gården, kunde göra en frisk menniska, ovan vid inandningen af en sådan pestluft, alldeles dödssjuk. I förstugan funnos, förutom den smala trappan, som gick upp till vindsregionerna, flera dörrar, ledande till lokaler för olika hushåll. Den till venster förde till skomakarns lokal.

I det ögonblick den nye gästen knackade på befann sig madam Mina ensam med sina tre gossar.

De tvenne logerarne voro, som vanligt om helgdagarne, inne i rummet till höger midtemot, der det hölls ett slags söndagsgillen för kortspelare, hvilka mot 3 sk. personen fingo disponera rum, bord, krita och kort, de senare, välförståendes, af en aktningsvärd tjocklek — men hvad betydde det: man var ju i slutet och “propert“ sällskap, ty här emottogos ej andra än välfräjdade personer, d. v. s. sådana som aldrig begärde öl och smörgåsar på räkning, en insinuation, som i alla händelser skulle ha blifvit lönlös, enär det icke ingick i husets principer att lemna kredit.

Hvad beträffar vår skoflickare, ansåg han sig alltför öfverlägsen sällskapet på madam Styrbergs klubb att ens drömma om att tillbringa aftonen der. Han hade just nu gått till sin favorit-restauration vid Träsktorget, den beryktade Zamorska krogen, der en mera upplyst societet uppmärksamt afhörde hvad han hade att förljuda om sina enskilda tankar i afseende på det allmännas bästa, hvilket han syntes väga på gullvigt, under det han betänksamt stödde armbågen på “Fäderneslandet“ och höll “Folkets röst“ i handen...

Men det är tid att lemna logeraren inträde.

“Stig på vackert!“ ropade madam Mina, då det

klappade för andra gången, och dermed befalde hon sin äldste son Ferdinand, en något bråksam pilt, att hålla sig qvar i skinnet, såvida han icke ville ha en sitt-opp, sådan att han “fick se stjernorna gnistra, innan de väl gått opp på himlen.“

Dörren öppnades med en viss varsamhet, stängdes ännu varsammare, och ändtligen visade sig en person, som ingaf värdinnan den vackra tanken att stiga upp från mannens skomakarepall, der hon högtidligt satt sig i ro med psalmboken i högra handen och den venstra hvilande öfver axeln på andre sonen, hvilken sof med hufvudet mot hennes knä och nu, utan att vakna, rullade ned på golfvet bland faderns läster, med hvilka han lekt. Treåringen hade yrvaken satt sig upp i en klädkorg, der han tagit sin middagslur, och roade sig nu som bäst, medan han gnagde på en brödkant, den han under sömnen haft i handen, att grundligt och förståndigt bliga på den främmande, som småningom nalkades midten af rummet.

“Han är väl herr Alm, som skall bli vår logerare?“ frågade madam Mina med en ovanligt mild röst, ty det, som hennes man senare meddelat henne om gästen, hade särdeles fästat hennes intresse; och dertill såg denne så innerligt god ut, var så ung och hygglig, knappt mer ån 23 år, att han i sin tråslitna rock, skiftande mellan grått och buteljgrönt och vid armbågame försedd med mörkare lappar, uppväckte inom henne en helt systerlig känsla. Och denna känsla minskades icke hos den i grunden vekhjertade qvinnan, då hon märkte den tveksamma förlägenhet, hvarmed han sköt en gammal skinnpörtfölj, som han höll i handen, fram och åter öfver bröstet, liksom han velat bedja denne vän hjelpa honom till rätta. Måhända ville han också dölja västens bristfälligheter, men den visade något som ytterligare rekommenderade honom i hans värdinnas goda tanke, nemligen en under

fattigdomen berömvärd lyx, lyxen af en fullkomligt ren skjorta.

“Tag mig nu i handen och var välkommen!“ yttrade den unga qvinnan beskyddande.

“Tack, min goda fru, för vänligheten! Jag hoppas att

frun icke skall få att beklaga sig öfver mig. Jag vill ta så liten plats som möjligt och göra så många småtjenster jag kan.“

Månskenet och en liten glödhög i spisen, hittills det enda sken som upplyste kammarn, visade dock i tillräcklig tydlighet logerarens bleka drag, då han så talade. Man tyckte sig se ett hjerta i hvartdera af hans stora bruna allvarliga ögon, och den välbildade munnens sorgliga småleende gaf icke mindre rika löften.

“Hvad har du i väskan, du?“ skrek sexåringen, redan glömsk af den moderliga förespeglingen om stjernorna; och dermed beredde han sig att utan krus bemäktiga sig logerarens skatt, hvilken denne under godmodigt försvar sköt uppåt axeln.

“Ferdinand, elake pojke, vill du låta herrn vara i fred, du... Var så god och sätt sig ner, herr Alm, så få vi språka! Anton, som väl är hemma i draget, har sagt mig hvad herrn har för arbete — men på sådant är väl klen förtjenst?“

“Ja, gudnås, den är visst klen“, svarade den unge hyglige mannen, i det han emottog stolen på andra sidan om skomakarebordet. “Men man får vara belåten med äfven det minsta. Herran kan förbättra det, när han vill.“

“Ja, så kan han för oss något hvar i vårt förtryck... Om Alm vore riktigt stark, gåfve det visst mer igen med annat arbete än det här att skära och klippa i papper och rita opp saker, som han väl lärde sig, när han gick i den skolen, som Anton kallar målarakademien. Har herrn aldrig fuskat i något mera?“

“Jo, jag arbetade som urmakarelärling på min salig fars verkstad — det är sex år sedan han dog. Men min mor ville icke behålla verkstaden, utan lösa upp alltsammans och flytta till Stockholm, der hon hade en ogift syster, som vunnit en betydlig förmögenhet på något slags magasinshandel.“

“Det gjorde herrns mor rysligt illa i — skam för den,som litar på någon annan än sig sjelf. Hade hon betett sig klokare, skulle herrn nog setat sin egen urmakare nu.“

“Det sista vill jag icke motsäga. Jag hade ingen håg till yrket, men för min mors bergning på gamla dagar skulle nog ohågen öfvervunnits. Annars — om jag här får vara uppriktig — gör mig ingen mer ondt än den, som säger något bittert ord om min mor. Stackars kära mamma, hon klandrade sig sjelf allra bittrast. Men nu var det för sent, och ingen vet, innan man frestat det, hvad det är att vara liksom uppsväljd i en stor stad sådan som Stockholm.“

“Han må säga det, herr Alm! Om inte jag sjelf... men hvad tjenar det till att tala om den snön, som föll i fjol... Nå, hur gick det med mostern?"

Vid denna fråga blef den stackars ynglingen lika blek som han blifvit röd, då frågan var om modern. “Moster — åh, hon gjorde oss mycket illa, som först med fagert förledande prat lockade oss hit, der vi skulle lefva liksom *en* slägt, och sedan... sedan ...“

... “gaf er på båten, kan jag tänka? Jo, sådan gemenhet hör verlden till. Tala fritt ut — småfolk emellan behöfs ingen förställning, fast vi också gubevars kan ha vårt för oss, när sådant är nödigt.“

“Jo, moster hade under det året, som åtgick för att ställa våra saker i ordning, innan vi kunde komma från Halland och hit, blifvit bekant med en man, som intalat henne att ta sig ett nykterhetsvärdshus. Sedan blef han, förstås, värd på stället, moster gjorde honom testamente och gifte sig med honom på gamla dagar. Ingendera af dem ville veta af oss som påhäng.“

“Hvarför gick inte herrn då tillbaka igen i urmakeriet?“

“Jag hade hemma gått igenom tre skolklasser och ritat något också. Derföre ville jag arbeta mig fram på en annan väg, som mera låg åt min lust. Jag blef elev vid målarakademien, fick goda vitsord och arbetade der i två år

— men, herre Gud, fattigdomen tog till, och sjukdomen följde i hälarne. Det lilla vi fört med oss var längesedan förtärdt; och då min mor under de två nästföljande åren

blef sängliggande, måste jag nästan ständigt vara hemma för att sköta henne och tvangs då, för att lifnära oss, att sysselsätta mig med sådana slags småarbeten, som jag förut endast haft till mellanstick för handpenningar, då min mor också kunde arbeta.“

“Och se’n hon dog...“

... “då var det förbi med alla enfaldiga drömmar och funderingar. Det fattades mig kläder att gå på akademien. Det lilla jag hade blef pantsatt för medikamenter och begrafningskostnaden. Dagen efter den, då jag följt mamma till det rummet, der jag då önskade att jag varit bredvid henne, fick jag bära bort min helgdagsrock, och se’n har jag gått i den här gamla stackarn, ty på hela året har jag ännu icke fått ihop så mycket, att jag kunnat utlösa min vackra, bonjur — men vill Gud, skall jag ha den tillbaka före jul. Jag har en liten sparpenning, som blir ökad nu under hösten, då förtjensterna äro som bäst, vore bara icke matbitarne så dyra“ ... Grannlagenheten förbjöd honom nämna husrum och den smärtsamma omständigheten att han, der han sist bott, tvenne gånger blifvit bestulen på sina små besparingar.

“Och har herr Alm alls ingen *närmare* bekant utom den elaka mostern på nykterheten?“ frågade madam Mina med en småklok qvinnas forskande blick.

Den fattige artisten rodnade åter, mycket starkare än förra gången, och såg helt försagd ut.

“Åh, jag förstår hvar skon klämmer!“ Logerarens värdinna gaf genom ett helt otvunget skratt tillkänna, att ett visst slags känslor aldrig hos henne kräft någon öfverflödig grannlagenhet. “Se så, bekänn bara kort!“

“Jag har alls ingenting att säga“ — det låg en viss värdighet i tonen — “utom det att i samma hus, der jag och min mor bodde, lefde också två unga systrar... den ena sjuk och den andra frisk. Då jag kom nedför trappan, träffade jag ibland den friska. Hon hette... Sofie Lund ... Vi talade om våra sjuka.“

“Kors, om intet annat?“

“Åh, ibland såg hon på mina ritningar och skärningar, och jag fick gå in och titta på *hennes* arbeten. Sedan pysslade jag litet om hennes syster, liksom hon om min mor, då vi den ene eller andre af oss nödgades gå ut för att försälja våra småsaker.“

“Vänta då... Sofie Lund..... jo, nu har jag det. Bor hon inte vid Tre-backar-lång och föder hon sig inte med att göra pappersblommor, dockor och julbockar? Jag var en gång hemma hos henne med ett par skor, som Anton hade gjort — det är något till flicka det!“

“Numera träffar jag henne nästan aldrig.“

“Hvarför det, när ni va’ goda vänner?“

“Åh, den vänskapen kunde icke vara något vidare för henne. *Hon* bor ensam med systern i eget rum, nätt och vackert, medan jag... nå, en har det som en har det“ ... han for med handen långsamt öfver den tankfulla pannan ... “Sedan min mor dog och jag flyttade och Sofie flyttade bortåt Tyskbagarbergen, har jag icke besökt henne mer än två gånger i sommar... Hon har friare nu.“

“Stackare, jag förstår honom! Men jag tror inte att han dömer henne rätt ... Hu då, så kallt här har blifvit... Jag skall lägga på några stickor till, att det lyser opp — ljusena ä’ grufligt dyra — så kan herrn visa mig rariteterna i väskan..... Jesses, der håller ju pojken på att stjelpa sig ur klädkorgen ner i asksmörjan — aldrig såg jag när han steg opp... hade brödkanten blifvit slut, Svante lille? Var så god, herr Alm, och lägg han på elden? Jag skall skjuta bort både klädkorgen och pilten.“

“Jag kan hjelpa herrn — kan jag inte det, mamma?“ ropade ifrigt unge Ferdinand, som trampat sina fötter trötta under väntan att samspråket skulle taga slut. “Och jag skall vara så fasligt snäll, mamma, om jag också får se på“

...

En stund senare sutto värdinnan och gästen förtroligt vid spiselden, och gossen stod med hufvudet framsträckt mellan begges stolar, gapande med gränslös förvåning på de undersamma saker, som logeraren framtog en i sänder.

De flesta af dessa små arbeten voro artistiskt och fint

skurna i svart papper, några med gummi fästade på kulört eller hvitt. De förestälde hvarjehanda föremål, från landskap och djur till ståtliga kungar och hjeltar med eller utan hästar och svärd. I det omvexlande lagret funnos äfven englar, nätt voltigerande i små behagliga gungor, der de sväfvade på ena foten eller handen. Dessa senare fyra à sex tum höga konststycken voro bestämda till märken i psalmböcker och bönböcker, hvaremot de stora styckena voro ämade dels för biblarne och dels att som taflor uppsättas i ram, företrädesvis begärliga såsom julgåfvor eller namns- och födelsedagspresenter. Det allra förnämsta i samlingen utgjordes af ett skilderi föreställande paradiset med träd och foglar och ormen listigt slingrande sig mellan det äkta paret.

“Det är alldeles rysligt vackert!“ utlät sig madam Mina, under det hon sträfvade med den minsta telningen, uppklättrad i hennes knä, för att hindra honom från lusten till äpplet, hvarefter pilten ifrigt utsträckte de små fingrarne.

“Lär mig att göra sådant, du!“ sade Ferdinand, klängande sig intill logeraren, för hvilken han fattat en hastig vänskap.

“Det skall jag ärligt försöka!“ svarade den blygsamme artisten, förnöjd öfver sin framgång. “Men nu lägger jag in sakerna — det andra är bara lampslöjor och smålappri ... Vill du ha den här hästen, Ferdinand lille; och frun är kanske så snäll och håller till godo ett psalmboksmärke?“

“Tack så mycket — jag säger visst inte nej... Nå, der ha vi då ändtligen Anton.“

“Välkommen, min käre Alm!“ ropade värden, så snart han fått hufvudet genom dörren. “Nu har jag fått en logerare efter mitt sinne. Tag bara inte illa opp att jag fördröjt mig lite, men så ska vi också ha en liten välkomstrolighet... Aj, aj, i Herrans namn, ligger lill-Anton der bland mina läster och sofver — jag hade så när trampat ihjäl honom.“

Den lille lästmakaren vaknade och reste sig godmodigt upp, och i sin ordning snart formerande bekantskap med den

nykomne gästen; och medan denne bjöd också honom en häst att beskåda, talade Anton halfhögt och vigtigt med sin äkta hälft:

“Mina du, slå opp bordsskifvan och lägg riktig duk på bordet — jag hade en styfver för mig sjelf: nu skall du få se på härligheter!“ Och till Minas obegränsade förvåning uppdök ur hennes mans söndagsrock — en temligen bedröflig paletå — den ena läckerheten efter den andra.

“Gudbevars, Anton — kalfsylta, visst ett halft skålpund... en hel fjerndel ost... och hvad är det här i gråpapperet... blodkorf, jo jag tackar... nej, nu faller jag baklänges: sex stora böcklingar!“

“Håll till godo — jag tror kalaset skall duga. Lite smör och spisbröd vet jag att du har hemma: och tar du nu hit bägge drickesglasen, så tör det bli en butelj öl också.“

Mina påtände fyraskillings-ljuset, som sattes i en snygg bläckstake, och yfdes icke så litet, när hela ståten vär i ordning.

De tre små gossarne skreko i sky af förtjusning. Om gästen än framtagit hela sin butik, skulle de ändå icke ha brytt sig derom i ett ögonblick, då någonting så *storartadt* framlyste i ät-väg, den bästa väg, som de kände till.

“Får jag af det, pappa... får jag af det?“ snattrade de om hvarandra, dragande fadern i rocken, medan han, den lyckligaste af dem alla, glädtigt ropade åt gästen, hvilken blygsamt var sysselsatt med att ingenting se:

“Kom nu, min hedersgosse, och smaka på välfägnaden! Bränvin har jag inte, för det tycker inte Mina om, och stor sak är det i det satanstyget.“

“Jag smakar aldrig sådant", svarade logeraren, under det han snarare med förlägenhet än nöje nalkades bordet, “och jag är alls icke förtjent af den här hedern.“

“Jo, det är just hvad du är. Men det är inte med hvar och en jag vill sällskapa — de andre två logerarne drar jag mig för: inte att jag tviflar på att de äro hederliga karlar, men de hålla hvarenda helgdag och nästan

hvarenda qväll för resten spelnöje inne hos madam Styrberg, och — oss emellan sagdt — hon hör till fnasket, och inte är det bättre med grannmamselln, som vi ha i stora rummet intill oss här och som håller pigbaler.“

“Nej, jag såg väl, då jag träffade dig på restauration här vid torget, att du var den som icke gaf dig i samspråk med hvem som helst.“

“En har inte mer än äran att bålla på, när en blifvit fattig", utlät sig Anton, “men det kan min själ vara svårt nog ibland att hålla den ren, då en är nödsakad till både ett och annat... Nå, ta nu för dig och krusa inte, eljest bli barnungarne ifrån sig af otålighet.“

———

3.

Logerarens flamma och logerarens rival.

Längs efter Tyskbagarbergen går Tullgatan, rik på många boningar, som kunna benämnas armodets hemStora förändringar sedan 1852.. Men bland armodets hem finnas många olika grader — och det, till hvilket vi nu styra kurs, är ett bland de vackraste och förnämsta.

Stannar man utanföre, så ser man under dagarne, då jalusierna icke äro framdragna, en nätt fyrkantig kammare med gulrosiga tapeter, hvilkas fläckar och bristfälligheter döljas af litografier och taflor ur en god väns portfölj... Men det är icke om kammaren vi nu skola tala, utan om det långa breda fönstret, der man ser uppstälda diverse intressanta föremål.

Först märkes ett antal dockor af flera dimensioner, till det mesta fattigmansdockor med underkjolar af hvitt eller uppfärgadt kalikå, ja stundom af papper, och öfverkjortlar af uppstärkta flors- och kattunstrasor, nätt garnerade med silfverpappersremsor i krokar eller ränder. För

öfrigt äro dessa damer — naturligtvis för den tillstundande vintern — utstyrda i pelskragar af kattskin och de charmantaste filthattar med vaggande tuppfjädrar... ja, gud vet om det icke är till och med en liten muff som sticker fram i handen pä en och annan. Det är också rätt kallt på torgen om vintern — det veta de, som *gå* der... hvad skall det då vara att vid alla graders kyla få ligga eller stå stilla i en öppen korg, der både snö, hagel och regn göra dessa expositioner till den ledsammaste sak i verlden! Men hvad nödgas man icke allt uthärda, när lifsfrågan är att blifva sedd, beundrad och — köpt... Hvad sjelfva deras ansigten beträffar, voro dessa målade på lärft ända till förvillande grad lika små mops-trynen. De voro i alla fall att föredraga framför dem af porslin och gips, ty de gingo icke sönder, och blefve de lite suddiga ibland, så renoverades de snart förmedelst krita, kol, lingonsaft och blåelse. Det allra bästa var dock att, då små fina fruntimmer i mamelucker köpte och stadde dem som pigor till sina förnäma sidenklädda julklappsdockor, de kunde uthärda huru mycken husaga som helst, utan att det märktes någon rispa på ansigtshuden.

Näst intill dockorna befann sig ett litet lager blifvande julbockar — det var nödvändigt att vid lediga stunder arbeta undan i tid. Dessa bockar hade den magnifikaste hvita ull, och deras gullhorn lyste lång väg, då solen ibland sken in... intill bockarne slöt sig ett parti nejlikekorgar, fylda med pappersblommor i bjerta färjer. Och slutligen låg rad vid rad, stadiga och allvarsamma, en hop träribbor beklädda med mossa och inflätade

berberisqvistar, denna under hösten kuranta vara, då dubbelfönstren insättas.

Framför det nämnda fönstret stod ett aflångt bord, betäckt med otaliga högar af tyglappar, ben armar, hufvuden och diverse halfklädda dock-kavaljerer i åtskilliga uniformer och kostymer. Man skulle ha varit frestad tro att samtliga herrarne, då de blefve färdiga, ärnade sig på maskeradbal — ty bestämdt voro de i karaktersdrägter, och man kunde ej gerna se någonting mera artistiskt än derassmå mustascher af svart ull, hurtigt uppvridna och spetsade ... Orsaken till kavaljerernas mera framstående lyx var den, att klädesklutarne voro så dryga att klippa karlkläder af, då deremot det aldrig förslog tyg till fruntimrens krinoliner, under- och öfverkjortlar... För öfrigt rymde bordet en mängd små färgkoppar, blommor, packor af gröna blad samt téfat med stråperlor, gummivatten och bladgullslemningar.

Det minst vackra vid detta bord och detta fönster var visst icke den unga flickan, som brukade sitta der och arbeta. Ingen af hennes skapelser hade så klintblå ögon, så purpurröda läppar eller så präktig fason på kroppen som hon sjelf. Hon liknade ingen af logerarens englar, så gerna han än velat gifva dem hennes drag, ty i sin renstärkta bomullskjol och sin bruna orleanskofta, med hela raden af svarta glasknappar från halsgropen till midjan och sitt vackra bruna hår lagdt i en rik fläta bakat nacken, såg hon riktigt frestande ut. Derföre tordes icke heller den stackars älskaren ens blicka åt henne, om ej på aftnarne utifrån, då ljus var tändt och han öfver jalusierna, innan luckorna stängdes, kunde stjäla sig till ett ögonkast in i detta eden, der allt föreföll så framstående, som om hvarje parti tillhört en annan verld än den, hvilken i allmänhet lefver och rörer sig omkring Tyskbagarbergen.

Hvaruti låg denna skilnad?

Sofie Lund var dotter af en fattig skräddareenka, som egde ingen annan rikedom än sina tvenne barn och ett väl sorteradt lager af klädeslappar i alla slags färger — men, det var sant: hon egde en medfödd rikedom, som gått i arf till hennes flickor, bestående i ett utomordentligt ordningssinne och en aldrig tröttnad arbetsförmåga. Hon var nu död, och Sofie hade öfvertagit vården om både sig sjelf och den sjuka systern, som, lidande af en tärande tvinsot, sällan var uppe, men alltid rörde fingrarne för något stickningsarbete.

Hvad som af möbler fans i kammaren var mycket gammalt, ty det bästa hade blifvit såldt under faderns sista lefnadsår, men detta gamla hade genom den polerade

renheten ett trefligt utseende; och golfvet, det förfärligaste i fattigmanshus, var belagdt med snygga listmattor, hvilka systrarne, då arbete saknades, förfärdigat af sina öfverblifna tillgångar.

Oaktadt allt detta var det ett underverk, huru de kunde lefva och betala hyra och ved med den ringa inkomsten af dylika arbeten, hvilkas långsamhet ingen kan föreställa sig, som icke försökt dem. Men de åto så litet bägge två; och hvad Sofies toalett beträffar, egde hon ett par bomullsskjortlar, af hvilka den ena tvättades, när den andra var på, en tre gånger upp- och nedvänd yllekjortel och en svart kyrkklädning — se der allt. Den sjuka egde naturligtvis ännu mindre, och derföre var det också en ekonomi att sitta i sängen: det kostade mindre att tvätta lakanen än att hålla sig snygg, sittande klädd i pappas länstol, döttrarnes enda klenod...

Samma söndagsafton som logeraren inflyttat hos skomakar Wennergrens, stod utanför Sofie Lunds fönster en välklädd ung man och tittade in öfver de rödrosiga jalusierna.

Den ifrågavarande personen var icke så vacker som den fattige artisten skulle hafva varit, om han haft samma präktiga kläder. Men han syntes vara helt manhaftig och framför allt tillfredsstäld med sig sjelf.

Sofie satt bredvid systems säng med ett litet bord framför sig. På bordet stod en mycket enkel lampa, hvars sken likväl tillräckligt belyste nya testamentets blad, ur hvilka hon läste högt, och äfven belyste henne sjelf, der hon i sin svarta klädning — hon hade nyss kommit ur kyrkan — djupt lutade sig öfver denna för alla slags folk välsignade bok; och hennes milda och klara röst gjorde dessutom deras gudstjenst till en verklig gudstjenst för den sjuka.

“Kan ej hjelpa’t — jag får afbryta dem!“ sade den unge mannen och försvann från fönstret för att klappa på

dörren.

“Stig på!“ ropade Sofie, men låtsade ej om den inträdande, förrän hon läst ut de sista verserna i kapitlet ochandäktigt slagit igen boken, sedan likväl först ett visst bokmärke varsamt blifvit lagdt mellan bladen.

“God qväll, flickor! Hur lefver verlden med er?“ ljöd den besökandes helsning.

“Tack, som frågar, Kalle, det går väl an!“ svarade den äldsta systern. “En får dra sitt kors med tålamod, så som vår Herre och frälsare lärt oss.“

“Du tröstar dig gudskelof alltid sjelf du, Lina, och det är riktigt fägnesamt att ha ett helgon till syskonbarn... Ån du, Sofie, har du blifvit något frommare till sinnes; se’n vi sist språkades vid?“

“Det har väl varit mycket brådt på tryckeriet, efter som jag inte har sett till dig på en tid?“ svarade Sofie undvikande.

“Hvad skulle det ha hindrat — jag arbetar efter eget behag, så att om jag velat springa från kasten på en qvällstund, hade det skett på min egen risk. Men rena sanningen är att jag inte haft lust.“

“Det var då en riktigt klok lust, Kalle! Bättre är det att förtjena pengar i ungdomen och lägga litet tillsammans, än att på gamla dagar eller i sjukdomsfall få ångra att en sprungit bort tiden i onödan.“

“Med det sista ordet slog du just hufvudet på spiken och jåg kan rakt inte begripa hvad jag skulle göra här i qväll heller — du är ju så rosenmild, att en kan få annandagsfrossa bara vid att se på dig.“

“Vill du inte ta plats, Kalle?“

“Nej tack... Annars var meningen att fråga“ — här uppslog den gentlemanslike konstförvandten sin paletå, så att den blå bonjouren, den hvita nattkappan och den rutiga silkes-långhalsduken med den blixtrande kråsnålen riktigt stucko i ögonen — “annars var det meningen att fråga, om det inte skulle roa Sofie att gå på Mindre teatern och höra herr Stjernström sjunga visan om hjertat i Perukmakaren och Hårfrisören?"

“Tack för anbudet — det var riktigt snällt — men jag behöfver vara tidigt uppe i morgon för en liten

beställning, som jag fått, och en har så svårt att vakna, när en lägger sig sent.“

“Liksom du inte brukade sitta uppe halfva nätterna ibland... Men jag är inte så dum på foglalåt, att jag inte förstår halfqväden visa!“ menade den unge mannen, i det han med en halft ursinnig blick kastade hatten på den lilla skänken och sig sjelf på den tarfliga soffan.

“Akta soffan då, Kalle!“

“Sofie är bestämdt den intrikataste flicka jag känner.“

“Och du är den envisaste menniska jag vet.“

“Måtte säga — en fattig docksömmerska och en konstförvandt, som tjenar nog i veckan för att föda både henne och systern något bättre än de föda sig sjelfva, det skulle väl duga det! Men jag vet hvem som är i vägen. Den utvattnade målarlärlingen, som alltid påminner om månen i nedan, han...“

“Var så god, Kalle, och håll inne med resten!“ afbröt Sofie afklippande, och hennes vänliga ögon blefvo blixtrande skarpa. “Om Kalle är en två månader gammal konstförvandt, så är Vilhelm Alm deremot en riktig konstnär, för han har gått som elev på målar-akademien; och om han gjort sig utfattig för sin mors skull, så länder det honom inte till skam: han är så mycket redligare och hederligare.“

“Ja, bevars, han är en riktig ljusalf! Men, gubevars, hvar håller han till, efter han öfverger den, som har honom i så öm tanke... Nå, jag lemnar gerna den stackars satan i fred, om Sofie nu utan vidare prut gör mig sällskap på spektaklet.“

“Nej, det blir ingenting af!“

“Nästa söndag då?“

“Inte heller.“

“Seså, Sofie lilla, blif god nu igen, sitt här bredvid mig och hör på hvad jag har att förkunna... Sofie vet att jag nu är medlem af typografiska föreningen. Det är någonting stort och ståtligt med festerna der, och så visst som jag är en bergad gosse, vill jag bjuda Sofie på nästa bal och hyra åt dig hvit tyllklädning och spetsmantilj. Sofie

dansar första dansen med mig, sedan slipper hon minsann att sitta. Och så skall Sofie få *egna* hvita handskar, bukett af lefvande blommor och... vänta lite... jag består skor också.“

“Käre Kalle, tro nu aldrig att jag är otacksam, men allt det du talar om är mycket för grant och för förnämt för mig... Jag har varit på *en* bal i min lefnad, och der hade jag så roligt att jag har nog af den.“

“Ja, visst ja, nog mins jag den roligheten — maskradbaln, som *han* bjöd på och då Sofie efter hans modell gjorde sig pappershatt, som hon bekransade med sina vackraste pappersblommor. Jag ser Sofie för mig, när jag vill, med herdinnekorgen på armen och hvit kjol med gröna band och rosor. Sofie fick nog ändå svettas mer än en natt, innan hon mäktade köpa sig kallikån till den kjolen — kanske den är pantsatt nu?“

“Pantsatt“ svarade Sofie sakta, icke gifvande akt på sin kusins harmsna ironi... “nej, der den kjoln nu är, *derifrån* lemnas inga panter tillbaka.... Men Kalle är sjelf blifven alltför fin att söka sin flicka vid Tyskbagarbergen — sök henne på annat håll!“

“Sofie vill då platt inte ha mig? I slället för att bli omtyckt för det jag kommit mig opp i verlden, afskyr Sofie mig — och jag kunde gå och göra en olycka, om det gagnade till något. Men träffar jag på den bleke pappersskärarn, så skall jag klappa om honom, det lofvar jag!“

“Vore vi inte kusiner, så skulle jag be Kalle inte besvära sig med att vidare komma hit! Nu säger jag bara: tala aldrig mera med mig om sådant, som skall förblommera giftermål — för så sant jag är en ärlig mans ärliga dotter, aldrig i tiden gifter jag mig med Kalle, finge jag också gå på typograf-bal en gång i månaden!“

Den förtviflade och förolämpade friaren sprang upp.

“Farväl då“, utbrast han, “farväl med både kusinskap och äktenskap! Jag skuddar stoftet af mina stöflar och kommer aldrig mer igen.“

Han försvann med en gest, som knappt en skådespelare kunde ha presterat maken till. . . . .

Följande afton i skymningen, då Sofie satt framför elden och med blånor uppstoppade en nåldyna — också tillhörande hennes kram — sade Lina betänkligt, i det hon främlutade sitt hufvud: “Bara du inte får ångra dig, Sofie ... Men, kors, hvad hör jag — om du vill, så är det visst inte för sent ännu.“

Sofie såg hastigt upp.

Lina visade åt dörren, som i samma minut flög upp — och der stod kusinen, blek som en död.

“Sofie“, ropade han utom sig, “jag har sprungit från arbetet, för att för allra sista gången fråga dig om du är så förhärdad att du säger nej en gång till?“

“Det gör jäg inte, kära Kalle“, svarade Sofie med lika mycken vänlighet som bestämdhet, “eftersom jag *redan* sagt nej och det utan återvändo.“

“Men du var uppbragt i går, Sofie, för det jag gubevars talade vanvördigt om herr Vilhelm Alm. Men om jag nu lofvar att ha vänskap för honom, om jag *fordrar* att han ser på dig, utan att jag rifver ögonen ur honom, *då*, Sofie lilla...“

“Fy, att tala så! Gå din väg och var förnuftig som en kristen menniska — här bara pinar du dig sjelf och gör mig ledsen.“

Denna gång svarade den olycklige älskaren icke ett ord. Utan afsked slängde han åter upp dörren och störtade ut

på gatan, der han lika litet nu, som då han kom, under sinnesrörelsen märkte en skugga, hvilken försigtigt vek tillbaka från fönstret.

Var det väl en annan älskare, som ansåg den sumpiga Tullgatan för sjelfva ingången till himlen?

———

4.

Hvad som passerade i hemmet vid Träskfloden.

Det var den 25 oktober under jungfru-flyttningen.

I skomakar Wennergrens lokal rådde mycken brådska.

Der brunno icke mindre än två ljus. Det ena begagnades af madam Mina, som stod vid strykbrädet och svettades för den ena klädningen efter den andra. Redan hängde der på familjens *egen* vägg fem stycken styfstärkta nätteldukslädningar, den sjette var på brädet, och ändå lågo två kattunsklädningar qvar i korgen, bredvid hvilken lille Svante satt och petade upp med en pinne än en spetsnäsduk och än en krage, orubbligt likgiltig för de knuffar, hans värda mamma allt emellanåt gaf honom under förklaring att hon strax skulle taga ned riset, om han rörde något i korgen.

Men det var minsann icke tid att sätta hotelsen i verket, och derföre skrattade pilten gladt och svängde troféerna omkring sig.

I det lilla köket, der strykloden värmdes, stod herr Ferdinand helt förnuftigt och utvalde för underhållandet af elden de klampar, som han på morgonen hjelp till att hembära från husbyggnaden i grannskapet, ett göromål så intressant att han roades deraf utan annat sällskap än sitt eget. Anton junior höll deremot som vanligt vid denna tid sin middagshvila bland faderns läster.

Se vi nu åt husbonden, på hvars verkstadsbord det andra ljuset brinner, så finna vi honom i verkligen vild fart med jungfruskor. Han rifver sig emellanåt i hufvudet — huru kunna tåstöta, klacka, omkanta och på hvarjehanda sätt reparera allt till i morgon eftermiddag. Knappt hade den pratsamme Anton tid att säga ett ord åt sin vän logeraren, hvilken satt på andra sidan bordet, föga mindre upptagen med *sina* beställningar. Han hade erhållit två.

Den ena af dessa var för madam Styrbergs räkning

— damen som höll den slutna spelklubben — och gälde förfärdigandet af en mängd finkrusigt och uttaggadt papper, ämadt till prydnad åt en hop fat och tallrikar på en för den kommande dagen improviserad disk. Dessa orneringar borde gifva en ökad aptitlighet åt de väldiga pyramiderna af smörbakelse och skålarne med sockergrisarne och äpplena.

Andra beställningen skulle levereras åt mamsellen, som hyrde det mellanliggande stora rummet, i hvilken lokal detta hedersvärda fruntimmer under de nästföljande tvenne aftnarne ärnade gifva sina subskriberade baler eller — såsom hon sjelf i ett stort pappersark, klistradt på dörren, benämnde dessa tillställningar — “slutna smörgås-assangbläer med thé och dans“. Den betecknade affischen, som det ålåg hvar och en gäst att läsa före inträdet, upptog i öfrigt hvarjehande stadgar till ordningens bibehållande.

Det var för ljusen i balsalen som Alm förfärdigade röda pappersmanschetter, och derjemte skulle han fabricera diverse rosenröda lampslöjor till döljande af kupornas sprickor och hål i de från klädstånden hyrda lamporna.

Förfriskningarne fick sällskapet intaga hos madam Styrberg, hvilken i kompani med mamsellen gaf dessa festligheter, och damerna hade för nästinstundande bägge qvällar hyrt skomakar Wennergrens rum till toalett åt den qvinliga societeten.

“Usch, så trött jag är“, sade madam Mina, spottande på strykjernet för att pröfva om det ännu fräste, “och tröttare blir jag väl, innan jag fått sluta i natt och se’n innan jag i morgon bittida fått skura rummet och gjort i ordning åt dig, Anton, och åt Alm också och fejat rena och klädt barnungarne och mig sjelf och gjort spegelbord med ljus, servet, nålfat, syask — och klädhängare se’n och tvättställ med handduk och luktvatten det blir rakt att stupa. Nå, så går det, när en, i stället att med heder spatsera på gröna ängar, sätter sig fast i träsket och... Men, Ferdinand, är du splitter rasande och förderfvad, unge — skall du ställa till eldsvåda, du, och lägga på alla klamparne på en gång, din gemene pojke!“

“Jag skall springa in i köket och plocka af det, som icke behöfs!“ förklarade Alm tjenstaktigt, uppstigande och dessutom innerligt belåten med afbrottet.

Lyckligtvis skulle Minas humör icke vidare denna afton komma i olag, ty i samma stund distraherades hon fullkomligt genom inträdandet af en ung gosse, hvilken med mycken ifver frågade om skomakaregesällen Wennergren bodde der.

“Det är jag!“ utträde Anton med värdighet, helt stolt öfver lyxen af de tvenne ljusen och det utseende af hustrefnad, som strykvärmen och de granna klädningarne på den svarta väggen förlänade hans bostad.

“Jag kommer med helsning från skomakar Hägerman, herrns förre husbonde."

Nu hade Mina så när råkat bränna hål på garneringen — *så* länge fick jernet hvila. Det här artade sig bestämdt till något vigtigt.

“Hvad vill han mig?“ frågade husfadern.

“Herr Hägerman låter säga att han alldeles är i förlägenhet för att få sytt en hel hop balskor. Ingen af gesällerna vill gerna på det arbetet; och ingen menar han, gör så väl sådana som herrn.“

“Jo jo, han torde kanske minnas det.“

“Derföre frågar husbond om inte herr Wennergren skulle vilja vara beskedlig och arbeta på vår verkstad ända till jul. Men om han inte kan det, så bad herr Hägerman att han måtte vara snäll och bestämdt komma i morgon och ta hem ett halft dussin sidenskor. Mamsellerna i boden ha redan stickat samman öfvertyget, och det är rysligt brådt för en stor bal, som skall bli hos norske ministern, dit kungen och drottningen ska komma.

Vid åhörandet af dessa intressanta nyheter neg Mina sakta den ena gången efter den andra framför strykbrädet. Jo, nu blef det minsann annat slag än att tåstöta pigskor ... “Tänk så konstig sak ödet är — sy silkeskor åt fröknar och grefvinnor, som ska spetsa sina små fötter i kungens och drottningens egen höga närvaro...“ Madam Mina

kände sig så lyftad, som om bon sjelf skulle “spetsat“ sina fötter på den stora balen.

Hvad Anton beträffar, hade han ofantligt gerna ännu en gång låtit höra sina oratoriska föredrag på den gamla bekanta storverkstaden, men tyvärr var hans toalett allt annat än i skick att hålla stånd mot de gesäll-lejon, som arbetade kring Hägermans bord. Vår hederlige vän antog derföre en förnäm min och svarade med ståtlig vigt på orden: “Jag arbetar inte mera borta nu och är också för tillfället hindrad att komma ifrån. Men vill herr Hägerman skicka hit några par öfvertyg med hela tillbehöret, så skall jag göra skorna lika väl nu som förr, och se’n får min hustru gå hem med dem.“

“Tack, herr Wennergren — då komma de i morgon.“

Så fort gossen väl var ute, nedsatte Mina jernet för att grundligt njuta af sin vanliga älsklingsåtbörd, den nemligen att slå händerna tillsammans. Denna rörelse var så välgörande: ingen annan kunde så uttrycka alla slags starka känslor, vare sig af harm, sorg eller glädje.

“Nå, Anton min, hvad menar du, blir inte detta början till andra förtjenster! Du blir fin-skomakare igen; och så fort du tjenat dig så mycket, att du kan få dig en rock, arbetar du på verkstaden... Gud så glad jag är.“

“Är du inte färdig att stupa nu längre då?“

“Stupa, jo visst... Nej, allt skall gå som en dans. Jag är säker att det är sista hösten som vi ho ihop med fnasket... Men, Anton lille, jag får passa på elden, medan jag har den. Var derför så snäll du och bred ut smörgåsar till barnen, men bara tunt som en hinna. Drickesmuggen står till reds på skänken. Se’n få de lägga sig... Se så, Ferdinand, stå inte längre och trilskas i vrån nu — kom fram, så får du qvällsmål af pappa.“

“Nej, då får han vänta för länge — jag har inte tid att röra mig. Senare på qvällen skall jag hjelpa Alm med hans stöflar.“

“Får jag lof, så skall jag rusta för barnen!“ sade logeraren, åter lemnande arbetet. “Jag har tre köttbullar i

mitt skänkhörn, som Mina vet“ — man var nu så förtrolig, att man alltid kallade hvarandra i namn — “och dem vill jag nödvändigt dela bland gossarne för den här glädjens skull, som I fått i qväll.“

“Gör som Alm vill! Han kan lita på att nattkappan blir fin och västen med. Så väl att Alm hade sommarkläder: de kan duga de i brist på snygga vinterkläder, när en inte går ur värmen... och sedan Alm ändå hindrar sig med att ge gossarne mat, så var så hederlig och slå opp bordsskifvan och bädda för Ferdinand. De andra två kan Alm lägga i min säng så länge.“

Alm lät använda sig med hjertegod min i alla värf, som madam Mina förtrodde honom. Det är bra att stå väl hos värdinnan. Dessutom var han alltsedan en viss afton i den mest hoppfulla sinnesstämning, och ingenting var aflägsnare från hans tankar än att begagna sin finstärkta nattkappa och väst i *den* societén, som följande aftonen skulle inkräkta de tre lokalerna. Äfven om det icke ginge efter hans närvarande plan, skulle han visst icke uppträda i sådant sällskap. Nej, Vilhelm Alm, ehuru den fattigaste i hela huset, var ändå, trots sitt blygsamma väsende, den som egde mesta sjelfkänslan.

Men hvarför skulle det ej gå efter hans uträkning? Hade han ej på morgonen att påräkna betalningen för de båda extra beställningarne, hade han icke en liten ihopknogad sparstyfver i portmonnäen, hade han icke slutligen redan gifvit på hand på ett par så godt som nya vackra bruna klädesbyxor med likadan väst hos en af klädståndsfruarne på Storgatan! Dessa kläder passade honom fullkomligt, och då nu mer än tredjedelen af summan, utgörande i sin helhet 10 rdr blifvit erlagd, så vore det väl otänkbart att icke klädståndsfrun skulle vänta med resten till julen, eller åtminstone borde hon väl vara nog resonlig att låna honom hans egna blifvande plagg för en enda afton. Återstod nu visserligen en för toaletten vigtig artikel, nemligen rocken, men för ett par lampslöjor hyrde honom nog klädståndsfrun en sådan på några timmar.

Under ljufva vakna drömmar gick vår artist till sängs först efter klockan 3, då allt var färdigt. Men drömmen ville icke fortsätta hvad fantasien påbörjat. Också, då han ovanligt sent vaknade, kände han sig i en helt förändrad sinnesstämning, och den förbättrades visst icke af det ohyggligt bråksamma bullret for balarrangemangerna, hvilket hördes rundt omkring.

Vid 10-tiden gick han med sin lilla penningskatt till Storgatan, en väg, som han dagligen brukade vandra för att fröjda sig åt sina bruna klädesbyxor, hvilka förnämt höjde sig öfver en rad mollskinskamrater. Emellertid hade han gerna afstått från detta nöje, om frun endast velat beqväma sig att hänga undan dessa verkliga kavaljersplagg, men då han framstälde sin begäran härom, svarade hon att de nödvändigt måste finnas der, tills de blifve *riktigt* sålda, för att ge anseende åt ståndet.

Då Alm nu ofvannämnda förmiddag nalkades så nära, att hans ögon kunde finna sitt vanliga mål, klack det riktigt till i hjertat på honom — han såg ej en skymt af sin skatt.

Framkommen, frågade han med darrande röst: “Hvar ... hvar äro mina...“ Längre kom han ej, innan frun afbröt honom:

“Herr Alm menar visst de fina bruna klädesbyxornar som jag hade af en onämnd herre... Kors, inte trodde jag att det skulle bli allvar af den kommersen! Min själ, om jag det trott, skulle jag bestämdt inte sålt dem i går middag, för mitt ord är annars att lita på som banko, det känner hvar menniska.“

“Jag hade ju gifvit 3 rdr på hand, och nu har jag med mig 3 och 24... det är rysligt att så bedraga en menniska!“

“Var så god och kom inte med några oqvädninsord Der har han sina 3 rdr. Jag kan dessutom säga honom att jag fick 11 rdr och 30 sk. för dem med västen, bägge så godt som alldeles nya; och det hade väl inte hin onde kunnat vänta på herr Alms betalningsterminer, då

kontant liqvid stod för dörren, och det med 1 och 30 i *öfverskott*... Vänta lite — var inte ledsen! Om herrn inte vill ha ett par mollskinsbyxor för det att de råka schangschera sig en smula, så får jag fina af kläde i nästa vecka, och dermed kan den processen vara slut:“

Utan ett ord till svar gick logeraren sakta framåt gatan — men, Gud, så tunga de stegen voro! Han skulle på qvällen ha besökt ett visst litet hem på Tullgatan. Nu var den glädjen omöjlig: icke kunde han gå dit med ljusa sommarbyxor i slutet af oktober — och de af mollskinn, som han hade på sig, voro ju hvita på knäna och hade för öfrigt en sådan anstrykning af torftighet, att hans stolta ömtålighet icke tillät honom att sålunda framträda för Sofie, som nyss gifvit nej åt en så välklädd friare. Nej, hellre än detta ville han icke på hela vintern se henne annorlunda än i hemlighet genom fönstret.

Men åter att vara hemma dessa tvenne ohyggliga balaftnar, då han kunnat ha en så himmelsk glädje! Hvad... om han ginge ned till Strandgatan eller Mäster-Samuels-gränd — der funnos många klädeskläder — sedan han först sprungit hem efter sina färdiga saker: fyra bestälda lustgårdar. Finge han för dem betalningen med detsamma, voro det också kanske icke omöjligt att ännu få något passande, om än icke så utmärkt som det förlorade. Det var likväl ej att obetingadt och utan öfverläggning kasta sig in i denna affär. Betalningen för allt det bestälda arbetet var ju bestämd att öka den lilla skatt, som borde utlösa hans bonjour från assistansen, en skatt, som han, för att icke tredje gången få den bortstulen, lemnat i vård hos restaurationsfrun vid torget, der han ibland intog sina middagar. Dock — frestelsen var för stor: det blefve väl någon råd innan jul. Olyckan var blott att dagarne då voro så mörka.

Han skyndade hem... Men huru stod der till?

Anton sjelf hade varit tvungen att gå ut för inköp af några små materialer till det nya arbetet, som kommit på morgonen. Madam Mina, som nyss slutat att skura golfvet, hvilket stod der svart och vått och liksom jäsande i

mörjan bland de breda springorna, hade sprungit in i ballokalen för att der hyra ut sitt biträde på en stund, och under tiden voro gossarne lemnade som ensamma disponenter öfver platsen.

Hvad hade de då gjort, hvad var det den olycklige artisten fick se, då han trädde in och med fasa erinrade sig att han glömt låsa till kistan? Jo, den stackars själen såg sina fyra paradis, hvilka tagit en så lång tid att skära, uppspetsade mellan fingrarne på småpiltarne, hvilka sinsemellan sletos om dem eller, rättare, om fragmenterna af dem. Förödelsen fullbordades genom en hel mängd kring golfvet utspridda englar, kärleksgudar, m. m.

Det var innerligen sorgligt att skåda logeraren i detta ögonblick! Hans ögon stodo fulla af tårar. Var det icke hans eget paradis de rifvit sönder — och ändå var hans hjerta så mildt för de tanklösa barnen, att icke ens en rörelse af vrede förmörkade hans vackra drag: i dem återspeglade sig blott en stum förtviflan.

I detta ögonblick, medan han ännu förintad höll upp bitarne och gossarne med händerna fulla af drakar, hjortar och hästar skreko om hvarandra, inträdde Mina, tillkallad af deras gälla röster.

“Kors, i Herrans lefvande namn, ha ungarne slitit sönder hela Alms pick och pack. Jag skall då förgöra er på fläcken, ert nedriga yngel!“ Hon fattade de tvenne äldsta i håret, men Alm lossade sakta hennes händer och sade med straffande allvar:

“Äro de icke barn? Håll till de äldsta för deras fel, men slå ej någondera i vredesmod!“

“Och det säger. *Alm*... Nå nå, pojkar vi träffas väl ... Men, nu är min talan denna — för det vet jag är både Antons och min mening — att Alm uppgör *riktig* räkning på det förlorade; och så länge den varar, svär jag att han icke skall betala en styfver för bostaden, och jag vill tvätta åt honom apart, för jag vet att han är klen räknemästare i sitt eget.“

“Tack, kära Mina, jag har gudnås icke råd att

förkasta det anbudet — och jag har det hoppet att Gud ger barnen ett vackert hem i *sitt* paradis, derföre att mina ärligt bli ersatta... Men penningarne skulle jag haft i dag.“

“Till de fina byxorna och västen kanske?“

“Icke till dem... När jag nu på morgonen kom dit, hade frun sålt dem.“

“Åh, så mycket ledsamt på en gång! Men inte fryser Alm inne med de hvita.“

“Jag hade icke tänkt vara hemma i bullret förrän sent, då jag ämnat be om en stol i köket, och nu ber jag om den för hela tiden, ty det vore aldrig värdt bjuda till att ur ett främmande klädstånd få ut kläder, som icke vore fullt betalta... och hellre än att köpa något gammalt och slitet får jag vänta. Jag har inte heller råd att skingra summan genom att *hyra* kläder: det kostar så grufligt.“

5.

Sådan man är Gud.

Klockan led fram emot 6. Madam Mina hade gjort verkliga underverk med kammaren. De tre gossarne, rentvagna och på bästa sätt uppstofferade, sutto orörliga som små bilder på skrinet i vrån. Deras innerliga lust var förbytt i sorg sedan förmiddagens uppträde, det pappa vid hemkomsten straffat med ett sådant tal, att de små stackrarne tyckte det ännu ljuda i deras öron. För öfrigt satt pappa sjelf vid sitt arbetsbord, som han icke tänkte lemna, ehuru han, damerna till ära, gjort stor toalett: gula nankinsbyxor och svart frack.

Husmodern sväfvade fram och åter. Men i köket satt stum, med hufvudet mot armen, den stackars logeraren, som Mina ej kunnat förmå att ikläda sig minsta del af sommarkostymen.

Just som han, för visst tjugonde gången, sade till sig sjelf, att det ej hjelpte att sörja, utan vore vida bättre att börja arbetet på nytt, sköt Mina upp dörren, som eljest sällan var stängd, utom på natten.

“Se här, Alm, här är en breflapp till honom, som en liten flickunge räckte in och sprang med detsamma.“

“Huru — en breflapp till mig?“ Han framsträckte handen, och Mina tillslöt dörren, alltför upptagen att känna sig nyfiken.

Det var något mycket undersamt det, som nu tilldrog sig i den fattige ynglingens hjerta. Var det ej någon som han sjelf lärt skrifva i bättre dagar, ehuru *de* gudnås varit nog torftiga de också... Hvad i himlens namn ville hon säga honom?

Hans händer darrade så, att han knappast förmådde qvarhålla det lilla brefvet. Ändtligen öppnade han det och läste med hämmad andedrägt följande:

“Käre Vilhelm!

Det har kommit öfver mig en önskan att få tala med Vilhelm i qväll om en angelägenhet eller två. Vill Vilhelm vara så god och komma bort till mig och Lina — och så gammal vän hoppas jag att Vilhelm räknar Sofie Lund för, att han inte vill ta sig något bryderi för att gå i hvardagskläderna. Mycket välkommen! *S. L.*“

“Mina, Mina“, ropade Alm, i det han uppslog dörren på vid gafvel, “hvar är nattkappan och västen och den rutiga halsduken? Jag går ändå ut på ett par timmar... Låna mig lite kaffesump och en ylleklut, så att jag får gnida öfver fläckarne på byxorna — ack, om jag hade hyrt mig åtminstone en rock!“

“Du skall min själ ta min svarta frack!“ utbrast Anton. “Jag har rena skjortärmar, och jag vet här blir så varmt att en kan ge opp andan.“

“Tack och heder för den tjensten — den blir inte glömd“....

En qvarts timme senare kom logeraren ur köket, en

splitter ny menniska. Hans ögon strålade af en sådan eld och en sådan glädje, att de upplyste hela hans varelse; och om dräglen var något oharmonisk, låg det dock i sättet, hvarpå allt blef buret, en frihet och ledighet, som på intet sätt återkallade minnet af den tillbakadragna blyghet, hvarmed han först uppträdde hos sitt värdfolk.

“Nej, men Gud bevare mig... se då, Anton, hur vacker Alm blifvit... den finaste herre kan väl aldrig ha håret bättre lockadt och upplagdt!“

“Farväl, farväl!“ ropade han, tryckande hastigt deras händer; och ilande ut, hade han så när sprungit omkull den första jungfruflocken, som i detsamma kom in genom den tillbörligt upplysta förstugan.

*

Vår logerare snarare flög än gick vägen mellan Träskfloden och Tyskbagarbergen. Men just som han kommit till det bekanta huset, hejdade han sig — han måste se in genom rutan.

Gud, så vacker syn som mötte honom... Sofie satt vid bordet, röd som den vackraste röda törnros, och vred ofta hufvudet å' dörren. Aldrig hade han sett henne hälften så ljuflig!

Nästa minut var han inne och vid Linas säng... Lina förstås, som fick all hans vältalighet och alla hans blickar, ty huru kunde han våga vända sig om och se på Sofie!

“Nå, käre Vilhelm“, sade den alltid vänliga sjuka flickan, “skall inte syster få någon helsning?

“God qväll, Vilhelm! Det var snällt att du kom..“ (du-ordet hade varit en kär vana från gamla tiden).

“Snällt — när *Sofie* befalde?“ (Jag trodde att jag skulle dö af glädje.:. höll han på att säga; men finnande denna uppriktighet väl vågad, rättade han sig sålunda):... Jag trodde att jag aldrig skulle hinna fram!“

“Sitt här vid bordet, så skall jag säga Vilhelm hvad jag ville!“

“Låt mig bara först se mig omkring — det gör så

innerligt godt i hjertat att fästa ögonen på alltsammans... så fridfullt, lugnt och vackert mot det bråk, som jag kommer ifrån... Men huru... hur visste Sofie hvar jag bodde?“

“Åh, alltid får en veta saker, när en vill veta dem. Jag känner till och med att det är bal der borta i qväll.“

“Det var märkvärdigt!“

Alm tog den erbjudna stolen bredvid den unga flickan, som lekfullt på sitt ena finger svängde den lilla dockhatten, hvilken hon hade i verket.

“Och än mer: jag var bjuden på den balen.“

“Kors“, utbrast älskaren under hög rodnad, “*hvem* skulle ha vågat bjuda Sofie på en sådan slags bal?“

“Mamsellen, som håller den — hon är halfmoster till min kusin Kalle Lund, sättarn, du vet.“

“Åh ja, jag vet också ett och annat!“ menade Alm, än mera blossande. “Men, han som är konstförvandt, måtte väl vara alltför stolt att komma till den der mostern i qväll.“

“Hon sa’ i går, då hon sjelf tittade hit“, återtog Sofie, “att Kalle lofvat komma, om... om...“

“Jag förstår... om hon kunde locka Sofie dit?“

“Ja, var det inte så, du Lina, som orden föllo sig... Och som hon säkert inte brydde sig med att ge honom besked om mitt nekande — hon ville visst skryta med en sådan grannlåtsherre — tör han nog komma; och så tänkte jag att det var onödigt att han träffade någon af *mina* bekanta der: han har ett så bråkigt lynne, Kalle, fast han eljest är hederlig.“

Logeraren förstod allt och visste för lutter förtjusning och salighet icke hvart han skulle se hän. Att blicka på

Sofie, som hade en så skär och grann färg, kunde ju alldeles ha omvridit hufvudet på honom.

“Jag kan försäkra“, sade han slutligen med någon vigt på orden, “att hvem herr Kalle träffat på *det* stället, icke hade det blifvit mig! Jag hade ärnat sitta i madam Minas kök hela qvällen, sedan min första plan förolyckats“... Och nu berättade han uppriktigt förmiddagens historia från början till slut.

Sofie var rörd till tårar, hvilka hemligt aftorkades. Derefter, utan att svara på det farliga förtroendet, yttrade hon att hennes mening varit att fråga om icke Vilhelm ville göra i ordning en hop småsaker, som hon vid julmarknaden — der hon som vanligt skulle ha ett eget bord — kunde sälja bland sitt kram.

“Tusen, tusen tack! Men jag kån icke säga hur rysligt jag lider bara vid tanken på att Sofie åter skall sitta der och frysa och bland alla slags menniskor, bättre och sämre, få höra och finna sig i mycket.“

“Var lugn, Vilhelm! Det kan visst vara lite svårt med kölden och lite tråkigt, sedan det blifvit alldeles mörkt och alla de ensliga ljusen från stånden och borden ändå inte stort upplysa platserna. Men hvad det beträffar att få höra och *tåla,* så var säker på att jag hvarken hör eller tål något, som förnärmar mig. Jag är inte något pjåk, som släpper till ögonen för en dumhet, utan jag har gudskelof mitt eget sätt att ta vara på mig. Vilhelm får aldrig tro annat.“

“Nej“, sade han mycket sakta, “jag vet att Sofie icke behöfver någon annan än sig sjelf...“

“Så har jag visst aldrig talat, och det är inte alls snällt af Vilhelm att påstå det. Kanske är det derför som...“

“Hvad menar Sofie?“

“... som Vilhelm af någon högmodskänsla, hvilken är ganska öfverflödig, håller sig långt ifrån de gamla vännerna. Fattiga äro vi ju alla tre, och ingen behöfver blygas för en hederlig fattigdom: den är Guds gåfva, likaså väl som rikedomen, och kan bringa lika mycken nytta med sig. Hvad är det då värdt att sky dem, man håller af, för det en inte kan vara i granna kläder? Det är illa gjordt, när man i stället kunde lätta bördorna genom att trefligt språkas vid ibland.“

Nu var Alms hjerta för fullt att kunna inrymma alla de känslor, som der stormade.

“Sofie... kära Sofie... i fall jag ofta komme hit, kunde

jag aldrig förtiga att jag älskar Sofie till mitt sista andedrag.“

“Nå“, svarade den unga flickan enkelt, “det har jag ja länge vetat; och du, Vilhelm, vet också hvad jag tänker. Vi äro unga, vi kunna vänta och sträfva allt hvad vi förmå... dessutom behöfver inte den fattige så många omvägar som den rike.“

“Himmelens nådige Gud — du vill då, Sofie, så fattig som jag är...“

“... bli din hustru, Vilhelm — ja, af allt hjerta, och ärligt och öppet vill jag från denna dag säga att jag gifvit dig hjerta och tro. Jag slipper då andra.“

När logeraren denna qväll gick hem, ansåg han det vara solljus midt i mörka natten. Och tänkande på den omätliga skilnaden mellan morgonens tunga smärta och aftonens lycksaliga frid och fröjd, upprepade han endast dessa fyra ord, men de sade allt:

“Sådan man är Gud!“

6.

Sista scenen från Träskfloden.

November månad nalkades sitt slut. Det var en snödiger, bister kall och otreflig förmiddag ute; och inne i Anton Wennergrens stuga var det ej stort varmare och trefligare.

Det fans icke mera tillgång på hvarken klampar eller stickor från byggnadsverken, som nu afstannat. Veden var omåttligt dyr, förtjensterna på fin-skomakeriet uppätna på förhand, den ene logeraren flyttad, den andre kommen på efterräkning och den tredje skulle ju ingenting betala, tills. Gud visste när, ty de välsignade paradisen voro grufligt segslitna; och värsta olyckan var att denna paradis-transaktion

ej genast kunde börja, medan känslan var varm och ädelmodet lifvadt, ty Alm hade just då betalt boningsrättigheten för två veckor.

I det ögonblick vi återse den lilla familjen var det äkta paret ensamt med sina tre afkomlingar, hvilka, helt modstulna på den förknappade frukost-ransonen, voro sysselsatta att inne i det lilla köket bygga sig ett lekhus af allt möjligt skräp.

Anton svängde lästen, på hvilken den fina svarta satinskon blänkte. Denna dag var vår unge skomakare alls icke vid lynne. Han visste att hustrun ingenting ätbart hade hvarken i skänken eller köket, och desslikes visste han att hans portemonnaie var så tom som den kommit hit till verlden och att aldrig hans stolthet skulle tillåta honom att begära förskott på det nyss bekommna sko-lagret. Nej, hellre underkasta sig hvad som helst än att visa sin forne hederlige mästare, som velat honom så väl, hela ömkligheten af den närvarande ställningen.

Mina satt på en pall bredvid sin herr man och fästade den hvita insulan i en hvit sidensko. Detta var hennes egentliga sysselsättning; men för ögonblicket hade hon äfven en annan, den nemligen att allt emellanåt lyfta ena snibben af den på knäet utbredda rena näsduken upp till kanten af ögonlocken, hvarest den ena tåren efter den andra hängde upp sig. Men huru hon än torkade, så råkade det ändå att falla en stor perla ned på det hvita skinnet inne i skon.

“Gud sig förbarme!“ ropade hon häftigt till.

“Hvad står på?“ sade mannen.

“Jag rådde inte för det, Anton“ ... hon höll upp skon.

“Hur i all verlden skall jag göra — har du inte hvitt skinn till en ny sula?“

“Nej“, svarade han kärft... “en får krita öfver fläcken, när han blir torr. Det vore väl ändå inte första gången som storherrskapet dansar på folkets tårar. Men du kan vara god och låta bli att ge dem sådant underlag en annan gång!“

“I dag är du riktigt elak, Anton! Jag ville inte för någon del jag, att en oskyldig fröken, som kanske aldrig ens vet hvad *folket* är för slag, långt mindre hur det går till i fattigmanskyffen, att hon skulle dansa på mina tårar — hon kunde kanske på något sätt få ondt af det.“

“Lappri... Begriper *du* hur en skall få middag?“

“Jag satt just och tänkte på den saken, och jag vet ingen råd, om jag ej kan få låna en riksdaler inne hos madam Styrberg på min andra öronring.“

“Ja, det passar ihop, eftersom den första redan är belånt.“

“Jag hoppas väl att vi ändå snart ska få lösa ut dem — du vet, Anton, att det är det enda, jag eger efter salig mamma.“

“Fattigman, Mina du, har inte råd att hålla sig minnesgåfvor, utom i hjertat, der det ingenting kostar... Laga att du får något att lägga i stekpannan, annars blir det ingen fart med arbetet för mig.“

“Jag tycker det allt är hårdt, att Alm ingenting skall betala på så lång tid. Om han tagit nyckeln ur kistan, så hade det eländet aldrig händt.“

“Huru nu då — skall en logerare inte kunna lemna öppet något i en ärlig mans hus, utan att råka ut för olycka? Men du kunde ha sett efter ungarne, i stället att vara handtlangerska åt mamsellen derinne, otäckan med sina gemena baler... Så mycket du vet, Mina, här blir ingen klädkammare vidare!“

Hustrun låtsade ej höra.

“Nog tror jag ändå att Alm nu kunde betala lite. Du hörde sjelf att han hade penningar hos restårationsfrun. Dem lade han tillsammans med dem, som han hade ärnat till de fina byxorna, och på det viset, när han tog sista månadsförtjensten till, fick han lösa ut rocken från assistansen. Sedan träffar honom en sådan bål-lycka att ingen hört maken: hän får ju läsa och rita för två pojkar, som ha en klädståndsfru till mamma, och hon gaf honom kredit på bättre byxor än han kanske någonsin sett!“

“Du blir afundsjuk, Mina — akta dig för det! Tar han något för det han lär Ferdinand att stafva och rita? Och har du inte sjelfmant fått erkänna rena sanningen, att jag är vida mer hemma nu än förr, när jag hår en sådan karl att prata med?“

“Kära Anton, det är alla dessa bekymmerna, som gör mig elakare än jag är. Allt sedan Alm blef fästad till äktenskap med den vackra docksömmerskan, går allt af sig sjelf för *honom;* och när han nu hittat på att skära i trä, i stället för i papper, blir det rent af stor förtjenster, se’n han fått rätt vana. Han säger att han har löfte på så mycket arbete han kan hinna med. För oss deremot vill det sig inte ur fläcken, fast du fick det här fin-arbetet. Vintern hänger öfver oss som en buse, och du är inte heller så modig som förr... Vet du hvad jag tror?“

“Nå?“

“Jo, käre Anton, jag tror bestämdt att du har någon sorts ångerkänsla för det du suskat bort din reela plats och den goda ställningen vi hade; och då jag vet att du är för högfärdig att söka upp herr Hägerman, sådan som du nu befinner dig i klädesnöd, för att ärligt säga honom hela sammanhanget, så förstår jag...“

“Tyst“, afbröt Anton, häftigt rodnande... “hvem i Herrans namn talar i förstugan?“ Och innan han vidare hunnit få en suck för sig, hvem stod inne i det ödsliga rummet, om ej en stor, rödlett och godmodig herrekarl, och det var just skomakaren Hägerman i egen person.

Anton sprang upp, kastade först en förlviflad blick på sig sjelf och sin omgifning, men sedan en hjeltemodig på sin forne husbonde, för hvilken han med hela sin medfödda artighet djupt bugade sig, utan att dock kunna få fram ett ord.

“God dag, min heders Wennergren! Vi ha icke träffats på visst sina fulla tre år, men gamla vänner äro vi ändå alltid, det vet jag.“ Den behållne och aktade mannen räckte vänligt handen åt sin forne favoritgesäll och emottog den stol, som Mina djupt nigande framsatt. Kungen

sjelf skulle icke ha åstadkommit större sensation inom den lilla kretsen, än den skomakareåldermannen nu gjorde.

“Nå, *fru Wennergren*“ (Mina kunde knappt andas, af förtjusning), menar hon att hennes man nu har håg att slå sig i stadighet på verkstaden, om jag rangerar affärerna, så att han kan uppträda på passande sätt och vara lugn för de sina?“

“Jesus, herr Hägerman, jag dör och svär att Anton blir den reelaste menniska i verlden... Svara för dig sjelf — du hör och ser att Gud fader skickat en hjelpare, som har både vilja och makt.“

“Mina säger sant, herr Hägerman! Högmodet är en dålig, rådgifvare. Jag har inte velat lida den förödmjukelsen att erkänna mitt fel och be om en kraftig handräckning. Nu gör jag det, eftersom herr Hägerman inte hållit sig för god att söka opp mig; och utan att prata i vädret säger jag: Herrn skall få se om jag kan bli tacksam.“

“Bra, Wennergren! Vi skola båda två vinna på saken. Och som jag händelsevis får ledigt om en vecka ett stort vackert vindsrum med två- fönster, kök och andra beqvämligheter, erbjuder jag Wennergren det. Det blir så mycket bättre för er, som jag äfven har diverse möbler till öfverlopps.“

Det fattiga parets glädje var naturligtvis utån gränser.

“Se så, se så, mina vänner, lemna detta... och kom ihåg, Wennergren, att en dugtig och skicklig handtverkare bör akta sig att under ungdomstiden kasta sig för vidlyftigt i saker och ting, som icke gagna till något, så länge han

ingen vigtigare röst har än den, som kommer af ett tanklöst skrik i tid och otid. Se tiden an! Gesällen blir en dag, om han förstår sin sak, mästare i sin tur — kanske äfven husegare. Då får också han yttra sig och gör det till gagn i rättan tid, när hans röst eller röster gälla som mest.“

Antons ögon blixtrade. I sin lifliga inbillning såg han sig redan i framtiden som en betydande man. “Ja“, utbrast han, “en skomakaremästare kan också vara *herre!*“

“Skulle tro det, min vän! Mången fattig adelsman bugar och tackar för ett par stöflar på kredit, och för en årsräkning ger baronen sjelf ett hjertligt handslag på gatan. Sedan, när de fattige ädlingarne bli stora herrar i staten, minnas de allt ännu det gamla och tala ett förtroligt ord vid valförhållanden och sådana tillfällen, när man träffas i det allmänna och på någon borgerskapets fest... Men nog nu om den saken! En vecka härefter flyttar ni in.“

*

“Anton, Anton“, ropade den öfverlyckliga Mina, sedan hon efter den sista nigningen på förstugustenarne åter kom in i rummet, jemte sin man, “hvad säger du nu — tänk jag, som får *egen* kassa, du, genom skokantning och snörhålssöm... Men så stå då inte och dröm! Du hörde att herr Hägerman kallade mig fru. Det blir derföre alldeles nödvändigt att jag, från första stund vi träda in, måste ha *hatt* — det fordrar din egen ära... gör hon inte, du?“

“Jag kan just inte finna att hon skulle taga någon skada, om du till en början ginge i schalett!" svarade Anton skrattande. “Men efter, som sagdt, du sjelf kan arbeta för din glannlåt, må du ha den. Du blir i alla fall med tiden så riktig fru som någon annan inom skrået.“

“Tack, Anton lille! Med Guds makt blir det parasoll med blomsterkant till sommarn och en liten axelkappa också och... låt mig se — alla barnen ska ha blåhvita finrandiga bolstervarsbyxor och påldöschäver-blusar. Nå, när vi så gå arm i arm med gossarne omkring oss till Djurgården på söndagseftermiddagarne, då måtte det kännas alldeles som en ginge annorstädes än på jorden!“

“Det är visst syndigt att prata så här, innan vi rätt tackat den lefvande Guden!“ inföll Anton, andäktigt ihopknäppande händerna. “Det är det nödvändigaste.“

“Det gjorde jag i första handvändningen väl tjuge gånger — i hjertat förstås... Alm skall komma och helsa på oss. Men logerare komma då aldrig mer i fråga“.....,

“Hvad i Herrans namn står då på?“ ropade den unge artisten, söm hört de sista orden, i det han öppnade dörren.

Nu strömmade förklaringarne öfver hvarandra, medan Alm, presenterande sig i sin gentlemans-kostym, som mycket väl anstod honom, häpen och glad afhörde berättelsen om såväl de sanna händelserna, som luftslotten för framtiden. Men plötsligt utropade han: “Herre Gud, jag glömmer mig alldeles för er glädje! Jag mötte ett bud till mig här strax utanföre — och vet ni från hvem det budet var, mina kära vänner?“

“Från fästmön, förstås!

“Åh nej, goda Mina! Hon behöfver visst icke skicka efter mig — kanske kommer jag snarare för ofta. Budet var från moster, som sjuknat och vill tala med mig rätt på stund.“

“Spring för all del på eviga fläcken!“ utbrast Anton. “Kanske står det något nytt för din dörr också.“

Och visst stod det något nytt för den fattige logerarens dörr.

7.

Hos fästmön.

Begriper du, Lina, hvarför inte Vilhelm kommer. Han sade ändå, när han gick i går qväll, att han skulle komma

tidigt på eftermiddagen för att skära på det stycket, som han börjat hos oss. Ack, hvilken välsignelse det var, att han kom på den tanken att försöka sig i träskärning! Den herrn, han var hos och visade profvet, gaf honom så stora förhoppningar om förtjenst framdeles, att så snart han finner dit, kunna vi, med det lilla *vi* behöfva, gifta oss när som helst.“

“Så kär du är i Vilhelm — jag trodde aldrig få se dig sådan, Sofie!“

“Hvarför det? Jag blygs minsann inte för att jag är kär i den jag skall taga till min man inför Gud och menniskor. Är han inte vacker, hederlig, hjertegod och gudfruktig — och är inte *han* kär i mig?“

“Jo, alltsammans är rätt och sant. Men jag har alltid hållit mycket af den hurtige Kalle... så nedslagen han blef, då han fick kunskap om att han aldrig i tiden kunde få dig!“

“Åh, det går ingen nöd på Kalle! Han blir snart betagen i någon annan. Deremot kan du tro mig, att Vilhelm aldrig tröstat sig i detta lifvet, om *han* blifvit förskjuten. Men hade han förr trott sig till att begripa mina känslor, så häde han inte så länge behöft gå i ångsten... Men nu är han här — jag hör hans steg.“ Hon ilade till dörren och slog upp den.

Skenet från lampan i rummet föll på Alms ansigte... det var mycket blekt och allvarsamt.

“Vilhelm, är någon olycka på färde?“ Sofie steg förskräckt tillbaka.

“Nej, Sofie lilla, icke just det — kanske tvärtom. Men det finnes så besynnerliga känslor, att det skulle vara svårt att nämna dem... Moster du vet...“

“Aha — hon, som inte kom till din mor på hennes sista dagar och som du derför med all rätt nekade att taga begrafningshjelp och svepning af, då hon skickade dig lite pengar? Du ville inte, skref du, att din mors sista klädsel skulle tagas af en så föraktligt tillkastad gåfva från hennes eget kött och blod.“

“Och derför, Sofie, var det som du — jag vet det nog, fastän jag aldrig förrän nu vågat tillstå det — tog din egen hvita vackra kjol och tvättade, stärkte och strök och gjorde henne tröja och täcke af. Aldrig trodde jag på din historia att du hittat kjorteln i mammas låda. Men jag unnade henne att sofva så godt som hon borde sofva på de kläderna som du... Ack, herre Gud, Sofie, hvad jag

välsignade dig då i mitt hjerta, och hvad jag nu och i allan tid välsignar dig!“

“Men du talade om moster?“ inföll Sofie, vackert rodnande och kanske ändå innerligt tillfreds att få veta det Vilhelm alltid känt till det lilla offret af hennes enda balklädning.

“Jo, hör... Hon skickade efter mig i dag. Hon är nästan på sitt yttersta. Och fast hon icke har makt att ändra testamentet, hvad jag tror hon velat, så har hon likväl i två vittnens närvaro med sin egen varma hand lemnat mig en gåfva, som för oss blir en grufligt stor summa. Och se’n, Sofie lilla, har hon tillstått sin ånger för mammas och min skull. Hennes man hade fått sådan hand med henne, att... Men nog nu! Gud såg, och hon sjelf också, hur redligt jag förlät henne både på mina egna och mammas vägnar och hur innerligt jag bad för hennes själs ro.“

De båda systrarne ihopknäppte sina händer och bådo stilla, äfven de, för henne, som i likhet med många andra på den sista sängen önskat att icke hafva utöfvat orättvisa handlingar.

Men efter denna samvetsgärd af tre rentänkande själar återtog stundens vigt sitt välde. Och nu skulle man sett huru ögonen strålade, huru de båda förlofvade slöto sig till hvarandra i en omfamning så trofast och varm som deras egna hjertan! Hvad stod väl numera i vägen för deras enkla lycka...

“Men hvad var det då du visade syster, Vilhelm?“ frågade Lina nyfiken.

“Detta, min käraste svägerska — och fins någon hjelp för din sjukdom, så skall du få den“... han utbredde på sängen tre stycken 100 riksdalerssedlar. “Detta var mosters sparstyfver från gamla tider. Och dertill får jag svarta kläder för begrafningen, hvilka sedan ska bli brudgumskostym. Ack, om jag blott sluppe nyttja dem på en sorgedag — om gumman finge lefva och bli oss en riktig slägting! Men så sker det icke“... Och så skedde det ej

heller.

*

I nästa maj månad lystes det för träsnidaren herr Vilhelm Alm och mamsell Sofie Lund. De vigdes vid en liten anspråkslös festlighet hemma hos sig sjelfva. Men hemmet var icke det vid Tullgatan, utan en helt täck bostad bestående af tvenne riktiga rum, hyrda af brudgummen vid Skeppargatan, der fönstren voro vackert prydda med blommor, bland hvilka hängde en grönmålad fogelbur. Dessutom hade detta yttre rum nya trefliga möbler. Det inre, det minsta, tillhörde Lina, och dess fönster var ej heller af den uppmärksamme svågern glömdt med blommor.

Närvarande gäster vid akten voro:

Kusinen herr konstförvandten Kalle Lund — med fästmö — samt herr Anton Wennergren och fru Mina Wennergren, hvars utsökta toalett förhöjdes af en mörkröd hårklädsel, betecknande värdigheten af hennes *nya stånd*. Det äkta paret hade anländt till bröllopsgården åkande i droska.

*

Mormor Silfverlåås och hennes omgifning.

Minnen från en promenad.</h2

1.

Det var en *nyårsafton* för 14 eller 15 år sedan,D. v. s. före 1864, då detta arbete gick i Illustr. tidning. då en ung flanör, som råkat förirra sig bortåt “Nya vägen“, passerade den vidlyftiga byggnad, som bar namn af “bondqvarteret“ och der en hel karavan af fattiga medvandrare på den stora färden till evigheten slagit upp sina hyddor, medan de väntade pä uppbrottsorder.

“Jag skall gå in och se huru de stackars själarne här fira sin nyårsafton — det blir ett eget minne att föra med sig på den lysande supén i afton.“

Så sagdt och gjordt.

Inkommen på den kringbyggda mystiska gården, stod vår flanör först en stund stilla för att orientera sig.

Alla dessa matta ljus från fönstren härs och tvärs, till höger, till venster, invid jorden och uppifrån vindarna i dessa mossade och sorgliga boningar kastade sitt ovissa sken in bland den mängd mörka

föremål, hvarmed gården var belamrad. Man trodde sig se en liten här af fladdrande lyktgubbar sväfva omkring bland menniskornas redskap.

Ingångarne till de hem, som dolde sig bakom dessa dystra fasader, voro icke lätta att komma igenom. Den tillfrusna halkiga pölen, som man nödvändigt måste öfver, innan man lyckades uppnå ett par vickande stenar eller

träribbor, förande till en förstuguqvist, var så litet frestande att det måste vara god vilja till för att öfvervinna instinktens obenägenhet.

Ändtligen är den besökande framför ingången till ett rum, hvarifrån sorlet af flere röster låter höra sig. Se här den scen, som vid dörrens öppnande möter honom — en scen, infattad i skyar af tätpackade tobaksmoln, hvilka det ensliga ljuset på bordet i fonden förgäfves söker genomtränga.

Rundt omkring väggarne på klumpiga bänkar sutto orörliga, och fullkomligt obesvärade af afbrottet fem eller sex illa klädda karlar med verkligen vilda fysionomier. De askgrå eller blåaktiga kinderna, omkring hvilka det tofviga håret bildade en ram, slutande med det smutsiga skägget, läto de fleste af dem hvila i de på ömse sidor om hakan utsträckta händerna, hvilka åter stöddes af de på knäna hvilande armbågame. En kort pipstump, dinglande från munnen, borttogs endast då och då, på det egaren måtte kunna efterse elden och derjemte få tillfälle att inkasta ett eller ett par enstaka ord i samtalet, hvilket för tillfället fördes framme vid bordet af en medelålders qvinna, som tycktes vara i farten att banna sin älskare derför att han stulit ifrån henne fyra stycken sockerbitar, dem hon haft gömda i en gråpappersstrut för sitt *eget* kaffe. Damen var tydligen en emanciperad qvinna, begåfvad med den skarpaste röst.

Midt på golfvet låg ett långt, mycket besynnerligt rörligt bylte, förbi hvilket de innevarande passerade fram och åter så likgiltigt som om der funnits ingenting annat än de synbara trasorna. Men tyvärr fans der en innevånare under dessa trasor, och denne var en gammal tysk man, som, kämpande ömsom med en brännande feber och en skälfvande frossa, på rådbråkad svenska begärde att få vattenmuggen ....

“Är han från någon komité, som har utdelning på ved? skrek med hastigt förändrad och särdeles insinuerande röst qvinnan, som vid den nykomnes inträde genast afbröt

det pågående målet om sockerbitarne; och för att bättre se, upplyfte hon buteljen med det vickande ljuset. “Gud må veta“, tilläde hon, gifvande en mild modulation åt orden, “att vi ä’ de mest behöfvande i hela bondgården. Men kanske är han inte från komitén? Kanske det är drottningens ved — eller finnes det någon annan kristen själ som tänker på oss stackare i skrymslena?“

“Det är tyvärr hvarken fråga om drottningens eller komiténs ved — jag är ute i egna ärenden... Men säg, hvarför ligger denne man på golfvet?“

“Han ligger på halm, ser herrn väl!“ svarade madamen nu helt buttert. “Det är *hans* plats.“

“Och hvarför det?“

“Kors, för det han hyrt den, vet jag.“

“Hyrt *den* platsen?“

“Ja visst, här är ju ingen annan ledig. Jag har logerare nog, om de bara betalte. Men rätt som det är, förmår jag ingen värme skaffa. Och så pass kan jag säga, att om herrn ändå hör till någon komité, fast han inte vill ut med

det, så är det vida bättre gerning att ge en smula åt mig än åt mormor Silfverlåås åtminstone, för hon bor fritt och har hjelp af fattigstyrelsen och flere andra, och tro, hon ger inte mycket ifrån sig förutom råd... men, tyst, intet ord ur min mun — gumman är en sådan högtidsblåsa i bondgården att en får akta sig för fiender. Jag vill bara att herrn inte skall bli missledd.“

Efter en liten stund, uteslutande egnad den olycklige logeraren på golfvet, tillstängde vår unge flanör åter dörren och gick att öppna förhänget för en annan scen.

2.

Denna scen förestälde ett djupt, svart, af ingen vänlig eldgnista upplifvadt kök, som gick direkte utåt gården. Vid sjelfva dörren befans ett fönster, under fönstret ett gammalt på stöttor uppstäldt bord, upplyst af en dank, och framför bördet en ensam figur af det mest tröstlösa utseende, nemligen en helt liten man, en stackars skräddare, som med stela, krumpna fingrar förde den tröga nålen genom något plagg, hvilket han fått sig anförtrodt till lagning.

Men var han väl ensam i detta kyffe?

Nej, ur en murknad säng med en ännu ruskigare bädd än tyskens framtittade tre eller fyra barnaansigten med insjunkna ögon och bleka kinder, sqvallrande om hungerns och eländets verkningar. Bredvid sängen stod en halfstor flicka, knappt skyld i den tunna kjorteln och det lilla ylleskynket, som i egenskap af schal var knuten på ryggen. Hon bemödade sig att leka med de små syskonen, som genom sina matta leenden besvarade försöken. Men detta var också allt, ty de stackars varelserna hade på denna årets sista afton, liksom så mången afton förut, blifvit lagda till nattro utan annan välfägnad än en noga utmätt brödkant och en tår surnadt svagdricka.

Det mest framstående ansigtet på denna husliga tafla tillhörde hustrun, modern, som stod bakom den tomma spisen, lutad mot dess söndriga kant. Hennes blick stirrade med stel förtviflan än på de små, än på mannen. *Hans* undergifvenhet var tydligen ej hennes: det kunde man se af den krampaktiga ryckningen på kroppen och den skygga glimt, som då och då upplyste de tårlösa ögonen.

“Har du snart slutat?“ frågade hon entonigt. “När jag bär hem rocken, får jag 24 skilling. Bodarne äro länge öppna i qväll — jag skall köpa lite af hvart, hur lite som helst, så att vi åtminstone på årets första dag få en smula. Jag tar en half kappe potatis, det blir 8 skilling, 2 sillar 5 och en fjerndel fläsk 5... det gör 18... och fyra sexstyfverskakor 6... der ha vi 24 skilling. Några vedpinnar får jag nog af mormor Silfverlåås.“

“Jag har strax slutat!“ svarade mannen saktmodigt...

Luftdraget från den öppnade dörren fläktade in genom köket. Den besökande, som utanföre hört samtalet, helsade vänligt; och efter ett kort uppehåll hos barnen försvann han, sedan han ånyo hört uttalas mormor Silfverlåås’ namn.

“Gå ändtligen till henne!“ hette det här. “Om inte *hon* funnes i bondqvarteret, kunde väl ingen uthärda med sin nöd. Mer än en gång“, tillade hustrun, “har hon delat sin soppa med oss. Hon håller en vid mod, när en sjelf har intet, och se’n så har hon nu i qväll skickat in som vanligt hvar sin lilla bulle åt barnen till i morgon. Jag har gömt dem för att inte fresta dem att göra mormor ledsen. Hon vill att de alla nyårsmor’nar ska’ vara mätta.“

“Alla nyårsmor’nar!“ upprepade sakta den unge flanören och gick vidare.

3.

Denna gång sökte han sina grupper i höganloftsburen, dit man kom uppför en trappa, hvars branthet var vådlig och hvars kroklinier vore ännu vådligare. Men så belönades man också genom den jemförelsevis bättre utsigt, som här öppnades, en dessutom i sanning ganska egendomlig utsigt.

Det var ett temligen stort rum, hvars hela längd från dörren till den gent emot belägna väggen var delad genom tvenne breda kritstreck med en knapp alns mellanrum. Denna smala sträcka hade utseende af en gångmatta och

var också allas gemensamma tillhörighet. Tvärt öfver kritstrecken efter längden gingo två andra öfver tvären, så att golfvet kunde sägas bilda sex små kammargolf, tillhörande olika bostäder.

En af dessa, den som innefattade spisen och tillhörde midten af lokalen, utgjorde värdinnans terräng. De öfriga fem voro uthyrda. För tillfället visade spisafdelningen en treflig eld, bredvid hvilken mor i huset med sina tre gulhåriga afkomlingar låg på knä öch vaktade en grötgryta, som lifligt porlade. De af gästerna, gom haft något att koka eller steka, hade undangjort sitt — ty spisen, liksom gångribban, var för alla.

Vid den tid på aftonen, då vår nyårsbesökare gjorde sin visit, voro de tvenne minsta afdelningarne, de å ömse sidor om dörren, icke upptagna af några andra lefvande föremål än en hund och en katt, tillhörande de frånvarande abonnenterna. Katten var som eget fosterbarn upptagen af en gammal aktningsvärd madam, murbruksbärerska om dagen, krogdiskerska om aftonen; och hunden ansågs allmänt som enda universal-arfvingen till sin fosterpappa, den gamle schåaren, som i mång’ eviga år hyst en platonisk böjelse för sin väninna och granne, diskmadamen, hvilken stoppade hans strumpor och höll honom med rent linne om söndagarne, derför alt han tidtals bar “bruk“ i hennes ställe.

Ingenting kunde vara mera lagenligt och grannlaga än att dessa sympatier mellan pappa och mamma skulle öfverflyttas på deras älsklingar. Också hade hunden och katten längesedan upphört att lefva tillsammans som “hund och katt“. Fästmer lefde de som tvenne förtroliga kamrater, hvilka lärt sig inse och uppskatta hvarandras ömsesidiga förtjenster samt att med aktning tolerera den olika uppfattningen af lifvet, dess pligter och frestelser.

Mycket sällan befunnos de åtskilda, och som de tyckte om ett oskyldigt sällskapsglam, inbjödo de hvarandra ömsevis på sina dagransoner, hvilka voro vida rikare tilltagna än dem skräddarens barn fingo lefva på; och sedan de frukosterat eller dinerat tillsammans, muntert skällande och jamande i kapp, gingo de att taga sig sin lilla lur, den ene framför schåarens, den andre framför madamens fållbänk — och der sofva de nu som bäst.

Rakt fram i fonden märktes i kammaren till höger om kritstrecket en välklädd vedsågare, som, sittande på en ordentlig säng, höll på att göra sin supé, bestående af en upprågäd portion stekt fläsk och potatis, emellanåt fuktadt af innehållet i tvenne olika halfbuteljer, den ene med bränvin den andre med öl. För att njuta lika mycket genom synen som med lukten och smaken, hade han upptändt en bit stearinljus, hemförd från vedsågningsstället, och prydligt uppsatt den i en tom pomadburk, stundom också tjenstgörande som bläckhorn, då han skref sina räkningar, hvilka alltid började med samma oföränderliga fras: “An För herr N. N:s sterbhus sågatt så eller så många famnar ved.“ De personer, som anlitat hans biträde, förklarade väl att de icke godkände något tal om “sterbhus“, så länge de lefde, men det hjelpte icke — ty, sade den artige manen, “det ser så repeterligt och aktningsfullt ut.“

I afdelningen till venster om vedsågaren, söm tycktes hvarken höra eller se, satt på en pall nära intill en smal ihoprullad madrass en helt ung qvinna, hvilken då och då blickade på sin granne, om icke just med afund, så med en kanske närskyld känsla.

Denna arma Magdalena höll ett litet snyggt och välskött barn på knäet, under det hon sjelf var sysselsatt att maska in hälar i fina strumpor, ett svårt arbete att utföra vid skenet af den belysning, som hon mäktade skaffa sig och hvilken bestod i en liten bomullsrimsa, neddoppad i den skräp-talj, hon samlat på ett téfat, och sedan uppdragen på ena kanten, der den lilla lågan flämtade så oviss och så fattig att man tyckte den jemt vara färdig att slockna, och slocknat hade den äfven, om ej den olyckliga flickan i hvarje stund med en sticka sökt hjelpa upp den hotade gnistan. Också måste hon hålla maskorna ända intill téfatets kant och låta det göra hur ondt som helst i sina ögon, ty sista paret strumpor skulle hem i qväll — det vore eljest ej värdt tänka på att få något hos magasinsfrun, hvilken i sin tur tog väl betaldt af sina kunder för arbetet.

Någonting ätbart syntes icke här till, utom en tékopp mjölk, stående bredvid lampfatet på en upp- och nedvänd trästol, tjenande som bord. Men det skulle troligen hända den stackars varelsen, hvad som förut så ofta händt henne, att vedsågaren, om han ej vore alltför hungrig, qvarlemnade på tallriken några bitar, som han räckte sin grannqvinna, derför att hon bäddade hans säng. När han lade sig, som

skedde mycket tidigt, fick hon också taga stearinljusbiten ur pomadburken...

Sista rummet inom detta krit-distrikt låg midt emot värdinnans, följaktligen midt emot spisen, hvars sken således hjelpte till att upplysa den grupp, som här framstod på scenen.

Platsen, innefattande en liggsoffa med trälock, hyrdes af två gamla snipnäsade och skarpkantiga ogifta qvinnor, sittande midt emot hvarandra, den ena på soffan, den andra på en stol, och hafvande emellan sig en hög sprötkorg med lumpor, i hvilken deras klolika fingrar behändigt rörde, uppdragande den ena trasan efter den andra, dem de sönderklippte med stora saxar, liknade fårsaxar. Deras arbete var tydligen ärnadt till trasmattor; och att förljufva mödan, vederqvickte de sig emellanåt med ett stycke af ett par allvarsamma smörgåsar, hvilka hade plats på brädet, som gick tvärs öfver korgen för att uppbära ljuset och der äfven befann sig, förutom ett stycke torg-pankaka, hvaraf de efter läglighet sleto af en bit hvardera, ett litet stenkrus magstyrkande essens att intaga ur tenntumlaren bredvid.

De båda hexorna — sådana tycktes de verkligen vara med sina förfärliga i vädret höjda saxar och sina fogelnäbbs-ansigten vända mot hvarandra — sågo, minst sagdt, lika förnöjda ut som hunden och katten i första afdelningen.

“Är det någon schangtil besökare från komitéerna, som är ute i nådebesök på högtidsqvällen“, frågade en af dessa damer, under det hon raskt och fintligt nedstjelpte kruset och tumlaren i lumpkorgen, “så må vår Herre och skapare veta att här finnas nog de som behöfva en handräckning. Förr i verlden kunde en sträfsam menniska hitta en smula lumpor i sophögarne inne på gårdarne; men, käre herre, hvad lefva vi i för tider — nu skall polisen lukta i hvar gatsten och lägga vantarne på hvarenda liten sophög, som en ärlig husegare lemnar åt dem, som behöfva honom. Det är förskräckligt, herre — är det inte — att den fattige inte ens skall ha rättighet till sophögarne!“

Här, liksom vid första stället, måste den besökande

förklara att han ingenting hade att skaffa med komitéerna. Men detta utlåtande upptogs tydligt med misstroende, hvilket kom deraf att det den tiden var vida sällsyntare än nu att den enskilte gick ut ur sin krets för att på egen hand i dessa främmande regioner söka några föremål att beskydda.

“Hör på“, hviskade den andra damen, klippande med ögonen... “jag låter inte narra mig. Det har visst varit någon födelsedagsutdelning oppe på slottet — jaha ja, just det... Se så, är han någon kamrerare? Vi ä’ inte *alla* här i bebof. Deras majestäter få inte bli narrade: det skall vara ärligt spel. Nå, säg, är det enkemamma“ (drottning Desideria) “eller är det drottningen sjelf som haft folket i gunstig tanke? Gud bevare höga öfverheten — det är vackert att se sig ihågkommen af den, när en är i största nöden“... Nu stjelptes äfven smörgåsarne och pankakan ned i lumpkorgen.

“Men jag har ju förklarat er“ ...

“Åhå, vi känna till det der! Herrn skall väl spana och döma *han*... jo, då blir det allt rätt dömdt! Han är bestämdt i fattigkomitén, och der är gåfvan lemnad... Nå, slinkan derborta med barnungen, tänker herrn hon förtjenar att få något? Hon riktigt göder sig af grannens lemningar.“

“Fy skam att säga så!“ afbröt harmset värdinnan med mycken liflighet. “Jag kan säga, jag som bäst vet det, att ingen är mer behöfvande än detta beskedliga stackars kräk, som det är så uselt för att hon inte kunnat betala hyran på fjorton dagar. Det skulle riktigt kosta på mig att vräka ut henne. Men herre, vi äro alla fattiga, utom mormor Silfverlåås, som Gud hjelpt till den förmågan att kunna lefva tidtals utan både mat och dryck.“

“Det är derför“, sade sakta den bleka unga qvinnan, “att hon nekar sig allting för att hjelpa andra. Om inte hon varit“... Flickan fullbordade icke meningen, men hon tryckte barnet intill sig.

“Ja“, återtog värdinnan, “det är sant att det är en ära för bondgården att ha en sådan åldtmor att fly till för

ett godt råd. Hon är inte af samma ras som vi andra: hon är af adeligt blod och stämma. Men Gud vet hvem hon

är. Hon bor till höger om portgången, då herrn kommer ned på gården... gå inte förbi henne!“

“Spatserar han inte ändå fram till slinkan och talar med henne!" mumlade halfhögt den ena madamen vid lumpkorgen till den andra. “Värdinnans list för hyran sväljde han i en munsbit. Tvi, att en ärlig ålderdom skall stå tillbaka för en skamlig ungdom... Och se nu går han.“

“Glöm inte mormor Silfverlåås!“ ljödo både värdinnans och den unga qvinnans röster.

“Nej, visst icke!“

4.

Han, som utkommit på äfventyr, gick visst icke förbi mormor Silfverlåås’ tröskel. Tvärtom var det med känslor af både nyfikenhet och en viss vördnad som han vid återkomsten till den tunga porten för bondqvarteret, hvars mysterier han ännu endast till en ringa del utspanat, stannade vid den betecknade dörren och inträdde genom ett med galler försedt utsprång.

En vacker syn af stilla och helig sabbatsfrid låg öfver den lilla kammaren, der tvenne ljus, nyårsaftonen till ära, kastade sitt sken öfver en säng, på hvilken rena lakan voro utbredda. Mot den lika hvita örngottskudden hvilade hufvudet af en 87-årig qvinna, hvars vackra och fina drag den höga ålderdomen icke helt och hållet beröfvat deras harmoni och behag. Ansigtet var visserligen gulnadt, likt pergament, men detta öfverensstämde med det silfverhvita håret och den anda af obeskriflig mild undergifvenhet, som återstrålade öfver hela den andelika skepnaden.

Detta var mormor Silfverlåås.

Nära dörren stod vid kakelugnen en annan äldre qvinna, dock långt ifrån så gammal. Denna var sysselsatt att

bereda té till mormor, hvars sällskap och hjelpreda hon var mot det fria husrummet.

“Hvem kommer och helsar på mig?“ frågade en hjertligt röst med den vackraste klang borta från sängen. “Jag känner icke igen de stegen.“

Den unge flanören gaf en hastig upplysning om sin visit, till hvilken alla öfverensstämmande vackra vitsord föranledt honom. Vidare sade han några ord, som uttryckte hans förhoppning att icke vara ovälkommen.

“Sitt ned, unge herre, och var mycket välkommen, både för de ärendens skull, hvari ni är ute, och för det jag riktigt längtade efter att träffa någön god menniska, till hvilken jag kunde säga huru mycket lyckligare jag finner mig denna nyårsafton i min stilla enslighet, än då jag i dag för... jag minnes icke för hur många dussin år sedan profvade min balklädning till nyårsdagens börsbal.“

“Huru, min goda fru, ni — ni sjelf skulle då...“

“... ha varit en verklig dam på min tid... jo jo men. Jag vill dock för ingen del numera kallas annat än mormor Silfverlåås. Kom ihåg det!“

“Och denna titel: mormor Silfverlåås — är det blott en hedersbenämning inom bondgården?“

“Benämningen af allas *mormor* är min hederstitel, och den känner jag mig stolt öfver. Men namnet Silfverlåås är mitt eget och utgör sista arfvet efter min salig man, som dog för visst 40 år sedan... Slägten härleder sig eljest från Pommern.“

“Huru besynnerligt måtte det icke vara för er att...“

“Jag förstår väl slutet af menningen, unge herre! Men besynnerligare har man nog sett än att en adelsdam slutat på ett annat samhällstrappsteg, än det vid hvilket hon föddes. Drottningar ha haft det sämre... Hvad mig beträffar, hade jag en gång en lysande men farlig bana framför mig. Jag var då ännu ogift. Men kärleken har omskapat många öden och många karakterer — så gjorde den äfven för mig.“

“Ni var då mycket lycklig?“

“En tid alltför mycket, ehuru på olika sätt mot förr. Jag hade icke mera glans och smicker och höghet och flärd, men jag hade nödtorftigt välstånd, en man, som jag älskade, och barn, som jag hoppades få leda genom lifvets frestelser. De blefvo likväl bättre bevarade. Enka och barnlös, stod jag en dag ensam... alldeles ensam. Men jag känner nu inom mig att det ändtligen blir min tur att komma efter. Min förlossare vet att jag ej klagat.“

En tystnad ingick. Derefter sade den besökande, i det han sakta och vördnadsfullt strök med sin hand öfver den gamlas:

“Och äfven *här* har mormor Silfverlåå/s varit lycklig?“

“Ja, fullkomligt, "då jag undantager mitt deltagande i andras lidande. Men jag söker lära alla mina barn att tåligt bära korset — det blir ju ändå en dag aflyftadt.“

“Det är dock långt ifrån att de *alla* lyssna till denna lärdom?“

“Visserligen. Men der Gud begagnar ett så ringa verktyg, få vi ej vänta för mycket. För längre tid sedan, då jag ännu kunde gå uppe från den ena eländets boning till den andra, mäktade jag mera... Nu har jag legat nästan i två år.“

“Mormor Silfverlåås har då länge lefvat bland dessa stackars varelser?“

“Ja, så länge att jag numera icke, minnes när jag kom hit — nog måtte det minst vara sina 20 eller 22 år. Jag hade då, såsom man förstår fattigdomen i verlden, sjunkit så lågt ned från min första bana att ingen af mina forna lysande bekantskaper skulle ha vågat tro sina ögon, om de än mött mig utanför sina egna portar... Jag kom till bond-qvarteret — jag minnes, som sagdt, icke mer hvarken huru eller när... jag har *velat* glömma det; men ett glömmer jag aldrig: det är att någon god jordisk engel hållit sin hand öfver mig, sedan jag inträdde här. Om det varit någon af min familj är en hemlighet, som jag ej sökt utforska, men man betalar min hyra och min ved, och alltid har jag ett litet företräde vid fattigkomitéernas utdelningar,

särdeles sedan jag ej mer kan sticka så mycket strumpor, som jag förr hjelpte mig fram med. Nå, hvad mera kan jag begära — jag, som en gång var full af högmod, fåfänga, flärd och verldsbegår.“

Mormor Silfverlåås mötte här ett så talande och deltagande ögonkast, att hon med ännu mer hjertlighet tilläde:

“Det är den gamla historien — jag mins den väl — men jag vill ické upprepa den. Tusentals fjollor göra det år efter år, då de synbart framställa att lyckan för dem förblir liggande inom verldslifvets trånga gränser. De åldras under saknad, och som gamla qvinnor äro de ännu fåfängans slafvinnor, om ej för egen, så för sina döttrars räkning. Beklaga då ej mig, unge herre, som fick en annan ålderdom och ett hem, der jag haft god tid att ödmjukt pröfva, ångra och försona, der jag lärt mig stiga öfver de trånga gränserna och funnit en sällhet, som jag i min ungdoms blomning aldrig ens i en dröm fattade.“

Det låg kanhända en besviken förhoppning på den besökandes ansigte, ty mormor Silfverlåås tilläde nästan med en viss skälmaktighet:

“Nå, min vän, icke är det värdt att mulna för det man går miste om en gammal gummas historia, som i alla fall innefattats i det jag redan sagt. Jag skall i stället berätta för er en *ny* historia från en annan nyårsdag än den då *jag* dansade på börsbalen... Ni kommer ju igen till mig någon afton och hör den?“

“Det uraktlåter jag icke... Men säg huru får man nyheter här?“

“Åh, sådana komma till mig alla dagar, först med barnen, som samlas här på morgonen, då jag lär dem läsa och frukta Gud. De ha alla slags smånotiser från sina hem. Längre fram på dagen komma hustrurna, och de ha snappat upp en sak här och en der, som de ge mig i utbyte för det lilla goda jag lär dem. Men jag har äfven två vänner af annat stånd: ett ungt par. Det är om deras öde jag vill tala. Hvar nyårsdag — förutom många andra gånger — komma de till mig för att, som de sägä, just

på den dagen hemta ett litet förråd ny lefnadsvishet... Men, tyst, hvad hör jag — de komma sannerligen på sjelfva

nyårsaftonen... jag känner det taget i dörren... det har något att betyda.“

Den gamla hade icke väl uttalat sista ordet än dörren verkligen gick upp och en ung man af ett friskt, vackert, gladt och trofast utseende inträdde, ledande öfver den höga gropiga tröskeln en fin smärt qvinna, en äf dessa förbländande skönheter, hvilka komma personer att vända sig om och att behålla dem i minnet, äfven om de varit sedda blott under ett flyktigt ögonblick: man känner dem ej, man vet endast att man sett ett af dessa mästerverk, som allenast kan utgå ur den störste mästarens hand.

Det hade nyligen börjat starkt snöa, så att de ankommande, förblindade af snöljuset ute, vid inträdet i den skumma kammaren ej varseblefvo att rummet redan förut egde en gäst. Denne drog sig också genåst åt sidan.

5.

“Huru, mitt unga herrskap — redan i afton?“ frågade mormor Silfverlåås, utsträckande sina båda händer, hvilka ömt och aktningsfullt blefvo fattade.

“Det har sina skäl!“ svarade den nykomne herrn glädtigt. “Min hustru och jag skola i morgon afton, för första gången på fyra år, visa oss i stor societet. Min principal, som varit nöjd med resultatet af mina resor för husets räkning, lemnar mig ingen ro utan att jag än en gång för min hustru ut eller, rättare, åter in i den verld, som jag vet att hon icke saknat under sin landsförvisning."

“Och jag, mormor Silfverlåås“, tilläde den unga frun, “jag är säker att jag skall känna mig helt främmande i en krets, som jag icke mera *vill* tillhöra. Jag börjar redan längta efter mitt kära lilla hem, ej mindre kärt derför att det ligger i denna aflägsna trakt. Emellertid ville

vi för ingen del göra vår ovanliga utflykt utan att först komma hit och omtala den stora nyheten.“

“Så, så, dufboet i kråknästet blir då verkligen öfvergifvet... Akta er blott, mina vänner att qvarlemna något eller att föra något med er från den stora societeten!“

“Ah, var lugn!“ utbrast mannen. “Hvad vi föra dit, vår oblandade sällhet, det föra vi ock hem — hafva vi ej. båda lärt att skatta det bästa?“

“Jag tillåter ingenting mer att yttras i det ämnet!“ afgjorde den sköna qvinnan... “Vi medhafva vår lilla förning till mormors middag i morgon.“

“Tack, tack ... men hafven I också tänkt på den stackars skräddaren, den sjuke tyske mannen och framför allt på likbärarens hustru?“

“Vår jungfru har just nu gått till de två första. Vi ha skaffat bättre plats för tysken, och i morgon skickar jag soppa både till den stackars flickan med barnet och till likbärarens hustru eller, snarare, till hennes båda sjuka.“

Vår unge flanör, som icke kunnat tränga sig fram till sängen och taga afsked, lyssnade med intresse till allt. “Likbärarens hustru“ — det var en bekantskap som återstod att göra, och han ville med det första göra den. Men nu tog han sitt parti att bli bemärkt. Utan att låtsa å sin sida bemärka det unga parets förvåning, sade han ett hastigt farväl åt mormör Silfverlåås, som med värme tryckte hans hand och bad honom “för all del återkomma med det snaraste“, bugade sig för de främmande och skyndade ut att i fria luften samla alla sina minnen.

Han var icke mera road att gå på den lysande supén; han ville i stället gå hem och börja sina anteckningar. För hans fantasi blandade sig om hvarandra bilden af den sköna qvinnan, de sorgliga barnhufvudena i den fattige skräddarens kök, den sjuke tyske mannen på golfvet, *hans* hyrda plats, och framför allt hexorna, vid lumpkorgen med deras förfärliga saxar. Utom alla öfriga figurer kom äfven likbärarens hustru, hvilken han ej sett och som han det

oaktadt tyckte följde honom vid hvarje steg, sakta drog honom tillbaka och förebrådde honom att han icke kom till *henne.*

“Jag inser bestämdt“, sade han slutligen, “att jag icke på hela natten får sofva en blund för denna lefvande

qvinnas vålnad... det är likså godt att jag vänder om."

Och ännu en gång passerade han genom porten till eländets hem. Han frågade sig före, blef ånyo visad upp i de högre regionerna och stod slutligen på tresnibben i en halftrappa. Der inne skulle det vara. Han famlade efter dörren, men trodde sig taga fel, emedan han hörde skratt och prat i de mest skärande toner.

"Jag får ändå se åt!"

6.

Det var en mycket besynnerlig teater denna, som vår besökande nu fick syn på, den underligaste af alla, som han denna afton sett och hvilken, förutom mormor Silfverlåås' egen lilla kammare, längst qvarstannade i hans minne.

Till en början varseblef hån endast tvenne höga skärmar af flottiga tapetstycken, bildande tillsammanstälda en vinkel, inom hvars fridlysta hägn någon sorts bacchanal firades, ty der haglade bonmots och skämt från både qvinliga och manliga läppar. Det sken, som lyste inom skärmarne, trängde emellertid fram endast som en smal ljusrand uppe vid kanten.

På andra sidan om detta råmärke regerade mörker och tystnad, den senare likväl afbruten af några obegripliga läten, då och då hastigt utstötta: man skulle ej kunnat säga om de tillhörde ett djur eller en menniska... Och lyssnade man noga, hörde man också en ojemn andedrägt och ett helt sakta qvillrande.

En känsla af hemskhet intog vår unge flanör. Han visste icke om han skulle gå till höger eller venster, då hastigt midt emot honom ett luftdrag förmäktes. Det kom ifrån en dörr, som gick ut till något slags skrubb. Strax

härefter visade sig ett sken och derpå figuren af också en ung qvinna, som utan tvifvel varit nästan lika skön som hon hvilken han nyss sett. Men, ack, hvad dessa qvinnor voro olika! De hade hvar för sig i sina särskilda sferer lidit. Här fans dock ett lidande, som ännu varade och som påkallade det högsta intresse.

Med det smala ljuset i ena handen och en knippa vedpinnar i den andra kom den unga qvinnan, renlig i den möjligaste torftiga klädsel, fram ifrån dörren och helsade med en aktningsfull nigning den främmande, som vid ljusskenet upptäckte en större sjukbädd på några ihopfogade bräder, der en man hvilade, och nära denne en mindre bädd, tillredd i en gammal kolossal vagga, djup och svart som sjelfva rummet. Ur denna öfverlefva från Gud vet hvilket århundrade uppstack en liten mager barnhand, som sökte och fann den gamle mannens.

"Hon älskar honom så mycket, och hon var hans ögonlust!" yttrade med obeskrifligt mild röst den unga hustrun till främlingen, med ens antagande att han förstod alltsammans, hvad han ock gjorde.

"Och nu", svarade han, "äro de båda mycket sjuka, förstår jag?"

"Döende herre... gudskelof döende" ... och hon aftorkade icke ens de fallande tårarne. "Min lilla vackra flicka var min tröst, liksom farfar; men när Gud vill ge dem rum i himlen, är det icke för mig att tänka på *min* saknad — jag tackar honom i ödmjukhet att han vill förlossa dem och rädda den lilla från allt ondt."

I detsamma ljöd åter det hemska läte, som den besökande vid inträdet hört.

"Det är min stackars bortbyting, mitt äldsta flickebarn!" tilläde qvinnan med en betecknande nickning åt en vrå midt emot. "Hon är född döf och stum och vanlottad på allt sätt."

"Och ni klagar icke deröfver att det ej i stället är *hon* som ligger i den lilla bädden?"

"Då skulle jag ju *knota,* herre, och mormor

Silfverlåås lär oss annat. Se'n så kommer hon, arma kräk, aldrig i någon frestelse; men min *vackra* flicka kunde kanske ha blifvit"... Hennes ögon föllo med en rysning på skärmväggen, inom hvilket sorlet fortfor.

"Men säg mig, hvarför ligger icke den gamle mannen i sängen?"

"Tycker herrn det — i den sängen bor herrskapet Pettersson, och i soffan innanföre skärmen bor herrskapet Andersson. De gå till hvarandra på kamfio- eller killespel hvarannan qväll, och då sätta de sina skärmar

tillsammans så att de få vara för sig sjelfva. Men“ — hon sänkte rösten — “de ä’ inte *riktigt* gifta, det hör jag nog om morgnarne, när karlarne gått ut och fru Andersson och fru Pettersson ä’ i hop och gräla".

“Hvarför har då ni, som tycks vara en så hederlig qvinna, sådana hyresgäster?“

“Åh, herre, det är derför... derför att min man“ ... Hon rodnade starkt och skyndade intill sångarne för att hålla soppmuggen till de sjukas brinnande läppar. Derefter vände hon sig åter mot främlingen och sade med kort röst: “Jag är en ärlig hustru, herre — ni får inte tro annat! Ni har kommit hit i vacker afsigt, det förstår jag väl, ocn jag vill förtro mig åt er... Min man är likbärare, och förtjensten kunde inte vara så dålig; men en gång, när en ung arbetskarl, som hastigt dött, skulle föras ut, fick Gustaf se enkan, som inte ändå just är mer vacker än... hvem som helst. Och medan han ville trösta henne, föll ett ord här och ett der. Nog af, herre, bekantskapen var gjord — och från den dagen besökte han henne så ofta, att han slutade med att flytta ifrån oss till henne. Det var för en hustru att gråta öfver, herre! Jag har också gråtit, för mig sjelf förstås — ty inte kommer han igen hvarken genom tårar, tiggeri eller förebråelser. Han går hit ibland och ger mig en liten styfver, men det förslår alls inte; och jag skulle inte kunna lifnära de sjuka, den döfstumma och mig sjelf, om jag inte toge in några personer,

som betalte *mer* än andra. Det kostar på hjertat och blodet, herre, men de få tiga.“

“Stackars qvinna, om“ ...

“Jag är död!“ skrek en rå röst bakom skärmen. Den sjuke mannen hoppade högt till: han önskade säkert att han också varit det — på allvar.

“Kom och se!“ hviskade den unga qvinnan och förde den deltagande främlingen fram till skärmen, genom hvars spruckna tapet han kunde kasta en blick på scenen innanför.

På en soffa sutto två mycket grannt utklädda qvinspersoner af ett *icke* tvetydigt utseende. Fräckhet och snålhet lyste ur deras ögon, dem Gud gjort vackra, men onda lidelser gifvit ett grymt sorgligt uttryck. På en stol å hvardera sidan om bordet intogo tvenne karlar sina platser; och om qvinnornas ögon förrådde snålhet, förrådde deras så kallade *mäns* en verklig rofgirighet. Dessa herrar, hvilkas yrke förblef en hemlighet, hvaruti icke ens polisen kunnat fä kasta en blick, voro mycket ute både om dagarne och nätterna, stundom med, stundom utan sina damer, men på aftnarne höllo de sig alltid hemma och roade sig då utan undantag med att spela kille, hvarvid de voro färdiga till hvad som helst för att draga nytta af hvarandras otur. Begge voro klädda ungefär som afsigkomna halfherrar.

Vår flanör var ifrigt upptagen af att inprägla hela scenen i minnet, icke blott de fyra figurerna, utan det smutsiga bordet med kamfiokorten utspridda på skifvan, bränvinsbuteljen i ett hörn, ljuset i det andra och slanthögen och de ruskiga sedellapparne framför hvar och en, men han afbröts hastigt. Steg hördes i trappan, och strax derefter inkom en ny personage, visserligen uppstofferad i svart drägt och hvit halsduk, men ingalunda med en likbärares högtidliga utseende.

“Det är min man!“ sade den unga qvinnan och skyndade emot denne med en välkomstblick till den grad inbjudande, att åskådaren af denna nya scen icke nog kunde beundra att så mycken takt, beherskning och fin godhet gömde sig i ett vindskyffe i bondqvarteret.

“God qväll, Maria... jag är litet på röken, det ser du, men inte just så farligt heller, fast jag blef väl plägad... Se här har jag litet med mig i fickorna åt barnstackarne ... *Alllid en god familjefar,* säger presten i liktalen... men det, som passar in på *mig,* det lägger jag vantarne på och gör inte värre stöld än att jag sätter *jag* i stället för *han.*“

“Farfar är mycket, mycket sämre, och lillan också. Jag hade tänkt skicka bud till dig i qväll, Gustaf!“

“Kav onödigt... *upp fylde alltid sina pligter,* sa’ presten — det är *jag* det, begriper du... jag visste på håret när farsgubben ville se mig... se här har jag en sqvätt vin åt honom från Renland... jäg vet inte hvar det landet ligger — oppe bland renarne på Islands fjäll en tänker jag... men i alla fall var det stor begrafning, och vinet är äkta renskt vin, sa’ de.“

“Tala sakta till farfar — han är så svag.“

“*Alltid fördragsam mot de svagare,* sa’ presten... He, pappa, huru står det till? Jag är ledsen att jag råkat dröja, men *alltid,* sa’ presten, *satte han pligten framför allt...* Och jag rår inte för, pappa, att folk dör tag i tag ... och ledsen är jag också att jag inte är så alldeles klar i hufv’et; men jag rår inte för *det* heller, pappa... *aldrig nekade han den bedjande,* sa’ presten, och de ha envist bedt mig dricka, eljest hade jag varit spik nykter, pappa!“

“Gustaf“, svarade en matt röst, “jag lefver nog ännu några dagar — kom igen i morgon bittida, när du fått sofva ut!“

“Det kan jag göra här, pappa... på bara golfvet... jag är inte alls noga, och Maria söker väl opp något till hufvudgärd.“

“Vill du då verkligen bli hemma i natt, käre Gustaf?“ frågade hustrun, och de matta ögonen strålade mot den unge olycksfogeln.

“*Ständigt en öm make!* sa’ presten. Du vet nog. Maria, att jag aldrig varit dig otrogen i så mycket som en tanke en gång — jag bor borta bara derför att det är så

fasligt trångt här hemma. Jag säger till min värdinna ibland: “Ditt eländiga stycke, säger jag, du är inte värd så mycket som ett halft hårstrå på hustru mins hufvud’... fast saken är den att hon inte begriper att det skall vara salt och peppar på kärleken. Men örfilar *du* mig för mycket så att det blir senap på köpet, så ger jag dig fan, för, som presten sa’, *han har alltid* — det vill säga *jag — har alltid varit sträng i pligtens bud...* Nej, se lillan tittar stort på mig... se här — Gud välsigne dig: du har mor dins granna ögon — kan du äta af detta“ ... Han tryckte ett stycke tårta i den vissnade handen. Men den lilla skakade på hufvudet. Modern fick henne likväl att smaka en liten bit för att glädja fadern.

“Nå, hvar är stum-pullan då? Hon kan äta, det vet jag.“

Ett tillfälligt läte från vrån kom som svar.

Likbäraren gick att uppsöka den olyckliga åttaåriga varelsen, som der borta lekte på *sitt* sätt och som, då hon igenkände fadern, började uppgifva så skärande glädjeljud att denne föll i häftig gråt, mera rörd vid detta stackars barns förtjusningsutbrott än af något annat. Den i grunden vekhjertade, men förfärligt lättsinnige mannen lutade sig öfver sitt barn, som han smekte, lekte med och matade, tills han slutligen somnade med *hufvudet* i „stum-pullans“ knä. Denna satt nu orörlig med sina händer begrafna i faderns hår, då och då uppgifvande ett litet kort skratt, hvari blandade sig den döende farfaderns suckar, den lilla systerns qvillrande samt ett och annat dunkande slag i bordet inom skärmen.

Med blickar af omätlig kärlek såg den öfvergifna hustrun på maken och den döfstumma dottern. Sedan såg hon forskande upp till främlingen, liksom hon väntat att han skulle yttra något.

“Han har er *ensam* i hjertat", sade den unge besökaren tröstande, “och han återkommer nu, derför att ni är så värd att återföra honom.“

“Ack, om Gud ville tillåta det, då... Men tack, stor hjertlig tack för allt herrns deltagande! Nu kan jag snart

befria oss från dessa rysliga logerare. De behöfva dessutom så ofta ömsa bostäder och *vilja* aldrig ha ett eget hem“

Vår flanör gick slutligen, mycket tillfreds med sin nya bekantskap och tillfreds äfven med sin ökade erfarenhet, men dock genombedröfvad vid tanken på detta lidande i alla riktningar, ett lidande gömdt för verlden.

På återvägen kunde han icke neka sig nöjet att kasta ännu en blick in till mormor Silfverlåås, som med stark makt drog hononi till sig. Hon var nu, efter sin lilla supé, sysselsatt att med ihopknäppta händer och hög röst göra sin aftonbön, hvars sista ord klingade mot den inkommande: “Jag tackar dig, min Frälsare, för din tuktan, för din

kärlek och för det hopp, som kommit till mig, att snart få gå till *ditt* hem, der du förvarat många boningar åt dem, som ödmjukt söka inträde.“

Den unge mannen ville sakta och vördnadsfullt draga sig tillbaka, men den gamla sade mildt leende: “Jag känner igen er... Hvar har ni varit under tiden?“

“Hos någon, som mormor Silfverlåås lärt att värdigt bära sitt kors: hos likbärarens hustru.“

“Tack, tack! Denna qvinna är ett slags helgon, en värdig föresyn, om någon ville följa hennes exempel... Nå, ni kommer ju igen om några dagar, så skall jag samla minä tankar och berätta er om de andra. De äro också menniskor af bästa slaget... men nu känner jag mig tung och sömnig... Farväl, unge herre! Tack för den glädje ni gjort mig — glöm icke mormor Silfverlåås!“

7.

Denna nyårsaftons-promenad inverkade så starkt på honom, som företagit den, att han vid återfärden från Haga, dit han i tankarne gått, glömmande tiden, spratt till af förvåning, då tornuret i Adolf Fredrik slog midnattstimmen och ett allmänt tutande från alla kyrktorn genom den klara

luften förkunnade att det nya året stigit upp och det gamla sjunkit ned i sin graf.

Det är en sällsamt gripande känsla att i ögonblicket af tvenne årskiftens möte stå ensam i Guds snöklädda natur med månen och stjernorna öfver oss, och jorden, allas vår stammoder, under oss. Skall hon öppna sin famn under det nya året, eller skall hon hålla den sluten, tilldess vi bättre fatta allt det sköna hon gifver, då hon ändtligen emottager oss för att i andra utvecklingar och former utsända vårt stoft?

....

Något mer än 8 dagar hade förflutit, då den unge mannen, som varit hindrad af en lätt förkylning, en förmiddag stod utanför dörren till mormor Silfverlåås’ hem. Han öppnade den sakta, men steg häpen tillbaka, då han fann sängen tom och främmande personer ogeneradt röra sig i kammaren.

“Jaså, det är herrn — han, som var här på Nyårsafton?“ utbrast en röst, och en qvinna framträdde, påsättande sig i hast en helt sorglig min.

“Hvar är mormor Silfverlåås?“

“I sin graf sedan i går, herre! Mormor sjuknade nyårsdagseftermiddagen och slapp kämpa mer än två dagar. Hon bad mig säga herrn, när han skulle komma igen, att hon ej rådde för att hon inte kunde hålla det hon lofvat herrn. Men hon visste att herrn väl unnade henne den glädjen hon gick till.“

Utan ett ord eller en fråga och utan håg att i dag besöka någon annan, tillslöt han dörren. I sjelfva porten möttes han af samme herre, som med den sköna unga damen varit ute på nyårsaftonen.

“Ni sökte mormor Silfverlåås?“

“Ja — och ni?“

“Jag var hos henne med min hustru. Den ädla gamla qvinnan begrafdes i sällskap med likbärarens far och dotter. Ni kände dem, jag vet det.“

“Och hustrun och mannen“...

...“lefva nu tillsammans. Och jag tror att de löften, Gustaf afgaf i faderns kalla hand och dem han sedan gifvit sin värdiga qvinna, skola ega bestånd för lifvet. Han har varit djupt ångerfull. Jag har talat med honom.“

“Jag tackar er på det högsta, min herre, för dessa underrättelser. Men jag känner mormor Silfverlåås’ bortgång nästan som ett slags förlust för mig. Hon tog också med sig i grafven en historia, som hon lofvat mig“...

“Åh, hvad den beträffar, så finnes deruppe bland klipporna ett hus, som vi kalla kråknästet, ty som ett sådant ser det ut. Gå dit en gång och sök“

... *dufboet* i kråknästet?“

“Alldeles det!“ sade den unge gifta mannen leende. “Vi skola då prata om mormor och äfven om dem hon älskade. Vi ha inga bekanta, och ni skall blifva välkommen, ty när man träffas på sådana här ställen, är bekantskapen lätt inledd.“

“Jag värderar er godhet och skall någon dag taga er på orden... Men hvem var då egentligen mormor Silfverlåås — huru kunde hon ha kommit hit i detta alla lidandens hemvist?“

“Den hemligheten tog hon med sig i grafven. Jag vet blott att hon var en dam af högt stånd, som troligen, efter hvad jag kunnat finna, blifvit arflös genom sitt giftermål. Hon tillstod ingenting, utom det att hon har varit fullkomligt lycklig. Äfven fattigstyrelsen och prestema kände ingenting närmare om henne och lika litet hvilken den hand var, som i nära tjugu år till det mesta underhållit henne“ — ....

Här slutar historien om mormor Silfverlåås. Hon var en myt midt ibland bondqvarterets mysterier.

Nu mera finnes icke qvar af denna besynnerliga byggnadskedja, gående kring en hel fyrkant, mer än en huslängd, den, inom hvilken mormor Silfverlåås bodde. De två andra uppbrunno för många år sedan. Det var en natt, då en gränslös skräck uppstod inom alla dessa hem. “Eld

... eld !“ ... Halfnakna flydde invånarne med sina barn och sina ihopraffsade trasor ut till granngårdarne.

Det säges, att en fattig skomakare, förtviflad öfver att nödgas flytta, gjort denna gerning. Men efter att ha blifvit häktad för mordbrand och suttit inne ett halft år, lärer han ha blifvit frikänd i brist af fällande bevis... Emellertid gömmer askan nu alla de tårar, som fallit under denr och endast tvenne plank utvisa den plats, der så många af våra medvandrare kämpat sin kamp.

Dufboet i kråknästet.

1.

Första balen.

Det var en nyårsdags-afton... lika godt när.

Ute tindrade och gnistrade stjernorna på himlen, och inne i den lysande börssalen gnistrade stjernor från ståtliga uniformer och svarta frackar. Damtoaletterna gnistrade, kronorna gnistrade, och hela scenen liksom simmade i ett oändligt ljushaf med en luft parfymerad genom doftet från blommor och essenser.

I den ofantliga fruntimmerskretsen hade månget hjerta slagit så, att det nära nog slagit ut för alltid, och mången kind hade purprats och bleknat vid den allherskande tanken på en — kunglig fransäs.

Nu hade emellertid alla förhoppningar, både uppfylda och felslagna, nått sitt slut och de kungliga lemnat det fält, der de utdelat så många leenden, så många förbindliga ord och helsningar. Deras besvärliga arbete var således ändadt, men den stora societetens deremot hade knappt mer än börjat, det arbetet nemligen, som tycktes åligga hvarenda medlem, att med sina läppars sötma eller galla ge luft åt alla pressade känslor, alla tillsnörda intryck. Och under hvilken frisk bris gick ej denna luftström utefter raderna, medförande i farten än ett löst, än ett olöst problem, än en toalett-revy och än en liten farlig mystér!

Dansen skulle just åter börja.

En bland de skönaste af dessa unga damer, hvilka nu

sjelfva obestridt fingo leka drottningar, var en ung flicka, hvars hjerta slagit och hvars kind purprats af

lycksalighet, ty hon hade i dansen verkligen blifvit förd af en furstlig hand. Nu såg hon sig omkring med likgiltighet, ty den hyllning, som hennes strålande varelse framkallade, rörde henne — såsom blott hyllning — icke mer än om hon varit blind och döf. Hon var också en af dessa på smicker öfvermätta skönheter, hvilka under framgångens dagar ej kasta en half tanke på föränderlighetens lagar. Hon drömde icke om en tid, då för henne all verldens stjernor slocknat, från *den* synpunkt nemligen, hvarifrån hon då såg dem.

Balzac säger i ett litet stycke, “La paix du ménage“, skildrande kejsardömets seder och otroliga lyx, att “bourgeoisien begagnade de fester, som gåfvos till segrarnes ära, att föreställa sina döttrar för Napoleons gunstlingar, på det att de unga flickornas hemgift måtte kunna utbytas mot en titel och en glimt af den kejserliga gunsten“ — en i sanning lysande, men vansklig marknad.

I Sverge har sedan långliga tider börsbalen företrädesvis varit den häfdade och eleganta mötesplatsen mellan adeln och borgerskapet, men många tårar hafva flutit för mer än en förbindelses skull, hvilken här fått sin första upprinnelse.

Den unga damen såg ej att en man omkring. 30-talet, enkelt svartklädd, men med en orden i knapphålet och ett påfallande utseende af “nobel“ ståtlighet, betraktade henne med det mest intresserade uttryck i sina kloka, allvarsamma ögon. Än mindre kunde hon höra att han, hviskande till en granne, begärde och erhöll några upplysningar om henne sjelf. Hvem skulle väl också begära det — hvem visste icke att hon var enda barnet till en af hufvudstadens rikaste och populäraste grosshandlare! Hvarifrån kom då denne person, som icke kände till dessa saker? Jo, han kom helt enkelt från en tre års resa i södra Europa: och nu ändtligen hemma, var han fullt besluten att se sig om efter ett lämpligt parti ur den mest högmögende

handelsverlden. Just derför hade han infunnit sig på balen, derför hade hans forskande ögon redan funnit sitt mål och derför måste han blifva presenterad för den, som mäktat sätta i någon rörelse hans temligen förslöade hjerta.

Men i samma ögonblick han fått sig en ciceron för den beräknade presentationen, kom öfver golfvet rakt fram till den utvalda damen en äldre herre med detta utseende af storartad likgiltighet som ännu för en tjugo eller trettio år sedan utmärkte de förnämsta handelsmagnaterna, hvilka då sågo ut liksom de ensamt styrt börsen genom sina millioner och beherskat lyckan genom sin diplomatiska skicklighet att skapa nya.

Vid sidan, men ett steg efter, åtföljdes den mäktige mannen, herr grosshandlar Pehr Meixner, af en yngling, synbarligen lika blyg som lycklig och lika lycklig som vacker.

Den unga flickan, mamsell Jenny Meixner, fick just på en och samma gång sigte på grefve Mauritz T. den nyligen hemkomne giftermåls-kandidaten, och den unge resagenten för hennes fars firma, en person, om hvars tillvaro hon hittills varit fullkomligt okunnig, men till hvars obetydlighet hon slöt af det sätt, hvarpå han framträdde.

Med en blick väl uttryckande de känslor, som kontrasten framkallade, mätte hon begge de unga männen, båda så vigtigt ingripande i hennes öde. Det tycktes som om just denna kontrast lade ett leende på hennes läppar.

“Se här“, sade grosshandlaren till sin dotter, “se här en dansör, som du icke *får* vägra en dans, Jenny! Herr Julius Murray, som reser för huset, har nyligen gjort mig en verklig tjenst — jag vill belöna honom.“

“Mamsell, jag skulle aldrig vågat, aldrig drömt om... om“...

“Må herr Julius Murray icke göra sig något onödigt bryderi!“ svarade hon med en högeligen impertinent nedlåtenhet. “Då äfven dansen ingår i firmans intresse, är det ju min pligt att icke lemna min far i sticket... således tredje fransäsen efter denna.“

“Godt!“ svarade grosshandlaren med en kort blick på

dottern, som han älskade näst efter sina affärer, men hvilken han ingalunda gifvit någon makt öfver sin faderliga myndighet. Hade detta icke varit händelsen, skulle mamsell Jenny utan tvifvel haft alla danser upptagna — ty om denna dam var för stolt att vara kokett, var hon dock icke stolt nog att känna sig tillfreds med sin ställning; och

om på balen funnos män, som spejade efter en rik hustru, så funnos der äfven unga qvinnor, hvilka spejade efter utsigten till ett högadligt vapen — och för dessa var en dans, som händelsevis kunnat bättre användas, ingen bagatell.

Några minuter efter faderns bortgång med den förordade dansören stod grefve Mauritz T. framför den sköna Jenny, och efter ytterligare några minuter var presentationen verkstäld samt uppbjudningen gjord och antagen för en af de nästföljande danserna.

Det var under denna som deras egentliga samtal uppstod.

Det spekulerande paret mätte till en början den ene den andra med kännareblick.

En magnifik qvinna, tänkte *han* — hon skall lätt qvarhålla mig, tills jag kommit under bojån och tillfredsstält mina besvärliga kreditorer.

En ovanligt dräglig man, tänkte *hon,* med naturligtvis förstörda affärer, men ett väl bibehållet utseende af heder. En köpmansdotter, som vill bli grefvinna, får icke räkna sin nettobehållning efter samma principer, som regera vid pulpeten på hennes fars kontor.

“Ni var bestämdt icke utkommen i verlden för tre år sedan, mamsell Meixner — eljest hade vår bekantskap nu vid min återkomst till fäderneslandet icke varit *ny.*“

“Jag beklagar, herr grefve, att ni icke får tillfälle att göra mig egenkär genom er artighet: jag var just utkommen, som det heter, för tre år sedan.“

“Så mycket värre för mig!“ svarade grefve Mauritz. “En bekantskap går alltid fort, då den kan åberopa privilegier."

“Deri tänker jag olika med er. Jag hatar alla

privilegier: de tvinga min smak; och det är ingenting nytt, ingenting uppfriskande i att gå utefter en ström, hvars riktningar man kan följa sofvande.“

“Med sådana åsigter å er sida vore det oförsvarligt af mig att uppehålla mig vid något, som liknar ett beklagande ... Skulle mamsell Meixner tillåta en så ny bekantskap att göra en fråga?“

“Hvarför icke, herr grefve!“

“Hvem i all verlden var den unge, vackre mannen, som utan tvifvel er herr far presenterade för er?“

“Åh“, svarade hon skrattande, “det var ett lefvande privilegium, kalladt herr Julius Murray, eljest gömdt någorstäds bland min fars kontorister eller kommisser eller.. . hvad vet jag!“

“Ni hade då icke sett honom förut?“ återtog grefven, sedan dansen åstadkommit ett uppehåll i konversationen.

“Aldrig... Han hade gjort firman en tjenst, sade min far, d. v. s. på köpmansspråket, hvilket ni icke förstår, men hvari jag har en liten nätt vana, att han utan tvifvel under någon resa spanat upp ett större blifvande fallissemang och att min far således i tid kunnat taga sina mått och steg.“

“Men ni är ju så hemma i affärsväsendet, att jag nästan törs svära på att ni är bestämd till deltagarinna i förste kontoristens tillkommande öden.“

“Jag?“

“Men så medgif då att det icke vore *otroligt!*“

“Jo det vore mycket otroligt — först och främst derför att förste kontoristen är gift, och för det andra derför att jag väl älskar köpmanslifvet såsom ett intressant penninglotteri men icke som ett äktenskapslotteri“

“Hur charmant ni är... Men säg, kan en så ung dam som ni ha sinne för penningar?“

“Hur skulle en ung dam, som nästan dagligen icke hör talas om något annat, undgå att få tydliga begrepp om

deras nytta och värde? Jag ärnar också alltid egna mina enskilta affärer en allvarsam öfverblick.“

“Aha, ni lemnar då er tillkommande make icke mycket besvär?“

“För att säga sanningen, vill jag ej att han skall hafva det ensam“...

Här blef samtalet genom dansens slut afbrutet, men det sagda var nog att hos begge väcka önskan om bekantskapens fortsättande.

2.

De Trolofvade.

Några dagar senare blef grefve Mauritz T. presenterad i grosshandlarens hus, der Jenny vid sidan af sin gamla tant representerade eller, kanske snarare, ursurperade värdinnans plats, ty grosshandlaren hade visserligen bestämt att hans kära syster skulle hafva första platsen, men Jenny ville icke alltid förstå denna sak, och den hederliga enkefru Blume hade sällan eller aldrig någon annan vilja än sin lika goda som sjelfrådiga brorsdotters...

Men innan vi tala om grefven, skola vi med några ord uppehålla oss vid herr Julius Murray.

Den unge agenten sågs icke vidare till, notabene inför Jennys ögon; och antingen han dvaldes under eller öfver jorden, var för henne så likgiltigt som om ett blad på marken af vinden förts hit eller dit.

Under den dans, hon nödgats skänka honom, hade hon ej talat ett ord, utom vid ett tillfälle, då han med stor förlägenhet upptog och återlemnade hennes nedfallna näsduk. Hon hade då sagt blott ordet “tack“, men tonen var tillräcklig att jaga blodet upp på den unge mannens kinder.

Julius Murray hade otaliga gånger sett den stolta flickan gå nedför trappan och vårdslöst kasta sig i vagnen, men längre än till trappan i sin principals enskilta våning

hade han aldrig kommit, ty han hade icke någonsin varit inbjuden som gäst.

Om någon berättat för Jenny att den obetydlige mannen älskade henne med den mest ungdomligt brinnande hängifvenhet, skulle hon icke känt sig förolämpad, utan rätt hjertligt skrattat deråt och icke vidare tänkt på saken. Det oaktadt såg hon ibland hans ansigte, hans stora svarta glänsande ögon för sig i minnet, liksöm man minnes en tafla eller en bild. Hon undrade icke ens hvarför detta ansigte besökte henne i ensliga ögonblick...

Under tre månader uppvaktade grefve Mauritz T. den sköna och rika arftagerskan till ett handelshus, hvilket ansågs stå på så stadiga fötter som om det fått ett hemligt säkerhetskort på att aldrig underkastas konjunkturernas vansklighet. Efter dessa tre månaders förlopp friade han och fick ja, dock icke obetingadt af fadern, som först ville hafva en fullständig öfversigt af sin tillkommande mågs affärsställning.

I denna sak var grefven alls icke omedgörlig, ty han var en hederlig man och på visst sätt en ridderlig, man. Han beklagade att en så stor del af hans älskade Jennys hemgift skulle bortgå, men uppriktig ville han åtminstone vara.

“Blif alltid sådan“, sade Jenny till honom, “och jag skall vara nöjd.“

“Men du fordrar väl något mer för lyckan?“ svarade fästmannen, gerna skjutande åt sidan det förödmjukande ämnet. “Du väntar väl äfven kärlek, och du skall icke vänta den förgäfves. Det intryck, du gjorde på mig under balen, var afgörande."

“Jag vet det!“ yttrade fästmön, och ett leende af fint gäckeri spelade öfver hennes läppar. “För öfrigt fordrar eller väntar jag ingenting, som du icke kan disponera öfver — det vore en barnslighet, och jag är alls icke barnslig.“

Grefven rodnade starkt. “Hvad du säger“, yttrade han, “nästan förundrar mig... Du tror då icke att min känsla *är* kärlek?“

“Nej, min vän, på intet sätt, och deröfver beklagar jag mig icke det ringaste. Du har, efter hvad jag tyckt mig förstå, älskat så myckel att det blir bäst, om du gifver din hustru en trofast vänskap — den är bättre än de utbrunna spillrorna.“

“Du är en beundransvärdt förnuftig qvinna Jenny, som jag uppriktigt hyllar med varma känslor, du får kalla dem hvad du vill — men hvad gifver du sjelf i utbyte?“

“Också trofast vänskap... det ligger klart i vår framtids intresse att vårt goda förhållande bör bli orubbadt.“

“Detta är nog svalt, älskade Jenny, men *jag* hoppas bättre af framtiden... Och bröllopet — ingången till denna kanske måttliga, men desto säkrare lycka — till hvilken tid utsätter du det?“

“Till hösten.“

“Hvarför denna länga tidsutdrägt?“

“Den behöfs för att arrangera vår bosättning. Du eger icke något gods .. det är ingenting alls att rodna öfver: dina förfäder egde desto flera... pappa vill skaffa oss en präktig egendom, ty efter en eller annan vinter i staden måste man ega en fast tillflyktsort. Jag älskar icke att göra exposition af min person vid det ena badet efter det andra: jag har eröfrat dig, och det är nog.“

“Tack — och som du är öfver alla andra qvinnor, kan ingen högre än jag uppskatta hemfriden. Jag blir med förtjusning landtjunkare, trött som jag är på det ytliga och brokiga stadslifvet... Likväl frågar jag: är det nödvändigt att vänta till hösten?“

“Fullkomligt... Men var uppriktig — är det för dig genant att icke få disponera ett större käpital *före* den tiden, så skulle kanske pappa kunna öfvert...“

“Nej, för Guds skull icke ett ord! Jag eger visserligen ingenting värdt att nämna, men jag är långt ifrån att tillhöra antalet af dessa stackars vigilatörer, som springa omkring för att få prolongerad en skuld i dag här, i morgon der, och hvilkas lif utgör en kedja af ansträngningar. Jag

har ansenliga skulder, men dessa, liksom *alla* förhållanden af mitt lif, äro reglerade på ett aktningsvärdt sätt.“

“Du gläder mig uppriktigt med detta förtroende, min vän! Det är således afgjordt att vi vänta till hösten?“

“Ja, eftersom det ej kan ske på annat sätt.“

3.

Andra balen.

Året förrann. Det blef icke blott höst: det ingick åter ett nytt år — och ännu hade icke grefve T. påyrkat uppfyllandet af det löfte, som Jenny Meixner afgifvit.

Hvad var orsaken härtill?

Den låg i det allvarsamma motstånd, som den blifvande svärfadern gjorde, hvar gång fråga uppstod att draga ur rörelsen ett så stort kapital, som erfordrades till inköpandet af ett betydande gods.

“Men, pappa“, yttrade en dag Jenny med en ton, tolkande både bekymmer och förebråelse, “pappa har ju gifvit sitt bestämda löfte om denna handel. Flera stora välbyggda egendomar ha varit erbjudna, och alltid samma undvikande! Hvad skall en fästman tänka om sådant?“

“*Han* får tänka hvad han vill. *Du* bör tänka och söka begripa att denna vägran har sina vigtiga skäl. Förlidet år räddades jag genom en obetydlig ynglings kloka omtanke från en öfverhängande fara — i år kan ej en engel, tror jag, rädda mig från alla de motgångar, som sammanskocka sig och rubba både min kredit och min själskraft.“

“Det vill säga, pappa“ — Jennys röst darrade något — “att det tilltänkta slottet troligen blir endast ett spanskt slott, och då man ej kan bo i ett sådant, tror jäg att hedern å vår sida fordrar att denna förbindelse bryt...“

“Jag har sagt“, afbröt grosshandlaren, hvad jag ärnade anförtro ditt förstånd, det jag alltid funnit vara klart, då du ej förvillats af högmodet. Men jag medgifver hvarken förutsättningar eller gissningar. Mitt råd är: ändra ingenting så länge — hösten kan möjligen förändra allt till det bästa.“

Men under hösten inskördades icke några goda frukter för huset. Dock höll det sig uppe på ett sätt, gom ståtligt tillbakavisade de smygande ryktena. Hvem kunde hjelpa att ryktena smögo ändå, sakta, varsamt, — tills de fingo allt högre och högre röster...

Nyårsdagens morgon hade grefven kommit på sin vanliga uppvaktning. Hvad helst han anade, ändrade han dock ingenting i sitt väsende — man kunde säga att han till och med var långt varmare mot sin fästmö nu än vid början af deras trolofning.

“Se här, min Jenny“, sade han, i det han öfverräckte till henne en utmärkt bukett — “dessa blommor äro för aftonen. De kunna icke förhöja din skönhet, men de kunna erinra dig om årsdagen af vår första bekantskap.“

“En dag“, svarade hon med ovanlig hjertlighet, “som du icke har mycket skäl att prisa. Jag önskar att jag ej varit på den balen, och framför allt önskar jag att jag sluppe nyårsbalen i afton.“

“Låt mig ej höra talas derom! Än en gång blir du säkerligen hedrad af en kunglig uppbjudning — än en gång skall du lysa och beundras, innan du inträder i äktenskapets stilla hemlif.“

“För att gömma mig undan verlden på vårt *gods!*“ svarade hon med bitter ironi. Men då hon såg molnet, som hennes ord framkallade på fästmannens panna, tilläde hon: “Nåväl, icke så mycket för din skull som för pappas enträgenhet skall jag då vara på denna bal. Jag reser till fru A. tidigare på aftonen, eftersom tant icke på något sätt vill ut i dag... följer du mig dit, eller emottager du mig på stället?

“Ja, jag skall vara dig till mötes, när ni går in.“

*

Åter gnistrade det nya årets stjernor på himlen, och åter gnistrade både gamla och nya stjernor derinne i den bländande danssalen.

“Jag begriper icke hvar han är!“ hviskade Jenny till fru A., då de, tvungna att utan grefvens sällskap gå in, ändtligen fått plats. “Denna afton“, tillade hon inom sig sjelf, “är besynnerligt olika alla andra dylika.“

Den stolta qvinnans reflexion föranleddes troligen deraf att hon nu saknade det, hvarvid hon blifvit så van, att det måste fattas för att väcka hennes uppmärksamhet, nemligen den hyllning, den susande hviskning, hvarför hon brukade vara föremål.

Hon skulle få sakna ännu mer. Hon skulle få genomgå en verklig skärseld. Först och främst sågs hon icke annorlunda än på ett *visst* sätt af alla de ögon, som hon mötte. För det andra infann sig icke fästmannen; och vare sig att kavaljererna trodde att hon väntade på honom eller ej, de första danserna blef hon för första gången under sin lysande ungdom icke uppbjuden.

Den kungliga ståten uppträdde och försvann utan att hon spelat den allra minsta roll. Det föreföll henne liksom hon sett alla föremål genom drömmen, och då slutligen ett par uppbjudningar gjordes henne, gaf hon ett kallt afslag. Just i samma ögonblick nådde henne ljudet af en hviskning från andra sidan:

“Man säger att det i dessa dagar skall vara fullkomligt slut för grosshandlaren Meixner, och redan i går berättades att grefven slagit upp. Stackars flicka — hon borde icke ha kommit hit för att se huru lik sig verlden är.“

Med en krampaktig tryckning fattade Jenny sin sällskaparinnas arm... “Låt mig för all del komma härifrån — jag *måste* härifrån.“

“Omöjligt, min vän! Om vi också skulle kunna tränga oss ut, så finnas hvarken domestiker eller vagn.“

“Jenny såg upp och försökte fästa en stadig och forskande blick omkring sig. Skulle hon ej möta någon bekants blickar... förgäfves... men, nej, vänta — hvad är

det för ett ansigte der borta... en ung man, hvars ögon tycktes vara fastväxta vid henne. Hvem är han då? Hur mild och orolig den blicken är... “Ah, store Gud“, sade Jenny till sig sjelf, “det är ju den beskedlige gossen, som en gång räddade min far och som fick i belöning endast en stackars dans.“

Utan tvekan gjorde hon ett tecken, hvilket äf honom strax uppfattades.

Ödmjukt bugande stod han framför henne, utan att dock säga ett ord.

“Min herre, ni är ju på visst sätt engagerad i min fars firma — och ert namn är ju“...

“Murray, mamsell Meixner! Jag hade sistlidne nyårsdag den äran...“

“Jag vet, jag mins... Säg, skulle ni kunna skaffa mig en vagn och komma och hemta mig så fort som möjligt?“

“*Jag,* mamsell... men grefven då?“

Jenny rynkade sina vackra ögonbryn på ett betecknande sätt. “Ni finner ju att han icke är här. Han har utan tvifvel fått ett allvarsamt förhinder.“

“Men han var här före er, mamsell Meixner!“

“Huru — är ni säker på det?“

“Fullkomligt.“

“I alla fall är han icke här nu... Vill ni ha den godheten att göra hvad jag begärde?“

“Genast“... Julius Murray trängde sig genom folkmassan, och under hans frånvaro satt Jenny orörlig. Hon tänkte, underligt nog, icke på det som passerade omkring henne, utan på balen för ett år sedan och huru vårdslöst hon då behandlat den person, som hon nu måste anlita om en tjenst. Denne unge man, hvilken hon sett samtidigt med grefve T. och hvars svarta ögon då och då i minnet besökt henne — huru kunde hon bland alla dessa menniskor igenkänna hans ansigte? Utan tvifvel deraf att detta ansigte hade en helgjutenhet, som lemnade ett redigt intryck. Det var som en solstråle på en vårhimmel. I alla

hänseenden fans denne unge man till hands, då grefven saknades...

“Se der... är ni redan tillbaka!“ utbrast Jenny öfverraskad. Hon steg upp, tog farväl af fru A., fattade utan betänkande herr Julius Murrays arm, och icke kännande hur denna arm darrade, påskyndade hon sina steg.

Nu stodo de vid vagnen. Han hjelpte henne upp.

”Farväl, herr Murray! Jag tackar er af hela mitt hjerta... Vi skola återse hvarandra.“

I sammä ögonblick som kusken skulle sätta hästarne i gång, kom en man framilande.

”Det är herr grefven!” utbrast Julius och steg tillbaka.

Och grefven var det.

“Huru, Jenny — redan på hemvägen“... Grefven sprang upp i vagnen, gaf kusken tecken att köra, tilläggande: ”N:o 0 Skeppsbron... I fyrsprång!“

“Men hvad betyder allt detta... Du mötte mig icke på balen!“

“Det var icke min skull, Jenny! Jag var der, men jag fick en biljett från din far, som hastigt ville tala vid mig. Jag har skyndat allt hvad jag kunnat för att ej oroa dig.“

“Store Gud — någon olycka... något förtvifladt steg ... Kanske död?“

“Så din ångest förvillar dig! Saken är att han har erhållit nu på aftonen en så allvarsam underrättelse — en

sorglig underrättelse för husets räkning — att den nödgar honom att skyndsamt börja en resa ännu denna natt. Han ville taga afsked af dig och skickade genast bud till fru A. för att förekomma ditt besök på balen, men ni hade just nyss farit.“

“Det är något mycket illa, förstår jag, min vän... Hvad sade pappa *dig?*”

“Något orimligt, Jenny — han ville gifva mig åter de löften, som förenade mig med dig... Affärerna kunna möjligen icke uppehållas. Men han har dömt *mig* illa... jag vill icke döma *honom*”

“Nej, gör icke det! Stackars pappa — han är nog

olycklig ... Men just denna samma afton, Mauritz, som knöt första länken i vårt förbund, skall också se det upplöst. Jag vet att du är en man med bättre åsigter om hederns fordringar än många andra ega, men der intet hjerta krossas, vore det en onaturlighet att fasthålla sig vid ett löfte, som afsett blott en lugn förening, bestämd af förmögenhet och passande förhållanden, och så mycket mer onaturlig som en lugn förening ej kan väntas bli följden af en säker ruin.“

Grefven teg. Hans förnuft gillade Jennys mening, men ingenting i verlden skulle ha förmått honom att erkänna det, och det var långt ifrån att endast hedern verkade denna tystnad, ty ehuru han för ett år sedan trodde sig ha i det närmaste brunnit ut, hade han i sitt hjerta haft otaliga bevis på att det så icke förhöll sig. Jennys eviga lugn och ljumhet höllo flammorna tillbaka — men om han blott egt förmögenhet, så visste han också hvad han nu velat göra.

I detta ögonblick höll vagnen stilla.

Strax derefter var man i förstugan.

Betjenterna sprungo om hvarandra. Ljusen fläktade af och an. Man visste icke egentligen hvarför det var så besynnerligt — men mycket besynnerligt var det att kassören och förste bokhållaren, hvilka aldrig utom vid vissa bjudningar syntes i grosshandlarens enskilta våning, nu på sjelfva nyårsdagsaftonen hade så mycket att göra på hans egna rum.

“Är min far ensam?“ frågade Jenny.

“Ja, för ögonblicket... Han är mycket otålig att få se mamsell.“

Jenny stod snart innanför tröskeln i sin fars kabinett, det hon aldrig varit van att beträda utan för att begära penningar.

“Mitt barn... min stackars Jenny... förlåt mig!“ Fadern sträckte armarne mot sin dotter, och deras hjertan klappade varmare än någonsin mot hvarandra. “Den sista olycksposten har kommit. Djupast smärtar mig att se dig

i din ungdom lemnas värnlös åt... kanhända eländet, ty du bör ovilkorligt bryta med grefven.“

“Det är nästan gjordt, pappa... Men säg icke att jag är värnlös, så länge pappa lefver... Och aldrig mer vill jag inträda i dessa förhatliga salonger, der man vädrar en olycka redan på det längsta håll. Min fåfänga och min stolthet äro botade — jag har sett insidan, der jag förr såg endast utsidan.“

“Stackars barn — jag förstår. Men, Jenny, det längsta håll kan stundom vara det kortaste... Hör mig med lugn!“

“Jag gör så, pappa!“

“Nåväl, jag reser... reser, som jag hoppas, för en kortare tid. Men om — det Gud förbjude — ingenting kan uträttas, der jag sjelf måste handla, då, Jenny, *då*“...

“Hvad se’n, pappa? Jag förstår ej.“

“Då kommer jag möjligen icke så hastigt åter.“

“Dröjer det månader?“

“Kanhända.“

“Gif mig för all del ett tydligt begrepp om allt, eller säg mig åtminstone att ingenting ännu mera rysligt an mina läppar förmå uttala skall komma till mig som ett dödsbud!“

“Lif och död, mitt barn, stå i den allsmäktiges hand, men aldrig skall du få höra att din fader blifvit sjelfmördare. Detta är dock det enda som jag säkert kan lofva dig. Af affärslifvets gång förstår du icke det ringaste... Och nu för ögonblicket måste vi skiljas... Göm denna penningsumma — du behöfver den nog. Lef ständigt tillsammans med min gamla goda syster och var mildare mot henne än hittills! Ni skall båda bedja för mig, liksom jag beder för er... beder för dig, min Jenny!“...

Några timmar senare var husets herre borta och husets enda barn, för första gången i sitt lif, öfverlemnadt åt förtviflans tryckande ångest, en ångest utan uppehåll.

En månad smög trögt och under pinande spänning fram. Då kom andra slaget: huset instälde sina betalningar; och det tredje slaget lät icke vänta på sig — ett bref

från fadern underrättade, att han varit tvungen att resa till Australien för att börja en ny bana, och han förmådde ej uppgifva ens den aflägsnaste tid för ett återseende. Brefvet röjde en kufvad, men gränslös smärta och likväl kraft. Jenny lemnades i Guds, tantens och sitt eget beskydd.

Samma afton tillbakasände Jenny den ring, som grefven hittills icke velat emottaga. Följande förmiddag återfick hon sin egen, åtföljd af en biljett, som förrådde en långt djupare sorg än Jenny kunde fatta, ty hon hade aldrig *velat* tro på grefvens verkliga känslor; och ännu i sista ögonblicket ansåg hon upplösandet af deras förbindelse som en konvenansbrytning, ingenting vidare.

Inför verlden ville det synas som om Jenny hade rätt, ty tvenne månader senare bar grefve T. en ny ring, och inom fyra var han gift med en ofantligt rik enka...

Denna nyktra roman borde väl således ha slutat här — men den hade ännu icke hunnit till sistå scenen.

4.

Huru hon kom dit.

Högt uppe bland nya vägens klippväggar låg — kanske ligger det der ännu — ett litet grönmåladt särdeles inbjudande hus med ett slags hängande trädgårdstäppa, omkring några alnar stor, på ena sidan om den branta afsatsen.

Det var icke precist lätt att komma till denna fristad, som dominerade en hel mängd andra små hus, strödda här och hvar. Men väl anländ dit, fann man sig inandas en helt annan luft än der nere vid vägen; och höstvindarne kändes ej så svåra som man kunde tro, emedan klipporna emottogo deraso första anfall.

Till denna undangömda boning hade tvenne qvinnor tagit sin tillflykt, sedan de utspelat sina olika roller i detstora verldsvimlet. Här hoppades de att ostörda i sin fattigdom få lefva ett helt fredligt och arbetsamt lif, doldt för alla nyfikna, medlidsamma eller skadeglada blickar.

Det är således här vi framdeles få återse Jenny jemte hennes förut stundom öfversedda, men nu desto mer värderade gamla faster. De hade hjelpts åt att med öfverlefvorna af den senares möblemang, hvilket lyckligt fått passera den stora omstörtningsfloden, ordna åt sig i tvenne täcka rum ett litet vackert hem.

Men innan det kom dithän att de stackars fruntimren sökte denna aflägsna hamn, hade Jenny genomgått en allvarsam skola, den nemligen, som öppnar sina vida lärosalar för alla dem, hvilka från rikedomens och glansens centralpunkt steg efter steg gå nedfor erfarenhetens trappa, tappande under vägen den ena illusionen efter den andra, tills vid sista steget man finner sig befriad från hela det återstående lilla bagage, som man medförde, då

man beträdde det första — och nu står man der som elev vid tröskeln till den nya läroanstalten.

Men, ack, hvad afgiften i denna skola är dyr! Den är dock kanske icke för dyr i förhållande till alla de saker, man der lärer. Det gäller icke att blifva studerad i språk eller instruerad i många vetenskaper: det är tillräckligt med *ett* språk och *en* vetenskap: ödmjukhetens språk och undergifvenhetens vetenskap. Fattar man dessa *väl*, så att t. ex. man kan se utan knot gamla vänner med en half helsning skynda förbi oss, för att utan tvifvel icke såra våra känslor, och höra f. d. intimare vänner i beskyddande ton föreslå oss till bergning allehanda, minst sagdt, underliga befattningar, försäkrande att de härmed gjort allt hvad de halft i sin makt att göra och att de just räknat på ett otacksamt erkännande af deras välvilja — uthärdar man slutligen, d. v. s. går man moraliskt rentvagen och utan att ha förlorat känslan af sitt eget värde genom den skärseld, som rikedomens bortskämda barn *måste* passera för att nå arbetsförtjensten, hvar helst den kan erhållas... *då* har man segrande bestått profvet och förtjenat ett “laudatur“, som,ehuru ej skrifvet af menniskohand, i alla fall blir skrifvet der uppe.

Jenny hade nu lyckligt genomgått denna stränga skola, så mycket mera bitter för henne, som hennes naturs stolthet och högmod gjorde hennes kraftfulla själ ett inveckladt motstånd. Dertill hade hennes hjerta svårt lidit, af faderns tystnad — måhända hade han okänd dött i en främmande verldsdel. Och slutligen fans inom henne en annan smärta, nära på alldeles ofattlig för henne, men icke desto mindre fullkomligt säker och, hvad värre var, fullkomligt giltig.

Denna smärta, som hon länge sökt dölja för sig sjelf, bestod i den så djupt förödmjukande upptäckten att hennes fordne fästman, nu bunden genom äktenskapets band, för henne fattat en passion, hvartill gnistorna visserligen länge glödt under askan, men som dock, först sedan föreningen med henne blifvit *omöjlig*, slagit ut i blossande flammor; och denna eld blef så mycket mera fruktansvärd som han hyste en oöfvervinnelig leda för sin hustru.

Under den gamla lugna tillgifvenhetens skydd kom grefve Mauritz först till sin f. d. fästmö med själen full af deltagande och en väns hjerta på läpparne. Han hade velat göra allt för henne, om hon velat emottaga det ringaste af honom. Men just hennes stränga vägran och den enkla storhet, som hennes karakter utvecklade under hans ögon, framför allt hennes nu så ädelt förändrade skönhet, der den milda behagliga qvinlighetens fulla ljus öfvergöt skuggorna af den fordna stränga, så att säga, resonerande skonheten — just allt detta, hvilket han begick det felet att jemföra med sin svartsjuka hustrus kapriser, pretentioner, pjunk och småsinthet, utvecklade med otrolig snabbhet den lugnare kärlek, som redån förut fans.

Första gången Jenny fick begrepp om dessa känslor var en dåg, då hon med ett djupt uttryck af rörelse tackade honom för den fortfarande vänskap, som hans besök röjde, men när hon derjemte med den fasthet, som var henne egen, förklarade att dessa besök ej längre finge fortfara, emedan det icke borde sägas att snart sagdt den endamenniska, som erinrade sig henne, just var den som en gång... hennes finkänslighet vägrade att uttala slutorden... “var din trolofvade!“ ifylde grefve Mauritz, och hans kinder började brinna liksom hans blickar. “Men, Jenny, hade detta i sjelfva verket utgjort en ädel sanning, så hade ingen makt skilt oss, och mitt eviga straff skulle icke då varit min eviga ånger. Ack, hvarför, hvarför fann jag ej min fästmö sådan som jag nu finner *henne*, hvilken jag tillber med en oförgätlig känsla och dyrkar som ett helgon och som jag ändå måste se förgås i nöd, utan att kunna hjelpa?"

Jenny hann icke gifva annat svar än blickens: den var dock nog att isa grefvens heta blod, ty i detsamma inträdde i de små rum, som hon *då* bebodde vid Lilla Nygatan, en herre, som hon efter faderns bortresa flera gånger återsett, notabene såsom ombud för den fordne förste bokhållaren.

Den inträdande var vår unge resagent.

Grefvens ögon blixtrade af harm, då de mötte den ovälkomne störaren, hvilken å sin sida, profetiskt uppfattande hela scenen, starkt bleknade.

“Jag kommer utan tvifvel olägligt?“

“Nej, hvarför så, herr Murray! Grefven hade just nu för afsigt att sluta sitt tillfälliga besök. Och om det, ni har att

säga mig, rörer mina små angelägenheter, är jag genast färdig att höra er.“

Hon såg på grefven med en stadig blick.

Grefve Mauritz reste sig, fattade sin hatt, och riktande på Jenny en blick full af förebråelse, sade han blott det enda ordet: “Farväl!“, hvarefter han aflägsnade sig.

“Detta var grefvens sista besök, förmodar jag!“ sade Jenny och såg nu med en lika lugn och stadig blick på den qvarvarande gästen, hvars ansigte dervid utbytte blekheten mot en hög karmosinfärg.

Utan att göra sig sjelf reda för sitt handlingssätt, bugade sig Julius i afsigt att också gå.

“Men, min Gud“, utbrast Jenny, “hade ni icke ett ärende till mig, min herre?“

“Ack, det var sant... förlåt, mamsell Meixner, jag glömde... men jag... jag visste icke att“...

Jenny smålog.

“Herr Murray“, sade hon med tillvinnande hjertlighet, “sedån vi sysselsatt oss med den orsak, som förde er hit, ärnar jag begära ett råd af er.“

“Af mig — är det möjligt... Låt oss då skynda!“

Jenny emottog och qvitterade en liten penningsumma, sände sin vänligaste helsning till den gamle bokhållaren och sade derpå hastigt: “Herr Murray, det råd jag begär, gäller min önskan att få ett par rum i en aflägsen trakt, en trakt der jag icke är känd. Då vi för min gamla tants skull ändå måste ha en uppasserska, som går från och till, kan denna hemta och återbara linnesömnaden till den lärftsbod, som ändtligen anförtrott mig arbete, och broderiet till nipperboden. “

“Och detta är för er... för er, som“...

“Nå, men så visa då icke mer svaghet för mig än jag sjelf gör!“

“Men... det underhåll, som konkursmassan...“

“Jag måste tänka på tants ålderdom och sjuklighet och äfven derpå att sjukdomsdagar kunna komma också för mig. Jag har riktigt blifvit snål. Det skulle icke gå an att börja arbetet, först sedan det lilla förrådet är fullkomligt slut.“

“Gud, huru storsint ni är“... Julius såg ut som om han med ihopknäppta händer velat tillbedja.

I detta ögonblick inkom fru Blume. Hennes utseende tillkännagaf en starkt upprörd känsla. Utan att bemärka Julius, utbrast hon: “Var grefven här nu igen? För Guds skull, Jenny, afvisa då en gång hans olyckliga enträgenhet. Du gör dig ännu olyckligare än du redan är genom din onödiga grannlagenhet... Åh, herr Murray — ursäkta Det är fråga om affärer?“

“Ja, naturligtvis, kära tant! Men hvad för en olycka är det tant talar om?“

“Jag hoppas“, inföll Julius, totalt glömmande bort sinblyghet och sin grannlagenhet, “att mamsell Meixner emellertid skall veta att förakta dessa dumma och låga insinuationer... Jag fattar fru Blumes mening — men det var opassande af mig ätt yttra mig.“

“I min belägenhet, herr Murray, sätter jag mera värde på ett rättframt, ärligt deltagande än på en beräknad okunnighet — men jag fattar dock icke hvad frågan gäller.“

“Jo, mitt barn, du var icke nog beklagansvärd förut. Hittills har du undransvärdt stått emot din fars försvinnande, husets ruin, fattigdomens ankomst, gamla vänners kallsinnighet eller opassande närgångenhet — men, säg, står du äfven emot att man söndersliter ditt goda namn och rykte, att man om grefvens besök fäller beklaganden i afseende på hans hustru ?“

“Ej ett enda ord mera, tänt! Jag förstår nu nog, och jag erfar en genomdjup leda vid denna smädande verld, hvilken aldrig får nog målande ämnen för förtal och skandal, och det till då det rörer en idol, hvarpå den fordom

slösade sitt smicker och sin falska vänskap“... Hon lade båda sina händer öfver ansigtet för att dölja de tårar, som hon ej mera kunde hämma.

“Mamsell Jenny, låt oss nu återkomma till vårt rådslag!“ Den unge agenten blef modig som ett lejon, då han såg henne, den starka, svigta.

“Ja, det var sant... Skaffa oss då, herr Murray, så snart som möjligt en lugn fristad, långt ifrån den förnäma societetens stråkväg, ock hjelp oss sedan att väl komma dit — gör det för min fars skull, söm så mycket värderade er!“

Julius vågade en halft beslöjad blick. Den sade henne att han helst af allt gjorde det för hennes skull...

Några veckor senare, under hvilka grefven icke syntes till, hade de tvenne qvinnorna inflyttat i det lilla gröna huset vid Nya vägen, ett hem, som Julius valt just liksom hån för hela verlden velat dölja den skatt, han fått sig anförtrodd.

“Men det här är ju ett verkligt kråknäste!“ sade

tanten, som till en början med ett slags missnöje såg sig så der uppe på höjden inbäddad bland klipporna.

“Ack“, utbrast Jenny, “hvad jag här redan känner mig väl! Jag tycker mig i vårt kråknäste, som det må få heta, så fullkomligt skild från mitt fordna lif som om jag följt min stackars far öfver den stora oceanen. Tack, herr Murray! Kom hit någon gång, men icke för ofta“...

Och han kom någon gång eller, rättare, hvarje gång han återvände från sina affärsresor, och alltid mer och mer välkommen.

5.

Tredje Nylrsdags-aftonen.

Skymningen herskade öfver “kråknästet“.

I gungstolen framför den kolnade brasan satt tant Blume och halfsof, medan Jenny, klädd med mera omsorg än hon brukade i sin enslighet, stod vid, fönstret och blickade ut, icke på de oräkneliga fantastiska skuggor, hvilka, sä långt ögat nådde, skymtade fram mellan, de många lägre belägna husen, ej heller på himlens stjernklara fäste, som hvälfde sig i den vackraste mörka färgton öfver denna fläck af jorden — nej, Jenny blickade på den inskränkta rymden af gårdsplanen, der hon, att döma af blickarnes oro, mera syntes frukta än hoppas att få se någon.

“De steg jag hörde“, sade hon för sig sjelf, “voro bestämdt *hans*. Ack, hvarför var jag på balen i dag för två år sedan, der jag skulle lära känna denne man, som vill min olycka! Allt sedan han spanade upp min fristad, är denna kära fläck icke mera en sådan. Han bespejar mig. Jag vågar snart ej taga ett steg utom dörren. Och i afton, just då jag väntar... Store Gud“, utbrast hon halfhögt, det är han utan all fråga!“

“Men hvad pratar du der borta för dig sjelf, Jenny?“ frågade tanten, resande litet på det tunga hufvudet. “Du tycks bli rädd... Jag trodde att vår unge vän skulle komma i eftermiddag — han sade det i går — och jag är säker att han icke går på någon bal i afton.“

“Kära tant, det är i stället grefven.“

“Återigen han! Jag tror nog att det kan passa mig att gå ut och säga honom ett allvarsamt ord... kan det icke det, mitt barn?“

“Nej, för ingen del, tant! Jag känner mig nu i min rättmätiga harm modigare. Och om han tänker göra besök, vore det så godt att jag ensam finge tillfälle att säga honom sanningen. Jag är ju nog gammal och framför allt nog pröfvad att vara min egen vakt... Gå in i sängkammaren, kära tant! Detta måste hafva ett slut.“

“Som du vill. Jag är mycket nöjd att slippa den obehagliga affären... Jag lägger mig en stund på min soffa.“

Och tant Blume försvann, trygg i medvetandet att Jenny verkligen kunde vara sin egen vakt... Dörren mellan rummen stod halföppen.

Den unga qvinnan tände tvenne ljus och tog en bok, men hann ej öppna ett blad, innan dét ringde. Darrande i hjertat, men med fasta steg gick Jenny att öppna.

Det var grefve Mauritz.

“Himlen har då ändtligen tillåtit att jag ännu en gång får träffa er ensam... O, Jenny!“

“Först och främst, herr grefve, kan jag icke tillåta denna förtroliga benämning, och sedan låt mig med ens fråga: Tycker ni mig icke ha fått lida nog af er förföljelse? Om min far i det bref, han nyss skrifvit mig till, sagt: *kom efter!* skulle jag med förtjusning resa, det måtte bära hvart som helst. Men sjelf en irrande främling, ännu utan hem, kunde han endast lemna mig i Guds beskydd... Skall ni ej respektera det?“

“Huru mycket ni måste hata mig för att tala så!“

“Nej, men jag hatar all tvetydighet. Ni vanhedrar mig genom er kärlek, skamlig för er och syndig mot er hustru.“

“Hör mig blott denna enda gång! Jag har icke kommit utan ett allvarsamt ärende. Jag kan icke fortfara att lefva tillsammans med min hustru. Från detta band måste jag bli fri — och jag skall bli det. Hon älskar mig lika litet som jag henne. Vi skiljas som makar kunna skiljas, hvilka aldrig varit det i ädlare mening. Nåväl, om jag en dag får rättighet att säga till er: Jag är nu lika fattig som jag var, när jag första gången begärde er, men *nu* vilt jag arbeta för er så som jag *då* borde ha gjort...?“

“Nog, och tusen gånger nog! Om en sådan dag komme, det Gud bevare er och mig ifrån, så skulle jag svara er detsamma som nu. Den lott, ni valt, bör ni bära såsom det höfves en man tillräckligt mogen att icke göra någon af sina handlingar till stundens lekboll; och aldrig, aldrig — blefve ni än tusen gånger fri — förenar jag mig med en annans för min skull frånskilde make.“

“Ni är då utan all misskund... Men om jag icke lagligen skiljer mig från henne, som har nog, blott hon får kallas grefvinnan A., om jag reser långt bort till den verldsdel, der er fader lefver, skulle ni, om vi dessförinnan kunna få en bestämd upplysning om hans vistelseort, då vilja uppsöka honom under mitt beskydd, den vördnadsfullaste väns beskydd?“

“Herr grefve, allt hvad jag kan säga er är detta: Gå, medan jag ännu förmår betvinga min rörelse, medan jag ännu *kan* förlåta er, men visa er aldrig mera inför den qvinna, som ni så djupt förolämpat!“

“Tro åtminstone att jag aldrig uttalat dessa ord, om ni egt ett hjertats eller pligtens band, ty då“...

“Ah, herr grefve, är det endast detta som fattas för att återföra er, en eljest rättskaffens man, till hederns väg, så vet att mitt hjerta sedan någon tid“... Hon blef purpurröd och afbröt svaret.

“Ni säger icke sant... Aha,... jaså — jag hör en mans steg i förstugan. Ni tar således ändå emot karlbesök!“

“Endast af någon närmare vän“... Hon slogskyndsamt upp dörren... “Jag räknar herr Murray för en sådan vän.“

“Och jag, mamsell Jenny, önskar att jag egde rättighet att visa det ni verkligen anser mig som sådan — just nu skulle jag önska det.“ Och Julius Murray betraktade sin rival med blickar så hotande, att grefven på en gång fick fullt öppna ögon.

“Nåväl“, återtog Jenny allvarligt, “jag antager denna så varmt uttalade önskan som ett uppriktigt uttryck af de känslor, jag vet att ni så länge egnat mig; och då jag aldrig bättre behöft ett kraftigt beskydd och ett oupplösligt band, så vill jag här inför min gamle vän grefve Mauritz förklara hvad jag eljest icke så fritt haft mod till, nemligen att jag med er gerna vill dela arbetet och äfven fattigdomen, om vi ej genom vår omtanke förmå utestänga den.“

Ett ögonblick stodo grefven och handelsagenten lika stumma, men blott ett ögonblick. Julius störtade fram, och fattande den hand, Jenny räckte honom, sade han brådskande:

“Jag har förstått allt. Dessa känslor, som jag icke ännu vågat gifva ord, men som framlyst otvungna i hvarje min handling, dem har ni värdigäts se och upptaga. Gud skall också se och upptaga det löfte, jag här gör, att för alltid blifva värdig det förtroende, ni satt till mig... Och nu, herr grefve, efter hvad som passerat under edra ögon rymmer min själ icke mer en gnista af svartsjuka, ty jag förstår *huru* man älskar, när man älskar *henne.* Men jag ber er, för er egen, min och framför allt för hennes skull, låt denna stund blifva ett afsked, om ej för lifvet, så åtminstone tills tiden ändrat mycket!“

“Utan tvifvel“, svarade grefven, återkommande till verldsmannens sjelfbeherskning, “är detta afsked för lifvet. Inom en vecka lemnar jag Sverige — Farväl, Jenny — får jag kalla er så för sista gången? Jag önskar uppriktigt att det steg, ni tagit, måhända endast för att resa en ännu oöfverstigligare skiljemur emellan oss, icke måtte blifva till er olycka!“

“Frukta icke det! Jag har visserligen tagit ett steg, som nödvändigheten framskjutit, men jag har icke gjort ett offer. Tag med er denna öfvertygelse jemte mina bästa välönskningar!“

*

En halftimme senare, sedan tant Blume uttalat sin moderliga lyckönskan, sutto de trolofvade ensamma i det lilla förmakets soffa.

“Nåväl“, sade Jenny, nu icke så alldeles frimodig, men dock enkel och sann, “jag har att bedja dig om förlåtelse, Julius, derför att jag så raskt, kanske oqvinligt grep in i ditt öde. Men han hade vågat säga mig, att då icke hjertats eller pligtens band fästade mig... du förstår. Dessutom uttalade du i afton ord, hvilka jag var berättigad att tyda som en begäran till de rättigheter jag nu gifvit dig.“

“Ah, hvad du gjorde väl, och hvad du riktigt fattade meningen af det, som jag ej vågade tydligare förklara! Skall jag väl någonsin få mod att bekänna huru jag brunnit för dig, långt innan du såg mig? Men huru skulle väl du ha gifvit akt på den obetydlige agenten, han som likväl omsorgsfullt utspejade hvarje tillfälle att liksom af en händelse få möta dig! Mången natt stod jag hungrig — ty jag vågade ej lemna min post — i närheten af din fars husport för att få se dig, då du steg ur eller i vagnen. När jag fick veta att du skulle på spektaklet, skaffade jag mig en plats så, att jag flera timmar kunde njuta och lida af din åsyn, och jag bortslösade dåraktigt nästan allt hvad jag förtjenade för att kunna visa mig der du var, i hopp om en blick. Dock en dag hade jag lyckats göra din far en tjenst. Han ville storartadt belöna mig, och han gjorde så. Men sällheten efterföljdes af ett dödligt qval... ett frieri, en förlofning! I min ursinniga smärta bad jag oupphörligt Gud att få dö... men han lät mig af barmhertighet lefva.“

“Hvad dina bekännelser förtjusa mig... Och vet, Julius, att så stolt jag var, kom likväl, till min egen högsta förvåning, din bild stundom framför mig. Jag kände ett

omedvetet nöje att erinra mig dina drag, dina ögon, och vid den andra olyckliga balen kände jag genast igen dig, fast jag ej visste mig ha sett dig under hela det året. Är icke detta ett bevis på något hemligt samband? Sedan hafva de nya förhållandena gjort det öfriga... Men jag har brådstörtat dina planer — säg hvad skola vi nu göra?“

“För min del skall jag först och främst ur min själs djup tacka Gud, som på denna årets första dag tillskyndat mig en så omätlig lycksalighet, och sedan dig, som med alla dina sköna ord väckt tusen förhoppningar inom mig. Men dernäst bekänner jag öppet att jag ej rätt klart ser min pligt mot dig för det närvarande ögonblicket. Bäst vore att genast taga ut lysning och låta viga oss. Men skall jag icke härigenom inkasta dig i än flera bekymmer? Mitt arbete skaffar mig en väl icke så ringa förtjenst, men den räcker icke till att skaffa dig ens den minsta del af beqvämlighet eller nöjen.“

“Detta visste jag förut, Julius, och kan bedyra dig att jag så litet längtar efter att åter lefva i hvad man kallar verlden, att jag fast mer gör till ett vilkor för vår förbindelses fullbordan, att vi bo qvar i denna lilla vrå, der

ingenting hindrar oss att vara lyckliga genom vår kärlek och vårt ärbete. Har *du* icke hyrt dessa två rum — det finnes ännu ett att få till tant — och är det icke *här* vi fira denna afton!

“O, tack, tack... men ju tillitsfullare, du är, desto mera sträng bör jag vara mot mig sjelf. Skulle du för en timme under denna qväll vilja anförtro dig åt mitt beskydd, så tag din hatt och följ mig! Jag skall föra dig till någon som kan gifva oss ett erfarenhetens råd.“

“Huru, Julius, — skola vi gå till någon främmande?“

“Var lugn! Här är endast fråga om en gammal qvinna inom det fattiga bondqvarteret. Men denna qvinna var en gång en till och med ännu mera lysande dam än du sjelf. Hon är nu bilden af menniskokärleken och gudsfruktan."

“Nåväl, detta besök gör jag gerna. Bondqvarteret ligger ju i vårt granskap, och detta mitt första inträde skallkanske äfven hafva något godt med sig för dess invånare. Man är aldrig så fattig att man ej kan göra något för dem, som kanske hafva intet.“

“Dessa ord har du tagit ur min själ. Kom, kom! Vi skola göra äfven andra glada.“

“Men huru har du fått denna bekantskap?“

“Jag hade en gammal god slägting, som brukade uppköpa strumpor af mormor Silfverlåås — så heter mitt orakel — och lät mig som pojke gå ärenden till henne. Vi blefvo goda vänner, och min gamla slägtings död gjorde ej slut på bekantskapen: tvärtom, har jag allt mera fästat mig vid denna sällsynta qvinna, så själsstor i sin ringhet; och om hon råder oss att gifta oss med det samma, så göra vi det“...

Se här första orsaken till den kännedom om bondqvarterets mysterier, i hvilka den unga frun sedan blef så hemmastadd.

Mormor Silfverlåås — hvars historia redan förut är afslutad — hade gifvit följande svar:

“Då sakerna stå som ni berättat, mina unga vänner, så låt lysa, i fall ingenting hindrar, redan nästa söndag: Här ni kärleken till Gud och hvarandra i edra hjertan, så ligger föga, makt uppå, om det fattas er något af lifvets yttre förmåner. Jag känner i min själ att edert förehafvande blir till ert bästa.“

Och det blef till ännu vida mer: deraf uppstod en så innerligt harmonisk och lycklig förening, att tant Blume icke mer kallade det lilla huset för kråknästet rätt och slätt, utan fick det sedan heta “*dufboet i kråknästet*“.

*

6.

Postskriptum.

År förrunno.

För hvarje dag prisade Jenny allt innerligare Gud derför att han vändt i välsignelse de lidanden, hvaraf hennes hjerta och hennes stolthet blödt, och för *det* att han lärt henne rätt betrakta dessa lidanden, så att hon icke mera kände hvarken harm eller förakt, utan lugn, frid och tacksamhet.

Längesedan kunde den lilla familjen vid Nya vägen hafva sökt sig ett annat hem — ty Julius’ affärer hade gått väl — men den enda gång de brutit sina vanor och passerat en afton ute i verlden, hade öfvertygat dem att sådana nöjen vore en stöld från renare njutningar; och den enda förändring, som de vidtagit, var att de inköpt det lilla huset och inredt det efter egen smak.

Men någonting fattades i alla fall. Det var icke så mycket saknaden af den hederliga tant Blume, som snart åter nedflyttat till jorden, djupt ned i den, som fast mer den aldrig inslumrade oron för fadern, hvilken, efter hvad de

sparsamma underrättelserna meddelade, icke ännu vunnit det mål, som han eftersträfvade. Han skulle lemna Australien...

Grefve Mauritz T. dröjde tre år på sin nya utrikes tur. Då han återkom, försonade han sig med sin hustru, som, honom mera tillgifven än han anat, villigt följde honom till en af deras egendomar, der de bosatte sig. Under vistandet i Stockholm besökte han en dag Jennys hem. Hon fann honom mycket förändrad: trög, trött, längtande efter en egen härd, der han kunde värma sig och finna den måttliga lycka, hvarmed han nu åter tycktes känna sig belåten.

Hans uppträdande var det af en gammal vän; och då han uttalade de tvenne orden “fru Murray“, gjorde handet så lugnt att Jenny, som för tillfället var ensam, med innerlig glädje såg att hon var — glömd. Om hon sett den tår, som föll i hennes lilla dotters lockar, då denna sprang ut med främlingen och af honom upptogs på armen, så hade hon kanske tänkt annorlunda. Men grefvens rörelse var i sjelfva verket endast en ljuf reminiscens och kanhända en önskan att sjelf få ega ett barn.

Så hade nio år bortflytt. Då kom en dag efter mycket lång tystnad ett bref, dateradt Batavia.

Jenny gret af himmelsk lycka, då hon ännu en gång såg sin fars underskrift, och kastande sig i sin mans armar, sade hon: “Jag har ej mod att läsa det — men hvad helst det är, tackar jag Gud att jag än en gång sett hans namnteckning... han här tänkt på oss“.

Och i brefvet stod bland annat:

“Jag är nu mycket gammal, sjuklig och innerligt längtande efter ett familjehem. Icke förrän jag samlat så mycket att jag kunde görä rätt åt dem, som förlorat på mig, ville jag bedja dig, min dotter, och dig, min måg, komma för att stanna hos mig tills ni slutit mina ögon. Nu är mitt verk i det närmaste fullbordadt. I fån icke mycket öfver, men jag vet att det ej skall bekymra eder... Får jag vänta er till Batavia i det hem, som jag här har, — ty till det gamla kommer jag väl icke. Dock hvem vet“...

“Julius“, utbrast Jenny snyftande, “det är visserligen en lång väg, men ... då vi hafva hvarandra och våra begge barn, ega vi ju vår verld med oss.“

“Och då vi skynda till en fader, som väntar, få vi ej fördröja oss. Jag vet ett fartyg, min Jenny, som fjorton dagar härefter går direkte på Batavia.“

Ett par veckor senare hade dufparet i “kråknästet“ flugit ut i den vida rymden, sägande till hvarandra:

“Gud öfver allt... kärleken öfver allt!“

*

Tre aftnar i Gatsoparens familj.

1.

Besvärligheter utom och inom hus.

Hur många rynkor bilda sig ej på den fina damens näsa, då hennes vida krinolin måste sopa förbi gatsoparens qvast! Det är då rent af förskräckligt att sådana der personer, hvilkas långa blå förkläden i en hastig vändning svaja ända in på sjelfva den svajande öfverkjolen, icke kunna vara ur vägen så dags på förmiddagen! Ja, det är visst förskräckligt att den stackars gatsoparen, som har Gud vet huru många ställen att med sin qvast vara på, icke kan finnas öfver allt på en gång!

Man måste emellertid medgifva att herrar gatsopares fysionomier — i allmänhet nästän lika blå som deras förkläden, med, förstås, en skiftning i rödt — hafva en karakter af krogskylt, som gör dem föga tilldragande. Saken är, att under det dammet yr eller snön och mådden ovilligt uppresa sig mot qvastens tuktan, blir strupen torr och armarne trötta och då bär det just så försåtligt till att ödet kastat i vägen ett vått paradis, der man kan finna svalka eller värme för några öre. Det är icke så godt för gatsoparen att alltid säga nej till frestelsen, om han än afgifvit de trovärdigaste löften på fastande mage åt mor, som emellertid går hemma och håller frukosten i beredskap, tills sillen på glödhögen blifvit både halstrad, torkad och uppbränd.

Men om gatsoparen blir sjuk, då slipper mor vänta.Då är det *hon* som får svara på alla uppmanande bud från de herrar husegare, hvilka anförtrott sina gator i en så "vårdslös och oefterrättlig" gatsopares vård. Kommer det nu härtill ett störtregn eller ett snöfall, så trösta oss för den arma qvinnan, som, oupphörligt får springa från göromålen för att öppna dörren och oupphörligt stå och niga och ödmjukast be om ursärkt för det att hennes man ligger till sängs. Men ingen skall bli lidande, blott män vill ha en smula tålamod, ty man har redan vidtalat en säker person, som lofvat komma — ja, kanske är han redan på ort och ställe före budet...

Det är under en sådan mellantid i afseende på qvastens regering öfver gator och rännstenar som vi inträda i gubben Erikssons hem.

Den hedersmannen har grånat under utöfningen af sina trogna samhällspligter, trots det att han i 30 år hört att han var den supigaste och tråkigaste af alla verldens gatsopare. Men han hade ett så lugnt blod, att han icke mer vårdade sig om att man förnärmade hans heder än om man råkat trampa på qvasten. Dessutom var gubben tystlåten till den grad, att han förr skulle gjort hvad som helst än bortslösat ett ord i onödan.

I *ett* afseende var han dock mycket noga: det var i frågan om en ordentlig liqvid. Den husegare, som vid månadens slut förklarade att "Eriksson kunde komma igen vid tillfälle", blef aldrig besvärad af påminnelser, men smutshögarne på gatan förde tillräckligt gubbens talan, och då man kände hans princip att aldrig sopa på mer än en månads kredit; så kom snart betalningen.

Gatsoparens hem, beläget ett stycke bakom Johannis kyrka, var i sitt slag ett prydligt hem, der ännu aldrig en "logerare" satt sin fot, ty gumman Eriksson var en makalöst skicklig qvinna både för sin man och sitt hus. Också fans en giftasvuxen dotter, trolofvad med en talangfull plankstrykare, hvilken till fästmöns och det närstundande lysningskalasets ära målat både väggar, tak och möbler, så

att hela innandömet verkligen hade något högtidligt och ståtligt att bjuda på.

I det ögonblick vi inträda, satt gubben i en gammal länstol framför aftonbrasan. Han var snyggt klädd i en grå ylleblus, som gumman eftersåg att den aldrig fick komma med på sopning — arbetsrocken och förklädet måste han alltid hänga upp i köket, när han kom hem. Orsaken att gubben, som legat sedan gårdagen, nu nyss lemnat sängen var icke blott att han känt sig bättre, utan äfven den, att så ogerna han sjelf talade, så gerna hörde han andra prata, och om aftnarne kom gemenligen antingen en af husets två söner, någon af grannarne eller, allra bäst, den goda vännen madam Lundgren, som gick på "hjelp" om dagarne och hade så mycket att sladdra om på qvällarne. Kortligen: der blef då societet i kammaren.

"Det är liksom förgjordt att det alltid snöar, när du är sjuk!" sade madam Eriksson, som, sittande vid den uppslagna bordskifvan, höll på att blanka knifvar och stakar för söndagens fest. "Hvad ska' vita oss före, om du inte kommer upp i morgon — lördag till på köpet!"

"*Ödet!*" mumlade mannen.

"Åh, intet är det värdt att du spottar på ödet. gubben, för det är du sjelf och ingen annan som gör ihop *dina* öden. Kunde inte du och målarn, när ni tagit ut lysningen i går, nöjt er med en sup med tilltugg, utan du skulle låta mågen fylla dig plakat, gubben!

"Var mågen stort bättre?"

“Hvad hör jag“, utbrast ifrigt dottern, den rödkindade, fylliga och något högsträfvande mamsell Laura, som vid andra bordsändan sömmade på lysningspresenten, en nattkappa, invecklad i en labyrint af veck, “var Albert *drucken,* när han for ur sta’n? Då var det bestämdt pappas skull.“

“Näsperla!“ inföll modern straffande. “Om jag säger ett ord till gubben, säger du inte det andra! Målaren är en galant karl, men han ser inte gerna botten i glaset. Akta dig, du!“

Åh, jag vet nog att akta mig. Ett halfstop i veckan

skall han ha: det är ranson — det ha vi kommit öfverens om — och vidare blir det inte.“

“Hm hm hm!“

“Ja, pappa kan gerna hålla med mamma — det blir ändå som jag säger. Jag tänker minsann inte gifta mig för att fylla förklädet fullt med tårar.“

“Vet du hvad, Laura“, sade modern, i det hon mot ljuset pröfvade knifvens klarhet, “du har gudnås blifvit tie gånger styfvare än du var, sedan vaktmästaren“ — madam Eriksson nämnde alltid sina söner, liksom mågen, efter titlarne — “fått jaordet af tunnbindarens Katarina. Flickan har pengar, och pengår ge mod... men skam för allt högfärdsmod! Katarina sätter ond blod i dig. Lyss då inte på henne! En vacker dag, om du blir för katig, tar målaren en annan ton, och i stället för mjuka tjenare blir det då mjuka tjenarinna.“

Laura kastade upp hufvudet på ett betecknande sätt. “Jag skulle just råda honom!“

“Hm hm hm hm!“ mumlade fadern.

“Hör du, flicka, det var ord och inga visor! När gubben säger fyra gånger hm, då är han vred... Se så, nu bultar det igen — om det vore son min snickaren“ (snickarlärlingen)!

Men det var tyvärr bud från en af husegarne. Gatan måste sopas underst tidigt: snön växte redan öfver porttröskeln.

Gumman neg och bedyrade att snön skulle få skjuts strax på morgonqvisten — och innan hon hann stänga dörren, kom ett annat och derpå ett tredje än strängare bud... Samma nigningar och samma svar.

“Det är odrägligt att mamma så skall krusa!“

“Jaså, du tänker inte krusa för din mans kunder, du?“

“Jo, det får man se!“

2.

Sonen och den blifvande sonhustrun.

“Gudskelof, här ha vi vaktmästaren — nu blir det råd.“

En kort stadig karlfigur visade sig vid sidan af en ganska högväxt qvinnofigur. Det var mamsell Katarinas lycklige fästman och mamsell Katarina sjelf.

Medan fästmön aftog hatten, floret och kappan, pratade redan vaktmästaren, som genast kom fram: “Är det inte bra med farsgubben? Tack för sist, mamma... God qväll, Laura — hur står det till med helsan och kärleken? Jag hörde att fästman fick resa ut till landet med samma och sluta drifhusinrättningen. Det är tusan till karl att vara slängd i allt! Han är likaså god trädgårdsmästare som målare.“

“Ja, och glasmästare med!“ svarade Laura, stolt öfver sin trolofvades många resurser.

“Min käre vaktmästare“, upptog modern samtalstråden, sedan helsningarne på den förnäma sonhustrun gått för sig och denna satt sig att språka med Laura, “du ser hur det står till med far, och här kommer bud på bud om

sopningen i morgon.“

“Är gubben storsjuk, eller är det bara det *gamla?*“

“Huru nu, junker vaktmästare, talar du med din egen far, eller talar du med hvem som helst?“

“Se så, kors, mamma, det var inte illa ment! Pappa ser inte så klen ut heller.“

“Men om han skall ut i morgon, blir han sämre, begriper du. Jag hoppas att du vill hjelpa honom, om han gör något lite sjelf.“

“Jag... skulle *jag* sopa gatan? Mamma tänker då inte på att det, som gick an för mig som pojke, inte kan passa för den ställning jag nu har. Hela min framtid vore alldeles förlorad, om jag blefve sedd med qvast i hand; och se’n så“...

“Jo jo, jag förstår, mamsell Katarina skulle få dåndimpen!“ Gumman vände sig nu åt bordet, der en strid uppkommit mellan de begge unga damerna.

“Vill du att jag kommer och hjelper dig lite på söndagsmorgon?“ hade Katarina frågat.

“Tack — om du ville kläda mitt hår... Den blå paramattaklädningen blir färdig. Albert vill att jag skall vara fin.“

“Åh ja, för hustrun till en sådan slags målare är den klädningen visst fin nog. Men jag, som skall heta fru, ärnar ha röd och svart tibet på min lysningsdag.“

“Så oförskämdt — skall *jag* inte kallas fru?“

“*Du?*“

“Ja, just *jag!* Min fästman, som har så många yrken?“

“Tyst, flickungar, med ert högfärdssladder! Det är bättre att rådslå om gatsopningen till i morgon. Om vaktmästaren och snickaren slogo sig tillsammans att hjelpa pappa“...

“Nej, hör då“ — mamsell Katarina flammade i sky — “skulle Olle, *min* fästman, som nu blifvit hofrättsvaktmästare, sopa gatan? Det säger jag, Olle, kommer du med qvast i hand framför någon husport, så är det slut mellan oss!“

“Jaså, du sätter opp sonen mot föräldrarne!“

“Nej, det gör jag visst inte, för gudskelof både jag och Olle kan betala för gubbens räkning, men en får väl ha vett med det en gör och säger!“ Och rika fästmön skyndade att draga fram schalen.

Nu blef Olle förtviflad — “Hvad vill detta betyda — vi kommo i välmening, och så blir Katarina näskastad rakt i onödan... Jag följer henne... men karl skall jag skicka.“

“Nej, du låter bli det!“ svarade gumman eftertryckligt. “Son kunde ha hjelpt fadern, men så länge vi ha en sparstyfver, den vi ändå så väl behöfde till lysningen, och bröllopet, så kastar herr vaktmästaren inga nådeslantar till föräldrarne. Och hvad dig beträffar, Katarina, så krusas inte här några krumbugter för pengarnes skull — och tro inte, du, att det växer rosor för dig på taggarne, som du kastat

emellan oss och Olle. Han är inte så fostrad, du, att han länge kan hålla ut med den uppfostringen, som *du* vill ge honom, och då får du se hur du kan behålla styret... Farväl!“

Fästmannen och fästmön ansågo under sin värdighet att gifva något svar. De rusade ut, qvarlemnande efter sig den obehagliga och döfva stiltje, som följer efter starka utbrott.

Den tystlåtne husfadern var den förste som talade:

“Johanna... hm hm!“

“Åh ja, gubben, jag förstår nog! Men blodet rann öfver.“

“Olle mente väl. Nu kun...“

“... kunde vi haft karl för *inte,* menar du. Men det hade inte smakat mig. Jag skall gå och tala med Carlsson. Han, som är packhuskarl och stark som en björn, slänger snart snön ur vägen för billigt pris nog, tänker jag om jag bjuder honom på lysningskalaset.“

“Mamma“, invände Laura, “*kan* vi bjuda Carlsson, då vi ska bjuda nådig herrn i vindskupan och nådig frun i hörnet?“

“Jaha... du säger ett ord. Nådig herrn är inte alls högfärdig, men nådig frun, som så nyss flyttat hit, hon, som är så konstig och tillspökad“...

“Alla menniskor ha *sitt* högmod, mamma... mamma också.“

“Jag — skäms du inte!“

“Hvad är det då annat än högmod att mamma inte vill ta’ hjelp af Olle, utan ville tvinga honom att sopa sjelf?“

“Rätt på spiken!“

“Jaså, min gubbe, du slår dig på flickungens sida... ja min själ, kan det inte hända, när det kommer till stycket, att jag har en smula sådant satanstyg i mig, jag också... Men, Laura, du skall väl gå opp nu med gamleherrns mjölk. Då kan du slå fram saken. Jag vill inte stöta honom för aldrig det. Hvar menniska kan ju se att han är en förnäm herre, som kommit på kneken. Jag skall sjelf titta in till

nådig frun. Hon har väl inte slutat att krusa spetsarna på svepningströjan ännu, men kanske låter hon tala vid sig ändå.“

“Lik i huset?“ mumlade gubben.

“Åh nej, men enkenåden, som flyttade hit härförliden, brukar alltid — säger madam Lundgren, som länge känt henne — låta tvätta sin svepningsskrud en gång om året, på det att den inte skall gulna. Nu är stassen just gjord i ordning, men sjelf veckar hon spetsarne och är så upptagen som om hon skulle nyttja dem med samma.“

“Begriper ingenting!“ yttrade gubben.

“Åh jo, det har en hört förr att folk lagar svepningen i ordning. Men att tvätta hela tillbehöret hvart år, är för tokigt... Kors för den Beata, som inte kommer hem från sitt nya hjelpställe!“

Den intressanta hjelpmadamen kom emellertid icke hem; och familjen nödgades, sedan allä preliminärer i afseende på tit. Carlssons inbjudning till festen lyckligen blifvit afgjorda, att gå till sängs utan den ljufva sladderstunden, deserten på gröten.

3.

Husets vän och husets andre son.

Det var nu lördagsafton, aftonen af en dag rik på stora bestyr, skurning, fejning, matlagning och stora förargelser, ty *ödet,* såsom gubben sade, hade nu låtit det störtregna så att snön löst sig upp i mådd; och morgonarbetet med Carlssons och gubbens förenade krafter var icke väl undangjordt, än man redan sprang ned dörrarne för att tillsäga att “man inte kunde drunkna i slask... Om derför Eriksson inte hann komma på eftermiddagen, måtte han då för allt i verlden vara tidigt ute på morgonen!“

Ändtligen var det afton, och rent af uttröttad satt husmodern vid bordet och gjorde smörgåsar för tésupén. Men alltsom, hon med flatsidan af knifven slog fast en ostskifva eller en köttremsa på den färdiga smörgåsen, mumlade hon en hel rad beskärmelser, än öfver den nippertippan Katarina, som kanske nu inte kom till på köpet, än öfver madam Lundgren, som visst blifvit bergtagen, och slutligen öfver Laura, som ännu skulle sitta der och

peta med nattkappsvecken.

Gubben tordes ej säga ett ord. Han hade försigtigt dragit sin stol in i mörkaste kakelugnsvrån.

“Mamma, jag har snart slutat!“ tröstade Laura. “Albert hinner väl inte till staden förrän fram på förmiddagen... Men tror mamma inte att Katarinas far kommer att se illa på Carlsson — vi tänkte inte i går på den allra högmodigaste.“

“Det kan du, min själ, ha rätt i! Herr tunnbindaren är allt en matador, han. Men stor sak — vill hån inte stanna, så får han gå. Och i alla fall, Eriksson, behöfver du inte ge dig öfver för sopningen!“ Detta sades i en förmildrad ton till gubben, som på intet sätt tycktes ha en dylik afsigt, utan i allt luginrökte sin pippa... “Men necken besitta, ha vi inte nu slutligen Beata här“...

Och madam Beata Lundgren, den hyggligaste och propraste madam man ville se, började sitt högljudda prat redan i sjelfva dörren.

“Nå, godt folk, I trodde väl att jag var både död och begrafven, men nog lefver Lundgrenskan än alltid... Se så, Johanna, tag hit limpan och knifven, så skall jag skära skifvorna. Är inte nattkappan färdig ännu, Laura — hvad tänker du på, flicka... Är gubben bra nu då?

Under det madam Lundgren drog andan, passade madam Eriksson på att afbörda *sina* förtroenden; och sedan de af hennes väninna blifvit tillbörligt senterade, hette det vidare: “Hvarför har du varit borta öfver natten?“

“För att sluta tvätten, kära Johanna! Jag hade blifvit hindrad på dagen, och vet du af hvad? Jo, af gallsjuka,

du — så topp rasande var jag på den här unga frun, som tingat mig. Och *jag* skulle nånsin sätta min fot *dit*... aldrig... inte för tre riksdaler om dagen, du!“

“Men så säg då, moster, hvad gjorde hon?“

“Jo, just då jag som bäst regerade i tvättbunken och sladdrade med mamsellen om huru drottningen ute på Ladugårdsgälet i somras helsat på mig (jag såg bestämdt att det var på *mig* hon helsade), kom frun i dörren och sa’ så här“... och nu tog madam Lundgren äfven mimiken till hjelp... “Är detta den främmande menniskan?“ Ni förstår — *folket* är alltid menniskorna, liksom högdjuren och smådjuren inte ville vara hvarken folk eller menniskor. Det jäste i mig, men jag teg ... ’Ja’, svarade husmamsellen, det är madam Lundgren’ ’Jaså’, började det gemena lilla nostrynet, ’då vill jag be madam sköta sina egna åligganden och inte tala om de kongliga personerna — det passar inte för obildadt folk.“

“Jo, nu ville jag se moster!“ inföll Laura, mycket road.

“Jag var inte för vacker, du! ’Min herre och skapare’, ropade jag, ’vill frun göra *mig* till en obildad person? Jag vill låta henne veta, sa jag, att jag i tretton år dammat jordklotet, sa jag, hos revisorn, sa jag, som är en så spränglärd herre, och den, som vet hvad slags folk som går med fötterna *mot* oss, den vet också hvad folk som går *bredvid* oss. Och ingen blir drottning för det hon af kammarfrun på slottet får köpa drottningens aflagda klädningar; och ingen lär sig heller drottningsminer och drottningshelsningar, om en än tjuge gånger i timmen ginge fram och åter för spegeln och kråmade sig, sa’ jag . .. Jag visste genom mamsellen att unga frun köpte garderobsklädningar och gjorde drottningsfasoner framför spegeln... Nå, go’ vänner, menniskan blef alldeles blodröd, höll bägge händerna framför sig och rusade på dörren, medan hon skrek: ’Sådan faslig qvinna!’... Håll till godo, tänkte jag, sådant läder skall sådan smörja ha!“

“Att du inte gick din väg?“

“Nej, jag ville göra slut på en gång och stod länge

uppe på natten. Slutligen lade jag mig ner en stund och tänkte få en blund. Jo, visst ock! Rakt öfver hufvudet skrek en nyfödd barnunge, och rätt under fotterna reste de till blåkulla allt hvad de hann — *så* svor och gick de på der nere. Men bäst det var, kunde jag inte röra mig. Slutligen vaknade jag, och då begrep jag både att jag

sofvit och att maran ridit mig. Det kunde väl inte hin onde tro att maran skulle finnas i nybyggda huset... Men nu har jag inte tid längre; jag får lof att gå in till nådig frun — gumman satt och gret öfver ett tidningsblad, när jag kom. Det var åter en stor-herre död, så att nu fins inte mer, sa’ hon, än två led qvar i likprocession af de tie leden, som hon hade ihop för femton år se’n... Men se, så vackert möte jag nu fick — der ha vi lille snickarn... Jag kommer igen, när jag slutat uppassningame hos gumman och gamleherrn på vinden. Hos revisorn har jag redan varit.“

Och ut for madamen, och in for en hurtig pilt om 19 år.

“Usch, så det regnar... Jag sprang hem för att höra om jag kunde vara till hjelp.“

“Se, det var taladt som en son bör tala! Pappa har varit sjuk och är krasslig än, och här gå vi midt under lysningsglädjen i qvalen och sorgen för gubbens gator till i morgon bittida.“

“Inte annat än det! Om jag får ta min kamrat hit i morgon afton, så skall han och jag sköta hela pappas arbete. Gubben må hvila i morgon på den stora högtidsda- gen, när Laura skall ramla ned för predikstolen.“

“Heder i den gossen!“ Gumman Eriksson log med moderlig stolthet mot sin son. Sedan omtalades Olles förhållande.

“Nu gör jag ett förbehåll till mamma. Visa inga sura miner mot Olle eller fästmön i morgon — låt oss ha riktigt *trifligt.*“

“Heder i den gossen!“ ljöd en röst från vrån.

4.

Målaren.

På söndagseftermiddagen låg en djup högtidsfrid öfver den beskedlige gatsoparens enda rum. Bordet var redan med bästa smak anordnadt för sexan. På midten af den hvita duken lyste lång väg de gröna initialerna till fästmannens och fästmöns namn, konstmessigt af finaste lingonris bundna på ståltråd och formerade med de prydligaste slängar. Mellan A. P. (Albert Pålsson) och L. E. (Laura Eriksson) hade moster Lundgren, som utfört detta mästerstycke, bildat en dubbel föreningslänk samt omslutit det hela med en krans af frisk murgröna och blå förgätmigej, så lefvande som om de aldrig blifvit klippta ur papperet. På ömse sidor om denna dekoration stodo tvenne ljusstakar med stearinljus, en lysningspresent af vaktmästaren, som tidigt på morgonen kommit att lyckönska, medförande — utom ljus, punsch, russin och mandel — sin egen och Katarinas milda försäkran att de ville hafva glömt allt ledsamt. Såsom fredstecken sände Katarina sjelf en broderad näsduk till Laura.

För ögonblicket fans ingen i rummet. Husmodern' var i köket, der hon gjorde sin toalett, emellan det hon kryddade sillen och sköljde tékitteln. Hvad beträffade gubben, var han inne hos madam Lundgren, för att af hennes konsterfarna händer, som slagit visst sina hundrade rosor på revisorns halsduk, få sin hvita halsduk anordnad. Dessutom hade han af sin hustru blifvit förständigad att stanna qvar der inne, tills allt blef *färdigt,* hvilket enligt gubbens tolkning af gummans ord ville säga så mycket som: “Bränvinsflaskan står redan fyld i skänken — bättre fly än illa fäkta.“

Man befann sig i mars, således — huru mörk kammaren än var — ännu i dagsljuset, när målaren och hans fästmö kommo från aftonsången och funno den högtidliga,

anordningen, som skett under deras frånvaro. Sedan de afkastat ytterkläderna, skyndade de fram till bordet; och så gemensamt anslående var den känsla, de båda gröna namnen i förgätmigej-kransen uppväckte, att de båda trolofvade började snyfta som tvenne barn, i det de trofast fattade hvarandras händer.

Den näbbiga, högmodiga Laura var försvunnen, åtminstone för stunden. Kyrkbesöket på en sådan dag, återseendet af fästmannen, som under hela tiden varit så rörd, en märklig nyhet, den han medfört, och nu

slutligen dessa sammanbundna namn, hvilka sågo så förtroliga och vackra, ut — allt detta kunde ju, så tyckte Laura, hafva smält ett stenhjerta, se’n då hennes eget, som i dag var alldeles förunderligt olikt sig sjelft.

Målaren var, enligt fästmöns och många andras intyg, en “raffinerad" karl, storväxt och hygglig, omkring medelåldern, icke utprålad som en söndagsherre, utan klädd i en betald, ny rock, som var gjord åt honom sjelf. För öfrigt bar han den märkvärdiga nattkappan, i hvars mellersta veck slingrade sig en liten allra som näpnaste orm af Lauras vackra hår. Laura sjelf i lysningsgåfvan, den blå paramattaklädningen och med ett svart sammetsband om halsen, såg med sin vänligä min ut som en riktigt täck fästmö.

“Se så“, sade målaren, torkande med näsduken såväl sina egna som Lauras ögon, “nu, min flicka, ska vi lemna kyrk-känslorna och tala några ord om våra verldsliga ting. Men i alla fall, du, medan vi äro så här högtidsstämda, skulle du göra mig en stor glädje, om du ville lofva mig att så mycket i din makt står bli godlynt och snäll. Nog vet jag, begriper du, att en inte räknar helgdag hvar dag (en är inte en fattig syndig menska för inte heller), men jag hoppas att du vill bli fridsam, kära Laura, för hvad tjenar det till att retas, då en väl fått hvarandra!“

Under detta oförbehållsamma tal hade rodnaden kommit och gått på Lauras kinder, men det goda intrycket behöll öfverhanden. Hon svarade helt hjertligt: “Jag vet mycket väl, Albert, hvad du menar; och visst har jag gry i mig till någon elakhet (mamma har inte alltid slitit det bästa med mig), men märker du några slängar af det gamla, så påminn mig om den här stunden!“

“Och du, min flicka, kan också påminna mig om den, ifall det någon gång behöfs. Rena sanningen är, att jag som ungkarl rycktals haft en liten böjelse att svirra, men, min själ och herre, ingenting allvarsamt. Min sup till maten får jag ändå opåtaldt ha, och något bestämdt beting eller löfte...“

“Käre Albert, tala aldrig ut den meningen — det var bara flickdumheter af mig att begära det. Du har ett rättskaffens samvete... jag säger: Sköt dig sjelf!“

“Tack, Laura, det var vackert sagdt, och det förtroendet får du aldrig ångra. Nu nämna vi inte ett ord mer om den saken... Men hvad är det för en liten knapp du har i halsbandet — den ser ut söm rent gull. Har Olle“...

“Nej, jag har nu på morgonen fått den af gamle herrn i vindskupan för det jag i så många år, qväll och morgon, burit opp hans mjölk. Herre Gud, Albert, hvad kunde bättre lära en ett ödmjukt sinne, om en bara råkade tänka på det, än att se en menniska, som varit så förnäm i verlden som han, vara så mild som ett godt barn och så tålig som en mask! Jag tror inte jag, som moster Lundgren, att han varit tokig och kommit ut från hospitalet — nå, för *det* kunde han då i alla fall nu vara lika klok som andra — men visst talar han, när han är ensam, en smula underligt ibland om en kung i England. Annars märks ingenting, och han lefver på sin lilla vindskammare med sina blomsterlökar och sina böcker så lycklig och förnöjd som om han vore i ett slott. I början när han kom hit, säga de som minnas det, fick han bref ibland med pengar; men nu har han inte på länge haft annat än det han kan få för några af sina många gamla gullsaker, som han måste sälja, när det blir för svårt och han inte får beställning på något linieräreärbete.

“Det är en gammal artig och hederlig herre. Jag har ett par gånger, då han skulle ut på sin dagliga spatserfärd, hjelpt honom utför halkan på gården, och då tar han af sig hatten och bugar och tackar så att en blif ledsen. Och vet du, Laura, hvad som först väckte mig på kärlek till dig, det var just din vänlighet och tjenktaktighet mot den gamle herrn. Han kommer ju ner i qväll?“

“Ja, och nådig frun i hörnkammaren med. Hon är också en hjertegod menniska, men så lustigt fåfäng, att hon går och klär sig för sig sjelf. Klockan 2 på dagen löser hon af den lappiga rockkraken och sätter på sig en gammal svart sidenklädning, tunn som ett flor och snäf som en säck. Det skall Gud bevars vara för middagen, fast hon ibland inte har mera än tre strömmingar och ett skillingsbröd. Hon lifnär sig på en liten pension, men liten måtte den vara, för hon lefver mest på tévatten.“

“Så roligt det måtte bli för de två gamla enstöringarna att träffas... Men ett ord, Laura, var beskedlig och nämn inte med något slags skryt för Katarina att jag fått trädgårdsmästaretjensten på herrgården och att vi komma att

bo i ett litet så vackert hus. Och se'n, du, säg ändtligen något vackert ord till farsgubben och gumman i qväll, när allt är slut.“

“Det hade jag gjort ändå, Albert!“

5.

En högmögende man i en underordnad ställning.

Urvisaren har skridit mot half 7. Alla ljusen voro tända och nästan alla gästerna komna; men långt ifrån att en tillstymmelse till “triflighet“ egde rum, rådde i societeten en anda af förstämning.

Ett med rena lakan kringviradt bräde, som intagit sängens ställe, utgjorde ungdomens sittplats. Och här sutto helt stela par om par först vaktmästaren med *sin* flamma,

dernäst — såsom Katarina med ett försök till försmädligt skämt yttrade — “målaren och modellen" och intill denne (ty det var ondt om stolar) unga snickaren vid sidan af sin kamrats syster, en oändligt hygglig, men i så förnämt sällskap ofantligt obetydlig liten barnflicka, hvilken likväl husets andre son tydligen gjorde sin kur, ifrigt frågande: “Hvilket tycker Betty bäst om, polketta eller pantlekar?“

“Underlekar!“ sade blygsamt den sköna.

Olyckligtvis hördes dessa ord af Katarina, som till Olles innersta förtviflan med nöje tycktes lyssna till dennes vän, ett annat exemplar af herrar vaktmästare, hvilken med hatten under armen i den elegantaste ställning stod framför henne.

“Jag mins inte, Laura“, yttrade den stolta Katarina, “att vi ännu talat om hvarken polketta eller lekar, och jag trodde “...

“... att Laura vore sjelfskrifven att fälla slag i saken!“ afbröt käckt målaren.“ Det är ock sanningen... Hvad säger du, min modell?“

“Hvad den karlen är plump!“ hviskade Katarina harmset...

Men vi skola nu se åt andra sidan. Der sitter midt i soffan, stor och däst som ett ölfat, den mäktige tunnbindaren, och på ett litet passande afstånd från denna stormakt loverade gubben Eriksson, inom sig önskande att det väl vore morgon, så att han med qvasten finge ge sig ut på gatan och andas ut all den förnäma luft, som han nu nödgades insupa. I vrån vid kakelugnen hade packhuskarlen Carlsson och den andre snickarlärlingen sökt plats på kistan, båda med ett utseende af att sitta på begrafning. Mellan skåpet och dörren finna vi slutligen värdinnan och hennes vän madam Lundgren i en ifrig och brydsam öfverläggning om huru man skulle få tunnbindaren ur soffan, hvilken, betäckt med madam Erikssons gamla brudschal, var bestämd för nådig herrn och nådig frun, hvilka i hvar stund kunde komma.

Under tiden orerade tunnbindaren:

“Nå, min käre Eriksson, han är väl förvånad öfver Olles lycka — det vore också inte att undra på, det kan hvar menniska vara. Men jag har sagt till Katarina: Mitt barn, har jag sagt, fast din far eger en egen koja och utlånta pengar och fast du kanske får 3 eller 400 riksdaler i hemgift, bör du inte yfvas öfver höfvan för det, ty all god gåfva kommer ofvanefter och jag binder inte ditt tycke, såsom jag binder mina tunngjordar. Vill du ha den obetydligaste, har jag sagt, så ta' honom!“

“Begriper!“ mumlade gubben Eriksson.

“Ser han, min vän, jag var född till något annat än jag blef. Men om ödet gick i nattmössan, när det satte mig bland mina likar, så är jag inte hatfull för det. Hvar och en, Eriksson, kan vara *öfver* sitt stånd, liksom det fins folk, nära härintill tror jag, som kan vara *under* sitt. Det der är väl för lärdt för Eriksson — nå, gör ingenting.

Eljest har jag aldrig mycket befattat mig med folkskrifter... att springa efter andras villomeningar, när en sjelf fått förstånd, är bara dumhet.“

“Skulle en pris“... Eriksson framräckte dosan.

“Tack, min vän — jag har alltid mitt eget snus liksom min egen näsa, och som jag ständigt velat gå efter den och inte efter skråordningens, så har jag heller aldrig brytt mig om att komma in i den. Jag är hvarken gesäll eller mästare: jag är tunnbindaren Johansson, och dermed punkt! Också har jag aldrig flyttat ifrån den här beskedliga trakten — hvad behöfver *jag* bry mig om att den är aflägsen ... säg?“

“Aldrig grand!“ Gubben kände sig obeskrifligt lycklig att hitta på en sådan skatt till svar.

“Rätf så, Eriksson — det är bättre för en klok man att vara den förste på ett ställe, än“...

I detta ögonblick framträde madam Lundgren och räddade den store mannen från ett erkännande, som han sedermera aldrig skulle ha förlåtit sig sjelf.

“Käre herre“, sade hon med en betydelsefull blinkning, “madam Eriksson har bett mig framföra hennes önskan att herr Johansson, som är den förnämste i sällskapet, skall sätta sig såsom det tillkommer honom, i länstolen vid öfra bordsändan, innan de sista komma.“

“Godt, godt, kära madam! Ingen menniska bör fästa sig vid sådana småsaker; men efter madam Eriksson, som alltid gjort sig känd för att vara en förståndig qvinna, vill att jag skall ha hedersplatsen, så låt gå!“

“Det var på högsta tiden“... tänkte den listiga qvinnan, då hon väl fått den storståtlige tunnbindaren på sin plats ... “Här ha vi nådig frun!“

6.

Nådig herrn och nådig frun.

Dörren öppnades, och med uppspärrade ögon och stum förvåning såg sällskapet en helt liten qvinna insväfva, lätt som en sefir. Hvad hon var förunderlig denna lilla qvinna med sin käcka, glada och stolta min, sina glittrande svarta, ögon, framblickande under snöhvita ögonbryn och ett lika snöhvitt hår, rakt uppstruket och slutande i en chinjong, som åt det vid 76 år ännu behagliga ansigtet gaf en antikare karakter än det eljest skulle haft — så svårt tycktes det för detta ansigte att lyda naturens lagar.

Hon helsade liksom hon gjort sitt inträde i en stor salong, fyld med folk ur en annan verld, än den hon nu hade omkring sig. Och i hvilken kostym sedan — för henne synbarligen lika modern som om den i dag kommit frän sömmerskan — presenterade sig denna dam från en liten hörnkammare i bakgrändens skymundan, denna dam, som hvarje middag gjorde toalett för sina tre strömmingar eller sin lilla fläskskifva, halstrad i sällskap med ett par potatisar, och som hvarje eftermiddag regelmessigt slumrade i en af sina tvenne gamla med tapisseriarbete klädda länstolar, drömmande om sin begrafning, den enda ståt, som hon ännu trodde sig ega till godo.

Alltför fattig att på minst 25 år ha kunnat skaffa sig annat än en tarflig förmiddagsrock, begagnade hon lemningarne af den ståtliga garderob, som hon en gång egt: och då hon någon gång om sommaren gick till kyrkan i sin långa trånga blå klädeskappa med en kapuchong af fordom hvitt, numera citrongult siden och i sin halmhatt med det qvartershöga brättet, slutande sig som ett skärmtak kring ansigtet, gapade visserligen hela verlden på henne, men sjelf tycktes hon icke märka att hon väckt någon otillbörlig uppmärksamhet.

På söndagseftermiddagen, sedan hon läst några verser ur psalmboken, höll hon revy med alla sina olika askar, hvilka då flyttades ur skåpet. Derpå blef det ett dammande och blåsande på de gamla koëffyrerna, hvilkas blonder, blommor, fjädrar, band och kordonger aldrig skulle ha hållet tillsammans, om de ej emellanåt blifvit försigtigt ihopfogade med gummivatten. Hvarje koëffyr hade sin tidpunkt och sin historia och sina triumfer, af

hvilka minnet midt i vintern uppkallade ungdomens varma rosor på den bleknade kinden. Men aldrig mulnade hennes ögon eller visade sig en sur min på hennes ansigte för det att allt detta nu var förbi. Nej, bättre visste hon då njuta af det flydda, hvilket ännu kunde göra henne lika mycket nöje som för 50 år sedan. Efter de mindre askarne kom ordningen till de större med deras systematiskt ihoplagda klädningar, schalar, spetsar och grannlåter af alla slag, ett helt maskeradmuseum, hvilket utbreddes öfver hela möblemanget, som, förutom de två länstolarne, bestod af en stålsäng, ett blått porslinsbord, en liten kupig byrå och ett toalettbord, öfver all beskrifning intressant med sina tvennfe pyramider af lådor, förvarande de mest oskyldiga hemligheter på vers och prosa, utom ett hundra tomma flaskor, burkar och attrapper...

Men vi återkomma till hennes klädsel, på denna märkvärdiga dag, då hon än en gång visade sig i *societét.*

Hon bar den modernaste drägt hon egde, en långsläpig gulbrun taftsklädning, med det forngrekiska klädningslifvet uppe under armarna, och ett grönt skärp, som sammanhöll den slinkiga kjorteln, hvilken så grekiskt som möjligt föll utefter de tunna föråldrade formerna ända ned på de med hvita silkesstrumpor och gröna skor försedda fotterna. Öfver halsen hängde en liten mårdpalatin och ytterligare öfver axlarne en mörkröd långschal, sväfvande efter henne. Underbarast var likväl hufvudbonaden, en hög svart krusflors-toque, öfverströdd med broderade guldstjernor och på högra sidan prydd af tvenne på spiralformad ståltråd gungande fjärilar, hvilka kysstes öfver den vissnade kalken af en törnros.

Knappt hade den antika damen, med solfjädern hängande på armen, hamnat i soffan, då en högväxt vacker gubbe af ett imponerande utseende trädde in. Äfven han bar en drägt väl uråldrig, men ej med sådana anor som nådig fruns. Det oaktadt syntes den ha haft en långt intimare bekantskap med tiden och malen än hennes; och hvad beträffade hatten, var den, huru ståtligt den än bars, en riktig fogelskrämma till hatt.

Med ojemförligt behag helsade nådig herrn och nådig frun hvarandra, sedan den förre likväl först gifvit den skyldiga gärden åt värdfolket och fästfolket samt i en djup bugning inneslutit societén i gemen, hvarvid tunnbindaren, hvilken till hälften reste sig, med buller åter nedsjönk i länstolen, stirrande på det gamla paret.

Och visst var det roligt att se deras krusande och komplimenterande. Deras ömsesidiga öfverråskning och förtjusning kunde endast finna en passande jemförelse i tvenne européers oförmodade möte på en obebodd ö.

Nådig frun, såsom nykommen, hade visst hört talas om gamleherrn på vinden, men aldrig kunnat drömma om att hon skulle finna en sådan skatt, en verklig gengångare från det fjerran *fordom,* som nya tidskiften längesedan öfverkört med sina bullrande spann.

Hvad nådig herrn beträffar, förhöll det sig på alldeles

samma sätt. Derom vitnade den lifvade blicken och den utsökt magnifika takt, hvarmed han tog plats på soffan bredvid sin granne.

Det var ej att sätta i fråga det vår nåd först skulle blifva färdig att inleda konversationen.

“Min herre“, yttrade hon med ett behagligt småleende, som hon ännu egde i behåll, “detta var en admirabel surpris — åtminstone för mig.“

“Än för mig... Men jag supplicerar att ers nåd icke begagnar denna titel, som jag längesedan aflagt!“

“Titel... jag har ju endast sagt min herre?“

“Ack, ursäkta — jag är mycket tankspridd. Det föreföll mig som ni kallat mig herr grefve. Jag var det också en gång och är det ännu, men mina olyckor hafva varit så djupa och stora, att de utplånat all glans från både titeln och namnet. Jag heter nu rätt och slätt Häger. För några och 30 år sedan var namnet dubbelt så långt. Men det är nu tillräckligt sådant det är.“

“Var säker, min herre, att jag icke är nog indiskret att vilja störa ert inkognito! Hvad mina egna olyckor beträffar, ha de varit alltför enkla att behöfva en slöja af anonymitet. Född friherrinna till en tom titel och arftagerska till en nu utslocknad familj, som under de tre sista leden ärft ingenting annat än fattigdom och stolthet, syntes jag vara

bestämd att lefva i ett ogenomträngligt mörker; men en förnäm liaison af mitt eget kön — jag bör säga en vän... ack, hon är länge-längesedan död — lät mig som en sannskyldig syster lefva i hennes praktfulla hus. Ung, liflig, glad och fyndig, var jag en sjelfskrifven anförarinna vid improviserade fester. En dag, min herre, spelade jag Våren i ett proverb, der de fyra årstiderna hade hufvudrollerna, men jagades på flykten af några afundsjuka gudar, bland hvilka den näsvisa pojken Astrild insmugit sig. Hvad skall jag säga, min herre! Våren lät fånga sig af Kärleken, och en vacker dag förenade Hymen de båda frivilliga bundsförvandterna. Astrild bar då en ryttmästares uniform och benämndes med det tyska namnet von

Boldenstern. Våren hette Heloïse von D. och medförde i boet ingenting annat än våren, glädjen, två tomma händer, föga vana vid arbete och en hop kostsamma vanor. Nåväl, min herre, just en likadan förmögenhet medförde brudgummen; och deraf kom sig att, sedan Våren och Kärleken lefvat, skrattat och njutit tillsammans af all sin dårskap, de en vacker dag befunno sig på bar backe. Hvad följde sedan?“ ... Den gamla damen tog här på en gång till solfjädern och luktflaskan... “Jo, de horriblaste désagrementer, min herre! Men snart kom den afsvurne fienden till all dårskap, Döden, lätt och mild, och hemtade Kärleken till sig, medan den stackars Våren, som då uppnått högsommaren, småningom i öfvergifven ensamhet gulnade till höst och slutligen hvitnade till vinter. Inga proverber mera, inga förtjusande herdespel eller ens en fläkt af menuetten eller kadrillen susade förbi. Vintern har dock vetat att trösta sig, min herre, ty ännu en gång kommer Döden tillbaka och förenar då Våren och Kärleken på nytt.“

“Jag är djupt rörd af ers nåds skildring, för mycket rörd... Äfven jag spelade en gång ett proverb. Det var i Frankrike, madame! Jag tror... det vill säga jag är öfvertygad... att jag spelade Carl II, Englands lättsinnige konung. Madame, det är ett skönt land, det glada, det glödande Frankrike, men icke nyttigt för alla hufvuden. Nej, det finnes i en viss provins rusande ångor, en rusande luft — och sedan spelar Våren der så falskt mot kärleken, att den knyter en tyngre bindel för hans ögon än olympens lagar föreskrifva... Har ni sett Frankrike, madame?“

“Ack, ja monsieur, med min lysande väninna i min egen lysande ungdom. Men, monsieur — o, hvad denna titel gör mitt hjerta godt... tillåt mig begagna den emellanåt: den har för mig ett charmant minne — monsieur, låtom oss lemna det farliga Frankrike!... Vill ni vara så obligeant och säga mig om ni har styrka i er högra arm?“

“Comment, madame — ni vet då att denna arm en dag blef nästan krossad?“

“Hvad säger ni — jag hade endast den förmätenheten

tro att, ifall ni förmått föra en prestaf, ni skulle velat hjelpa mig ur ett svårt bryderi.“

“Jag är ej nog lycklig att förstå er“....

“Hör då... För 25 år Sedan tog jag ett sista afsked af alla mina *forna* bekantskaper. Det är med bekantskaperna som med allt annat i verlden: de gå stundom utföre, tills en gång det händer, just som nu, att man träffas hos ... Eh bien, monsieur, jag är filosof — jag har läst Rousseau.“

“Och jag, madame, jag har läst Voltaire.“

"Ah, min herre, det är mycket illa. Voltaire var en elak man... Men — att återkomma till min idé — jag var således filosof och sade till mig sjelf: medan du lefver, behöfver du ingenting mer af verlden; men sedan du är död, bör du såsom sista länken af en gammal ätt begrafvas som det anstår dina anor... Förstår ni, monsieur?"

“Nej, madame!“

“Ni skall snart förstå mig ... Jag skref till alla de höga herrar, som jag känt under mitt brokiga vårlif, och inviterade dem till min begrafning, när helst den skedde; och under förutsättning att de dessförinnan icke skulle höra af mig, erhöll jag en mängd jakande svar, *nu* till det mesta dyrbara autografer af personer, hvilka sjelfva länge sedan blifvit begrafna. Men innan det kom dithän, huru uppriktigt gladde jag mig ej åt hvarje stjerna, som föll på dem, beräknande att den skulle lysa i min likprocession... Ack, min herre, föreställ er nu att, till råga på alla mina motgångar, jag för ett par dagar sedan läste i ett tidningsblad, att den af dessa herrar, som stigit högst af

alla, sjelfva min tilltänkte prestaf — quel malheur, monsieur — är död! Inom ett år hade han säkerligen varit serafimerriddare... hvilken effekt skulle ej det ha gjort! Jag gret, min herre, gret som ett barn, och denna afton smakade mig ej min tékopp. Men det var naturligt — blott två led qvar af tio, och ingen prestaf... Ni beklagar mig... icke sant?“

“Naturligtvis, madame! Men jag skulle djupt beklaga mig sjelf, om jag komme att en gång remplacera den bortgångne.“

“Nej, ve mig, om detta går an längre!“ hviskade madam Eriksson till madam Lundgren. “Det gamla herskapet glömmer alldeles bort sig, och tunnbindaren är ju pionröd af ondska för det han inte kommer till aptitsupen.“

“Jag skall afbryta dem och lägga en servet på det lilla bordet framför dem... Gamleherrn, stackars man, är så i tankarne att han tror att han talar till *mig* och kallar hennes nåd för madam i hvar stund.“

“Ja, men gumman ger honom sju för tu: hon kallar honom *munschör* i stället. Det är ett konstigt tal de föra!"

“Nå“, hviskade Katarina till herrar vaktmästare, “äro vi på spektaklet eller dårhuset?"

“Jag röstar för begge hållen!“ svarade Olle. “Hvad menar du, svåger mångkonstnär?“

Men målaren och hans fästmö voro alltför intresserade af det lilla, som de förstodo af det gamla parets samtal, att ingå i skämtet. Laura, hvilken dessutom såg att det skulle bli allvar af den bordssignal, som tunnbindaren en hel qvart trummat på bordet, skyndade upp att hjelpa till med serveringen af det *lilla* bordet.

Under tiden smög gubben Eriksson fram till hustrun. “Liket?“ mumlade han och lät den förgapade blicken hvila på hennes nåd von Boldenstern.

“Tyst då, gubben... Min själ, tror jag inte att svärfar vill opp från bordet!“

Tunnbindaren hade verkligen en sådan afsigt, ty han började misstänka att just detta lilla afsidesbord kunde vara rätta hedersplatsen. Men korpulent och tung och med buteljerna framför sig, sjönk han åter ned, i det han, agerande värd, högt ropade: “Till bords, godt folk!“ Derpå hette det: “Slå i, Eriksson... Gutår, gamle herre i soffan... gutår, hennes nåd :.. Olle, räck du brödkorgen åt gamla herskapet jag har redan tagit mig... Säg till att om någon vill ha öl, så har jag buteljerna“.

“Med förlof“, inföll målaren, “vi sätta en butelj der nere!“ Och i spetsen för Laura, som bar köttbullarne, gick den artige mannen att ödmjukast bjuda de gamla. Men de hade nog med en kopp té och litet af kakan.

Emellertid slamrade tunnbindaren med allt hvad på bordet fans för att på fint sätt dölja sin förtret att ibland se sig öfversedd. Men då bordet blifvit afröjdt, på punschen och glasen när, då växte åter svärfars mod. Då proponerade han skålar, deklamerade och sjöng till och med, under det ungdomen tog en sväng på maten.

Ändtligen slöts kalaset.

Den siste gästen hade blifvit utlyst.

“Johanna“, sade gubben, “jag har ingenting fått i mig — ta fram en matbit och en sup!“

I detsamma sade uti förstugan den gamle herrn till hennes nåd, som han med ridderlig artighet förde till hennes dörr: “Tillåter ni, madame, att jag i morgon får uppvakta er?“

“Jag är deraf charmerad, monsieur! Klockan 6 på en kopp té och ett parti piquet“...

“Se här“, yttrade målaren framförande fästmön till föräldrarne, “Laura vill säga ett ord... Men släpp se’n inte far och mor utan att de lofva att hålla midsommar hos oss!“

“Rena sanningen är att Albert känner mig bättre än jag känner mig sjelf, och jag ber både mamma och pappa att inte tänka på mig med afvogt sinne för det att jag långt ifrån alltid varit som jag borde. Detta sista skall bli bättre!“

“Bort nu, gumman, med båd’ mat och bränvin — hvad behöfs mer än denna sista högtiden... Tack, Albert!“

Detta var det längsta tal som vår gatsopare någonsin hållit.

7.

Bref från madam Lundgren till madam Eriksson.

(Fyra månader senate.)

“Min kära Johanna!

Jag säger dig för sant, att om inte du och gubben nu snart kommer hem från ert besök hos Laura och hennes man, så sörjer jag lifvet ur mig. Maran kommer öfver mig hvarenda natt.

Jag vet inte om Olle ännu kommit sig för att omtala den fasliga dubbelnyheten — knappt tror jag det. Så vet då, att det i torsdags åtta dagar sedan kom en fnurra på trån mellan honom och Katarina, som såg för blidt på den *andre* vaktmästaren, och slutet på leken blef att Katarina andra dagen skref afsked åt Olle och den tredje dagen trolofvade sig med hans gode vän.

Men trösta mig för slut *den* förlofningen fick! Just som Katarina stod kyrkfärdig om söndagen för att med nye fästman vandra af, fick de höra ett dunkande i golfvet näst intill. Tänk dig — tunnbindaren hade fått slaget, och två dagar derefter låg karlen stendöd.

Detta var ändå inte det värsta, för det värsta var att det sedan kommit i dagen att hela rikedomen bestått i skräfvel och prat. Han hade väl haft lite, men spankulerat bort det på sina spekulanser. Fästman drog sig strax tillbaka; och det sägs att stolta Katarina får ta’ skeden i vackra hand och ge sig i tjenst. Olle vill irfte ens titta åt henne.

Gudskelof att målaren och modellen, som Katarina så mycket försmädade, lefva som englar. Måtro, här hemma lefver också munschör och madam, som de på fransk fason kalla hvarandra, ett englalif på *sitt* sätt.

Gamleherrn, som nu en lång tid hvar afton druckit té hos nådig frun — de koka tillsammans opp vattentårn i kaklugnen och hjelpas åt att duka fram på blå

porslinsbordet de små rariteterna, som den ene eller andre för några skilling låtit mig köpa — gamleherrn, säger jag, gjorde på gummans födelsedag stor kolifej på vindskammaren, dit hon var bjuden på middag. Carlsson och jag hade löfvat, så att der var som en löfsal: och nådig herrn, som först på morgonen haft mycket att i sinnet, bestyra med den engelske kungen, som måtte vara hans mara, blef sjelf sedan artig som en kung. Han hade för den andra gullknappen köpt allt det en kan tänka: schoklad, stekt kyckling och konfekt. Hennes nåd kom i stor drägt — jag kunde ha skrattat mig till döds, men jag hade inte hjerta, för gumman var alldeles salig.

Oss emellan sagdt, har hon nu fått sälja en mängd saker ur askarne för ätt kunna hålla aftonsupéerna vid makt — det är en fru som köper slika grannlåter till maskeradslarf.

Men nu slut! Revisorn väntar. Lille snickarn mår väl.

In i bleka döden

din hederliga

Beata Lundgren.

P. S. En sak ännu. Efter kalaset var gumman sjuk i två dagar, och för att då kunna mottaga munschör nödgades hon för att vara fin, släppa till svepningströjan, och då skedde en sådan olycka med ärmspetsarne att gumman i rappet blef frisk, bara för att om igen få ställa till den märkvärdiga tvätten.“

*

Såsom upplysande not till denna historia, hvars tidpunkt inföll år 1849, få vi nämna, att när hennes nåd Heloïse von Boldenstern i sjelfva verket behöfde sin svepning, var den knappt mera begagnelig genom hopkrympning och nötning. Äfven inträffade den olyckan, att listan med de återstående begrafningsleden ej hittades, hvaraf följde att hyddan, i hvilken denna oförargliga själ lefvat, utan all ceremoni fördes till dess sista rum.

Detta skulle ej ha händt, om icke dessförinnan den

gamle herrn på ett hemlighetsfullt sätt försvunnit. Icke att han ej tagit ett ömt farväl, men det hade skett hastigt, särdeles förvirradt och i följd af långa samtal förut med en ung fin herre, som under senare tiden besökt honom. Hela grannlaget tog del i saken. Några påstodo sig sedermera hafva sett honom i en grann vagn och präktigt klädd åka öfver Norrbro. Andra hade sett honom i en ännu sorgligare belägenhet än här skildrats. Hufvudsumman blef emellertid att han var borta. Och sedan man länge pratat om saken, görande den gamle herrn ömsom till en högförnäm afsigkommen ädling, som blifvit framletad för en arfsangelägenhets skull, och ömsom till en landsortsaktör, som blifvit rubbad till sinnes, då han spelade rollen af en engelsk kung, förvandlades slutligen hela personen i en myt.

Detta monsieurs försvinnände påskyndade madames aftyning. Hon brydde sig ej mera om någonting och skulle kanske icke ens misstyckt om hon vetat att hennes hedersvakt till grafven blef — en fattig gatsopare.

En qvinnas sorg.

1.

Hvad den förnäma damen såg och hörde.

En februariförmiddag 1854 tilldrog sig på en af Ladugårdslandets aflägsnaste gator nära tullen följande uppträde.

Några steg från porten till eft lågt och otrefligt hus stod en präktig täcksläde, förspänd med ett par vackra hästar, ståtligt betäckta af det hvita slädnätet. Kusken hade nedstigit för att hålla dörren öppen, ty ingen betjent fans med för denna befattning.

Just som klockan slog 12 — kusken hade då stampat en hel qvart i snön — syntes i porthvalfvet, utkommande från huset, en ung dam, klädd i hela rikedomen af en vacker nordisk vinterkostym: svart siden med dyrbart pelsverk. Kring ansigtet slöt sig en liten hatt af svart silkessammet, prydd med en vaggande plym och en spetsslöja hvilken dolde ansigtet till en del. Hvad som af detta syntes vitnade om en hy nästan alltför blek och ett par ögon af denna obestämda färgton, som skiftar mellan det mörkaste i blått och det ljusaste i svart. Men uttrycket i dessa ögon utgjorde deras bästa skönhet: det var sådant att en främling, som just nu fått se henne, genast skulle ha anat att hon kom från ett af dessa besök, i hvilka vanligtvis endast menniskokärleken har del.

Då hon hunnit ut ur porten, föll hennes blick på en qvinna af “folket“, som med ett litet barn på armen, skälfvande af köld, på kort afstånd gick framåt gatan. Den

förnäma damen spratt till och blef orörlig qvarstående vid släddörren, då qvinnan med barnet stannade för att svara på en mötandes tilltal.

“Ja gunås, käre herre“, yttrade qvinnan i upprörd ton, “jag är visst olycklig på allt sätt. Min man har sex veckor legat i frissan, och mina två andra barn äro för små att efterse den här lille stackarn, som jag måste föra med mig, när jag går in åt staden för att med Guds och goda menniskors hjelp skrapa ihop en smula till middagen. Men i dag har jag inte haft mycken tur, och för den lilles skull vågar jag inte längre stå i kölden vid gatknutarna.“

“Arma menniska!“ Den välsinnade samaritanen, som tycktes vara något slags artist, tog upp sin portemonnaie,

och vägande mellan en 12-skilling och en hel riksdaler, synbart bekymrad att icke ega något midtemellan, släppte han slutligen riksdalern i qvinnans hand och försvann med den lyckliga minen hos en person, som hellre äter blott en enda portion till middagen, än han nekar sig tillfredsställelsen af en god handling.

“Andersson“, sade den unga damen till kusken, i det hon lätt skyndade in i släden, “se på den der qvinnan, kör sakta efter henne och stanna litet ifrån der hon går in!“ Kusken intog sin plats, och släden sattes i gång.

Den fattiga qvinnan gick ännu ett långt stycke. Slutligen stannade hon vid ändan af ett plank, som hade en större och en mindre port. Hon gick in genom den mindre, hvilken stod öppen, och tog vägen åt ett af de tvenne små husen på gården.

Släden höll stilla på något afstånd, och den förnäma damen steg ur så skyndsamt, att hon hann se sista snibben af qvinnans kjortel försvifma inom dörren ofvanför en kort brant trappa.

Utan att besinna sig, gick täckslädens innehafvarinna samma väg, och redan låg hennes fina handskbeklädda hand på dörrklinkan, då hon hejdades genom en sannolikt bekant röst, som i rå ton ropade:

“Se här, madam Thungren, kastar jag ungen i sängen

— nu får hvem som helst låna den att tigga på. Jag har inte gjort så god marknad, men jag skall väl ändå betala efter de två timmarne, som vi voro ense om... här är 18 skilling.“

“Din slyna“, svarade en ännu skarpare qvinnoröst, “det är två och en half timme, ja det är nära tre, som du haft pojken! Du skall åtminstone betala mig 4 och en half skilling till.“

“Nej, det gör jag bestämdt inte, för då skulle jag ha ingenting i behåll för *historierna.* Och se’n har jag kostat på honom ett mandelbröd! Låt honom nu pigga opp sig till i morgon, så skall jag tå’ honom då också.“

“Besvära dig inte — han är redan uthyrd.“

“Åhå, madam Thungren, jag vet hvar flickan tjenar, som legt bort barnet. Hon skall minsann få höra hur det skötes!“

“Fy, skäms, Lotta, att ha så gement tal! Flickstackarn kan inte betala mig mer än sju riksdaler i månaden, och det kunde inte bära sig, om jag inte finge hjelpa till.“

Med ett fräckt skratt syarade Lotta: “Jag tycker att det är pilten sjelf som får hjelpa till... Nå, skall jag ha honom i morgon?"

“Nej, i öfvermorgon“...

Damen, som ord för ord hört samtalet, stod en minut obeslutsam. Derefter drog hon sig tillbaka, sägande för sig sjelf: "Hur afskyvärdt... Men hon bor icke här — jag skall vänta henne i släden.“

Hon trädde åter ut på gatan. I det ögonblick, då hon med slöjan åter för ansigtet steg upp på fotsteget, uppgaf hon ett lätt utrop, i hvilket förenade sig så många beståndsdelar, att man ej kunde säga om nöje, förvåning eller förskräckelse var den mest rådande.

En ung man satt inuti täckslädenoch utsträckte småleende sin hand emot henne, i det han, med den lätt igenkända rösten af en husbonde, kort, men icke kärft sade till kusken: “Lilla promenaden kring Djurgården!“

2.

Mellan mannen och hustrun.

“Hvilken öfverraskning, min vän! Jag trodde“... Den unga damen såg sig tillbaka genom fönstret, förmodligen efter qvinnan, som hon ärnat invänta.

“Men hvad är det då, kära Amelie? En liten trashank, som förtrollat dig — vänd dig hit, så får jag se om du icke

är full af konspirationer.“

Hon vände sig om, och då floret nu upplyftades af samma beställsamma hand, som nyss hjelpt henne upp i släden, kunde man vid det klara solskenet, som lyste genom glasen, obehindradt se henne. Ansigtet egde ej en fägring i ros och lilja: det var en tropisk blekgul fägring, och de underbart sköna svartblå ögonen, med sina svarta hvälfda bågar och sin beslöjade glöd, hade öfver denna ett uttryck af så hänförande mildhet att det varit förlåtligt, om en poet eller en älskare kallat detta uttryck “gudomligt“.

Den unge mannen, som egde någon militärisk grad, bar för öfrigt titel af baron och afundades icke blott för sin rikedom, sitt utseende, sitt oberoende och sin jernfasta karakter, han afundades äfven derför att han, efter ett nära fyraårigt äktenskap, ännu knappt såg någon annan qvinna än sin hustru. Huru många äkta män i verlden kunde väl disponera öfver en sådan fond af kärlek, en sådan icke blott bokstaflig, utan lefvande *trohet,* der vanan utgjorde ett intet emot känslan! Men allra mest afundades han, emedan denna ljufva, oemotståndliga och själfulla qvinna, hvars alla rörelser voro mjukhet och behag, tycktes finnas till endast för honom.

Det oaktadt var hans makt öfver henne icke ovilkorlig, ty han förmådde ej bortjaga ett moln af sorgsenhet, som ofta kastade sin skugga öfver hennes klara anlete och hvilket just i detta nu var synbart, då hon spratt till liksom ur en dröm, när han ville veta hennes tankar.

“Hvad kan du mena, Georg?“ frågade hon med en brytning i rösten, som lätt kunnat tagas för en darrning. “Konspirationer?“

“Min Gud, så högtidligt du upprepar det ordet! Jag tänkte på en konspiration mot min kassa, älskade!“

“Men huru hittade du hit — huru kunde du ana...“

“Det är mycket enkelt. Jag kom hem just som du rest, frågade om man visste hvart och fick höra att du för kusken nämt husnumret och gatan. Jag förstod att du i någon af era fruntimmerskomitéer fått spaning på någon fattig familj, och jag beslöt söka upp dig och se om man ej bedroge dig; Innan jag hann fram, såg jag dig emellertid komma ut och derefter fortsätta färden hit. Jag gjorde så med. Men trött som jag var, föredrog jag att vänta dig i släden ... Nå, min lilla Amelie, jag har icke gjort dig någon angenäm öfverraskning, så mycket finner jag.“

“Om så vore, Georg, var anledningen en oredig tanke på din gamla dårskap.“

“Vid min heder“, svarade baron von T. rodnande, “du gör mig orätt!“

“Så mycket bättre, Georg! Men du vet att denna fantasisvartsjuka stundom kastat ett mörker öfver vårt äktenskapliga solsken. Vid hvarje min handling fruktar jag alltid att väcka din oro.“

“Medgif, min Amelie, att dessa idéer så här apropos äro mycket underliga! Kan en man, som tillber sin hustru och som under de senaste dagarne ej sett henne — jag hemkom ju först på morgonen — icke hafva rättighet att uppsöka henne utan att det sker af misstänksamhet? Snarare borde jag undra hvarför du icke ville följa mig ut på landet till mina föräldrar — jag tror icke att det var hvarken för hostan, halkan eller kölden.“

“Min dyre Georg, jag behöfver icke se din flammande blick — jag behöfver blott höra din röst för att veta att du håller på att uppföra en kolossal luftbyggnad, men jag skall genast beröfva dig alla dina materialier och säga dig uppriktigt hvarför jag icke följde med.“

“Tack, tack... det blir så lugnt och varmt i mitt hjerta, när du så småler. Säg nu hvad det var?“

“Din bror, Georg“...

“Huru, Amelie — han skulle vågat låta dig...“

“Ack, så tokig du är — du tror då att ingen kan se mig utan att bli kär? Tänk för roskull, om verlden anade all din svaghet... verlden, som endast ser den stränge, allvarsamme, fördomsfrie mannens *utsida!*“

“Verlden har ej att skaffa med våra inre förhållanden. ...Nå, min bror?“

“Han har låtit mig på fint sätt veta, hvad jag långt, förut visste, att din mor helst önskade att någon gång ensam få rå om dig. *Hon* är svartsjuk, och huru mycket. jag än sökt vinna henne, vinner jag henne dock icke, just derför att du älskar mig mer än hon gillar.“

“Det är sant, Amelie, men hon erkänner ditt stora, värde. Hon vet att du är en qvinna af de strängaste grundsatser, en qvinna, på hvilken en man med lugn kan bygga, sitt hopp om jordisk lycka och som hvarken i det förflutna eller det närvarande har den minsta handling att rodna, öfver... Hur är det — sitter du ej bra... du är så orolig!“

“Visst icke — jag rörde ju blott armen ... Men, låt mig fråga dig, fins det verkligen på jorden någon varelse så fullkomlig att hvarje dess handling är spegelblank?“

“Hur kan du fråga så, då hela mitt lifs frid hvilar på. den tron! Du mins ju att, när jag begärde dig till min. följeslagerska, jag hade mod att säga att, om jag älskade en qvinna ända till dårskap, jag aldrig med henne kunde vinna en verklig sällhet, om hennes känslor förut varit egnade en annan eller om det i hennes lif funnes en enda punkt, den hon icke öppet förtrodde mig på förhand. Sanningskärlek, sträng hederskänsla, renhet i hjerta och seder — se der hvad jag, förutom den ömmare känslan, fordrade af henne, som jag i utbyte ville lyckliggöra genom min kärlek och hedra genom den djupaste aktning, så som

mannen behöfver hedra den qvinna, som skall blifva en del af honom sjelf.“

“Jag minnes nog ditt högtidliga frieri, Georg... Men kör ej kusken alltför långt nu?“

“Han skall strax få vända. Vill du icke först säga ut din mening?“

“Nej, uppriktigt sagdt, jag önskar hellre att vi afbryta detta ämne. Tro mig — jag besvär dig derom — att vi skulle vara ännu lyckligare än hvad vi redan äro, om dina tankar icke ville fördjupa sig i både forntid, nutid och framtid! Jag älskar dig så, Georg, ja *så* som få hustrur kunna älska. Stör då icke vår frid genom att komma mig att bäfva för dina forskande blickar och frågor!“

“Jag vill tro dig blindt, Amelie, ty ett tvifvel på din sanningskärlek skulle... dock nog! Nekas kan likväl icke att stundom i dina ord finnes en skygghet, en lamhet, som jag ej förstår. Hvarje din handling är ren som ljuset — jag har i fyra år vägt hvar och en på guldvigt, och detta bör vara mig en borgen för dina handlingar*före* den tid vi lärde känna hvarandra.“

3.

Qvinnan från salongen och qvinnan från gatan.

Följande förmiddag höll i närheten af samma plank, som förut blifvit nämdt, en blygsam åkarsläde, och ur denna steg damen, som vi redan känna.

En beslutsam kraft hvilade i dag på hennes sköna ansigte; och utan att stanna uppnådde hon dörren, vid hvilken hon stått dagen förut, och sedan hon öppnat den, befann hon sig i ett långt mörkt rum, der röken från en sur pyrande kakelugnsbrasa insvepte alla föremål i sina tjocka skuggor.

“Hvem söker fruntimret?“ frågade en röst, hvilken den unga friherrinnan Amelie von T. igenkände såsom tillhörande samma qvinna, som begick den skändligheten att utlega det barn, hvilket hon tagit i vård.

Öfvervinnande sin afsky, svarade hon: “Jag söker en person, som jag såg i går gå in här med ett barn på armen.“

“Jaså — ja hon bor inte här. Hon hade bara gjort mig den tjensten att föra det här stackars lilla kräket till modern, som är sjuk och inte kan komma ut och som så grufligt längtade efter att se gossen.“

“Då har den, som ni skickade, missbrukat ert förtroende. Jag såg henne tigga med barnet och erhålla penningar.“

“Gudbevars, är det möjligt... jo jo, jag har alltid hållit Lotta Larsson för att vara en otäcka. Minsann, det är att undra på, om gossen fått hosta! Om fruntimret kommer närmare, så kan fruntimret sjelf se honom. Jag har gunås

inte mer än sex riksdaler i månaden för honom — men den fattige får tjena den fattige.“

Ännu kufvande sin harm, svarade Amelie: “Vill ni säga mig qvinnans adress?“

“Det är jag inte i stånd till — hon skulle just i dag flytta från sitt gamla ställe.“

“Är det så“, återtog den unga frun, som emellertid kommit fram till vaggan och ömt lutat sig ned öfver den lilla varelsen, som, med undantag af hostan ej tycktes hafva lidit af sina vandringar ute i luften, “är det så, då skall jag passa på och träffa henne här i morgon, när jag vet att hon kommer hit... Gör för öfrigt inga omvägar — jag känner alltsammans. Ni kan välja mellan min tystnad jemte en sådan månadspenning för barnet, som sätter er i stånd att ordentligt vårda det, eller en angifvelse inför polisen. Men väljer ni det första och bästa för er, så var beredd på att gossens skötsel följes med uppmärksamhet!“

Det är onödigt att berätta att slutet på förhandlingen blef sådan som vår beslutsamma dam förutsett.

Då hon kom ut, kastade hon först en spejande blick

genom den öppna porten... I dag väntade ingen i hennes släde. Lätt som en fogel, sprang hon upp i den och gaf kusken anvisning på en annan lika aflägsen gata.

Denna gång stannade släden framför ett kolsvart porthvalf med snuskiga drypande väggar och en liten gårdsplan innanför af ett förfärligt obehagligt utseende.

På denna gård stodo tvenne grälande qvinnor, den ena sysselsatt att upptvätta en del icke synnerligt aptitlig lutfisk, den andra att blåsa upp (ge “fraicheur“ åt) en på en stång upphängd nykterhets-kalf, hvilken liksom lutfisken nästa timme skulle föras till torget.

“Tig!“ skrek den ena gumman. “Du har förtalat min lutfisk — det är aldrig värdt att neka. Men vänta mig, du... dina sjelfspillningskalfvar ska inte må för godt af din gemenhet! Jag har så god tunga som du“...

“Ursäkta — vill någon af fruarne säga mig hvilken uppgång som bär till madam eller jungfru Lotta Larsson?“

“Gubevars, söker ett så fint fruntimmer *henne!* Hon är visst inte någon madam. Annars bor hon hos mig — trappan till venster... Var så god!“

Med nyfikenhet sågo de tvenne gamla qvinnorna det fina fruntimrets kappa försvinna i den smala trappan, och endast deras ömsesidiga misstroende att de kunde stjäla något från hyarandra afhöll dem att följa efter och lyssna. (Kalf-madamen hade ju hela innanmätet liggande i baljan bredvid sig).

Emellertid följa vi Amelie in i ett litet kyffe, som benämndes kammare.

Vid ett bord satt samma qvinna, som dagen förut gått och tiggt med barnet. Hon såg rysligt ömklig och osnygg ut, der hon höll på att ihoplappa en gammal kofta.

Då hon fick se hvem som kom in, sprang hon upp och kastade sig handlöst på knä framför Amelie, på en gång snyftande och sjammande: Förlåt, förlåt — jag gjorde det för nöds skull... jag bedyrar friherrinnan... för största nöds skull!“

“Huru kan du våga, Lotta, att tala så?“ frågade den

unga frun, och öfver hennes ädla, milda anlete uppsteg molnet af en dyster harm. “Du var i mina föräldrars tjenst. Det var af hämd mot mig, som i uppriktig välmening tillhöll dig för ditt lättsinniga lefverne, som du borttog det bref, hvilket jag — aldrig misstroende dig i en sådan sak — kastade in i byrålådan, när du kom och berättade att min fästman anländt.“

“Gifve himmelens Gud att han aldrig kommit i den stunden", svarade qvinnan, “och att mina fördömda fingrar inte rört det brefvet! Men då sinnet blifvit uppbragt, väger jag ingenting. Sedan har jag grufligt plågats i minnet af den stunden, då fröken kom tillbaka, sprang till lådan och inte fann brefvet. Hade jag inte blygts så rysligt och varit så förskräckt, skulle jag visst ha bekänt med detsamma ... Ack, så fröken i ångsten ref opp och ned på allting! Och om jag inte åter en gång blifvit så grufligt ond på fröken för det hon ville hejda och rätta mig i mina

fel — det var ändå två dagar före bröllopet — hade fröken aldrig fått veta mitt gemena tilltag. Fröken trodde mig ju så väl, att jag fick bära bort svaret..,. Törs jag fråga“, tilläde hon med skygg blick, “om fröken har hört någonting om *det?*“

“Detta hör ej hit!“ svarade den unga friherrinnan... (Ack, Amelie Visste ej hur mycket det hörde till ämnet!) ... “Säg, Lotta, vill du godtgöra allt, så har du ju i din makt att återlemna mig brefvet, som jag är säker om att du icke förstört. Det är till och med mycket underligt att du i din närvarande fattigdom ej begagnat dig deraf.“

“Hvad, i Herrans namn, säger friherrinnan — har brefvet inte kommit till...“

“Tala ut, tala ut... detta bref — skulle du hafva skickat det“... Bäfvande nedsjönk Amelie på den rangliga stol, som qvinnan i kyffet erbjöd.

“Jag sökte friherrinnan“, återtog Lotta, “visst tie gånger, men jag blef alltid afvisad af betjeningen; och jag skrifver så illa, att jag tänkte att ett bref med sådan utanskrift kunde bli friherrinnan till olägenhet. Inte heller tordes jag förtro mig till någon annan; och derför, när jag en dag utanför herrskapets port mötte friherrinnans svärmor, som jag hört omtalas som en så hederlig menniska...“

“Min svärmor — har du...“

“Kära, nådiga friherrinna, jag lemnade henne brefvet i enrum, sedan jag tagit löfte af henne att hon skulle ge det till den det tillhörde.“

“När skedde detta?“ frågade Amelie med en beherskning, som kostade henne oerhördt.

“För sex månader sedan.“

Verldsdamen for med näsduken öfver ansigtet. Den forna tjenarinnan borde ej få se denna hjertats skälfvande ångest, som målade sig såväl i ögonen som i hvarje drag ... Efter ett par ögonblick sade hon: “Du för nu ett bedröfligt lif, Lotta! Jag följde dig i går... Tag emot dessa penningar, och måtte vi aldrig mera träffas“...

“Hade hon inte sagt detta“, yttrade Lotta för sig sjelf, då hon ödmjukt följt ut sin gäst, “så vete herran om jag inte talt om för henne *allt*... Men strunt — de förnäma tro att bara de ge oss fattigfolk pengar, så är det nog. Det smakade henne inte att svärmor är med i hemligheten; men det var ändå liksom ett lugnande att brefvet inte mer var i *mina* simpla händer... Nånå, den som lefver får se — kanske söker hon än en gång opp mig.“

4.

Hvad svärmodern skref till svärdottern.

Åtta dagar hade förflutit.

Det var en afton något efter 7-tiden. Framför den dyrbara toaletten i sin beqväma och smakfulla sängkammare, belagd med så tjocka och mjuka mattor, att fotstegen icke hördes, stod den unga friherrinnnan Amelie sysselsatt att öfverse sin klädsel.

Omkring henne fjäskade beställsamt kammarjungfrun, föga tillfredsställd af den likgiltighet, som hon fick mottaga för sitt hesvär.

“Om friherrinnan blott vill se sig *riktigt* i spegeln, tror jag säkert att friherrinnan blir nöjd med sig och med den hvita kransen, som ligger så vackert på sidan. Jag har aldrig sett någonting, som tar sig så väl ut mot en ljusblå sidenklädning.“

“Sofie, gå ut och hör efter om ljusen äro tända öfverallt!“ Men innan Sofie hunnit ut, kom betjenten till dörren, rapporterande att alla lampor och kronor voro tända samt att han hade ett bref till friherrinnan.

“Tag emot det“, sade Amelie till kammarjungfrun, lägg det här på toaletten och påminn mig om det, när balen är slut, i fall jag glömmer det! Nu kan du gå... Men det var sant: fråga Fredriksson om min man är inkommen.“

Svaret utföll jakande. Baronen var i stora salongen.

“Det är bra — jag kommer också strax.“

Amelie blef ensam. Ännu en gång kastade den unga qvinnan en tankspridd blick i spegeln och sköt mekaniskt, utan minsta koketteri, kransen något mera på sned. Om hennes tankar ej varit så långt borta från flärd och fåfänga, skulle hon ha smålett mot sin bild, den glaset återgaf så bländande.

“Min Gud“, sade hon till sig sjelf, i det hon ur ett vattenglas upptog en hvit syrenklase, ihopbunden med några doftande resedqvistar, hvilka hon aftorkade och fästade vid sitt skärp, “hvad jag vore lycklig utan detta pinande qval... Och att veta det jag genom en smula mod och beslutsamhet kunnat vara ifrån alltsammans — ty om jag *då* talat öppet, hade han högaktat min sanningskärlek och med trygghet förnyat sitt anbud. Men hvad är det för en osalig makt som binder vår tunga, då det gäller att bekänna en omständighet, på hvilken vårt lifs lycka eller olycka kan bero! Ja, hvarför skola vi tvinga oss att tro det saken är

så ringa att den ej förtjenar att omtalas? Veta vi väl huru den obetydligaste förtegna sak efteråt kan växa, förändra sig och blifva Gud vet hvilka vapen emot oss... ’Sanningskärlek, uppriktighet och förtroende framför allt!’ sade han. Och jag — jag älskade honom så omätligt, jag lyftades så till himlens sky, då han valde mig, att jag tyckte mig hellre kunna göra hvad som helst än låta utforska mig af den milda domarblicken.“ Tanklöst sköt Amelie tillbaka vattenglaset, som dervid sqvalpade ut och stänkte vatten öfver det på toaletten nyss nedlagda brefvet. Utan afsigt upptog hon det för att lägga det afsides, då hennes blick föll på familjvapnet i sigillet.

“Hvad vill detta säga“ — en skälfvande ilning genomfor hennes lemmar — “min svärmors stil... Molnet, som så länge hängt och hotat, skall då utbrista, och i sjelfva detta ögonblick till, när jag tvingas ut att uppfylla en värdinnas pligter ... Min Gud, jag har väl förtjenat allt... Skall jag gömma brefvet — det ligger bestämdt något inuti? Jag frågade ej om Georg lemnat det sjelf... det är möjligt att betjenten burit hit det direkt... Ah, stannar icke redan en vagn ... nej, det är för tidigt... Men om Georg också skulle fått ett bref! Det är verkligen besynnerligt att han icke som vanligt kommer hitin... Ack, om alla dessa smyckade qvinnor, som denna afton skola dansa och le i våra salonger, kunde ana värdinnans sinnesstämning, hennes förskräckelse under den vackra masken, då skulle de kanske akta sig för dessa små hycklerier, som anses så nödvändiga... Men är det ej så godt att jag genast förvissar mig om mitt öde — jo, jag måste det!“ Hon bröt sigillet.

“Min kära Amelie!

Det är nu något mer än sex månader som jag i min ego haft inneslutna farliga bref, bekommet af din forna kammarjungfru, hvilken erbjöd mig det för tio riksdaler.

I första ögonblicket efter dess genomläsande kände jag mig frestad — du ursäktar det — att, lydande en rättvis

harm, sända det till min, son, som dåraktigt trott på din försäkran att *han* var den förste som ditt hjerta hyllat.

Det står äfven något annat i detta korta, men infama bref, som din jungfru sålde, och för de ordens skull — jag har understrukit dem — sänder jag brefvet till dig sjelf, ty Georgs lycka fordrar en fortfarande blindhet.

Min rättskaffenshet som kristen kommer mig att erkänna att, sedan du blef min sons hustru, jag aldrig funnit det minsta fel med dig. Men det förflutna uppreser sig stundom hotande emot det närvarande. Räkna emellertid alltid på min tystnad! *Anna von T.*

Blossande af bitter, harmfull förtrytelse öfverhet föraktfulla brefvet, höll Amelie både detta och det deri inneslutna mindre brefvet hårdt sammantryckta i handep, då dörren gled upp. Nära nog neddignande till golfvet, sköt hon hastigt de förrädiska papperen ned i toalettlådan, som hon likväl denna gång ordentligt tillåste, stoppande nyckeln på sig.

“Kommer du då aldrig ut, älskade?“ frågade baron Georg, som ingenting kunnat märka. “Jag är nyfiken att se din

toalett.“

Det var en skärande motsats mellan hustruns och mannens lynne i detta ögonblick.

“Jag kommer strax, min vän... jag höll olyckligtvis på att slå öfver mig ett vattenglas!“ Den stackars unga frun blossade ännu mer — den ena osanningen måste ju föda den andra hela vägen igenom.

“Nå, gick det bara väl, så betyder det ju ingenting; du har verkligen icke tid att göra ny toalett... Ack, så präktig du är... hvilken lysande färg, hvilken blixtrande glans i dina ögon... Men, Amelie, du är upprörd! Hvad har händt? Är det någonting vid supén som misslyckats ... Men jag kommer nu ihåg att jag skickade in ett bref från mamma. Säkert har hon på något sätt varit icke rätt grannlaga mot dig?“

“Hon är din mor, Georg — hon har ju rättighet att skrifva hvad hon vill.“

“Ja, såvida hon ej gör dig ledsen. Men du vet, min

Amelie, att hon är lite afundsjujk på dig... Tag hit brefvet — jag läser det snart — så skall jag trösta dig sedan.“

“Tyst, min vän... låt oss skynda oss ut... jag hör bestämdt bullret af vagnar.“ Och qväfvande sin dödliga oro, påsatte den unga värdinnan sin vackraste min, sitt vackraste småleende och skyndade, för att undvika sin mans vidare frågor, före honom ut i salongen.

5.

En äktenskapsscen.

Klockan var omkring 2 på natten.

Åter stod Amelie framför toaletten, nu sysselsatt att aftaga den hvita kransen, hvilken förlänat hennes sydländska skönhet ett så ljuft behag. Hon handterade den illa, synbart otacksam mot de stackars blommorna, och ryckte den slutligen omildt från de svarta flätorna.

“Slutar du då aldrig?“ sade hön till kammarjungfrun. “Ser du icke att jag är så sömnig, att jag knappt kan stå ... Det var rätt — bär in hela tillbehöret i kabinettet, så att ingenting skräpar härinne... Fort nu... min bruna sidenkofta... Med det öfriga hjelper jag mig sjelf.“

Den påjagade jungfrun hade knappt fått den aftagna drägten in i kabinettet och öfversett att ingenting var qvarlemnadt i den vackra sängkammaren, der hennes matmor, hyllande en fin qvinnas smak, ville se allt prydligt och ordentligt, än hon fick nya order att skynda sig. Slutligen försvann hon, fullt öfvertygad att friherrinnan var så trött att hon knappt orkade lägga sig.

Ja, nog var friherrinnan trött! Men det var endast hennes kropp, som rört sig i dansens lätta turer: hennes själ hade sväfvat långt omkring från denna bländande danssal tillbaka i det förflutna, in i framtiden och in i den

kommande stunden, den, som hon nu uppnått, då balen skulle vara slut. Och hon var af denna jägtande oro så medtagen att hon, långt ifrån att vilja strida emot, fast hellre påskyndade det afgörande ögonblicket.

Hon satte sig på soffan, och i det bleka lampskenet från alabasterkupan syntes hon än blekare. Huru hennes hjerta slog... Steg nalkades från förmaket; och nu förekom det henne som om hjertat hade stannat.

Georg inkom, varm och upprymd.

“Ändtligen, älskade, äro vi då för oss sjelfva“... han slöt hastigt den unga hustrun i sina armar. “Man bör köpa en sådan stund som denna med några timmars vild jagt bland verldens så kallade nöjen för att veta att rätt uppskatta den... Men så blek du är — rosorna ha flyktat med alla dina beundrare. Är du ej stolt öfver den hyllning du fått?“

“Åh nej, jag lägger mina triumfer för din fot, min Georg!“ yttrade hon med ett matt försök att ingå i hans ton.

“Tack — jag skall icke trampa på dem, ty de voro alla sådana som det passar att erbjuda en gift qvinna, hvars

bästa prydnad är hennes själs och hjertas obefläckade renhet ... Vet du, dyra Amelie, jag hade den elakheten att säga till mig sjelf, när jag såg dessa smäktande och koketta damer: 'Huru många af eder ha ej tillreds en osanning för era män, som kanske aldrig få skåda riktigt in i era innersta känslor och kanske aldrig ha gjort det!' Jag kände ett ordentligt medlidande med dessa stackars satar. Mig tycks att det skulle vara svårare för en man att ej se klart i sin hustrus hjerta, än att icke kunna fullt fatta sitt eget väsende."

"Men det kan ju finnas oskyldiga saker, Georg, som en qvinna af fruktan icke vågar förtro åt sin make."

"Nej, min vän, det är en falsk sats; och jag fruktar att den hustru, som tänker så, har en falsk sak att försvara. Äfven om en qvinna vet att hennes man är af den strängaste noggrannhet i hederssaker eller i hvad som helst, bör hon ändå föredraga den raka vägen framför den

krokiga... Men lemnom detta, min älskade, och säg mig hellre hvad mamma kunnat skrifva, som upprörde dig så före balen! Jag är ordentligt nyfiken att få veta det."

Amelie, som nyss haft så brådt att komma till målet, kände åter sitt mod försvinna.

"Vill du tillåta mig, Georg, att slippa tala om detta bref! Jag kunde säga dig att jag uppbränt det med detsamma, men jag föredrar uppriktigheten och ber dig i stället att jag får förstöra det och att du icke gör mig någon fråga, åtminstone tilldess jag sjelf hunnit tala med din mor."

"Min egen Amelie, tvärtom måste du nu visa mig brefvet strax, icke för att hos mig tillfredsställa en låg nyfikenhet, utan emedan du icke känner mamma så som jag. Ett missförstånd måtte ega rum, ty hon har alltför humana känslor och alltför mycken verldsvana att i bestämda ord förolämpa någon, sedan då henne, som *jag* älskar. Visa mig derför brefvet, så att vi få reda på saken!"

Amelie reste, sig upp. Skulle hon ha rättat sig endast efter de enkla och milda orden, kunde det väl funnits ett hopp att motsäga dem och vinna tid, men i hans ögon, dem hon alltid vant sig att rådfråga, återspeglade sig denna jernvilja, mot hvilken ingenting hjelpte.

Man trodde om baron von T. att hans kärlek gjorde honom, eljest så sträng, svag för sin hustrus minsta önskningar, och så var det äfven i vissa fall, men i andra åter tog håns herskande natur ut sin fulla rätt, äfven när det gälde henne; och hur älskande han än var, var han dock helt och hållet oåtkomlig för hvarje qvinligt koketteri: om Amelie nedlåtit sig att försöka dylika vapen, skulle de förslöats mot hans bepansrade känslor. Men hon försökte ingenting dylikt — hon förstod sin man.

Hon hemtade således brefvet.

Då hon återkom med det, stod förtviflan på hennes panna, men ögat hade åter tändt sina blixtar, och det fans ingenting hvarken mjukt eller bönfallande, då hon sade: "Du har velat det, Georg, men medgif åtminstone så

mycket åt din hustru, att hon får omtala för dig hvad som nödvändigt bör föregå brefvets läsning!"

"Nej, Amelie, icke för allt i verlden vill jag blifva missledd genom någon förklaring å din sida, innan jag läst brefvet — jag vill döma opartiskt derom."

"Det är tyvärr en sak, hvarom du icke kan döma opartiskt, då du ej känner det föregående, och jag vet att det i stället blir jag som skall dömas ohörd."

"Men hvad i Guds namn är det då för vigtiga saker?"

... Han gick fram till lampan och öppnade brefvet. En gång synfes han på väg att nedlägga det oläst, men han upptog det åter, i det han med en märkbar ångest i rösten yttrade: "Tro mig, Amelie, ingenting skulle vara värre än om jag *icke* läste det"... Och han började tvärt.

På andra sidan af bordet stod Amelie, hvitare än de hvita spetsarne på hennes mössa.

Uttrycket på Georgs ansigte förvandlades under tiden så, att blodet nästan stelnade i hustruns ådror. Nu var det slut; och utan att ett ord undflydde hans läppar, tände han systematiskt långsamt en fosforsticka öfver lampan

öch uppbrände moderns bref. Derpå reste han sig, allt under samma tryckande tystnad, och gick mot dörren till sitt eget rum.

“Georg, du frågar ingenting — du dömer mig då, som jag trodde, ohörd! Ser du icke att denna isande stumhet gör af med mig? Tro för Guds skull icke, älskade Georg, att det är någonting farligt för din eller min heder“... Hon ville nalkas honom.

Men med en myndig och afvärjande rörelse utsträckte han handen emot henne.

“Brefvet, som min mor talar om, vill jag *icke* se! För mig är tillräckligt att veta att den qvinna, jag dyrkat som en renhetens afbild, svikit min tillit, att hon egt hemligheter, dem en tjenarinna kunnat sälja... Tala icke — *jag* skall tala, när jag fattat mitt beslut.“

Han gick, utan att en muskel i hans ansigte förrådde

den gränslösa smärta, som de sista minuterna inslungat i hans själ.

Då Amelie blifvit ensam, nedsjönk hon på sina knän och bad ifrigt till Gud; men hon var alltför upprörd att fatta eller känna någon tröst, ty hon hade felat just deruti, hvari en hustru *aldrig* bör fela: i förtroende och sanningskärlek.

Hvilka motsatser i lifvet!

För en timme sedan omgifven af musik, glädje, hyllning och förgudning, befann sig nu denna afundade qvinna ensam, förtviflad; bäfvande för framtiden, bäfvande för morgondagen.

6.

Hvad verlden sagt och hvad mannen gjort.

Två år hafva förflutit sedan den aftonen, då baron Georg läste svärmoderns bref till svärdottern; och ifrån det ögonblick han då lemnade sin hustrus rum och intill nu hade han aldrig öfverträdt dess tröskel. Nyckeln till dörren var af honom sjelf urtagen.

Alla ljufva minnen från ett fyraårigt äktenskap, så lyckligt det sällan finnes, hade han begrafvit i sitt bröst, hvarifrån intet enda uppsteg utan att han med orubblig fasthet åter nedsänkte det. Han tyckte icke mera om glädjen, sällskapslifvet, knappt solskenet: men mjeltsjuk var han ej på det sättet, att han var död för andras glädje eller bekymmer. En trofast, ehuru tystlåten kamrat, en lugn och klarseende förman, en jemn husbonde och en artig, men kall sällskapsman, då han någon gång visade sig i sällskap — sådan var ytan.

Den unga friherrinnan åter, hade *hon* hittat en god väg? Knappt nog skulle man tro det, då man såg med

hvilken nästan vild hänförelse hon öfverlemnade sig åt förströelser, dem hon aldrig älskat. Spektakler, konserter, middagar, supéer och baler vexlade oupphörligt. Men icke en fläkt af förtal rörde vid hennes rykte, ty hon var ytterligt sträng i alla former, och ändå tyckte hon sig ej lefva längre än hon fladdrade från ena nöjet till det andra.

Sällan åtföljdes hon af sin man. Dock kom hon aldrig ensam, utan i sällskap med någon äldre dam. Men hände det sig att det äkta paret någon gång syntes tillsammans, fans ej det minsta att anmärka vid deras förhållande. *Han* satt vid spelbordet ogenerad och orörlig på samma gång, *hon* roade sig; och då han kom och i ljum alldaglig ton sade: “Vagnen är här, Amelie önskar du kanske att den dröjer? “, reste hon sig utan invändning och svarade lika vårdslöst: “Det lönar icke mödan, min vän... jag är färdig.“ Allt detta var ju sådant som det borde vara eller sådant som det bort blifva efter några års giftermål: hyggligt, artigt, men likgiltigt.

Också sade verlden: “Ingen kärlek lefver evigt — det ser man då på baron T. och hans friherrinna. De älskade hvarandra länge nog med den der evighetskärleken, men det öfversteg slutligen deras förmåga att hålla sig uppe i högregionerna. Det lugnaste är alltid det bästa.“

Hur litet var emellertid *det,* som verlden såg af förhållandet! Den fick aldrig reda på orsaken till att detta äktenskap tycktes likna så många andra, ty icke kunde den bevittna huru Amelie hvarje afton, sedan hon blifvit ensam i sin sängkammare och det falska leendet flytt från hennes läppar, den sorgfria minen från hennes anlete, stum, men i dödlig sorg smög sig till den slutna dörren för att lyssna inåt Georgs rum och för att vid denna tröskel anropa Gud att han måtte förbarma sig öfver henne och antingen förmildra hennes makes stumma vrede eller ock visa henne den nästan lika stora barmhertigheten att taga henne bort från detta outhärdliga lif — ty då skulle Georg se klart och vilja tro på henne.

Mer än en gång, då hon var så försänkt i sina tysta

böner, tyckte hön sig förnimma en häftig andedrägt på andra sidan om dörren, hvars nyckelhål dock alltid var betäckt af den nedfälda skylten. Hon tyckte sig till och med omsväfvas af den brinnande fläkten från denna heta andedrägt; men hastigt upphörde dess korta flämtande rörelse — kanhända hade *han* på sin sida gjort en lika upptäckt som hon. Var det så, verkade emellertid denna upptäckt ingenting annat än en koncentrerad storm, ty strax derefter började en häftig vandring upp och ned öfver golfvet

... Och så gick det afton efter afton.

När morgonen kom, möttes man med samma kyliga likgiltighet vid kaffebordet som man mötts der dagen förut och som man skulle mötas der i morgon. Vid middagsmåltiderna och under aftname var man sällan på tu man hand.

Se här förklaringen öfver huru det kommit till denna regelbundna oregelbundenhet.

Densamma balnatten, då Georg, efter att ha uppbränt moderns bref, gick in till sig, hade han sagt: “*Tala icke — jag skall tala, när jag fattat mitt beslut!*“; men Amelie hade icke velat invänta detta beslut. Hon satte sig med detsamma ned att skrifva ett bref till sin man och inneslöt i detta *det* bref, som hennes forna kammarjungfru i vrede och hämdlystnad stulit ifrån henne och sedan en dag sålt åt hennes svärmor.

Klockan var nära 4 på morgonen, när hon slutat sitt tunga verk, sakta smög in i sin mans rum och lade brefvet på bordet bredvid hans säng. Återkommen in till sig, kastade hon sig på bädden for att söka, om ej hvila, åtminstone ett par timmars glömska i sömnen. Och hon föll i en tung och drömfull sömn.

Då hon vaknade, var klockan öfver 10. Solen sken klart in på de gröna sidendraperierna. Amelie upplyfte sina stela ögonlock... Allt var tyst — icke ett ljud hördes från hennes mans rum. Det var som om en dödssömn bundit hela huset.

“Min Gud, att vakna på en sådan dag!“ suckade den

stackars unga qvinnan... “Huru skall det vara innan aftonen?"

I detsamma föll hennes blick på ett stort bref — hennes eget, som obrutet låg bredvid henne — men det låg der icke ensamt: en tunn biljett hade blifvit instucken vid kuvertets ena sida.

Denna biljett lydde så:

“Amelie!

Min obeveklighet att ej nu vilja taga känhedom om ditt bref härrör hvarken från min svaghet eller mitt förakt — den härrör från mitt förnuft, som tydligt säger mig att jag ej bör handla, innan den mask, som du från i dag får se mig bära, blifvit mitt rätta ansigte, hvars ljumma likgiltiga yta trängt sig in i min innersta varelse, så att samma, prägel finnes innanför som utanpå. För detta arbete böra tvenne år vara tillräckliga. När de förflutit, skall jag läsa ditt bref och hvad det innesluter. *Då* skall jag kunna, döma så opartiskt som om jag dömde en främmande mans hustru. Intill dess lef huru du vill, men försök aldrig, förrän dessa tvenne år tillända gått, att med ringaste förtroende närma dig honom, från hvilken du nu bör vara längre skild än genom döden, som aldrig skiljer förenade själar.

I öfrigt förändras ingenting i husets vanor. Verlden måste föras bakom ljuset. *Georg*."

Man skulle ha trott att Amelie vid första läsningen, af detta bref gjort sig någon illusion om händelser och möjligheter, som kunde förändra Georg eller inverka på honom. Men hon gjdrde sig ingen sådan. Hon visste alltför väl att stålet i hennes mans natur aldrig kunde hvarken böjas eller brytas och att hvarenda bön, som hon velat försöka, skulle ha studsat tillbaka från det pansar, hvarmed han skylde det blödande och kanske svaga hjertat.

Hade hon icke en gång haft sin framtid på dubbelt sätt i sina händer den dagen, då han bad om hennes kärlek och förtroende och då den i sig sjelf ringa hemligheten utan tvifvel kunnat upptagas och försmälta i hans egna.

känslor af tacksamhet och aktning? Jo, men ehuru hon många gånger hört omtalas hans stränga rättrådighet, hans allvarliga fordringar på en makas oförvitlighet, valde hon att tiga. Borde hon då beklaga sig öfver att denna på kärlek så slösande natur nu inneslöt sina skatter, liksom sitt svikna förtroendes klagan? Nej, hon borde det icke, ty en allvarlig mans bön om en redlig uppriktighet hos den qvinna, som han väljer till maka, må ingen rättrådig qvinna undandraga sig att besvara: förr eller senare komma eljest dessa småhemligheter att kasta sina skuggor öfver hennes lif.

Amelie uppsteg med det fasta beslutet att under dessa tvenne år lefva, icke i enslighet såsom en botgörande qvinna, beredd att af verlden kanoniseras som ett helgon, utan såsom en qvinna med upprätt hufvud kan låta se sig i verldslifvet — ty ehvad hon än felat mot sin make och deras gemensamma frid, fans ingenting i hennes lif att rodna öfver. Dessutom visste hon väl att det enda möjliga goda intryck, hon nu kunde göra på honom, vöre det af sans och beherskning, så att ingenting komme ut i deras umgängeskrets.

Hon klädde sig skyndsamt, visserligen med feber i hvarje puls, men dock med vald omsorg; och när hon mötte sin man i frukostrummet, sade hon med ett lugn, som kostade henne oerhördt: "Ursäkta den sena frukosten, min vän — jag har försofvit mig."

"Jag också!" svarade han. Och den ljumma tonen lät redan naturlig.

Amelie ryste och brann.

Kaffet uppslogs och dracks för syns stull. Och för syns skull underkastade man sig sedan — såsom förut är nämdt — samma tvång...

... Ändtligen nalkades nu de tvenne åren sitt slut, och Amelie hade derunder mer än en gång prisat Gud att han så tidigt tagit bort det enda barn, han skänkt henne. Huru helst hennes lif nu komme att gestalta sig, skulle Georg ej behöfva fästa afseende på något annat än dem sjelfva. Och hade hon ej nu lidit ett sä bittert straff att

del kunnat försona ett långt större fel — notabene ett större fel bland dem, som *kunde* glömmas.

Men hon kände icke det allra ringaste huruvida han gillat hennes utflykter i verldslifvet eller om han skulle ha föredragit ett mera husligt lif. Blott det kände hon, att hon i senare fallet skulle hafva qväfts af sin evigt brinnande oro. Dessutom borde svärmodern ingenting få ana om hennes känslor, denna svärmor, som hon väl kunnat gifva en förklaring, men som hon var för stolt att gifva någon, innan hon fått förklara sig inför sin make. Om svärmodern varit henne en huld moder, skulle hon utan tvifvel hafva handlat annorlunda.

7.

Nyckeln finnes åter i dörren. Bikten.

Det var en afton i slutet af februari år 1856.

Amelie hade hört eller, rättare sagdt, kommit för att höra en af dessa långa operor, som räcka till nära 11. Också hade denna timme redan slagit, när hon — som fört hem en vän, i hvars sällskap hon varit — inträdde i sin egen

boning, och genast frågade om hennes man var hemma och om han superat.

Svaret lydde att baronen kommit hem från middagsbjudningen redan före klockan 9 och att han genast lagt sig.

Amelie drack hastigt en kopp té och skyndade sedan till sina rum, der hon — under någon förevändning till kammarjungfrun- — snart blef ensam.

Hade hon väl glömt hvad det var för en dag i dag?

Långt derifrån.

Det var andra årsdagen *efter balen*... Man hade väl haft baler äfven sedan, men *de* voro ej att minnas.

“Ändtligen“, sade den unga qvinnan till sig sjelf, i det

hon snarare nedsjönk än satte sig på soffan, “ändtligen äro dessa fasansfullt långa år förlidna och denna fasansfullt, långa dag, på hvilken jag trodde att aldrig någon afton skulle komma... Men huru blir det i morgon? Skall han säga mig något, skall han skrifva, skall han... Ack, kanske skall han ingenting af allt detta! Har jag väl kunnat spåra en enda mild rörelse hos honom under dessa två evigheter? Ha vi ej suttit inneslutna i samma vagn, då vi rest bort eller hem, utan att han yttrat annat än obetydligheter, och det i en ton så lugn, att hans inre nu tycks vara en afbild af hans yttre... Måhända blir det genom hans mor som jag får veta... Åh nej, det kan han icke vilja — omöjligt ... ja, omöjligt, ty i trots af allt älskar han mig dock ännu.“

Hon steg upp och nalkades sakta dörren för att, såsom mången gång förut, vid dess tröskel hviska en stum bön... Men... “Store Gud!“ (så när hade detta utrop högt undflytt henne)... nyckeln satt ju i dörren åt hennes sida... Hur hennes kinder brunno, hur hennes hjerta flög — hvad betydde detta tysta budskap? Säkerligen att hon, liksom för tvenne år sedan, borde bära in det olycksaliga brefvet och lägga det på bordet. Ja, utan tvifvel var det så... och han skulle sofva, låtsa sofva och ej se henne.

Den arma qvinnan, som så högt älskade sin man, kysste sakta nyckeln. Sedan flög hennes suck till Gud — måtte han sända en barmhertighétens stråle att upplysa Georgs själ!

Härefter gick hon fram till skrifbyråen, framtog brefvet, men öppnade det för att tillägga några rader... Vi begagna tillfället att läsa denna post på samma gång som hon sjelf genomgår den:

“Min dyre, ende älskade Georg!

Huru skall jag skrifva, huru skall du emottaga denna bikt, då du i en så hård sinnesstämning lemnade mig? Åtminstone skall jag nu vara sann.

Jag var, som du vet, blott sjutton och ett halft år, då du bad mig blifva din hustru, och hela den oskyldiga

romanen af mitt förflutna lif skulle du utan minsta svårighet fått veta, om du ej just gjort detta till ett så strängt vilkor. Ack, Georg, jag älskade dig och jag var rädd, så rädd att förlora dig!

Se här förhållandet.

Min kusin Carl H. hade för mig fattat en studentfantasi, utvecklad under tvenne mellanterminer, då han var gäst i mina föräldrars hus. Han var tjuguett, jag ej mycket öfver sexton år.

Min mor, ehuru hon ej sade mycket, gillade särdeles denna tidiga förbindelse för mig, ty såväl min fars som hennes egen sjuklighet hotade med, hvad som äfven skedde, att snart göra mig föräldralös, och hon ville se min framtid tryggad.

Carl var — åtminstone då — en god, häftig, glad, men lättsinnig själ. Han ville taga mitt hjerta med storm, men det blef utan gensvar; och min hand låg orörlig i hans, då han fattade den. Likväl höll jag mycket äf min kusin, och då jag ej kunde undgå att ana min mors önskan, hände det att jag ibland betänkte mig på saken. Något vidare var det ej, tills en dag hans känslor likt ett yrväder öfverblåste mig och jag lofvade honom att åtminstone *väl* öfvertänka den framtid, som han i så glänsande färger målade.

“Sedan du lofvat detta, behöfver du ej vidare tänka på saken — den är då afgjord!“ utbrast han och röfvade en kyss ifrån mig, innan jag hunnit att hindra hans djerfhet. Men just hans oförsynthet gaf mig en fullt redig öfverblick af mitt inre väsende. Jag sprang upp och såg på honom med en så straffande blick som ett sexton års barn kan lägga i sina ögon.

“Jag, vet nu“, sade jag, “att jag icke älskar dig, och jag känner att jag aldrig kommer att göra det. Derför behöfs ej någon längre öfverläggning — jag blir icke din.“

Den nya storm, som nu utbröt, stod jag stadigt emot; och hans sista ord ansåg jag utan betydelse. “Om ett år“, sade han, “kommer jag igen och fordrar då ett nytt och bättre svar.“

Han reste. Han skref aldrig, och några månader sedan jag fyllt sjutton år, blef jag förlofvad med dig.

Säkert undrar du öfver att jag icke med min mor rådgjorde om det förtroendet, som rörde Carl. Men jag vågade ej detta, ty jag fruktade att om hon fått veta något om denna scen, skulle hon kanske lagt ett tvång på mina känslor och ansett mig ega några pligter till min kusin. Jag teg således, men visste dock att en tredje person kände min hemlighet att hafva på egen hand så godt som både afslutat och brutit en förbindelse med Carl.

Denna person var vår husjungfru, hvilken jag icke tyckte om, men som jag fruktade, emedan hon stod i stor gunst hos min mor, emedan hon ville stå väl hos alla, utspionerade allt i huset, framför allt mig, och emedan man icke kunde ana huru hon använde sin kunskap. Hon var derjemte — så oskyldig hon än såg ut — en mycket intrigant varelse, som jag af instinkt undflydde, hvilket kom henne att nästan hata mig, särdeles sedan jag, ehuru sjelf så ung, seende hvad min mors sjuklighet ej tillät *henne* märka, förebrådde henne sitt flyktiga lif.

Underrättelsen om min förbindelse med dig uppväckte ett så vildt tumult i Carls själ, att han i första sinnesyran reste från akademien och kom till vår gemensamma slägting, min gamla tant, hvars egendom du vet gränsade intill mina föräldrars. Nåväl, Georg, samma dag tillskickade han mig ett bref, hvilket jag nog förstår kommer att tala emot mig — men jag försäkrar dig inför Gud att hvad jag här skrifvit, det är sanning.

Just som jag brutit och genomögnat de olycksaliga raderna, kom Lottä, vår ofvan nämnda jungfru, in med underrättelsen att du anländt. Jag kastade in brefvet i byrålådan och flög ned emot dig. Ack, om jag haft mod att just då vara uppriktig — men jag egde det icke.

Så snart du lemnat mig, skyndade jag tillbaka till mitt rum för att sända min kusin ett par iskalla rader... Döm om min fasa — brefvet, som han skrifvit, var borta! Om du sett mig under sökandet derefter, skulle du tyckt det vara synd om mig. Emellertid var allt sökande förgäfves. Jag skref ett bestämdt och, såsom jag tror, värdigt svar på den begäran Carl framstält: och dagen derefter reste han, utan att vi ens återsett hvarandra. Dessförinnan hade han likväl i en ny biljett bedt mig om förlåtelse, erkännande att jag handlat rättvist emot honom.

Två månader förflöto. Då inträffade en dag att Lotta på ett oförsvarligt sätt försummat sina pligter mot min mor, hvars uppassning hon ensam skötte; och denna försummelse var föranledd deraf att hon, utan att hafva fått tillåtelse, under natten besökt ett dansnöje i närheten. Jag förebrådde henne, såsom jag medgifver, med skarpa ord hennes uppförande, hvilket föranledt en svårare sjukdomsattack hos min mor, som förgäfves ringt efter henne. Uppretad öfver att jag vågade så tilltala henne, svarade hon mig i vredesmod: “Åh, det är icke värdt att fröken så der moraliserar, ty jag kan hvad stund jag vill lemna åt baron det förkomna brefvet från herr Carl och på köpet gifva baron den nyheten att fröken varit så godt som förlofvad en gång förut.“

Jag trodde att jorden skulle svälja mig med min skam att stå så förödmjukad inför en tjenarinna — dertill vapenlös... och slutligen att veta det jag sjelf genom en oförsvarlig klemighet med mitt hjerta, genom ren feghet i fråga om pligten beredt mig detta onda!

Hvad återstod mig att göra? Jag visste väl att, om du fått se detta bref genom en tjenstflicka, allt emellan oss varit slut. Således måste jag underkasta mig en ny förödmjukelse: bedja om brefvet och — få afslag.

Men stannade väl följderna af mitt fel här? Nej, nu måste jag blunda för hvarje *hennes* fel och ändå lefva i en

beständig fruktan. Utan att någonsin mera tala om saken, ombytte vi roller: hon blef herskarinna och jag slafven.

På min bröllopsafton bad jag henne ännu en gång. Hon var obeveklig. Och att vända mig till min stackars mor, skulle ej tjenat till något. Den elaka varelsen hade då stält till ett stort uppträde. Jag gick således till

brudstolen väl med en lefvande sällhetskänsla, men dock med en djup inre sorg, som sedan aldrig lemnat mig.

Mina föräldrars död året derefter upplöste huset. Jag hade aldrig återsett Lotta — hon var försvunnen — och blott hört omtalas ätt hon flyttat till Stockholm och blifvit en fullkomligt förderfvad varelse.

Nu, Georg, kommer det sista.

Den dagen, då du väntade mig i vagnen, hade jag sett den olyckliga Lotta på gatan och följt efter henne. Hon hade gått in i det der huset, men du hindrade mig att invänta henne, såsom jäg ärnat. Dagen derpå skaffade jag mig hennes ädress och sökte henne i hennes eget kyffe n:o .. vid Gumshornsgatan. Döm om hvad jag erfor, när jag fick veta att hon otaliga gånger sökt mig för att nu ändtligen sälja till mig mitt bref! Men då Gud väl ville att hon ej skulle träffa mig, hade hon lemnat det åt din mor Det öfriga känner du.

Min ädle Georg, blif nu för mig en mildare domare än jag sjelf är, och erinra dig att jag har intet annat fel att här begråta än min brist på förtroende till dig!

Din i ångest väntande

Amelie.“

Det inneslutna brefvet var kort, men af en vådlig korthet, lydande så:

“Om du vägrar, Amelie, att denna afton möta mig i talldungen vid sjön — jag har rest en för lång väg att se detta möte förfelas — så ärnar jag låta din fästman förstå att det ej var han som rofvade den första kyssen från dina läppar! Kom således... jag ber ej — jag fordrar.

Carl.“

Tillägg af Amelie:

“Under hvilken förtviflans natt skref jag ej denna förklaring, och under hvilket qval inneslöt jag ej dessa vanvettiga rader af min kusin! Och likväl, Georg, drömde jag ej om den möjligheten att jag först efter två år skulle

blifva hörd. Jag vill ej tillägga ett ord af klagan öfver dessa tvenne år, men jag tror, Georg, att du är skyldig att nu höra mig med ditt hjerta — låt det ensamt svara!

Du älskar mig ännu... jag vet det... se der mitt försvar mot dig sjelf.

Huru du beslutar, så har min kärlek för dig varit, hvad den alltid skall blifva, min *enda* kärlek — och icke ens i döden skall den slockna.

Nu går jag sakta in till dig... Gud gifve mig mod att omvrida nyekeln!

Vill du att jag af Carl återfodrar mitt svar? Hvarför har jag ej förr tänkt på detta!“

8.

Hvad Amelie fick veta på första dagens morgon och hvad hon fick veta på fjerde dagens middag.

Klockan var öfver 8, då Amelie häftigt spratt upp ur sönmen. Hennes första blick föll på dörren till mannens rum. Nyckeln satt ännu qvar.

“Månne han sofver lika djupt som i natt — ty han sof bestämdt, då jag nedlade brefvet... kanske har han ännu icke ens sett det... Ack ...“

Hon fick hastigt en annan öfvertygelse. En biljett, hade kommit in till henne, en myoket tunn biljett, och dock fans någonting i den. —

Hur hennes händer darrade, då hon bröt sigillet! Hvad innehöll den?

Litet falaska och fem rader:

“Se här det enda, som bör återstå af de papper, du i går afton lade på mitt bord. Då du erhåller detta, har jag rest bort. När jag återkommer — kanske inom tre

eller fyra dagar — skola vi muntligen förklara oss. Tilldess tag intet slags åtgärd! *Georg.*“

Amelie fälde biljetten och lät hufvudet sjunka djupt ned mot bröstet. Låg hopp eller förtviflan i denna tidsutdrägt — och hvart reste han? Utan tvifvel till sin mor... Men kunde väl deras öfverläggning fordra tre eller fyra dagar? Och skulle det bli hon som kanske af nåd...“

Ingen ljusstråle trängde ur detta mörker till den unga frun. Likväl erfor hon en tillfredsställelse i den lugnande vissheten att ingen hemlighet nu mera fans emellan henne och hennes man.

Knappt visste Amelie huru hon lefde de tre första dagarne. Men det erinrade hon sig att under hela hennes lif hon aldrig haft så stor möda att beherska sig inför tjenstefolket; och hon hade som ung flicka så lidit af bristen på denna förmåga, att hon nu såsom tjugufyraårig qvinna i alla skiftningar egde ett instinktlik begrepp om en dylik nödvändighet.

Den fjerde dagens förmiddag hade ännu icke medfört någon underrättelse om hennes man. För att förströ sig beslöt då hjeltinnan i denna miniåtyrroman ur verkligheten att gå och se om sin skyddsling, den lille gossen, som för 18 skillingar i timmen varit utlegd att tigga på.

Vädret var vackert och friskt, väglaget godt. Således skulle promenaden till fots blifva hennes sinne af vida mer nytta, än om hon satt sig i ett åkdon.

Hunnen bortemot Fredrikshof, blickade hon tankspridd framåt, utan att likväl se något, tills hon häftigt för tillsammans, då hon märkte en ung officer komma emot sig med hela den godmodiga hjertligheten hos en person, som vid uppkomsten från landsorten händelsevis träffar en kär slägting.

“Nå, se min lilla kusin Amelie — det här var då min själ en öfverraskning, som jag tackar ödet för... Jag kom till staden i går qväll, men jag var icke rätt säker på om du var visibel så här dags; och se’n så“...

Amelie gjorde allt i verlden för att på det mest ogenerade sätt möta sin i alla afseenden oromantiske kusin Carl, som råkat göra henne så mycket ondt, fastän han var en af de hederligaste menniskor i verlden. Men hur kunde hon, med hufvudet fullt af de närvarande förhållandena och med oro för de kommande — på hvad sätt skulle väl hennes man betrakta detta besök, som ej lät undvika sig — hur kunde hon hjelpa att tvånget framlyste i det sätt, hvarpå hon gaf honom handen, och ännu mer i de få orden:

“Carl... nå, men att *vi* skulle träffas!"

“Hvarför i Guds namn, min kära Amelie, skulle vi icke det? Aldrig kan du väl vara ond på mig ännu för en enfaldig pojkdårskap! Jag får den äran att presentera mig sjelf som en förlofvad man. Och hör, min snälla Amelie — får jag icke gå med dig framåt gatan“ (han började promenera bredvid henne, utan att äfvakta något svar) — “jag har kommit till Stockholm för att möta min fästmö,. som är här på en utflykt med sin mor. Och kan du tänka, att hon är så svartsjuk att jag, besitta mig, blefve upptuktad som en skolgosse, om hon finge minsta hum om att jag i mina glada studentdagar blickat upp ända till min sköna kusin! I fall derför, sedan ni blifvit bekanta, hon söker utforska mina antecedentia i kärleksväg, så rör för all del icke vid den strängen!“

“Att du är förlofvad, bäste Carl, gläder mig af allt hjerta — men låt mig gifvä dig ett råd, väl grundadt: Omtala

allting för din fästmö, det må vara hvad som helst!“

“Åh, tusan, säger du det! Men hvartill skulle det tjena?“

“Det tjenar till att befria dig från tusen gånger svårare obehag, i fall hon får höra något småsqvaller efter ert giftermål.“

“Jag skall tänka på det, kära du! Nå, du, som är ett litet helgon, gjorde väl en grundlig bikt för din man, när han friade till dig... och då fick väl jag sitta emellan?“

“Skämta ej, Carl, om dessa saker!“ svarade Amelie

undvikande, hvarvid likväl den höga rodnaden på hennes kinder talade öppnare... “Men eftersom vi träffats, så ber jag att du skickar mig den der biljetten tillbaka — den bör ej vara i dina händer.“

“Men är ni då alldeles rasande begge två! Jag vet icke hvad för en biljett ni menar.“

“*Ni?*“ Amelie blef alldeles krithvit.

“Ja, din man och du...“

“Min *man?*“

“Nå ja, han var väl permitterad att begära den lilla imaginerade papperslappen, eftersom han under förbifarten på sin resa tittade in till mig på min gård och å dina vägnar bad mig om en sak, som jag aldrig fått. Helt säkert, min lilla Amelie, har du skrifvit för att rättvisligen tukta mig för min stora dumma djerfhet, men du har väl glömt att ätsända din biljett — det är hela saken.“

“Trodde min man det?“

“Trodde det — ja, naturligtvis, förmodar jag. Han var mycket gentil och hygglig emot mig och talade om den gamla historien liksom det varit en barnsaga, hvad den också var.“

“Men Carl“... Amelie hade knappt andedrägt nog efter alla dessa märkliga nyheter... “huru kunde du då skrifva att du fullkomligt gillade att jag icke kom till det möte, som du föreslog?“

“Det skref jag ju, derför att jag ansåg ditt uteblifvande såsom det fullständigaste svar, du kunde lemna mig. Och jag tyckte att min heder fordrade att jag erkände, att jag haft orätt och att du straffat mig rättvist... Din man har väl sagt dig, att vi skildes som de bästa vänner?“

“Min man har ännu icke kommit hem. Han skulle på samma gång helsa på sin mor.“

“Nej, det blef icke af. Då måtte han uppehålla sig någorstädes i närheten af Stockholm, ty jag såg i går förmiddag hans namn i dagboken på Barkarby... Men, herre Gud, min söta Amelie, du mår bestämdt illa? Antingen har du promenerat för länge eller...“

“Ja, jag är ovan att gå så långt i sänder... Men nu är jag tvungen att lemna dig. Jag har några fattiga som jag skall besöka. Och hör — jag är så nyfiken att se din fästmö, att du icke får komma *utan* att ha henne med dig!“

“Åh, det var för snällt! I dag är hon upptagen, men i morgon förmiddag — är du hemma då?“

“Ja, välkommen... Farväl!“

“Farväl! Helsa din man — han kommer nog hem i dag.“

De skildes åt.

“Min lilla kusin“, tänkte den unge löjtnanten, “har bestämdt varit illa ute för det der brefvet, som jag gissar att herr baronen hittat i någon vrå och tagit för en farlighet. Ja ja, besitta har icke äktenskapet ändå sina sidor... Det var fint af mig att ingenting låtsa begripa. Och icke gaf hon heller något svar på det der om bikten. Jag tror att hon gjort just detsamma som jag ärnar göra — ty det kan då aldrig komma i fråga att *jag* biktar... det syndaregistret blefve alltför långt.“

Amelie å sin sida tänkte: “Nu förstår jag allt. Georg har velat förekomma mig, innan jåg kunde ställa mig i någon kommunikation med Carl... Kors, att Carl var en sådan obetydlighet! Georg har velat sjelf se brefvet och döma. Men hvad är att döma derom att det icke någonsin kommit fram... har väl Georg trott det? Och detta bref... ack, min Gud... frågade icke Lotta om jag hört något om *svaret*... Den dåliga menniskan har då undanhållit äfven *detta* bref utan att sälja det. Jag måste genast uppsöka henne, ty om jag återfår de der raderna, så bli de ett välsignadt lyckligt bevis för min sak, helst de aldrig varit i Carls ego.“ Och skärande af sin väg åt ett annat håll, gick Amelie, under det hon funderade på det underbara mötet med sin kusin och ännu mer på hvar i Guds namn Georg kunde vara, fram till den gata och det hus, dit vi en gång förut sett henne begifva sig.

I dag var gårdsplanen tom: lutfiskmaden och kalfmadamen voro båda på torget med sina varor; och den enda menskliga varelse, som syntes till, var en liten gubbe, hvilken stod i ett hörn och sträfvade med ett otacksamt göra. Han var nemligen sysselsatt att åtskilja en brun och en grå tupp, hvilka under sina ömsesidiga matmödrars frånvaro för deras lofliga näringsgrenar, roade sig med att på egen hand härma madamernas fäktningar. Gubben var ombetrodd att efterse fjäderkräkena, d. v. s. de tvenne tupparne med deras olika harem, bestående af tre feminina individer i hvartdera.

“Var så god“, yttrade Amelie, som hade mycket svårt att under striden göra sig hörd, “och säg mig om jungfru Lotta Larsson är hemma?“

“Lotta Larsson?“ upprepade gubben, lemnande de förbittrade kämparne åt sig sjelfva. “Hon har inte bott här på år och dag åtminstone.“

“Fins ingen möjlighet att få veta hvart hon flyttat... Vår god och håll till godo detta lilla för besväret...“

“Jag skall gå in och fråga värdinnan — hon vet det bestämdt.“

Men nu bar så illa till att värdinnan icke var hemma och att ingen visste huru dags hon väntades.

“Jag kommer igen i morgon!“ sade Amelie mycket nedstämd och återvände helt utmattad hem, der hon möttes af underrättelsen att baronen ännu icke anländt.

9.

Sista scenerna.

Vid samma tid som Amelie träffade sin kusin och gjorde så många upptäckter, hvar befann sig väl då hennes man? Han gjorde också upptäckter, men lyckligare än Amelies.

I ett litet lågt hus, inbäddadt bland “Hvita bergen“ på söder, fans ett rum mörkare och kallare än de öfriga kyffena, och i det rummet bodde en fattig qvinna, sjuk sedan flere månader. Värdinnan, som egde rummet och som lefde på att hafva “logerare“, var aldrig hemma om dagarne, hvarken hon eller hennes nattgäster, så att den sjuka fick nästan förgås af brist på tillsyn. Hon hade haft litet penningar, men nu egde hon hvarken penningar eller flera kläder att pantsätta.

Hon låg der törstande af feber och vände den tomma skålen mellan de heta fingrarne. En grannqvinna skulle titta till henne ibland, men nu hade denna ej varit inne hos henne på en lång stund. Ändtligen tog det i dörren. Men vid den syn, som den sjuka då fick se, skrek hon högt till och gömde ansigtet i händerna... “Herr baron?“

“Blif ej rädd, stackars qvinna! Jag ser väl att du träffats af ett tungt straff... jag kommer icke att förebrå dig något — vi äro alla felaktiga — men jag har med mycket besvär spanat upp dig för att få svar på ett par frågor.“

Baron Georgs så oväntadt milda ton och hans synbart djupa rörelse, då han såg det arma offret för lidelserna, nöden och sjukdomen, verkade så uppmjukande på Lottas sinne att hon föll i en konvulsivisk gråt. Men sedan detta anfall saktat sig och baronen bortsändt grannqvinnan för att köpa vin och hvarjehanda andra saker, satte

han sig hos den sjuka, som med ihopknäppta händer nu lugnt och stilla betraktade honom.

“Fråga allt hvad herr baron vill, så skall ingen kunna svara uppriktigare inför Guds domstol än jag.“

“Hatade du din fröken, eftersom du ville göra henne ondt?"

“Ja, så konstigt var det... Först var hon så *grufligt* vacker,ått hennes mor jemnt talade om hur skön och god och öfver andra hon var. Jag höll mycket af gamla hennes nåd; och så dumt det tycks, kände jag mig afundsjuk öfver att jag inte var för henne mer än strå’t på golfvet, så snart fröken kom ... Sedan så skall jag säga baron att jag var ett elakt och flyktigt stycke, och fröken ville i rättvisa och välmening hindra mig från min egen undergång;

men hon var alltför ung att tala om sådana saker — derföre misstrodde jag henne... Så kom herr Carl hennes kusin, som också tyckte att fröken var den vackraste menniska på jorden. Men inte tyckte *hon* detsamma om honom — det är då säkert.“

“Huru kan *du* veta det?“

“Åh, käre baron, jag visste allting... Hennes nåd, som mycket älskade att *det* giftermålet skulle gå för sig, frågade mig ofta om jag märkte någonting. Jag spionerade på dem för att göra mig vigtig för hennes nåd, men aldrig märkte jag annat än att fröken var som is emot honom.“

“Han friade således aldrig?“

“Åh jo, det gjorde han hvar dag och timme, tror jag. Och en gång höll han nästan på att få ja af henne, men han fick det inte. Jag hörde henne med mina egna öron säga, att hon nu visste att hon aldrig kunde älska honom och att det inte var värdt att tänka på det mer — och då reste han alldeles vild.“

“Talade du om det för hennes nåd?“

“Ja, det gjorde jag, och hon blef mycket ledsen; men hon ville inte lägga tvång på fröken — och när baronens tur kom, var hon väl belåten?“

“Men det brefvet, Lotta, som min mor...“

“Store fader! — känner baron till *det*... Ja, det stal jag från fröken, och det har jag djupt ångrat.“

“Det har du också sagt min hustru.“

“Kors, i Herrans namn, baron vet då allting“

“Ja, men det fins ändå något, som jag ville veta — hvem gick bort med frökens svar till hennes kusin? Han har aldrig bekommit det.“

“Det är inte att undra på, för gunås jag vär så inkommen i elakhet och intrikathet att jag gömde också- det brefvet. Det var till mig fröken lemnade det — hon misstänkte mig inte da... Men så mycket vill jag nu lägga till för barons beskedlighets skull, att den saken inte skedde af elakhet emot fröken... henne kände jag nog så väl, att jag visste att hon inte skrifvit något, som kunde vara

henne till nackdel. Men i min ömkliga enfald — jag riktigt skäms att säga det — var jag mycket ond på herr Carl, som alltid grufligt föraktat mig, och derför unnade jag honom att sjelf bli föraktad, och det kunde inte värre vara, tyckte jag, än att han blef utan svar.“

“Nog har du felat mycket, Lotta, och stält till det som åtminstone icke varit godt; men om du nu är uppriktig emot mig, förlåter jag dig gerna både på mina egna. och min hustrus vägnar... Hvar gjorde du af brefvet?“

“Det är inte långt borta, käre baron — jag har det. förvaradt i en halmlåda, som jag fick af min andre fästman.“

En glädjeblixt i baronens ögon sköt så hastigt fram, att Lotta väl förstod, att hon hade åtminstone *ett* medel att godtgöra hvad hon brutit.

Hon drog fram det lilla skrinet under hufvudgärden — det innehöll *hennes* ungdoms käraste minnen — och

bland relikerna efter kärlek, synd och dårskap fans äfven detta bref, obrutet och inveckladt i ett gammalt tidningsblad...

Vi lemna nu denna scen.

Baron Georg var nästan qväfd af sinnesrörelse, innan, han kom ut. Han hade lemnat en sådan summa på Lottas, sjuksäng, att den räckte till icke blott för hennes närvarande sjukdom, utan äfven för hennes korta tillfrisknande och den sista sjukdomen — ty hennes lifs lampa utslocknade innan årets slut, då en annan barmhertighetens engel hennes forna matmor, satt vid hennes säng.

*

Det var afton.

I Amelies hjerta var det ångest och natt — hennes make hade ännu icke kommit hem. All beherskning öfversteg nu hennes krafter... Hon hade tillsagt att ingen finge insläppas.

Hon låg på soffan i sin sängkammare, med det bleka ansigtet belyst af månskenet och pannan stödd emot handen.

Så hade hon legat och grubblat en hel timme.

Då kom någon der ute från förmaket.. . Dessa steg — hon kände dem väl — voro ej nu tunga och afmätta, ej häftiga och osäkra: de voro lätta och raska, de tydde på lif och spänstighet. Och hvem öppnar dörren, hvem utsträcker sina armar, hvem pressar den uppspringande unga qvinnan till ett hjerta, som klappar häftigare, hetare än någonsin? Är det icke *han*, hennes, make, som ändtligen kommit med en full och öppen förlåtelse, tryckande i hennes hand den gamla biljetten till Carl.

Amelie förstod nu hvar Georg varit, sedan han återkommit från resan, och att han läst denna biljett som verkat allt hvad hon hoppades. Hon visste ju att den innehöll dessa rättfärdigande ord:

“Hvad helst du gör, min kusin, så kan du ej ett ögonblick tvinga mig att glömma min pligt emot den ende man jag älskat och älskar och på hvilken jag vid alla mina handlingar tänker. *A*.“

...“O, min Amelie, vi behöfva ju inga långa förklaringar! Du fattar både hvad min resa gält och hvad jag sedan gjort och vunnit. Jag hade icke i tio minuter känt och talat med din hederlige kusin Carl, än jag nästan var färdig att skratta åt denna till min mor sålda biljett, som under två långa år för mig utgjort en hotelse, den jag ej vågat se i ögonen. Gifve Gud att jag ej så länge dröjt med att läsa den! Men, min Amelie, det var icke sjelfva saken, mins alltid det, utan ditt fördöljande deraf, som stulit ifrån oss dessa hundrafyra veckor. Förlåt mig då, du min alltid lika högt älskade, att jag så grymt straffat dig — jag har sjelf varit grymt straffad på samma gång.“

“Georg, Georg — denna omätliga lycka, denna omätliga omstörtning från högsta ångest till högsta salighet... Men vet du att Carl...“

...“är här och i morgon kommer hit med sin fästmö? Ja, det känner jag redan — han uppehöll mig just nyss på gatan“. . . . .

Verlden kunde aldrig begripa hurd det kom sig attbaron von T. och hans friherrinna drogo sig ur sällskapslifvet för att efter sex år börja en ny smekmånad; men verlden visade sig ädelmodig och — förlät dem.

Amelie sjelf förlät sig emellertid icke så lätt. Under fulla njutningen af sin nya husliga lycka voro hennes tankar ofta på besök i det förflutna och då hon än en gång blef mor, föresatte hon sig att bland de dygder, som hon ville lära sitt barn, framför allt hos detsamma inplanta kärlek till sanningen.

*

En moders industri.

Den blå schalen.

Huru många hemligheter, talande om menskligt elände och mensklfg eller — rättare — omensklig industri, förvara ej Tyskbagarbergen, invid hvilkas kalla fot så månget hus-kyffen fått plats på ett sätt att det under vintertiden är ett nästan halsbrytande företag att söka tränga ditin!Skrefs 1861 för ”Läsning vid husliga härden”.

Men hvad helst denna mödans och fattigdomens hembygd saknar, icke är det “krogen”, der husfadern kan lägga en stor del af sin dagspenning i bränvinet, som förlänar honom förmågan att se lifvet i stort, medan hustru och barn, blåsande i de stelfrusna fingrarna, vänta hans hemkomst för att köpa en knippa ved och springa på “magasinet“ efter mjölktåren och ett stop mjöl till aftongröten.

En dag i början af april 1856 inträdde på ett magasin vid Tullgatan en ung qvinna, hvars kroppsställning och sjukliga utseende tillkännagåfvo, att hon innan kort skulle tillöka den lilla familj, som hon nu under nog sorgliga omständigheter lemnat för att hos magasinsfrun söka utverka “en liten kredit“.

“God morgon, goda fru Olsson... Jag är gudskelof ingenting skyldig, som frun vet.“

“Nog vet jag det, madam Jansson!“ svarade magasinsfrun med sötsur min. “Men jag vet också att jag vecka efter vecka fick vänta på den smulan.“

“Snälla frun!“

“Ja, det är godt och väl att anses snäll — men snällheten har hållit på att sätta mig på bara backen; det var på håret nära att jag i höstas fått slå igen magasinet. Folk begriper då aldrig hvad rättigheterna och förlagerna kosta.“

“Kära fru Olsson, jag...“

“Rent ut, madam Jansson — jag har så godt som svurit Gud ett löfte att aldrig borga ut något.“

“Nå, det löftet var då aldrig svuret åt *Gud!*“ utbrast madam Jansson med öfversvallande känsla.

“Sä var det väl svuret åt mig sjelf dä — en får tänka något på sitt eget också. Sitter inte jag med tre barn...“

“... som få äta sig så mätta att de se ut som om de vore stoppade och som ha hela skor och hela kläder och ... Nånå, söta fru Olsson, inte är det fråga om *det.* Den, som Gud gett råd, gör efter den... Men för Jesu skull hjelp mig nu med tre qvarter mjölk, två kålrötter och en half mark fläsk!“

“Tackar allra mjukast... När skulle det betalas?“

“Åh, det skall inte töfva längre än till nästa månad. Om vår Herre låter allt gå väl, är värsta eländet då öfver, och se’n tar jag minst två ambarn, som jag får 12 riksdaler i månaden för hvartdera. Det blir 24 riksdaler, goda fru Olsson! Kanske blir det också 25 riksdaler jemnt, för jag skall sköta barnen så väl, att månadspenningen blir tillökt med 24 skilling.“

“Jo, de bli nog skötta, kräken... Hvem skall sköta madam Janssons eget?“

“Det hinner jag också dra försorg om. Fattigmansbarn få inte *finskötsel,* men de få så det hjelper sig. Och skulle inte jag och andra stackare i mitt läge amma opp ett par barnungar bredvid ens eget och på det sättet göra sig en liten inkomst, så finge en väl gå från vettet, hvar gång den gode Guden pålade en den bördan att skaffa en ny stackare till verlden. Och för min del gör jag dessutom ännu en liten affär på min resa — för, som lilla madam Olsson vet, mina grannqvinnor ä’ ofta borta på hjelpdagar,

och de betala en 12-skilling hvardera af dagspenningen till den, som kan gå in och ge barnungarna di och skötsel. Så nog skall det bli utvägar alltid, bara vi komma så långt. Mina tre barn, som jag har, ä’ redan så pass att de inte

gå mig på hälarna: de hjelpa mig alla redan. Den äldste är 10 år.“

“Den lille puckelryggen, som jemt hänger på kryckorna, är han också hjelpare?“

“Jojo men — han skall vagga och stoppa skedmat i barnen, när jag är ur vägen. Och se’n kan han klippa alla slags träd och hus, så att flickungarna hålla sig i stillhet.“

“Godt, madam Jansson, jag gratulerar till alla resurserna, som hon väntar af resan. Men jag kan inte antaga dem som goda för att börja ny långräkning. Hon kan ju falla ifrån.“

“Jesus, så hård frun blifvit... Nå, så får jag väl åtminstone, om jag lemnar pant. Jag har en dyrbarhet qvar sedan min flicktid, min blå schal, som Jansson gaf mig i fästningsgåfva och som jag sparat för riktig stor-nöd. Om fru Olsson får *den*.“

“Hennes blå schal“ — magasinsfrun log tvetydigt — “är *den* hemma?“

“Hvar skulle han annars vara — hvad menar frun?“

“Ingenting, madam Jansson... Jag hoppas att jag såg felt, då jag i förra veckan var inne i skänkrummet hos fru Lundgren, men nog tyckte jag att Jansson stod vid disken med schalen under armen.“

“*Min man*... ack, lefvande frälsare, det är då inte möjligt! Nog kunde Jansson ha stått der — han hänger der gunås alltför mycket — men inte med schalen. Jag tänker det var någon hoprullad blå väst, som han skulle bära bort, för när han någon gång är hemma om qvällen och inte är drucken, så gör han på skräddarlappning, som han kunde ha god förtjenst på, om han ville.“

“Nå, det är möjligt att jag tog felt... Och för att nu inte vara omensklig, så ska’ vi väl ha vår lilla räkning, med det vilkor, förstås, att flickorna, som lemna in barnen hosmadam, direkt till mig betala så stor summa som blir tagen till dess.“

“Herren välsigne fru Olsson för sin ädelmodighet — det skall allt bli som frun vill.“

“Men tappa inte ur minnet huru stor risk jag gör, om madam dör eller blir af sjukdom hindrad att ta ambarn!“

“Var lugn, fru Olsson — dör gör jag visst inte. Gud ser nog hur illa *det* skulle bära till nu i vändningen. Och alltid blir jag så pass frisk att jag kan sköta och uppföda tre små tultingar.“

Madam Jansson bekom nu sina varor och skyndade genom en annan port på Tullgatan inåt en gård, hvars frånsida gick utåt Tyskbagarbergen, der den mer än torftiga stuga, som hon bebodde, låg mellan hällarne.

2.

Familjen. Vidare om den blå schalen.

Under den korta vägen hade madam Jansson icke tid att tänka öfver magasinsfruns tokiga anspelning på nödfalls-resursen, fästgåfvan. Den stackars omtänksamma modern hade tvenne andra funderingar, en mörk och en ljus.

Den mörka bestod uti en ofta påkommande fruktan att hennes allra närmaste granne skomakerskan, som också var i “välsignadt“ tillstånd, skulle hinna till målet före henne och alltså tillegna sig de tvenne aparto-inkomsterna för *hjelpen* hos hjelpmadamernas barn. “Men *det* blir då ljuga!“ tröstade sig madam Jansson. “Det är bara af elakhet hon skrämmer mig med den dumheten att hon inte går så länge som jag... Jag är nöjd bara jag kommer en eller ett par dagar förut, för då är det gjordt — det har både madam Larsson och madam Tillgren gifvit mig ord på.“

Den *ljusa* funderingen åter härledde sig från de

vackra moderskänslor, som hon hade råd att låta lefva. Hon lät i tankarne sina öron förnöja sig af barnens glädje, då de fingo höra potatisen puttra i grytan och fläsket fräsa i pannan, och i andanom portionerade och utdelade hon

anrättningen. Mannen skulle ha två bitar fläsk, de tre barnen hvar sin och hon sjelf kanten och svålen. Sedan tänkte hon på huru grufligt lyckligt det vår att hon redan uppgjort *ackord* om ambarnen, hvilka, så fort hon kunde taga dem, skulle flyttas från de ställen, der de voro och der de blefvo så grufligt illa skötta, att det var både synd och skam. Nej, annat slag blefve det för stackarne sedan! Mödrarne, som voro tjenstflickor, finge nog märka skilnaden, när de på söndagseftermiddagarne kommo och tittade till dem, och det skulle då vara konstiga hjertan på de mödrarne, om de inte gömde ihop allt hvad de kunde få af kaffe, socker och ljusbitar för att ha med sig i smågåfvor.

Öfverlycklig i sina framtidsplaner, sträfvade sig madam Jansson med mjölkkrukan och knytet uppför branten; och som det bar sig sä lyckligt, att det varit töväder ett par dagar, kom hon genom dörren utan krångel med de frusna soporna. Men just i dörren undföll henne den första sucken: “Om Jansson inte drack så orimligt, så behöfde det ej vara så stor nöd. Han har nog förtjenst, men hur mycket ger han väl till hemmahushållningen? Ack, om det inte funnes krogar!“

Mörk, kall, fuktig och oändligt otreflig syntes den stora kammaren med sitt gropiga smutsiga golf. En säng jemte ett bord uppe vid fönstret, en kista och två eller tre stolar på andra väggen samt en svart pall och ett par ruskiga kokkärl nere i spisen vid dörren, der ett par otäta ämbar äfven hade plats — detta var inredningen.

Tre små olyckligä figurer gåfvo lif åt taflan. Den första var en vanför gosse, som, insvept i en skinnfäll och stödjande sig på ett par kryckor, hängde öfver bordet. De två andra voro ett par små flickor med förvildadt, hoptofvadt, gult hår, spridt öfver det bleka ansigtet och

nedfallande på de knappt nog i slarfvorna skylda axlarne. Alla tre barnen hade ett släpande, förtidsgammalt väsende.

“Har mamma fått något till att äta?“ frågade gossen.

“Jojo men... Har du spintat stickorna... ja, se der ligga de... Vänta, barn, så ska ni få se... Men gå mig inte i vägen — om en timme är pappa hemma, och jag skulle dragit håret från örona på er, stackare!“

“Får mamma pengar, när pappa kommer?“ fortfor gossen med en brådmogen erfarenhets misstrogna uttryck.

“Det få vi se. Jag vill inte att du har *den* ton, när du talar om en, som är far din.“

“Nehej, det är allt sant — men mamma måste slita så mycke.“

“Nå, får inte pappa slita i bergsprängningen då?“

“Jo, men han går bort med pengarna, och när han kommer hem, regerar han och gråter för det vi är hungriga och han inte har något mera qvar i plånboken.“

“Det visar sådant hjertelag han har.“

“Jag skulle tycka bättre om, jag, att han visade oss pengarna.“

“Tig — du vet inte, du, hur vackert han ångrar sig. Han har aldrig slagit hvarken er eller mig i ruset, som skomakaren här inne och mången annan gör med sina. Och är det inte sant, små tultor, att han hvar eviga lördagsqväll har hem skorpor i näsduken åt er?“

“Lite i lördags som var!“ svarade dröjande den äldsta fjickan.

“Inte lördan förut heller!“ eftersade flinkare den andra.

“Nå, det var bara två gånger som det fallera... Men kom hit nu, flickungår, och lägg er vid spisen och blås, medan jag talar ett ord vid bror er!“

Småflickorna lade sig ned vid den låga spisen och började fungera i egenskap af pustar, och hur de pustade och veden pep och rann, så blef det slutligen eld, men då runno också dugtigt de små stackarenas ögon.

Under tiden hviskade modern till sin förstfödde:

“Hör på du, Reinhold, det är gement af dig att ha

sådana tankar och sådant tal för systrarna dina och för dig sjelf med! Hvem gjorde dig de nya kryckorna, så att du inte behöfver kröka dig så vådligt, när du går?“

Med en mörk blick svarade gossen:

“Hvem råka slå omkull bordet, när jag var liten, så att jag föll och bröt mig i ryggen? Men det är detsamtna — jag har läst i katkesen att en ska hedra mor och far, och fast der inte står något om att *han* får lof i dryckenskapen att vältra omkring bordskifvan med allt hvad på den är, så vill jag ändå minnas hvad vår herre Kristus har befalt.“

“Det är snällt, Reinhold lille, men annars säger jag dig nu, som många gånger förut, att det bara är bakdanteri af skomakarns att pappa skulle haft del i det olycksfallet. Jag hade sprungit ut för göromål, och du hade sjelf krafsat dig opp på bordet, som ... Men, kors, nu prata vi ju bort hela middagskalaseringen, elden brinner ut och pappa kan vara här i renaste rappet.“

Men pappa kom minsann icke i renaste rappet. Det blef både middag- och qväll och liggdags, och pappa var ännu icke kommen. Flickorna sofvo på kistan och gossen tvärsför vid fotterna af sängen.

Den enda, som nu vakade, var husmodern, hvilken vid den lilla rökiga lampan satt och synade och klippte sönder en gammal kjortel, hvaraf något slags beklädnad skulle förfärdigas till den väntade medlemmen af familjen.

En stund efter sedan klockan tutat 10 började det bullra och på ett *visst* sätt klampa på hällarne utanför dörren.

“Se så ja — *den* gången känner jag igen!“ sade madam Jansson, i det hon reste sig, fattade lampan, som förfärligt flammade i luftdraget, och öppnade dörren. Strax derpå visade sig mannen, rusig och trött. Han nickade och frammumlade ett “god afton!“

“Käre Jansson, att du varit borta hela dagen!“

“Borta — hvad menar du med det? Kanske jag inte varit i arbete.“

“Jojo, men i middags.“

“Jag ville, inte betynga dig med middag. Visste väl hur det stod till — derför gick jag och tog mig en bit på krogen.“

“Om du gett mig de pengarna i stället, så kunde vi ha lefvat godt i morgon på söndagen, som jag inte har fnyk till. Men, käre Jansson, du har väl något hem, så att jag får köpa i morgon bittida före samringningen.“

“Om jag har något med mig hem, sa’ du — har jag inte mig sjelf då, och det stod allt hårdt på med det... Men annars skall jag säga dig att jag inte fick opp något. Bokhållaren sa’ att han måtte hålla inne; tills förskottet var slut.“

“Skräm mig nu inte... Visst har du lite ändå?“

“Gå ur vägen, så att jag får kasta mig i sängen...“

Och han kastade sig i sängen och sof redan som en stock, innan den unga qvinnan hunnit afsluta sina sista gångbestyr.

Då hon sysslat till slut, lyste hon på mannen. Han sof allt jemt lika tungt. Derefter kastade hon en blick nedåt gossen. Äfven han tyckxes vara försänkt i sömn. *Han* sof dock icke, ty när modern tog upp fars rock och tittade efter i fickorna om verkligen ingenting skulle finnas der, gluttade han försigtigt upp och forskade med det ena ögat.

“Herre Gud“, utbrast tyst den bestörta hustrun, “hvad är detta... Två... tre, stycken rulltobak... en anjovis... två cigarrer... en lomflaska bränvin... och en kortlek... Hvar i all verlden har han fått så mycket pengar ifrån... Och en hel hop kopparslantar... och en *visbok* — han är då sa galen i visor... Detta här hänger aldrig rätt tillhopa!“ Hastigt släppte hon alltsammans, så att det klingade i golfvet, utefter hvars ojemna tiljor slantarne dansade.

Derefter flög hon till kistan, lyftade undan flickungarne med bädd dch småpaltor, öppnade kistlocket och uppgaf ett verop ... Förklädet, som varit lindadt omkring fästmö-schalen, var alldeles tomt!

“Jesus, misskunda dig, hvad skall det nu bli... det var det enda jag hade att lita på, när jag blir liggande.“

“Mamma“, hviskade gossen, “kom hit — jag viste’t jag, men jag har inte haft mål i mun att säga’t.“

Den arma madam Jansson gick bort till sängen och lutade sig ned öfver den ofärdige.

“Har du riktigt sett...“

“Jojo men... det var i förra veckan i skymningen, när mamma va ur vägen... Han kom hem, och så skulle han ha en halsduk, för han skulle gå bort i ärende, och så tog han schalen — fast han inte visste att jag förstod’et.“

“Låss inte om att du vet’et! När I sofver på morgonen, vaknar han. Då ska jag tala med honom.“

“Skall jag hjelpa till att plocka opp slantarna?“

“De må ligga der till i morgon bittida... Sof nu, så att jag får tänka i min enslighet.“

Och så *tänkte* madam Jansson i sin enslighet, tills hon somnade på stolen med hufvudet mot bordet, i hvilken ställning mannen fann henne, då han i grådagningen vaknade.

*

“Hur i Guds namn är det med dig, Lotta,... är du sjuk — eller hvarför har du somnat i kläderna?“

“Åh“, svarade hon, uppfarande och rysande af köld, “sömnen öfverföll mig oförhappandes, och en stygg dröm höll mig fast. Kan du tänka att jag tyckte att min blå schal, som du gaf mig, när jag blef fästmö, och som var enda trösten jag hade att lita på, när jag kommer till sängs, att den var borta, du — nå, det var bara en dröm... Men jag vill strax se efter i alla fall.“

“Sätt dig igen, Lotta! Du har inte drömt — det förstår jag nog — utan du har saknat schalen, och du vet att det är jag som lånt den.“

“Har du gjort den gerningen, Jansson?“

“Både gjort och ångrat den. Men jag skall svära dig så hög ed som du sjelf vill, att jag skall lösa ut den igen. innan du behöfver’n... Seså, Lotta, jag har några slantar qvar — de räcka nog till sill och bröd. Om vi lefva af det i dag, så skall jag ha pengar hem i morgon middag ... Titta inte du så misstroget på mig, för tvärsäkert är det!“

“Käre Jansson, du gör kontant af med oss allihop, och om det gälde lifvet, så kan jag inte låta bli att snyfta och tänka på vår stora eländighet. Gud hjelpe dig, när jag kanske ligger på båren, och alla ungarna gråta omkring dig!“

“Det blir väl du, kära Lotta, som först gör af med mig, när du har sådant tal... Kors, en *sådan* usling jag är — jag blir snart splitter galen... Och så skulle detta just komma på under söndagsmorgon, när vi borde läsa i psalmboken... Men hör nu, Lotta, jag vill aldrig stiga med helsa ur denna sängen, om jag från i dag smakar bränvin!“

“Käre Jansson, den som bara kunde tro det, men du vet sjelf huru många löfteseder du svurit och se’n blåst på.“

“Ja, men i dag är det något helt annat och riktigt allvarsamt... Kan du förlåta mig för schalen? Du vet att jag också svurit på att du skall ha den igen... Och nu låta vi det ledsamma fara sin kos! I eftermiddag ska vi sjunga visor så det gungar i väggarna... Men har du en vacker nattkappa att sätta utanpå skjortan, så att jag liknar folk, om jag sticker näsan ut?“

“Huru — du sticka näsan ut *i dag,* på denna dagen, då jag haft en sådan sorg?“

“Det var så sant det. Så vill jag hålla botedag hemma — det passar ihop med fastan... Men nattkappa, om du har

någon, kan du allt ge mig ändå, för det påminner mig om den iden, då jag friade till dig: du vet hur galen jag var i dig, och du kan trösta dig med att hur felaktiger jag är, så skulle jag ändå bli eländigare, om vår Herre toge bort dig, för du har stor makt öfver mig ännu.“

3.

Den stora tillställningen.

Det är åter igen söndag, men vid början af sommaren.

Nya hvita gardinslappar hänga för det lilla fönstret, och i sjelfva karmen står en brun stenmugg, fyld med majnycklar och konvaljer, på hvars ömse sidor man ser en lackviol och en geranium, som förena sitt doft med muggens innehåll.

Men det är icke blott blommornas och de hvita gardinernas lyx som annonserar en storartad förändring i madam Janssons i vintras så otrefliga och illaluktande hem. Der är äfven nyskuradt och vädradt. Grytan och pannan ha blifvit blankade, spisen hvitlimmad och — bäst af allt — alla tre barnen äro kammade och skinande i ansigtet af en nyss försiggången skrubbning. Om man härtill tänker sig husfadern i hvit eller, rättare, paljgul kravatt med blå glasknappar emellan vecken, och madam Jansson sjelf i en nymanglad bomullsklädning, så kan man föreställa sig att något riktigt utomordentligt är å färde, hvaruti en betraktare än mer skulle styrkas, om han kastade blicken på bordet under fönstret. Här stodo nemligen på en väl i tjugu stoppar bruten servet en korg med skorpor och tvåstyfverspepparkakor, en kittad snipa med magasinsfruns bästa grädde, ett gammalt blått saltkar, fyldt af små, små sockerbitar, och slutligen fyra par hvita koppar och en rödrosig tekanna med afbruten tut, hvilken skulle komma att härbergera kaffet, som ännu stod qvar i askmörjan.

Det är omöjligt att beskrifva den beundrande hänryckning, hvarmed de tre barnen sågo på allt detta. Föregående månadens “nouveauté", en liten temligen frodig varelse, som mamma en morgon förklarat att en engel under natten inkastat och skänkt dem till “lillebror“, gjorde icke det minsta intryck emot hvad de nu upplefvat. Men de voro ändå så beskedliga att de emellanåt gingo bort och

tittade på det lilla sofvande byltet, som var gömdt uppe vid kanten af sängens hufvudgärd.

Under tiden sysslade husfadern och husmodem kring en nyligen inflyttad ganska massiv möbel, nemligen en stor svartbrun vagga med en hufvudkudde i hvardera ändan, hvilken anordning tillkännagaf att tvenne innehafvare skulle komma att skafföttes upptaga den.

“Nå, Lotta“, sade mannen med en obeskrifligt insinuerande röst, “när du nu får så gränslöst med pengar — tjugufem riksdaler på ett bräde — så må du väl vara så resonlig och ge mig en *liten* anpart med! Du vet hur jag betedde mig och passade opp dig, när du låg, och hur jag handterade mig sjelf så illa att jag inte smakade bränvin på hela veckan, för att du skulle få kumminsgröt och köttsoppa och pilten bli döpt.“

“Ja, Gud välsigne dig, käre Jansson, du var mycket folklig *den* veckan... Men min blå schal fick jag ändå inte.“

“En kan inte få allt heller... Men du svarade mig inte om ammepengarna. Skall *du* ensam ha tjugufem riksdaler i månaden — det blir då alldeles för styft!“

“Jag kan inte begripa, Jansson, att du i hvar handvändning glömmer att väl hälften af den styfva summan skall gå till magasinet. Jag måste ju ta der jemt och samt, tilldess du la’ din bränvinslusta i press. Och se’n borde du betänka att det är något alldeles *apart* med pengar, som jag på *sådan fason* anskaffar, för dem drar jag ur både kropp och själ. Tänker du inte att det något svider i mig att till så många leverera de tillgångarna, som vår Herre bestämt ensamt för vårt eget barn?“

“Stackars Lotta, du har mycket rätt, mycket rätt, och jag svär på att jag ärnar hålla mig sjelf för en äkta genombakad usling, om jag tar en enda styfver af de pengarna. Och du kan lita dig på att den, som snart befriar

dig från hela amkommersen, det är jag — du vet att jag tjenar pengar som gräs, när jag blir i det rätta rycket.“

“Jo, du kan det... Men nu skall du inte se snedt på

flickorna, när de komma med barnungarna, för de ä’ goda att finna, tills du hittar på det *rätta* rycket.“

“Tycker du det — nej, jag ser hvarken snedt eller vindt på dem. Du ställer som du vill, och skulle jag vara i behof af ett litet, litet lån i en snäf vändning, så vet jag att du inte har hjertelag att säga alldeles nej.“

“Ts... nu ä’ de här... Jag skall öppna jag.“

Sedan värdinnan verkstält detta och med hand och mun visat vägen, trädde öfver tröskeln tvenne unga hyggliga tjenstflickor, klädda i stor söndagskostym och bärande hvar sitt barn på armen, arma små varelser, späda, gula och klena.

Sedan helsningsceremonien gått öfver och innan man satte sig till kaffebordet, föreslog madam Jansson att man skulle pröfva vaggan och nedlägga de under promenaden inslumrade små på hvär sitt område, hvilket äfven skedde. Det röjdes då att de magra kropparne hade mer än tillräckligt utrymme, äfven att gymnasticera, om de någon gång skulle visa lust att röra på de krumpna lemmarna.

Sedan flickorna dragit det gemensamma täcket till hvar sin kant — hvar och en ville skydda sin skatt — reste de sig, togo ännu en gång madam Jansson i hand, hvarvid ett litet paket med småsaker (extra artigheter) kom i beröring med hennes förkläde, nego för husbonden och klappade de tre stora barnen, försäkrande att de litade på att deras små hade kommit så godt som till himmelriket.

“Jo, ditåt lutar det!“ svarade högst artigt Jansson, medan hans hustru islog kaffet. “Åtminstone lefva vi *väl* och anständigt, så att (så mycket kan jag försäkra jungfrurna) inte ska’ barnen få höra stoj och oqvädinsord eller minsta svordom — det kan jag svära så hög ed som helst på ... Men sätt sig nu till bords och krusa inte, utan var så goda och håll till godo hvad fattigmans råd förmår!“

Den lilla sällskapskretsen slog sig ned, och sedan man en lång stund sysselsatt sig med att förtala alla madamer i gemen, som födde sig med upptagande af leg-ambarn, försäkrade en af de bekymrade mödrarne att den madamen,

som haft *hennes* barn, måtte ha varit den allra värsta, ty hon hade varit nog dålig att gå utomhus för att amma barn, hvilkas mödrar voro borta för dagen.

“Nå, hvilken nedrighet!“ utbrast madam Jansson med den ledigaste förvåning. Men i detsamma undföll henne en hjertedjup suck vid tanken på *skomakerskans* nedrighet att ha gjort allvar af hotelsen att först komma till målet och följaktligen äfven till förtjensten hos de båda grannmadamerna, som gingo på hjelpdagar. Nu var det ljuft för madam Jansson, då hon ej längre kunde nå rönnbären, att riktigt utgjuta sig öfver deras surhet. Och så gjorde hon äfven. Om den afskydda skomakerskan varit närvarande, skulle hon alldeles ha förintats i det haf af klander, hvari hon dränktes.

De båda flickorna sågo förtjusta på hvarandra och visade sin tacksamhet för värdinnans rättsinnighet att ej “ränna omkring i gårdarne med bröstet“ genom att gå fram till sängen och se hvad det lilla knytet innehöll; och då de just icke kunde utropa: “Hvilket vackert barn!“, så sade de i stället: “Kors, sådant dugtigt och galant barn — nej, se då så ren och fin den lille är! Jo, madam Jansson hon förstår sig på att sköta småfolk.“

Men nu vaknade nästan på en gång alla tre, och det var under den ganska häftiga koncert, de tillsammans uppstämde, som madam Jansson fick debutera i sin tredubbla roll.

Naturligtvis skulle hennes eget barn vänta — den lille puckelryggen hade fått sig föreskrifvet att stoppa en sudd med skorpröra i munnen på lillebror, så snart han började röra på sig, men att derjemte hålla snibben väl fast, så att inte lillebror droge sudden ner i halsen och qväfde sig.

Emellertid blef valet mellan de främmande barnen ganska svårt, då hvardera moderns öga forskande och

undrande dröjde vid fostermoderns rörelser. Det var svårt att tillskapa afund med detsamma, helst som hon ännu icke fått tillfälle att kasta ens så mycket som en blick i någotdera af de små paketer, som jungfrurna vid ankomsten lemnat henne.

I detta kritiska ögonblick kom Jansson sin hustru till hjelp. Utan att fästa sig vid något visst af barnen — han kände icke ens isär dem — upptog han det ena och började i frigt hyssa det under varierande sång och försäkran att han aldrig sett sådan söt liten barnunge ... “en kunde då tydligt se hvem den bråddes på.“

Den förtjusta jungfrun lyssnade på hans loford, och under tiden fick fostermodern tillfälle att förtroligt blinka åt den andra jungfrun, i det hon lät hennes lilla flicka taga första arfvedelen, en förmån, som denna behöll, tills det föll den något misstänksamma hustrun in att hennes käre Jansson alltför lifligt roade sig med den vackra jungfru Minas lilla skatt.

“Seså“, sade hon under nya blinkningar, “nu, kära Sofia, har *din* fått både först och nog... se, så nöjd och lycklig flickan ser ut — det är som om hon allaredan skulle vilja ta opp sig... Kom nu du, Mina... Mina då, hör du inte... jag väntar på gossen din.“

“Gud, så rolig herr Jansson är... Men ge hit den lille nu“... Och jungfru Mina skrattade och Jansson skrattade och små flickorna skrattade och den lille puckelryggingen, suddhållaren, skrattade så att han höll på att släppa ändan af snibben och bli en orsak till att husets sistkomne representant kunnat qväfvas af improviserad välmåga.

“Så grimaschera och åbäka dig nu inte längre, Jansson!“ utlät sig hans ömma Lotta med en värdighet, som allt förrådde någon afund... “Och du, Mina, tänkte jag skulle ha brådare om att få gossen i lugn!“

Och snart kom både gossen och det öfriga sällskapet i lugn, ty tiden var inne för de båda tjenstflickorna att taga afsked af sitt värdfolk, hvilket afsked ömsesidigt skedde på det mest tillfredsställande sätt och under utbyte af många vänliga försäkringar om huru trygg man — nu på alla håll kunde vara.

Då dörren stängts efter de främmande, mumlade madam Jansson halfhögt, i det hon upptog sitt eget barn: “En sak vill jag att du från början har för ögonen,Jansson, och det är att när flickorna komma hit, så är det inte för hams och fläng och sjungande och hyssande och danselek och dumheter, utan för det att de ska helsa på mig och barnen sina. Men karlarne kunna då aldrig skilja på någonting, utan tänka att allting är tillstäldt för deras förlustelses skull.“

“Är du alldeles rasande, Lotta! Jag svär dig till att jag inte mera bryr mig om Minas kattögon än om de sutte i skomakerskans katt... Det var ju bara för att hjelpa dig, som i din nöd mellan begge barnungarna såg ut som om du sålt smöret och tappat bort pengarna. Jag var ganska säker att du skulle tacka mig i stället och att du inte såge snedt på, om jag sprunge bort till fru Lundgren och hörde efter hur pass det nu är som jag betalt in på din schal.“

Att nämna skomakerskan, hennes man, barn, katt eller något hvad henne tillhörde, var att genast föra Lotta in på hennes älsklingsämne. Hon glömde Mina och fann sin man så lustig, att hon utan något slags svartsjukt missnöje lät vinken om den blå schalen falla.

Men Jansson var icke nöjd med ett sådant negatift upptagande af hans fina beräkning att komma ut. Derför fann han för godt att visa sig på styfva linan och tog hatten från spiken.

“Huru nu — än löftet ditt?“

“Det är just derför jag går. Jag har fått i hufvudet att fru Lundgren bestämdt räknat miste på min inbetalning — och det svär jag så hög ed, som någon har svurit, att hon inte skall lura *mig*“... Och härmed rusade Jansson ut lik en stormvind och liksom det varit alldeles nödvändigt att begagna den vrede, som en så hög orättvisa å krögarfruns sida hade uppväckt.

4.

Bladet omvändt.

Än en gång är det söndag, än en gång besöka vi den lilla familjen vid Tyskbagarbergen.

Men huru olika är ej scenen nu mot de tvenne föregående gångerna!

Först och främst har hösten lagt sina mörka skuggor öfver kammaren, och med den har ock allt annat mörkt återkommit. Gardinerna hafva svartnat af röken, geranien och lackviolen hänga der med gulnade och slokade blad, och på bordet finnes ingenting annat än ett par burkar och en flaska, innehållande “fattigmedikamenter.“ Vid spisen ligger den lille puckelryggingen, med en af flickorna på hvardera sidan, och sträfvar af alla krafter att få en panna med två fötter att stå stadigt emot en tegelsten, medan den ena af flickorna häller i en mjölktår och den andra håller tillreds en nypa mjöl, hvaraf, då pannan kommit i stadighet, en portion välling skall beredas till lillebror.

På den svarta pallen vid andra sidan om dörren sitter Jansson sjelf, icke frimodig och frispråkig som förr, utan med tung blick och tung ställning lutande sig framåt och stödjande armbågarna mot sina knän och hakan mot de ihopknäppta händerna. Han tycks göra hvad han sällan gjort i lifvet, grubbla öfver något och vara, hvad han också sällan varit, högeligen nedslagen.

Men allt detta är endast bipartierna på hufvudtaflan. På denna finnas sex figurer i tre grupper. Tre qvinnor sitta framemot fönstret, och hvardera vaggar på sitt knä ett barn eller, rättare sagdt, en skugga, en fläkt af ett barn. Öfver det ena har dödens milda engel redan utsträckt sin hand så nära, att man hvarje sekund anser dess jordiska ljus vara utsläckt. Men mellan de begge andra sväfva hans hvita vingar utan att ännu nå någotdera. Öfver de tre qvinnornas ansigten ligger förtviflan kall, stum och bitter.

“Låt vara nog nu för din egen!“ sade slutligen i hård ton den i somras så gladlynta Mina. “Du har tillräckligt bedragit oss på de syndapengar, som du tagit för dessa månaderna, utan att min stackars lilla flicka skall behöfva svälta ända in i det allra sista.“

“Kära Mina, du förkrossar mig så att jag inte får en tår att ge någon: tog jag inte min gosse nyss på minuten, och är han inte lika svag och förbi som era barn — kan *jag* hjelpa, om vår Herre håller dem kärare än att han vill att de ska bli qvar i verlden?“

“Det är inte derför“, återtog Mina med ökad bitterhet, “att han håller dem så fasligt kära, för då skulle han ta bort alla menniskor, utan det är kanske *derför* han förlossar dem att han ser hur ogudaktigt illa de ha farit. Och du kan aldrig, du dåliga Lotta, ansvara för att du handterat de stackrarne så som du gjort... Sofia förmår inte tala för gråt och för ånger att vi skulle lemna dem till dig, men jag skall tala ut mina tankar och mina tårar också, som rinna både natt och dag, och aldrig skall jag förlåta mig att jag inte från början satte mig för mig sjelf och födde opp mitt barn — men *jag* vet bäst att jag lät bli det bara för den orsaks skull, att jag inte genom att lefva på kammare skulle komma in i mera frestelser och trassel.“

“Det hade varit väl“, svarade madam Jansson snyftande, “om du sjelf ammat ditt barn, då inte han, som narrade dig i vådan, var så frack att han kunde lösa in flickan på barnhuset... Men låt nu bli att längre näskasta mig, för en kan så länge spotta på en sten tills han blir våt, och jag vill derför be dig titta på *mitt barn*, så visar det sig bäst att jag inte hållit det framför era, hur grufligt det svidit i både hjerta och öron att höra honom skrika. Eländet är, att en ärlig gift qvinna skall vara nödd att taga till sådan födkrok som denna... Se på min pilt — han var både frisk och frodig, då han kom till verlden, men då mor hans var så gemen att hon tog födan ifrån honom, blef han dag efter dag förvandlad.“

“Tyst, begge två!“ uppmanade med bruten röst den tredje af mödrarna. “Jag har i denna stunden haft en tanke, som jag inte kan förtiga.“

“Hvad då för tanke, Sofia?“ frågade Mina.

“Jo, kanske är den tokig, men jag tycker att det är så rysligt fasligt olyckligt att det inte för sådana här stackars små kräk, som oskyldiga kommit hit till jemmerdalen, skall finnas någon annan tillflykt än dödhål, der en i

månaden får betala minst dubbelt mot hvad en har i lön och ändå se dem förtäras af svält och vanskötsel... Tänk, om herrskaperna, som ha så många konstiga påfund för sina pengar, ville samla ihop och bygga ett hus, der alla sådana här frånfallna barn kunde bli upptagna och vårdade, visst inte för *vår* skull, som illa gjort, utan för barnenas, som också ä' menniskor, hur eländiga de än ä'."

"Det har jag aldrig förr tänkt på", svarade Mina, "men nog skulle *det* vara ett himmelrikets verk alltid. Det är så grufligt grymt ått veta att en har så mycken skuld och att den skulden gör en så gement elak... Jag vill inte mer förhäfva mig öfver dig, Lotta vi ä' tre uslingar, som genom fattigdom blifvit bragta att söka hjelp af hvarandra. Du, Lotta, ville lefva på *våra* barn, vi ville att de skulle lefva på *ditt,* öch derför ska vi nu försona oss och be Gud att han inte tillräknar oss alltför hårdt någondera och att han tänker ut något bättre råd för andra, som äro i samma fördömelse — gör han det, så ska sådana flickor som vi inte behöfva lemna barnen till dem, som ha ett eller ett par förut, och sådana stackare som du, Lotta, blefve inte heller då så ofta frestade att göra sig födkrok på sådant."

De arma qvinnoma gåfvo hvarandra handen i försonlighet, och stora tårar neddroppade öfver de små.

*

Några timmar senare, omkring klockan 10, låg en djup hemlighetsfull stillhet öfver det djupa, mörka rummet. De tre barnen sofvo i sängen. Men borta på kistan fans en

kall bädd, der tvenne små öfvertäckta kroppar, de fremmande barnens, hvilade sida vid sida. Innan mödrarne hade gått, hvilket just nyss skett, hade den strålande engeln från himlen kysst de små ögonlocken tillsammans och jublande burit barnens själar till frälsarens fötter. Men i vaggan låg ännu ett lefvande barn, som dödsengeln lemnat qvar. Kanske skulle det icke få följa de andra, utan som en tvinsjuk planta med ringa must och merg draga fram en sorglig tillvaro på jorden.

Vid vaggan med böjda knän låg madam Jansson och söfde gossen, under det hon sakta gråtande läste den vers, som hon alla aftnar brukade läsa för barnen, ett vackert prof på den okonstlade poesien i fattigmans stuga:

"Det gick en engel kring vårt hus, "han hade två, förgylda ljus, "och Jesus bar han i sin famn — "så somna vi i Jesu namn."

Och nu sof barnet med lättare andedrägt. Modern reste sig upp, knäböjde hos de små *kalla* barnen och läste äfven för dem, medan hon för sig sjelf tilläde: "De ska inte anklaga mig — jag gjorde dem aldrig orätt: det var bara nöden som tvang mig att upptaga dem."

I detsamma hon steg upp, kom hon för första gången under hela eftermiddagen ihåg sin man och såg sig nu undrande omkring efter honom.

"Hvad i Herrans namn, käre Jansson, sitter du så för ... Jag känner dig inte rätt på ansigtet — stig opp. och tala till mig... Du vet att jag gjort allt mitt till att dela mig."

"Ja ja", svarade mannen, utan att resa sig, "nog har du gjort *ditt* alltid."

"Du nådens barmhertighet — är det något illa med dig, Jansson lille... ja, det måtte det visst vara. Jag har aldrig sett dig ha så besynnerlig färg!"

"Besynnerlig — hvad för besynnerlig?"

"Åh, nu vet jag: det grep dig för hårdt, då jag i dag åtta dagar se'n förestälde dig huru allt detta samvetsbråk

kunde ha varit ifrån oss, om du aldrig haft din smak för bränvinet, men mins du inte också hur grufligt upprörd och ångerfull du var och huru du hela veckan hållit dina löften att göra allvar på förbättringen. Var derför inte så bedröfvad! Barnen ha det nu godt, och flickorna ha tillgett mig det onda, som jag aldrig rådde för." "Väl var det!"

"Men res dig då... eller är du riktigt sjuk?"

"Ja, frisk är jag inte — jag har någon sjukdom i faggorna. Kroppen har inte varit sig lik hela da'n, och lemmarne

dra sig jemt ihop.“

“Jesus, du får visst kolera ... Du må genast till sängs!„

“Om jag allaredan har den, Lotta — och hvad underligt vore det, när den är i granngården — så vill jag, medan jag kan det, bara säga dig detta att du inte skall sörja mig. Får jag lefva, så sker det för att *jag* skall bli annorlunda och lära mig rätt känna hur min uselhet bragt all *din* öfver dig. Men dör jag, så må du lita på att vår herre Kristus, som vet allting, också vetat att det inte skulle ha blifvit några rötter med min förändring, och då är det bättre att du slipper mig för se’n kan du räkna på fattighjelp... och hur klen jag än var, var jag ändå inne i en dödlåda, så att du får lite hjelp ur den också... Men den blå schalen — förlåt mig, kära Lotta, att jag inte mäktade skaff... Aj aj... nu är det förbi med mig... jag känner’t grant.“

Den arma hustrun snyftade högt: “Jansson, Jansson, jag går rakt från vettet öfver detta... Men jag må springa in efter skomakerskan — jag förmår inte bli ensam.“

Och skomakerskan kom. Glömsk af den afund, som åstadkommit så mycken bitter osämja mellan henne och hennes forna vän Lotta, var hon under hela natten dennas hjelpreda, medan den farliga sjukdomen så fort och häftigt utvecklade sig att innan måndagsaftonen den redlige, men svage mannen, full af djup undergifvenhet och förtröstan på Gud, hade gått till honom.

Madam Jansson flyttade till landet, och med understöd af fattigkassan och “dödlådan“ samt den tjenst, som hon åter tagit sig, försörjer hon sjelf tre af barnen. Den fjerde, den lille puckelryggingen, fann snart ett hem på annat håll och sedermera ett ännu säkrare, då den glänsande engeln hjelpte honom ut ur den besvärliga stofthyddan.

Den finska profetissan.

Ur dagens krönika.1864.

1.

Upptäcktsresa efter “profetissan på norr.“

Vi befinna oss ännu en gång vid Träsket, just i samma hörn, der vi 1858 uppsökte den populäre skoflickaren Anton Wennergren. Man läser alltjemt öfver ingången till en af dessa ömkliga portar: “Qvarteret Lilla Träskfloden“; men nu råkar man i en gränslös förvåning, som då icke kom i fråga: man finner nemligen ett nybygdt hus, snarare ett palats; midt emot de mörka rucklena, hvilket helt och hållet fördunklar zamorska krogen, liggande snedt öfver, och det ser så ståtligt ut som om det skulle vilja under sina vingars skugga gömma alla Träsktorgets dystra hemligheter.

Midt i snedden mellan denna byggnad och de stackars kojorna höll den 29 sistlidne januari på förmiddagen en hyrvagn, ur hvilken tvenne unga vackra flickansigten nyfiket framtittade. Den ena af dessa unga flickor var en blondin, fin, liten, luftig, behaglig och med en förtjusande rodnad pä sina sammetslena kinder. Den andra, också en blondin, var storväxt, ståtlig, frimodig och, såsom det tycktes, i stånd att aldrig hafva ett infall utan att söka förverkliga det.

“Kära Julia,“ sade den *lilla* blondinen, “jag fruktar verkligen att hvad vi gjort icke är rätt.“

“Så du talar, Fanny! Jag undrar just hvarför icke vi flickor, liksom de gifta damerna, kunna företaga oss en liten dumhet — notabene, så framt det *är* en dumhet att söka få någon reda på sådana saker, som vi omöjligt kunna genomtränga hvarken med vår skarpsinnighet eller... Nå, se der kommer ändtligen min förtrogna tillbaka. Jag är bra nyfiken att få höra om vårt orakel bor i det här präktiga huset — der behöfver man ej vara rädd för att

gå in."

"Jag tyckte icke om att du tog kammarjungfrun med."

"Huru så — fans det väl någonsin en dram utan den förtrogna subretten... Nå, Carolina, bor madam Thor här?"

"Nej, fröken, visst icke — och ingen kände något om henne... Skall jag gå in i ett af de mörka hålen här midt öfver?"

"Naturligtvis, och skynda dig tillbaka!"

"Jag försäkrar dig, Julia, att jag kännér mig riktigt orolig."

"Låt då bli att gå in... Kanske att hela historien är en dikt — det får du tids nog veta. Men låt *mig* handla för mig sjelf! Min fästman, som befinner sig i Amerika, kan minsann företaga sig en hel hop annat än att nedskjuta rebeller, och den förträffliga madam Thor är den enda sierska vi ha, som kan öfverhoppa tid och rum och se allt hvad man vill veta, huru långt borta som helst. Hvad beträffar vår finska profetissa, lärer hon icke varå värd mycket, jemförelsevis förstås med den här, som utgör en riktig myt, kanske mer känd inom den förnäma verlden än i sin egen."

"Är det genom någon magnetism hon ser?"

"Nej, det outransakligaste är att hon endast tillsluter ögonen och försjunker, säger hon, i bön och afsöndring från hela det yttre lifvet. Hon är för resten ett helgon, som beskyddas af de så kallade ypperste bland läsarne."

Nu syntes åter Carolina, men för andra gången med oförrättadt ärende.

"Jag är alldeles tröstlös öfver att jag tappat adressen, Fanny ... Ah, se här kommer en qvinna så lagom — henne skall jag fråga... Kära madam, ursäkta mig, är madam Thor känd? Hon skall bo här vid torget."

"Madam Thor — jo, bevars, henne kände jag till. Hon bodde der midt öfver på andra sidan... till venster i portgången. Men hon är död."

"Död — åh, det var förskräckligt!" utbrast Julia med en ton liksom madam Thor förolämpat henne genom att dö, innan hon gifvit de upplysningar, som den unga damen tänkte begära... "Är det riktigt säkert att hon är död."

"Jojo men, hon begrafdes för väl en vecka sedan och hade i det sista visst två eller tre prester hos sig, och förnäma damer kom också dit, för fruntimret vet väl, att madam Thor var *helig.* De sjöngo så att det hördes långt utanför, och det var mycken högtid med begrafningen."

"Så ledsamt... Nå, vi resa väl ändå dit ned."

"Och dit ned reste damerna, oaktadt Fannys förklaring att det nu icke tjenade till något.

"Tyst, tyst", afgjorde Julia, "jag skall ovilkorligt taga i betraktande hur ett helgon i vår tid bodde. Man måste tillstå, att om det var *här,* så gjorde det hennes beskyddare och beskyddarinnor föga heder."

Och här var det.

Detta lilla hus, hvilket ännu beses, är ett af de mest vantrefliga, med en ingång liknande en kloak. Men sedan man genomgått denna skärseld och en annan i form af ett kolsvart illaluktande förrum, en förvaringsplats för allt unket skräp, inträder man i en kammare, snygg nog och hvars väggar, åtminstone, veckan efter begrafningen, ännu voro här och hvar försedda med språk ur den heliga skrift. Den besökande fick då, och får kanske än i dag, af den gifta dottern, som inflyttat i moderns förra bostad, höra omtalas madam Thors utomordentliga profetiska kraft, hennes helighet, martyrskap och död. Frågar man vidare, får man äfven veta hvilka prester voro närvarande vid denna sannerligen ovanliga qvinnas sjukbädd och namnen på de damer, som besökt henne för att uppbyggas genom hennes "tro" och "siareförmåga" intill det sista...

Uppttecknarinnan af denna lilla skizz hade länge med undran hört omtalas, att många ekipager brukade stanna framför ingången till ett af de ruskigaste husen vid Träsktorget och att ur ekipagerna stego både beslöjade och

obeslöjade damer. Hvad kunde väl dessa göra i en sådan aflägsen trakt? Kommo de för barmhertighetsverk efter någon annons? Omöjligt: annonsen kunde ej alltid från samma hus vara ute. Der fans således en hemlighet, hvilken likså gerna knnde tillhöra den ena som den andra. Efter några förfrågningar utreddes att i huset bodde en gammal qvinna, hvilken ansåg sig ha blifvit af Gud förlänad med profetisk blick. Hon skulle hafva djupt föraktadt kort, kaffesump, spådom i händerna och dylikt, hon skulle äfven hafva föraktadt — om hon vetat något derom — magnetismen, “spiritismen“ och allt dess anhang; men hon föraktade icke att öfvertyga sig sjelf och andra derom, att hon var i besittning af en, såsom man skulle tycka, högst farlig vetenskap: den nemligen att försänka sin blick i de personers inre och yttre förhållanden, som hon blef ombedd att skärskåda. Lyckligtvis var denna hemlighetsfulla kunskap alltför stark för det så källade “folket“ — för sina likar var och förblef hon rätt och slätt *läserskan;* men inför de andliga bröderna och systrarne i “ samfundet “ behöll hön deremot hela glorian af en biblisk profetissa i vår tid, hvarjemte det likväl tilläts henne att för en hop nyfikna verldsmenniskors räkning kasta en blick inom framtidens förlåt... I hvars hand var hon ett redskap?

Då fröken Julia med blossande kinder trädde ut ur den bastuheta kammaren, ropade hon mot sin vän: “Ack, Fanny, min förlust är ohjelplig! Hvad betydde mamsell Arvidsson, hvad betyder fru Kåhre, hvad betyder den finska profetissan och alla profetissor i verlden mot denna enda — jag tröstar mig aldrig öfver att jag kom för sent!“

“Låt oss då resa hem, Julia, och ha nog för i dag!“

“Tycker du det — när vi just ha hela denna dag för oss sjelfva, skulle vi icke hitta på allting? Men jag vill hvarken förleda eller öfvertala dig. Gå hem du, min kära

Fanny, och sätt dig att måla blommor på sammet eller tugga pennan för din öfversättning. For min del måste jag till söder, när det ingenting blef af på norr.“

“Jag följer väl då, om jag också icke går in.“

“Godt... Gå hem du, Carolina — du är nu ledig.“

2.

Hvad de unga damerna upptäckte på vägen till profetissan n:o 2, och hvad de fingo höra hos henne sjelf.

Kusken hade kört gata upp och gata ned genom Södermalms ändlösa labyrint. Det var en hel evighets väg mellan Lilla Träskfloden och Skinnarviksbergen, der kusken fått befallning att stanna framför ett visst hus i Dufgränden, ett mycket passande val af bostad för en spåqvinna, som väntade sig en mängd besök af unga förvetna damer, som under häftig hjertkläppning ville utspeja det fördolda.

“Hvarför“, sade Fanny, afbrytande tystnaden, “besökte vi ej fru Kåhre? Hon bor väl icke så långt ur vägen.“

“Det hade varit mycket enfaldigt, då man kan få rådfråga en finska. Du vet att finnarne ärft den hemliga kunskapen från sina förfäder... Nej, se här äro vi ju redan framme — och, sannerligen, sjelfva huset bär en prägel af dysterhet, som väcker intresse... Följer du med in?“

“Kanske det blir för ängsligt att sitta ensam och frysa i vagnen.“

“Du lilla hycklerska — kom nu!“

Våra damer styrde kurs genom en lång, smal förstuga, hvilken hade utgång på andra sidan.

“Vi måste öfver gården, Fanny! Till höger, lyder adressen ... Se då, hvilka fasta murar af sjelfva klipporna med riktiga trappsteg... Icke skola vi väl uppför den här

himlastegen... Aha — här träffa vi en liten flicka... God dag, kära barn.... bor du här?“

Den lilla flickan, som kunde vara högst 10 år, satte på ett intagande sätt två fingrar mot underläppen och drog den sedan ned så långt hon förmådde, till tecken af sin djupa förvåning.

“Svara nu vackert — bor du här?“

“Ja-a!“

“Du är väl icke dotter till den finska frun?“

“Jag heter Hanna, och mamma heter Hanna.“

“Heter icke mamma mer än Hanna?“

“Jo, hon heter Johanna Malena.“

“Och hvad heter pappa då?“

“Jag mins inte nu på stund.“

“Är han död?“

“Det var längese’n som han söp hjel sig på en lördagsqväll — och det var så bra att det bar till på en lördag, sa’ mamma, för att hon fick tid att liktvätta’n på söndag: hon bruka alltid snygga opp honom på sönda’n... Åh, nu mins jag att han hette Anders — ibland mins jag inte allt — och nu kommer jag också ihåg att han sa’ till mamma: Tack skall du ha, Hanna Malena, nu skall jag aldrig mera hindra dig!“ Den stackars lilla Hanna, som var temligen snyggt klädd, tycktes vara helt förtjust åt att hennes minne så väl bistod henne. Det hade eljest tagit någon skada af de lidanden, som hon redan under sin tunga barndom utstått.

“Ack, min Gud!“ suckade Fanny med en blick af djupt deltagande på den lilla, som derjemte hade en helt småförnuftig min. Derefter tilläde hon: “Din mamma har då alltid mycket att göra?“

“Rysligt... men nu får jag ha nyckeln“, bifogade hon med stolthet, så att jag slipper svälta och ha tråkigt som förr, då jag var liten och fick ligga utanför tröskeln, tills grannqvinnan kom och tog ned nyckeln och släppte in mig, så att jag kom åt min matskål och mitt bröd.“

“Arma barn, så svärt du hade det!“

“Det var allt värre ändå, när jag var inlåst!“ forsatte Hanna helt förtroligt. “Der bodde en stor pojke intill vårt; och när han drog bort deras kista, kunde han få dörren till vår stuga halföppen, och så stälde han sig der i mörkningen med en hvit skjorta öfver hufvu’t och ett eldkol i mun, och ju värre jag skrek, ju fasligare skrämde han mig — ja, så att han skrämde mig till döds.“

“Det var en gement elak gosse... men lyckligtvis dog du icke *riktigt?*“

“Inte alldeles ... men sista gången var det nästan riktigt, för jag var *konvulsionsdöd.*“

“Min kära flicka“, inföll Julia, lika intresserad som Fanny af denna lilla bit ur ett för dem okändt lif, “huru käns en sådan död?“

“Jo, en får först en sådan sjukdom, som doktorn kallar konvulsioner, och se’n mister en sansen, så en är som stendöd, eller också kan en bli tokig — och det hade jag blifvit, sa’ doktorn, om inte den unge herrn, som, bor der ofvanför trappan, kommit att gå öfver gården och fått höra mig skrika så grufligt. Han skaffa sig nyckeln, kom in till mig, hjelpte mig och hemta sjelf doktorn.“

“Nå, gossen fick väl straff?“

“Ja, den unge herrn slog honom med rottingen, tills hans mor sa’ att hon skulle stämma herr Edvin för öfvervåld. Men doktorn tysta henne snart. Det var en sådan snäll doktor“... och den stackars lilla varelsen drog läppen allt längre ned mot hakan.

“Men hör på, lilla Hanna — hvem var den unge herrn?“ frågade Fanny.

“Jo, det är han som bor i hörnet på trappan der borta. Det är ändå en lång förstu’ utanför, der en kan se genom glasrutan, som sitter i *hans* dörr. Han är så fasligt vacker och så god — han har bott här snart ett år.“

“Brukar du se genom den rutan?“

“Ja, när inte gardin är för och när jag vet, att han inte vänder sig om.“

“Men hur kan du veta att han inte vänder sig om?“

“Jo, när han såsom nu arbetar på *boken,* som han skall få så mycket, mycket pengar för, då ser han sig aldrig tillbaka.“

“Ack“, hviskade Fanny och kastade en spejande blick uppåt den långa trappan, som öppnade sitt mörka innandöme ända invid gårdsplanen, “ack, kära Julia, det här är ju tusen gånger intressantare erfarenheter än jag trodde att. vi skulle få i dag... Men, lilla Hanna, han är väl mycket fattig, den der herrn ?“

“Ja, han är grufligt fattig, men inte alla dagar.“

“Hurudan är han då på de dagar, som han icke är fattig ?“

“Jo, då klär han sig i fina, fina svarta kläder och går ut, och då ser han så förnäm ut så! Men annars, när han är hemma och väntar på någon, ser han jemt åt dörren; och då har han sina fattiga kläder på sig, för han har inte råd till annat.“

“Det kommer således personer till honom?“

“Ja, men sällan, fast jag går två gånger i måna’n till Dagbladet med annonserna... jag skulle just nu gå dit“... tilläde hon, framdragande en pappersrimsa.

“Låt oss se!“

Våra unga damer läste tvenne särskilda annonser, N:o 1 lydde:

“En ung man, boende i Dufgränd n:o .. en half trappa upp till venster inne på gården, ger för utmärkt billigt pris åt bodgossar och andra mindre bemedlade ynglingar undervisning i tyska, franska och engelska språken jemte räkning och algebra. Han träffas hemma alla förmiddagar till klockan 11.“

Annonsen n:o 2 var stiliseradt sålunda:

“En studerande, som obehindradt talar och skrifver franska, tyska och engelska språken, ger lektioner inom familjerna. Adress för öfverenskommelse torde benäget inlemnas hos portvakten i huset n:o .. vid Drottninggatan.“

De två ungå flickorna sågo med undran på hvarandra, utan att dock förråda denna undran.

“Således, min lilla Hanna“, sade Julia, “är du nu stadd på bortfärd... Se har har du till pepparkakor. Vi ha visst uppehållit dig för länge?“

“Åh nej, jag hinner godt hem till klockan 2, då jag hemtar hans middag hos finska frun.“

“Nå, se du kände ju henne ändå?“

“Ja, men jag var inte dotter till henne — mamma går på murararbete.“

Hanna var redan på språng, då hon nödgades vända sig om för att svara på frågan hvar finska frun bodde och om hon vore ensam.

“Hon bor vid samma trappa som herr Edvin, men högre opp!“ Och flickan flög bort...

“Det här är ju som en liten roman!“ sade Fanny och tog första steget uppåt trappan. “Jag känner mig grufligt intresserad för herr Edvin både i egenskap af språklärare från Drottninggatan och lärmästare i Dufgränd för bodgossarna... Ah, Julia, nu äro vi redan vid den lilla förstugan — der är glasrutan på dörren“... tillade hon helt sakta ... “Så mycket solljus som strömmar ut — det är väl fönster midt emot.“

“Drag dig åt sidan!“ inföll Julia lika sakta. “Jag måste bestämdt titta in.“

“För Guds skull, gör det icke!“ Fanny sökte hindra sin vän, men det var för sent... Julias ögon hade nu varit vid rutan, och den rörelse hon visade, då hon drog sig tillbaka, hade det felet att så uppegga Fannys egen nyfikenhet att hon, glömmande all sin blyghet, hastigt intog den plats, som Julia haft.

Ack, det var en mycket sorglig anblick som mötte henne!

I det lilla rummet, som, förutom en tarflig tältsäng, ett bord, två rottingsstolar och en koffert, hade ingenting annat än solsken att bjuda på, satt vid bordet på andra sidan om fönstret en ung man omkring 23 år. Han bar en bedröfligt sliten klädesrock och en dito i allo bedröflig kostym: men hela hans person, särdeles ansigtets sköna profil, visade något så utmärkt, framförallt otvunget och omedvetet om hela ömkligheten omkring honom, att Fanny kände sig helt och hållet beherskad, ja så fängslad, att Julia var nära att gifva luft åt sin otålighet — och Gud vet huru länge det ännu kunnat dröja, innan Fanny förstått att hon var sysselsatt med något fullkomligt opassande, om icke hastigt som blixten den unge mannen rest sig upp, kastat pennan ifrån sig och vändt sig mot dörren, hvarvid, då han fick se den unga flickans madonna-ansigte i rutan, han uppgaf eft utrop af hänförelse eller öfverraskning.

Våra damer flögo som skrämda dufvor uppför resten af trappan och ryckte så häftigt på klocksträngen till den finska fruns dörr, att snöret kunnat flyga af.

Huru dörren öppnades, huru de kommo in eller huru det såg ut vid detta inträde visste ingendera om, förrän de sutto på hvar sin stol, då de började småle åt hvarandra och draga andan, liksom de undsluppit en ryslig fara.

Det rum, som erbjöd sig för de tvenne äfventyr älskande unga flickorna, var en djup fyrkantig sal åt norr, utan sol, men varm och, emot deras förmodan, helt husligt och trefligt möbleradt. Anblicken var således angenäm, men damerna blefvo ändå liksom litet bedragna, en känsla, hvilken ännu mer ökades, då de fingo se ett storväxt, fetlagdt fruntimmer i ljusrutig yllekládning och med en liten nätt morgonmössa på hufvudet... Kunde väl detta vara utseendet och drägten på en sibylla?

“Söka fruntimren någon här, eller vär det någonting som skrämde dem?“ frågade höfligt värdinnan.

“Vi söka fru O., den finska frun, som... som låter personer få veta något om hvad de önska känna.“

“Jaså — ja, det är icke jag.“

“Frun bryter på finska ändå...“

“Det är visst möjligt. Men den herrskapet söker, bor i nästa rum. I dag tar hon likväl icke emot — åtminstone får ingen se henne i dag.“

“Kors, så harmligt... Men tar hon emot utan att man ser henne?“

“Ibland... de besökande räcka då in handen framom skärmen, som delar rummet i två delar.“

“Min bästa fru, haf den godheten och fråga henne om hon vill taga emot två fruntimmer — åtminstone ett... och blir det blott ett“, tillade Julia, vändande sig till Fanny, “så är det naturligtvis jag.“

“Ja, men jag — jag ville nu också...“

“*Du,* som varit så oviss... Nå, kom då, om vi få gå in på samma gång.“

Uppmanad af deras blickar, gick den godmodiga värdinnan i första rummet till dörren af det andra, klappade först på, öppnade och frågade om två unga fruntimmer finge slippa in.

Det dröjde litet, innan svaret kom. Derefter hördes en entonig röst yttra: De få vänta i 10 minuter.“

De unga damerna sprutto både till vid ljudet af denna röst och sågo på hvarandra med ett uttryck mycket snarlikt förskräckelse. Det var likväl en hygglig röst med djuptonande klang, som lät ana att den kunde tillhöra en verklig profetissa.

“Hvad blef du rädd för, Juliä?“ frågade Fanny, då de för en liten stund befunno sig ensamma.

“Än du — du blef ju också rädd?“

“Jag nekar icke till det... Tyckte du icke att det var något besynnerligt?“

“Jo“, svarade Julia, “men då ingenting kan vara löjligare, är det gifvet ätt vi äro tvenne dåraktiga barn eller lika ett par skolflickor, som utan lof gått ut att förlusta sig.“ ...

Tiden var förliden. Värdinnan hade återkommit och gläntat på dörren till det hemlighetsfulla området.

“Det långa fruntimret först!“ sade rösten inifrån.

“Det långa fruntimret?“ utbrast Fanny häpen. “Det är trolldom — hon här ej sett någon af oss.“

Julia gick hastigt in i det nästan skumma rummet och räckte handen framom skärmen, som afdelade det från midten af fönstret; och hur enkelt hon på förhand tyckte

att hon skulle taga saken, darrade hon ändå rätt grundligt och lät inbillningen förvilla sig derhän, att de grofva figurerna på tapeten i skärmen föreföllo henne som dystra hieroglyfer i det hemska trollspråket. Och sedan syntes en klolik hand — också inbillning: det var en fin och hvit, fastän mager hand; och innan vår fröken ännu hunnit göra sig det minsta hemmastadd i uppträdet, hade profetissan både fattat och släppt hennes egen hand och sakta yttrat: “Innan aftonen eller senast i morgon händer det er något, som gör *min* konst öfverflödig nu för stunden. Vill ni veta något mera, så kom igen på samma timme i dag en månad till... Jag tar ej emot penningar nu.“

Drömmande och hemsk till sinnes, kom Julia ut, och hennes utseende var tillräckligt att återgifva Fanny hela sitt vankelmod.

“Låt oss gå!“ sade den senare. “Jag kan icke öfvervinna min oro för sjelfva rösten.“

“Jag skall i alla fall säga det *lilla* fruntimret hvad hon önskar veta!“ ljöd profetissans ord inifrån. “Den saken, som hon hela veckan grubblat på, är full sanning.“

Fanny blef blossande röd... “Ack, säg mig då om jag i framtiden skall känna mig lycklig deraf?“

“Jag kan ej säga det, då jag icke ser handen. Men vill det lilla fruntimret veta något derom, så må hon också komma igen i dag om en månad...

Flickorna skyndade ut och smögo varsamt öfver den del af trappan, der den trånga förstugan ledde till dörren med rutan. De tyckte sig icke vara i säkerhet förrän de kommit ned på gården, föga anande att den unge språkläraren herr Edvin redan på förhand skaffat sig en plats bakom porten åt gatan, och ännu mindre att han för en af sina dyrt förvärfvade tolfskillingar af kusken fått veta både stadsdelen och huset, der denne hemtat damerna.

3.

De unga flickornas hem och dess herskarinna.

På Kungsholmen, der det finnes så många trefliga och inbjudande hus med trädgårdar och behaglig belägenhet vid sjöstranden, ligger något afsides för sig sjelf en perlgrå byggnad, icke stor och anspråksfull till det yttre — ty dess utsida, om vi tro på den, försätter oss med ens inom den okonstlade landsbygdens område — men som dock i sitt inre, då man stigit en trappa upp, visar en uråldrig ståt. När man går på de med gröna lösmattor helt och hållet öfverdragna högtidsmattorna, när man sätter sig på de skulpterade hvitmålade eller förgylda möblerna, klädda med silfvergrått silkesdamast, öfverströdt med skarlakansröda rosor och undangömdt af gulrandigt linnevar, när man försöker kasta ögonen i de långa speglarne, från golf till tak samvetsgrant insvepta i hvitt flor, fryser man från hufvud till fot, ty det är en prakt icke blott utan värme och smak, den är ock utan ändamål, emedan den egoistiskt gömmer sig för alla andra än sig sjelf. Och på samma sätt gömde sig alla föremålen i fyra

rum, från och med taflorna och de många pendylerna intill den otroliga mängden af små konstsaker och diverse gamla familjklenoder.

Vid ändan af de fyra rummen lågo på tvären två andra, en sängkammare och ett litet förmak af något hustrefligare utssende.

I förmaket finna vi omkring klockan half 3 eftermiddagen ett äldre fruntimmer, en liten treflig och fryntlig figur, sysselsatt att ordna åtskilliga noter på ett piano, som tycktes tillhöra dessa instrumenters första barndom, och musikalierna var det just icke heller värdt att söka bland dagens nyheter i den vägen. Den lilla rörliga qvinnan lade dem i tvenne afdelningar, och man förstod nog hvarför hon så strängt skilde dem, då man varseblef en fiol och en notställare i vrån.

Alltsammans hade nyss blifvit ordnadt, då gumman med en glädtig nick såg bortåt dörren till tamburen, hvarifrån snabba steg hördes... och hastigt stodo midt i rummet de två unga flickorna, omfamnade sin gamla vän och slägting fröken Regina, under det de, lifligt pratande om hvarandra, redogjorde för sina äfventyr från den olyckliga sökningsfärden efter madam Thor, som haft den grymheten att dö fjorton dagar för tidigt, intill de små upptäckterna på vägen till den finska profetissan och slutligen utgången af deras ärende.

“Kära flickor, ni går på och pratar så att jag riktigt får be er stäfja er ett litet grand, eljest svalnar ni ej af, tills öfverstinnan kommer hem från sin resa i qväll. Gud hjelpe mig, gamla toka, om hon visste att jag gifvit efter för din enträgenhet, Julia, och dina böner också, Fanny, fastän du hade fått litet ånger på morgonen. Jag borde aldrig ha lemnat er de välsignade adresserna, och det var icke rätt att sätta mig i sådan plåga."

“Stackars, stackars gamla beskedliga tant“... och de begge flickorna kringklappade den gamla, som vexelvis betraktade dem med ett uttryck af verklig moderssvaghet.

Fröken Regina hade också i tolf år under sin kusin öfverstinnans — händelserna ligga för nära, att vi skulle våga utsätta ens initialerna till namnet — under sin kusin öfverstinnans höga hägn vakat öfver de tvenne föräldralösa barnen, begge dennas nära slägtingar och upptagna af henne, den rika enkan, sjelf barnlös. För dessa sina skyddslingars uppfostran hade hon också gjort uppoffringen att öfvergifva sitt lugna lif på landet för att med hela sitt styfva bohag, arf från föräldrar och föräldrars föräldrar, flytta till Stockholm, der hon under åtta år varit bosatt i det hus, som hon hyrt sig på Kungsholmen.

Åtskilliga alvarliga förluster under årens lopp, jemte åtskilliga förvecklingar i testamentsfrågor, hade likväl vållat så betydlig minskning i hennes inkomster att hennes blygsamma, ödmjuka och beroende kusin Regina ordentligt bäfvade för öfverstinnans envishet att ej vilja göra några förändringar

och besparingar, ens i sin stora välgörenhet, och det i trots deraf att gamla vänner skrifvit, att arrendatorn på hennes sista återstående egendom förstörde gårdens tillgångar på skog och mycket annat.

Men att våga mer än ett aflägset påpekande om nödvändigheten af vissa indragningar, skulle ej hafva gått an: öfverstinnan var en manhaftig dam, som obesväradt kunde ha stält sig i spetsen för sin mans regemente — hur allvarsamt måtte hon ej då föra uppsigten öfver sitt hus, från och med den gamla kusinen och systerdöttrarne ned till pigorna och ifrån salig öfverstens stora hund ned till sista individen i hönskolonien. Men härförutan förde hon äfven ett skäligen strängt befäl öfver en gammal titulerad assessor, som utgjorde ett nästan dagligt aftonbihang till familjen.

Härom är att märka, att assessorn hade i sina studentdagar varit informator i det förnäma hus, der öfverstinnan var äldsta dottern. Naturligtvis blef han kär i den just icke vackra, men hurtiga, glada och präktiga fröken, hvilken med ett fullkomligt gensvar gäldade hans känslor. Men hon var en resonerande ung dam, som ansåg att man rätt väl kunde hjelpa sig igenom verlden utan någon vidlyftigare roman, och i följd deraf gaf hon sin förtviflade älskare tillkänna, att *deras* måste taga slut efter den korta tillvaron af tre månader — ty noga räknadt, tjenade det till ingenting att frammana alla de svårigheter, som blefve följden af ett motsatt förhållande.

Älskaren var emellertid nog modig att vilja möta dem alla, talande om hoppet om ett blifvande arf, om löften och

förbindelser i befordringsväg — men “sagdt som sagdt“, sade fröken Oliva, och tilläde: “Älska mig så länge du vill och kan... förbjöde jag dig det, skulle du anse som en pligt att göra motsatsen. Hvad mig beträffar, så glömmer jag icke min ungdomsroman — men deraf blir aldrig annat än ett hederligt minne. Jag gifter mig i höst med majoren på Raveby.“

“Har majoren friat?“ frågade älskaren förfärad.

“Visst icke — då vore jag ju redan fästad och talade ej så här. Men han friar nog“...

Och så gjorde majoren — innan hösten var fröken gift och den unge studenten långt borta.

Tjugusju år efter denna episod blef den raska Oliva enka med titel af “öfverstinna“. Hon var då 46 år, och långt innan enkesorgens slut, instälde sig f. d. studenten, nu mera assessorn, och friade för andra gången. Han hade för några år tillbaka erhållit det länge väntade arfvet och behållit en tjugufemårig trohet.

“Tack!“ sade öfverstinnan. “Det var ett vackert drag, min käre assessor, men jag säger än en gång *sagdt som sagdt,* ty ehuru många enkor ännu vid 46 år anse sig tinga nog att gifta sig, så bör det åtminstone aldrig ske med den mannen, som de älskat i ungdomen, hvilket skulle förvandla den smula poesi man haft till torra prosan... Jag gifter aldrig om mig. Låt oss derför nöja oss med vänskapen!“

Assessorn — alltid beherskad — tog emot hvad han fick, blef en trägen gäst, och då öfverstinnan flyttade till Stockholm för flickornas skull, gjorde han så med, hyrde rum i närheten af hennes bostad, bjöds hvar söndag till middag, då man kom tillsammans ur kyrkan och sågs minst fem aftnar i veckan på besök, då han och värdinnan spelade samma gamla duetter som de spelat i sin ungdom, då han fått med fiolen ackompanjera fröken och dervid sett mera på henne än på noterna. Deras små oskyldiga konserter hade nu i åtta år utgjort deras glädje, och aldrig en enda gång föll det dem in, att de unga damerna vågade bakom de spelande draga på munnen, när öfverstinnan satte sig rak som en automat och började preludiera med armarne utsträckta och med fingrarne i en, såsom det tycktes, bestämdt antagen krökning slå tangenterna så grundligt och allvarsamt som om det gäl t revelj eller tapto, hvarunder assessorn med fiolen under hakan såg så genomilycksalig ut, att han väl icke kunde ha sett mycket lycksaligare ut i den unga tiden. Efter musiken spelade vårt gamla

par vanligen ett parti schack; och sist pratade man till emot half 11, då assessorn, så att säga, afmönstrades och öfverstinnan, innan hon lade sig, höll en liten revy först med flickorna och deras arbeten för dagen, sedan med sin kusin och husfröken om hushållsdetaljerna och sist med köksan om ställningar och förhållanden inom fjäderfäets gebit. När allt detta var slutadt, läste den värdiga frun aftonbönen i Sturms bönbok och gick till hvila för att sofva den rättfärdiges sömn, sedan hon först som vanligt lockat till sig salig öfverstens nu snart utlefvade stora svarta hund, som alltid sof på sin egen matta vid matmoderns säng.

Sådan var hon, så regerade hon, herskarinnan i detta hus, der vi nu på eftermiddagen söka upp de tvenne flickorna på nedra botten, der de ha sitt stora vackra rum invid tant Reginas.

Här mötes man af blommor, solsken, fogelqvitter, skära tapeter, lätta möbler, hvita gardiner och trefnad i hvar vrå. Det låg en hel rosig ungdom öfver detta rum, och ljufva och lätta och behagliga voro ju också de rosiga ungmör, som här herskade...

“Jaså, min lilla Fanny“, fortfor tant Regina att prata, då de tillsammans inträdt, “så att han var så intressant och tilldragande, den unge mannen?“

“Ja, kära tant, jag kan aldrig glömma den synen, om jag än blefve hundra år... Jag hade visst ånger i dag morse öfver att jag hemligt gjorde moster Oliva emot med det här spådomsbesöket, men då jag tänker på vårt äfventyr, kan jag icke ångra mig *riktigt.* Han skref naturligtvis på sin bok, som lilla Hanna talade om — och jag inser mycket väl att han för tillfället skulle skildra någon riktigt djup känsla, som han sökte efter uttryck för, då han så häftigt reste sig. Den rörelsen... den blicken... den ställningen... min Gud, tant, hvad det var fängslande... och hvad han på en gång såg inspirerad och olycklig ut. Goda, söta, kära, älskade tant — i dag om en månad måste vi åter till den finska profetissan... icke för *hans* skull, begriper väl tant... ty för en half verld ville jag icke titta

i den rutan en gång till... men för att få veta om jag skulle bli lycklig af det der, tant vet — den finska profetissan sade att det bestämdt skulle vara sant!“

“Din toka — först och främst blir det inga vidare spådomsutflykter af: öfverstinnan reser icke till landet alla månader, och för det an...“

“Jag vill ingenting höra om det andra, tant!“ afbröt Fanny med ett tyckmycket barns egensinne att få sin vilja fram. “Vill tant att jag skall grubbla natt och dag och bli tråkig och ängslig och drömmande och ledsam, så att moster Oliva frågar: Hvad i all verlden är det åt flickungen? Eller vill tant att jag skall qvittra och vara glad och göra allt hvad tant tycker om — ja, det vill tant... nu är *det* afgjordt. Låt oss då höra det andra!“

“Du hoppas väl att du får göra med mig allt hvad du vill... Hvad det andra beträffar, så akta dig att tro på hvarken spådomar eller sqvaller! Jag vill icke säga att det är någon osanning i det der brefvet, som berättar dig att din rika faster gör sin fosterdotter arflös, derför att hon mot gummans önskan gifter sig med en rik man och flyttar ifrån henne. Nog kan det ha varit oenighet, och nog kan gumman ha tänkt på att göra dig till sin arfving — det vore icke mer än billigt — men var icke så enfaldig att lita på det, tills du får höra något närmare.“

“Jo, det gör jag visst, kära tant — det är som amen i kyrkan att jag blir arftagerska, och det gör jag mig icke samvete af. Jag är fasters närmaste slägting, och fosterdottern blir rikt gift.“

“Min Gud, hvad är detta?“ ropade i detsamma Julia, som tankspridd gått fram till fönstret att kyssa och gnabbas med kanariefogeln, som var en gåfva af hennes fästman. “Öch tant har varit så obarmhertig att tiga... se, Fanny, ett bref — ett bref från min Haldan ligger här på buren!“

“Jaha“, sade tant Regina leende, “du ser nu att du fått veta lika mycket, om du blifvit hemma! Det der brefvet talar nog om att han är trogen.“

“Åh, det är för märkvärdigt, för märkvärdigt", utbrast

Julia, “att den finska profetissas spådom så kunde slå in! Nu behöfver icke du heller, Fanny, att tvifla på hvad som rörde dig. Men gå för all del med tant in i hennes kammare, så att jag får vara ensam! Är det någonting att förtvifla öfver, så skall åtminstone ingen se det — och är det något att glädja sig åt, skall ni snart få höra af mig.“

4.

Öfverstinnan håller session.

Två dagar efter den, på hvilken flickorna gjort sin märkvärdiga utflykt, uppkallades de högtidligt till sin moderliga slägting klockan 12 på dagen. De emottogos i stora förmaket, och såsom ett slags vice preses satt i en fåtölj bredvid soffan assessorn, en lång, smärt gentlemanslik figur med fint, blekt ansigte, gråsvart, väl putsadt hår, högt uppdragna löskragar och med rocken igenknäppt upptill hakan. Det var en mycket hygglig och väl bibehållen gammal ungkarl, och hans blick förrådde ännu den inneboende ömheten, då han betraktade öfverstinnan, som i sin släpande grå sidenrock, passande till den höga, raka kroppen, och med sitt stela, men ädelt formade ansigte, talande om redbarhet och fasthet, syntes lika ståtlig som vördnadsbjudande.

“Ställ dig här bredvid soffan, min kära Julia, så att jag och min vän assessorn här noggrant må kunna läsa dina innersta känslor i ditt ansigte... Du, Fanny, sätt dig vid fönstret, tills turen blir din!“

Flickorna intogo sina bestämda platser, och öfverstinnan fortfor, vänd till Julia, hvars hela utseende vittnade om en med kraft dämpad oro:

“Vi utesluta alla förspel, min flicka — således är hufvudsumman af din fästmans bref att han icke blott är dig trogen, utan att han åtminstone för ett antal år fäster sig

i Amerika; och eftersom han har en bra nog lön, önskar han att du medföljer den uppgifna familjen från Småland,

som i sommar reser till Newyork, på det att ni må ingå ett kristligt äktenskap?“

“Ja, moster Oliva, och jag skulle vilja flyga öfver Atlanten i denna timme.“

“Hon har nerv i sig, flickan!“ Detta sades afsides till assessorn.

“Hon är ung“, svarade han, “och när, om icke i ungdomen, skall man tro på sin förmåga till allt?“

“Jaja, det är så det“... en lätt rodnad flög öfver öfverstinnans ansigte: hon mindes för väl att detta icke passat in på henne sjelf... “Jaså, min kära Julia, du är då verkligen sinnad att fresta en så äfventyrlig lycka?“

“Med moster Olivas samtycke kan jag fresta allt, men utan det kan jag ej tänka mig till något resultat, ty hur stor min kärlek är, hur stark min, vilja och hur djerf min natur, bindes jag helt och hållet af min tacksamhet till den, som så länge varit mig i moders ställe.“

“Bra svaradt — icke sant, assessor?“

“Förträffligt, men som sig bör.“

“Nåväl, Julia, jag har med flit låtit dina känslor få sköta sig sjelfva under de här två dagarne för att pröfva om du ej skulle rifva upp himmel och jord att beveka mig, men du har visat dig som en värdig dotter, och derför skall du nu få veta att jag länge sedan haft din Haldans förtroende i denna sak. Men jag har dock behöft rådrum.“

“Och han har kunnat tiga för mig!“

“Ja, enligt min önskan... Men hören nu — hvad jag har att säga står i samband med mina affärsböcker. Jag kommer i slutet af april att upplösa mitt bo i Stockholm och återflyttar då till mitt gamla Småland, der jag sjelf tills vidare tar inspektionen öfver Lindby, min sista gård, med hjelp, hoppas jag, af en gammal vän, som köpt sig en jordbit i närheten.“

“Men detta ha *vi* ju alls icke hört!" utbrast Fanny, i det hon häftigt reste sig.

En sträng blick från öfverstinnan träffade den unga flickan. “När blef det sed att *jag* rådfrågade mina systerdöttrars vilja? För deras bästa har jag stannat qvar, så länge jag ansett nödigt. Nu deremot är det nödigt att göra slut på stockholmslifvet, om jag på gamla dar icke vill sjelf sätta mig på bar backe... Men, Julia, jag har dock lyckats berga ett litet kapital för din hemgift, och när vi nu sjelfva på våren komma ned till Småland, skola vi träffa alla förberedelser till din utvandring, stackars modiga barn, som jag dock vet sålunda blir lyckligare, än om jag sökte qvarhålla dig här“... Och öfverstinnan öppnade sina armar.

Julia störtade sig i denna moderliga famn. Hennes känslor ville svalla öfver alla bräddar. Hon gret, hon skrattade och sedan snyftade hon af smärta vid tanken att hon måste lemna sin bästa vän kanske åt fattigdom.

“Åh nej, mitt barn, skräm icke upp dig! Med en ograverad gård, som kan upparbetas, står minsann ej fattigdomen för dörren — här är blott fråga om en nödvändig förändring i vissa förhållanden... Njut nu af dina förhoppningar, så får jag säga några ord åt Fanny.“

“Jag vet redan"“ utropade Fanny obetänksamt. “Jag blir min fasters arftagerska, men det är alls icke sagdt att jag *vill* begrafva mig hos henne på hennes ödsliga egendom.“ “Är flickungen alldeles tokig — hvem i Guds namn har inbillat dig sådant?“

Fanny rodnade upp öfver hårfästet. Hade ej finska profetissan sagt att det hon grubblat på hela veckan skulle blifva sanning.

“Ett bref från en tjenstaktig vän“, inföll Julia, “berättade för Fanny om en oenighet och...

“Dumheter... att gumman skulle göra sin ögonsten arflös, derför att hon icke gifte sig med en fattig karl, som tacksamt kunde stanna qvar — nå ja, hela den historien är sann.“

“Men då är jag ju arftagerska!“ återtog Fanny.

“Du är ingenting annat än en liten enfaldig toka, som föreställer sig att en fosterdotter släpper ett sådant arf ur

händerna. Alla parterna äro nu försonade — de nygifta stanna qvar... Men jag hade ändå en nyhet att meddela dig, min kära Fanny! Du har väl märkt att den der unge notarien, som går hit, ser dig med goda ögon. Troligen erbjuder han dig att stanna qvar i Stockholm, om du vill.“

“Icke på det viset, vill jag stanna, qvar, moster Oliva — säg honom det för all del!“

“Men du skall besinna dig åtminstone!“

“Icke en sekund! Och ändå kan jag ej hjelpa, att jag känner mig så rysligt, rysligt ledsen, då jag tänker på att jag så snart skall lemna — allting.“

“Men hvad är det då, mitt barn, som är *allting?*“

Fanny syntes grufligt förlägen: hon kunde väl aldrig komma fram med något så löjligt som att “allting“ betydde början till ett äfventyr i Dufgränden.

Öfverstinnan låtsade sig ingenting märka. Hon sade till Julia: “Det är min pligt mot dig att låta dig få tal-lektioner i engelska språket under de månader vi här ha qvar.“

“Engelska språket, moster Oliva“ — inföll Fanny, innan Julia hann tacka — “ack, hvad jag gerna ville täfla med Julia!“

"Det var bra nog — det blir rätt nyttigt för vår brud, som skall söka sitt hem på andra sidan Atlanten... Se efter, kära assessor, der i Dagbladet om någon passande underrättelse händelsevis är inne!“

Vid denna utgång började Fannys hjerta häftigt klappa. Hade hon ej de två föregående Dagarne lagat att hon fått kasta en blick i bladet, innan det bars upp till hennes faster; men den fattige språklärarens annons hade ej varit synlig. I dag deremot hade det icke lyckats henne att få snappa upp tidningen.

Assessorn sökte och sökte med ögonen. Ändtligen började han läsa högt: “En infödd engelska, som...

“Intet fruntimmer!“ afbröt öfverstinnan.

“Se här då... “En studerande, som obehindradt talar och skrifver franska, tyska och engelska språken, ger

lektioner inom familjerna. Adress för öfverenskommelse torde benäget inlemnas hos portvakten i huset n:o.. vid Drottninggatan.“

Julias och Fannys blickar möttes. Tusen skalkaktiga leenden stodo i bådas ögon. Så väl att tant Regina icke var närvarande.... hon kunde minsann ha ansett det vara sin pligt att förråda — “allting“.

“Den der personen“, yttrade öfverstinnan betänksamt, “förefaller mig lämplig. Det är ingenting svassande i annonsen. Skrif några ord, min kära assessor — det är väl någon gammal akademiöfverliggare — och säg honom att han väntas med det första någon förmiddag mellan 12 och 1 för uppgörelse... Ni ären lediga nu, flickor!“

Qvittrande och jublande flögo de båda nedför trapporna att uppsöka tant Regina. Men Fanny dröjde några ögonblick i förstugan för att kasta en spejande blick öfver sjön åt söder. Den finska profetissans spådom hade väl slagit fel, det var sant, men herr Edvin skulle blifva språklärare för elever, som hade finska profetissan på visst sätt att tacka for den hemliga kännedom de egde om honom. Spåqvinnan måste således urskuldas.

“Men någonting defekt är det ändå med den der damens konst. Hon nämde ju ingenting om att jag skulle få friare. Således narrade hon mig egentligen på två sätt, ty hade jag blifvit rik... Sådan toka jag är! Det är väl besynnerligt nog det, som redan händt, då just i dag hans annons skulle vara inne.“

5.

Lilla Hanna ökar sin lefnadserfarenhet.

Det var på morgonen dagen efter öfverstinnans session. Lilla Hanna i Dufgränden hade af “den unge herrn“

blifvit beordad att göra en färd till portvakten på Drottninggatan. Hon var mycket road af att se sig omkring i det stora huset, der herr Edvin förut bott, men i dag höll hon på att aldrig komma dit, emedan hon jemt och samt hindrades af modern, som icke på år och dag varit hemma under de vanliga arbetstimmarne.

Hanna funderade mycket på hvaraf detta kom sig och hvarför kammaren skulle putsas så fin, att till och med den gamla sängen sköts ihop — och så mycket kaffe skulle kokas och smör och ost och franska bröd köpas, förutom bränvin och tobak.

“Nu har jag tagit hem alltihop!“ yttrade hon till modern, en lång gulbrun qvinna med groft utpräglade, men godmodiga drag, som, stående framför en liten spegel med halft glas, höll på att förmedelst kam, såpvätten och litet olja i en pomadburk gifva något slags form åt det ostyriga håret, hvilket, ovant vid en sådan tuktan, med nöd ville låta draga sig i em siratlig, men smetig bugt ned på den förut vederbörligt skurade kinden... “Mamma — hör då — nu går jag herr Edvins ärende.“

“Åh ja, han är mycket snäll emot dig i läsning, och du kan gerna vara ur vägen ett par timmar. Se’n skall du få välfägnad... Men grundar du inte på hvarför jag är hemma i dag?“

“Jo, det gör jag allt hvad jag hinner — jag grundar också på att mamma gör slut på såpan och oljan, så att jag inte får något.“

“Se der, Hanna ... du har alltid varit ett snällt barn ... der har du en silfverfemskilling att köpa dig så mycket såpa och olja du vill för. Men spring inte ännu — jag har något att säga dig... Mins du pappa?“

“Ja, den dagen då mamma liktvätta’n.“

“Nå, nu är det så beställdt, att jag har i sinnet att låta dig få en ny pappa, som jag hoppas slippa liktvätta i brådbraske. Han är hederlig, och du skall nog bli belåten.“

“Blir jag det?“

“Säkert!“

“Har han pengar?“

“Inte öfver sig, men han får nog, när han börjar sitt skrädderi här hemma. Du skall hushålla för honom, när jag är på mitt arbete, och gå honom snällt tillhanda.“

“Men då får jag ju inte rå mig sjelf och passa opp på herr Edvin? Mamma kan gerna låta det vara alltsammans — jag har lefvat utan pappa så länge, att jag nog hjelper mig ändå.“

“Vi ska inte tala på det du! Jag har alltid varit dig en sådan mor, Hanna, som inte många barn ha. Mitt lag är att hvarken gnata eller gräla, gråta eller bekymra mig. Gud, som ger en barnungen, sörjer nog för, tänker jag, att den sträfvar sig fram, om en hjelper lite till i barndomen. Jag har ett godt samvete, och derför skall du nu löna mig igen... Skulle nya pappa vara här, när du kommer tillbaks, så nig vackert, tag honom i hand och säg som så här: *Nå, se nya pappa — mycket välkommen...* kan du komma ihåg det?“

“Ja, om jag ville, men jag *vill* inte.“

“Åh, du skulle skäms!“

“Var inte ledsen, mamma, jag skall lerka med mig... Men kunde jag inte få säga något annat än *välkommen?* Herr Edvin menar att det är syndigt att ljuga.“

“Skulle stjufdottern ljuga, om hon bad pappa vara välkommen?“ ljöd i detsamma en gnällande röst från dörren — och der stod nu en liten långnäsig man med dinglande armar och dito händer, i hvilka han höll diverse föremål, häntydande på en redan tilltänkt bosättning. På högra tummen svängde pressjernet och på lillfingret en snodd med gamla förrostade syringar.

“Räkna aldrig på flickan — hon är inte så fasligt klok af sig!“ ursäktade madam Hanna Malena och sköt fram en stol åt sin trolofvade, som, utan att gifva akt på denna artighet, tvärt vände sig till barnet med de orden: “Säg strax välkommen, pappa — och tag emot sakerna!“

“Sakerna kan jag nog ta, men jag kallar honom inte pappa, för jag tycker inte alls om honom.“

“Hanna Malena, hvad skall detta betyda?“ Och nu satte sig den lille skräddaren, slog de små spindelbenen i kors och såg mäkta barskt på fästmön — det var så hans sätt: qvinnorna blefve alltid mjukare, när de hade respekt för husbonden. “Är det flickungen der som skall vara matmor?“

“Sådant svarar jag inte på... Men du har dåligt lag att börja med. Flickan trilskar sig inte, om en talar vackert med henne.“

“Skall jag inte vara hennes pappa! Då är hon skyldig mig lydnad och *vördnad.* Skall hon inte passa mig opp, när du går på arbete, och då får hon följa mitt behag!“

Men nu började lilla Hanna gråta och försäkra att hon icke ville bli ensam med den stygge karlen, för hon såg på hans ögon att han skulle skrämma “konvulsionsdöd“ på henne.

“Tig, din lille krokodil — skall du störa mig, när jag kommer på bosättning!“

“Hvad skall det betyda?“ inföll Hanna Malena, som, trots sin höstkärlek till den s. k. skräddaren — egentligen en splitter ny bekantskap — fann skäligt att tala ett allvarsamt ord. “Skulle du redan komma på'bosättning ... men det blir ingenting af. Då vi i förra veckan blef sams på krogen att gå till presten i dag om lysningen, så sa’ jag dig att du inte kunde få flytta till mig, innan vi fått vigseln; och nu säger jag att det kanske är så godt att låta alltsammans vara — jag har redan sinkat bort mer tid än jag kan ta igen.“

“Jaså, Hanna Malena, du vill krossa mitt hjerta för flickbytingens skull... Så får du väl slippa, ditt trilska troll, att säga pappa — torka bort tårarna nu, och kyss mig!“

Men Hanna hörde ej på försoningsförslaget. Hon idligen snyftade, tills modern hittade på att undra öfver hvad herr Edvin kunde tänka om att Hanna så fördröjde sig.

Detta hjelpte. Hanna tog händerna från ögonen, torkade dem och sprang ut så fort, att hon nära ramlat omkull på sin blifvande pappas pick och pack, hvilket ännu låg på golfvet.

Efter flickans bortgång inleddes en försoning mellan de trolofvade. Vandringen till presten egde rum, lysningen gick sedan för sig, men pressjernet och ett bylte lappar var allt af skräddaren, som Hanna Malena tillät göra inflyttning på förhand. Hon var en mycket sedesam qvinna; men då hon derjemte var mycket förälskad, öfverenskom man att dagligen mötas på krogen — ett lif i Hanna Malenas väg — der man kunde ta sig ett glas öl med tilltugg, ty bränvin hade brudgummen måst lofva att aldrig smaka i hvardagslag: hon ville icke för andra gången ha en man, som drack ihjel sig, om det också bure till — på en lördagsqväll.

6.

Herr Edvin till sin mor.

Förebrå mig ej, älskade mamma, dessa uppehåll i vår brefvexling! Det är sant att jäg stundom känner mig något tryckt i min fattigdoms bojor, men blott stundom, ty Gud vare lof, jag är filosof nog att vara fullkomligt klar med mig sjelf i den saken, att menniskans sanna lycka består i förmågan att rätta sig efter den ställning, hvari hon befinner sig, höja sig öfver den, om hon kan, men aldrig sänka sig under den.

Emellertid, som sagdt, finnes det stunder, då filosofie kandidaten icke känner sig vara mer filosof än att han erfar en sådan förstämning. Det är menskligt — jag förlåter mig det således; men jag skulle aldrig förlåta mig, om jag valde en dylik tid att skrifva till mamma, som af sin son bör vänta allt annat än jeremiader öfver törnena på den

väg, som han sjelf valt.

I dag, mamma lilla, blåser en frisk vind genom min själ, ehuru dertill icke finnes någon egentlig anledning, ty så många gånger sänder jag ut mina annonser förgäfves

att det kanske går på samma vis i dag. För att icke bortskrämma eleverna med föreställningen om dryga pretentioner, sätter jag icke mera ut “en filosofie kandidat“, utan jag nöjer mig med “en studerande“ och i andra upplagan heter det rätt och slätt “en ung man“. Med allt detta har jag ändå icke in summa mer än sju elever.

Min högtidliga öfvertygelse är, att ingen eger en ömmare och klokare mor än jag. Aldrig heter det: “Edvin, hvarför har du bedragit min väntan? Jag hade ju i min torftiga boning arbetat som en slaf för att hjelpa dig till ditt mål, och du hade bestämdt fått lärareplats vid skolan i * *, om du velat“...

Hur rätt mamma än skulle haft att säga allt det der, så är det ändå en välsignelse att mamma icke har ett af dessa modershjertan, som behöfva utgjuta sina känslor i långa resonemanger. Jag vill tillägga, att jag vet det jag nu kunnat vara på väg att blifva en rangerad karl i landsorten; och, hvad bättre är, jag hade haft hopp om att i min tur hjelpa, mamma, som på sitt lilla magra torp i gamla Småland så väl behöft ätt ha en förnuftig son. *Men* ... se på det ordet, mamma — det innefattar endast tre bokstäfver, och ändå utgör det stundom halfva summan af lifvet. Här betyder detta *men* en kolossal vägg: på ena sidan om den samma pligt, bröd och godt samvete, på andra frihet, drömmar, förhoppningar, men litet bröd och stundom äfven litet samvetskrupler. Nåväl, jag stannar ändå på den sidan tills vidare, ty jag har bestämdt mer än blott anlag för författarebanan; och hvad skulle det väl bli, om man ingenting hade att arbeta emot — detta är som första kapitlet i romanen.

Hur gerna ville jag ej uppfylla mammas önskan och komma ner i sommar! Jag ser redan min ömma, trefliga mor komma emot mig vid grinden, jag känner doftet af syrenerna, njuter af filbunken i gröngräset och drager redan i fejd mot hönsen och små grisarne... men, ack, pengar, pengar... Tyst, tyst, jag hör min budbärerska komma traskande med svar på mina annonser, om det varit något.Mamma mins ju min lilla Hanna, min frielev i “bibliskan“ och katekesen och min hjelparinna i hvarjehanda småbestyr. Hade jag icke henne och min värdinna, den finska frun, som är så tålig, när qvartalet dröjer, och låter mig hemta min middagsportion för så billigt pris, så... Men här har jag nu barnet. Få se hvad detta *men* betyder!

... Jo, denna gång betydde det ett helt berg och der bakom måhända skymten af ett förlofvadt land — hör!

För några dagar sedan, bäst jag satt — tyvärr, i en gruflig deshabillé — och skref, kände jag en inre hjelplöshet vid något, som jag icke kunde få klart för mig. Jag sprang upp, vände mig om och såg i glasrutan på dörren, hvars gardin jag glömt tilldraga, ett ansigte så strålande barnsligt, ljuft och vackert, att jag, då det genast försvann, måste rusa ut för att öfvertyga mig om att jag icke drömt vaken. Jäg varseblef tvenne lätta gestalter rädda ila uppför trappan och ringa på hos min finska fru.

Nyfikenhetens demon, som fått mig i sin snara, dref mig ned att se om någon väntade på gatan. En vagn, en kusk äro der (en underrättelse i förbifarten) och jag hinner jemt och nätt gömma mig bakom porten, då sylfiden återkommer med sitt sällskap, stiger i vagnen och reser. Samma afton gör jag visit hos min värdinna, frågar, spejar ganska fint efter ändamålet med damernas besök, men förgäfves.

Min lilla hjelpreda, som träffat dem på gården, hade deremot mycket smått att berätta. Det är en liten så snäll flicka, och nu kommer hon och bär hem till mig ett inträdeskort till det der förlofvade landet — nemligen huset, der den unga fröken bor, ty just *hon* skall bli min elev. Kusken sade: “En gammal öfverstinna *** på Kungsholmen.“ Biljetten uppgaf samma namn, och husnumrets öfverenstämmelse afgör det öfriga.

Är icke detta ett eget äfventyr, mamma? Också är jag i en narraktig förtjusningsfeber öfver att få återse det barnsliga, förtrollande ansigtet i rutan. Men naturligtvis känner jag ej igen henne.

Hvad menniskan dock är sjelfvisk! I min häpenhetsåg jag ej på en lång stund att lilla Hanna, trots sin glädje att ha ett svar till mig, drog underläppen djupare ned än vanligt och tycktes vara mycket betryckt. Nå, hvem har ej sina sorger — hon hade i dag haft en mycket stor. Hennes värda moder, hvilken jag förut beskrifvit, har beslutat

att dela sina återstående dagar med en medlem af skräddareyrket, och denne person visar sig redan som en sådan buse, derför att Hanna ej ville kalla honom pappa, att den lilla stackarn ej visste sin råd af fruktan för den tid, då hon skulle komma under hans tuktan.

Naturligtvis inträdde jag i en tröstares kall och hade redan till hälften lugnat henne med försäkran att jag nog skulle hålla skräddaren tummen på ögat, då just en idéförbindelse uppstod hos mig mellan ordet skräddare och det söndriga fodret i min öfverrock, som följande dagen skulle hänga i öfverstinnans tambur.

“Min kära Hanna“, utbrast jag, tänkande blott på min egen nöd, “hvad menar du om fodret i min rock, då jag skall gå ut i morgon?“

“Jag vet råd!“ utbrast hon qvickt och gladt. Och så utvecklade hon på springande fot det mest slående bevis på att äfven den oskyldigaste af Evas döttrar eger listens geni... “Gif mig fort rocken, herr Edvin, så skall jag springa ned och säga till den styggen, som kanske ännu är qvar hos mamma: ’Vill *pappa* vara så god och laga den här rocken!’, då gör han det“ — och lilla Hanna skrattade af hjertans grund.

Jag måste nu taga en faderlig ton och förklara för Hanna att detta vore ett slags skrymteri.

“Är det det?“ svarade hon långdraget. “Skall jag inte ta rocken då?“

Det der blef ett kinkigt moralisk problem att lösa, men jag lyckades få upp knuten på det sättet, att jag förklarade Hanna att det vore så godt att hon gjorde början först som sist. Och sålunda såg jag både min rock och mitt samvete till godo ...

*

7.

Utan ord.

Det var en solig förmiddag, som stämde sinnet väl, den på hvilken vår filosofie kandidat gjorde sitt inträde hos öfverstinnan, der han likväl emottogs endast af värdinnan och hennes gamle riddare. Flickorna fingo åtnöja sig med att bakom jalusierna i sitt eget rum se herr Edvin. Fanny kallade denna belägenhet “civil arrest“. Men hennes goda lynne, jemnades alltsom tant Reginas loford öfver “en så hygglig ungdom“ steg i graderna, och det tycktes lika klart som solen sjelf, då hon fick veta, att den unge läraren blifvit antagen.

Den vigtiga första lektionen, hvilken af Julia emotsågs med fullkomligaste lugn, betraktades deremot af Fanny, som aldrig fick den unge fattige författaren ur sina drömmar, såsom en tilldragelse väl värd att slösa alla sina aningar på. Också blef följden den, att hon visade sig som en fullkomlig bild af tafattheten, då herr Edvin i den vackra drägt, lilla Hanna så mycket berömt, gjorde sin artiga helsning så lätt och obesväradt som om aldrig någon förrädisk ruta funnits på hans dörr.

Men just denna ledighet harmade Fanny ofantligt. Den stred helt och hållet mot det program, upptagande djup häpnad och förvirring, som hon i sitt lilla hufvud uppgjort. Hade han kunnat glömma hennes ansigte? Var det endast af nyfikenhet han sprungit ut? Åh, så man kan misstaga sig! Den der unga karlen var utan tvifvel en mycket obetydlig person, i afseende på takt, förstånd, m. m. Annars — det nödgades man medgifva — hade han ingenting obetydligt med sig. Han trodde sig se henne för första gången... det var ju mycket enkelt.

Fanny kände sig nu sjelf obesvärad, och lektionen fortgick utan den ringaste romantiska skiftning i hvarken rödt eller hvitt ända till slut. Men då, just i detsamma herr

Edvin skulle upptaga en bok från bordet, kom hans blick att möta Fannys på ett nästan skalkaktigt sätt; men detta uttryck var flyktigt som ett försvinnande skimmer och efterföljdes af ett annat så vördnadsfullt afbedjande, att Fannys hela ansigte bepurprades. Då gick det på samma sätt med den unge språklärarens kinder; och ehuru alltsammans icke upptog ett par sekunder, hade likväl ett betydelsefullt tecken i det frimureri, som kallas kärlek,

nu blifvit vexladt mellan tvenne själar.

Efter denna dag röntes hos Fanny aldrig mera någon benägenhet att *prata* om herr Edvin. Så väl tant Regina som Julia voro uteslutna från hennes förtroenden. Blott en enda erhöll dem nu, och det var icke ens någon personlighet, utan blott bilden af honom, som hon i sina tankar gaf så många möten.

Efter hvarje lektion, då herr kandidaten sett ut lika stel och allvarsam som om han ej i vida verlden velat om någonting annat än den tråkiga engelskan och ej kunnat säga något vackrare än. “yes, miss“, måste hon fråga den der bilden om han aldrig talade något mera flytande språk för sig sjelf. Var han åter en smula upprymd, en smula distrait eller någon gång en liten smula mellankolisk, då ville hon veta om dessa skiftningar kunde hafva någon gemenskap med vissa snabba ögonmöten öfver bladen i boken eller vissa osäkra ljud i rösten, då *hon* skulle rättas.

Tänk, om hön fått se herr Edvins bref till sin mor, hvad hön då skulle fått reda på mycket. Ja, om hon blott träffat hans lilla elev i “bibliskan“, kunde hon ha fått upplysning om att Hannas lektioner lidit ett grufligt afbrott, alldenstund hon och hennes lärare nu mest pratade om de granna damerna, som språkat med Hanna en viss dag på gården — förstås, det var om den lilla ljuslockiga man egentligen talade.

Vid tredje veckans slut insåg Fanny en dag med förskräckelse att assessorn bestämdt bemärkte den der byteshandeln, som föregick mellan hennes och språklärarens ögon. Men troligen måtte han hafva öfvertygat sig att han såg

miste, eljest hade han nog nämnt det till öfverstinnan, som då sagt eller gjort något annat. Men allt var lugnt, och Edvin syntes för hvarje dag blifva mera gynnad af hennes gunst. Han inbjöds till en eller annan afton för att spela preference med henne sjelf, assessorn och tant Regina. Och Fanny, som då fått en verklig vurm för spelbordet, det hon förut hatat, tyckte att öfverstinnan med så god smak tappade, att det såg ut som om hon på ett artigt sätt velat öka lektionsinkomstema.

Efter maten blef samtalet allmänt och äfven enskildt, men såsom Fanny tyckte talade man om alls ingenting, emedan man talade om — hvad som helst.

Så nalkades tiden för den dag, då finska profetissan utsatt sin sista mottagning.

Julia, som nere i flickornas rum hvarenda afton långt in på natten lade patience eller spådde i korten om sin resa, sin framtid, sin kärlek, m. m., sade till Fanny: “Det kommer ej i fråga annat än att jag går *ensam*. Jag finner nog tillfälle — jag måste ha det, ehuru det just är under lektionstimmen. När jag väl är hemma, erkänner jag genast för moster Oliva hela min dårskap.“

“Men på det viset“, invände Fanny, “får ju *jag* ingenting veta.“

“Nå, det är ju detsamma: kom ihåg att det för mig gäller helt annåt. Jag förebrår mig att jag har denna mani och att jag ger efter för den. Men tag dig till vara att likna mig — man har aldrig ro, när man jägtas af begäret till denna hemliga kunskap.“

Fanny hade sin lilla strid. Hon ville gerna veta många saker, men att få rå om lektionen *ensam*, var också något värdt. Hon beslöt att finna sig.

Men hvad hände!

Just dagen före den 29 februari yttrade öfverstinnan, då herr Edvin fattade hatten: “Ah, det var sant — flickorna äro i morgon af assessorn bjudna på matinén i de la Croix’ salong, men jag skulle önska att behålla dessatvå timmar för min egen räkning, om herr kandidaten vill hjelpa mig litet med mina böcker.“

Flickorna utbytte en blick. Så fort de blefvo ensamma, uppgjordes ett enskildt program för matinén. Julia skulle låtsa må illa och lemna salongen. Fanny följde henne naturligtvis. Och assessorn, inpackad bland en hop herrar, märkte ingenting förrän allt var slut. Emellertid var det med skarpa förebråelser mot sig sjelf som Julia gaf efter för frestelsen. Fanny kunde hon ej bli af med, och hon ansåg sig således bära skulden för båda.

*

8.

Hos finska profetissan för andra gången.

Våra damer hade ordagrant utfört sin föresats. Nedkomna på Brunkebergs torg, togo de sig en droska, och efter en half timme voro de framme.

Denna gång träffade de ingen på gården, till djup missräkning för Fanny, som hoppats få återse lilla Hanna. Lätta som vinden flögo de uppför trappan — för ingenting i verlden skulle den unga flickan nu vågat blicka genom rutan — och hamnade i samma rum som sist, emottagna af samma värdinna, hvilken liksom då förklarade att den person, som söktes, väl emottog besök, men utan att sjelf visa sig.

“Det underkastar jag mig“, svarade Julia med feberaktig otålighet, “blott jag genast får komma in. Vi ha mycket knappt om tid.“

“Fråga äfven för mig!“ tilläde Fanny i en helt deciderad ton.

I däg fingo båda inträda på en gång i det mystiska rummet, ännu mörkare än sist, ty fönstret var nästan helt och hållet betäckt. På andra sidan om skärmen tycktesman ha en svag upplysning, troligtvis tillräcklig för att kunna läsa i Julias utsträckta och darrande hand hennes öde.

Julia, eljest en kraftig och god natur, tillhörde dessa många qvinnor, som spådomspassionen ordentligt både marterar och tyranniserar. Hon var icke belåten med att enkelt *tro* på den lycka, som Gud beskärt henne: den kunde ju hämmas eller utvidgas, och dessa båda alternativer voro nog att bringa på skam alla försök till ett fridfullt njutande af hoppet och sällheten.

“Nåväl“, sade hon, “det har händt mig något vigtigt, sedan jag var här sist.“

“Jag vet det... Men hvarför är ni då här?“

“Derför att mörka aningar plåga mig. Kanske ser ni att de äro ogrundade?“

“Ni är oförnuftig och otacksam på en gång.“

“Nu kan jag svara som ni: *jag vet det.* Men blott jag denna gång fått min vilja fram, skall jag allvarligt föresätta mig att aldrig mer rådfråga någon spåqvinnas konst.“

“Skyll er sjelf då“... den osynliga sierskan vred Julias hand i flera riktningar. Derefter sade hon: “Ni fruktar något hinder för den resa ni tänker på.“

“Hvilken resa då?“

“Den stora.“

“Ärnar jag mig långt bort?“

“Längre bort än ni kommer. Det blir ett hinder — ni får veta det genom bref.“

Julia värdt blek som döden. “Ack, jag visste att min aning var sann. Ni har nu gjort mig mycket, mycket olycklig!“

“Se, hur otacksam ni är mot alla! Gå och anklaga endast er sjelf för en kunskap, som ni ännu kunnat spara er.“

Julia svarade ingenting. Ett hinder för denna resa, vid hvars slut hon skulle finna belöningen för en lång pröfning, var nästan som en dödsdom. Hon gick helt sakta ut.

“Och mig“, yttrade nu Fanny, “mig narrade ni helt och hållet. Det jag tänkte på slog ej in.“

“*Icke* — nå, så kan ni vara så mycket mer förvissad

att jag ej narras, då jag försäkrar er att det ni *nu* tänker på icke heller slår in.“

Fanny ville ej höra ett ord mer. Några minuter senare voro flickorna i vagnen, närmast upptagna med tanken på huru det såg ut hemma. Hade assessorn redan kommit? Hyste moster Oliva någon misstanke?

“Jag är alldeles förtvifladt sade slutligen Julia, “då jag tänker på att detta verkligen är ett rättvist straff derför att jag ej lyssnat till min redliga fostermors ord, att det är både synd och dårskap att utforska hvad Herren vill ha doldt. Jo, jag har varit henne en tacksam dotter för hvad hon gjort! Och nu — det känner jag på mig — vågar jag bestämdt icke tala, åtminstone icke ännu. Mot dig, stackars barn, har jag också handlat mycket orätt, i det du sett och begagnat ett dylikt exempel.“

“Kära Julia, sörj ej för mig! Jag är mest ledsen öfver att du skall tro på detta såsom afgjordt.“

“Än du — tror icke du?“

“Låt oss skynda oss ur droskan här“, föreslog Fanny, “och gå hem den lilla biten!“

Och hem kommo de stackars barnen som tvenne botfärdiga synderskor. Första syn, som mötte dem, var tant Regina ute på yttersta förstugan.

“Hvar har ni uppehållit er, barn? Assessorn säger...

“Släpp oss för Guds skull in, kära tant“... Julia trängde sig förbi den gamla damen, som nu blef så lagom kringklappad. Hvar och en af de otacksamma varelserna gjorde, besynnerligt nog, samma slutsats: “Om icke tant Regina alltid varit så svag!“

Nedkastande sig i hvart sitt soffhörn, började de sedan sina forskningar. De voro grufligt rädda för en oförberedd efterräkning.

“Är assessorn qvar?“

“Nej, han gick, då han hörde att öfverstinnan var upptagen.“

“Så väl... Och herr Edvin?“

“Han har gått just nyss.“

“Och moster Oliva...“

“... är fördjupad i räkningarne. Hon har begärt maten in till sig.“

“Nå, min Gud“, utbrast Fanny, “då kunna vi ju komma klara af det här grundet, såsom sjömännen säga. När assessorn återkommer, åtager jag mig att förklara hela saken för honom.“

“Gör som du vill! Jag blir ej tillfreds ändå“, sade Julia, “fastän det nu åtminstone är slut med allt, som rör den finska profetissan.“

Julia misstog sig dock härpå, såsom man får se.

9.

Huru madam Hanna Malenas andre man eller rättare hans pressjern blef orsak till en oförutsedd upplösning af denna lilla historia.

Första söndagen i mars hade madam Hanna Malena gått med sin nye vän till presten, och då de återkommo derifrån, förkunnade de sin kära dotter att hon nu icke blott hade moder i lifvet, utan föräldrar, och att hon derför borde hedra både sig sjelf och dem genom en god lydnad.

På aftonen kalaserade man upp allt hvad bruden tillagat för högtiden, och brudgummen skulle oändligt gerna ha hållit till godo med ett annandags kalas, hur ringa som helst, men hans hustru förklarade att hon nu slösat bort så mycken tid hon tänkte offra på saken; och derför, sedan hon följande morgonen kokat kaffet och sökt ihop en smula plockgods från öfverlefvorna gick hon bort utan att ha kört upp sin man — kunde han inte få fira annandagen med att sofva ut, om det så behagade honom! Hanna deremot blef väckt och erhöll nödiga instruktioner.

Skräddaren sof icke. Han låg blott och drömde om, att han var något slags pacha, som skulle bli slafviskt uppvaktad af qvinnfolken. Han bligade med ett halft öga åt Hannas bädd ... och hon bligade åt hans, tänkande att det var ändå roligt att få ligga i ro och inte bry sig om att kaffet kallnade för “den styggen.“

“Nå“, utbrast slutligen skräddaren, “vill du inte laga dig opp! Jag hörde hvad gumman min hviskade om frukosten. Jag tillåter dig lyda din mor i allt, som inte strider mot min vilja... och hör — lägg genast pressjernet till elden!“

Hanna svarade ingenting, men hon rustade sig sjelf och det andra i ordning. Ett glömde hon likväl; pressjernet.

Nu var pappa också klar och kom för att göra bekantskap med husets tillgångar.

“Hvad nu då — skall detta vara frukosten... ett stycke surlimpa och en kaffeslank.“

“Det är ju smör med, och fyra bitar sill och en skifva sylta.“

“Men Malena sa’ att du skulle steka fläsk och skala den kalla potatisen.“

“Till middagen, ja — tills hon kommer hem.“

“Jaså, I börjar med att svälta mig... Stek strax fläsket!“

“Nej-nej, det törs jag inte!“

“Huru nu — när *jag* säger att du skall göra’t?“

“Inte ändå!“

“Nå, så skall jag märka dig första gången, så att du vet skilnaden på ja och nej en annan gång!“ Han sprang fram till spisen, i akt och mening att skrämma Hanna till lydnad genom att fatta pressjernet och låtsa sig vilja stämpla henne; men då han fick se att jernet aldrig blifvit ditlagdt, steg hans vrede så öfver alla faderliga bräddar att han, nedryckande sitt enda vapen, kastade det midt i glödhögen, under försäkran att den trilska ungen skulle bli pressad *före* alla slags sömmar.

Vid denna hotelse tog Hanna till fötterna och sprang

först rundt omkring golfvet, under det hon oupphörligen skrek på hjelp, och sedan genom dörren ut på gården, innan skräddaren ens hann sansa sig efter denna första scen i hans husfaderliga lif.

Naturligtvis skyndade Hanna upp till herr Edvin för att påkalla hans beskydd, men han var utgången på en tidig morgonlektion; och då hon klappade på hos finska frun, öppnade ingen — antingen frun sof eller var ute... någon piga fans ej, och madamen, som gick från och till, vär ej synlig.

“Hvart skall jag ta vägen, hvart skall jag ta vägen?“ ropade den förskrämda lilla varelsen. “Jag vågar mig aldrig in igen. Går jag till grannqvinnan, så söker han opp mig och tar mig och bränner opp mig intill benen... Ah, nu vet jag hvart jag skall springa, för inte är det värdt att jag söker opp mamma“... Derpå smög hon åter utför trappan och tittade efter i en springa om skräddaren syntes i deras dörr, men han hade gått tillbaka till frukosten — och i ett par språng var Hanna ute på gatan, ilade sedan i vildaste fart framåt med hårflätorna farande kring öronen.

*

Hvad hade under tiden tilldragit sig hos öfverstinnan?

Julia var efter denna vecka alldeles oigenkänlig. Hvarje stund och timme pinades hon af sin inre ångest. Än vurmade hon på att något bref, innehållande förändringar af resplanen, skulle komma från hennes tilltänkta sällskap, än antog hon att det allaredan var kommet och att man endast af medlidande dolde det för henne.

De engelska lektionerna voro henne nu dödande tråkiga, ty hon tålde intet tvång på sina tankar. Var det ej nog att få tvinga sig i det yttre! Men hvarje gång öfverstinnan såg på henne, fick hon en sådan hjertklappning att hon knappt kunde hålla sig uppe, och hon sade ej osant, då hon påstod att hon var så sjuk, att hon knappt kunde lemna sin kammare.

Öfverstinnan, alldeles öfverhopad med en mängd anordningar för flyttningen, såg eller ville ej se. Men hon tycktes icke vara nöjd, ehuru hon teg.

Genom dessa förhållanden bar det så till, att herr Edvin och hans andra elev en dag träffades alldeles ensamma vid lektionen. Assessorn var nu helt och hållet affärsman och sprang dagen om för sin gamla flammas skull. Hvad tid skulle han då ha öfrig att se efter om andra flammor lågade i sky!

Eftef en månads och sju dagars bekantskap tyckte sig Fanny hafva känt den unge språkläraren en hel evighet. Det borde således icke vara svårt att språka med honom på tu-man-hand, helst under en lektion, och ändå gick det hvarken rätt eller galet, ty det gick icke alls, och sak samma måtte förhållandet ha varit med honom, som endast öppnade och nedfälde bokens permar.

Slutligen, sedan Fanny vridit sig sjelf och sin stol i alla riktningar — man borde länge sedan ha börjat med läsningen, som föregick samtalsöfningarne — sade hon tvärt; “Jag är rysligt trögtänkt i dag. Det går icke ur fläcken med något, det vet jag.“

“Kanske fröken önskar uppskjuta lektionen? I det fallet...“

“Åh, jag vet ej... lektionerna ta ju snart slut. Jag tycker icke om att tala engelska.“

Herr Edvin rodnade. “Ja“, sade han, “fröken slipper snart både det afskydda språket och språkläraren.“

“Hvarför säga så... nu blir jag ledsen.“

“Än jag då, som sätter ett annat värde på minnet af dessa timmar!“

“Det vill säga att herr kandidaten någon gång...“

“Det vill säga, min fröken, att för mig det vackraste minnet aldrig blir annat än ett minne och att... Med ett ord, det är bäst att lemna lektionen för i dag, då *fröken* afskyr engelskan och då *jag* skulle handla mycket illa, om jag fördjupade mig i den enda svenska, jag nu ville tala.“

I detta ögonblick hördes på en gång ett häftigt och

omvexlande prat af flerå röster från öfverstinnans sängkammare, och omedelbart kom bud att fröken skulle stiga ditin och herr kandidaten ursäkta att lästimmen blef afbruten.

Ack, så bekymrad Fanny blef! Men det stod ej att hjelpa... Herr Edvid aflägsnade sig, utan att vidare hafva uttalat ett enda ord på något språk. Men hans blick hvilade med dröjande saknad och öm hänförelse på den unga flickan.

Det var ingen angenäm scen denna, som Fanny fick i utbyte mot den förlorade.

Hvem fann hon väl inne hos moster Oliva, förutom Julia, som höll på med sin stora bekännelse? Jo, lilla Hanna, hvilken helt enkelt kommit att i sin, stora nöd söka upp de unga flickorna, som hon sjelf kände och hvilka herr Edvin så mycket berömt. Men hon hade på samma gång i förstugan träffat öfverstinnan och Julia, och det var en riktig förbistring, helst Hanna påstod att hon äfven kände den gamla frun sjelf, som låtit henne under två vintrar få ny klädning och känger också. Men hvem hörde riktigt på Hanna... Julia talade ord af kärlek, ånger och förtviflan öfver att så ha sårat sin moderliga vän.

Öfverstinnan såg förskräckligt allvarsam ut. “Jaså, mina fröknar, ni har verkligen stulit er ur mitt hus för att på

hemliga vägar... Men gå ned du, stackars barn, och bed den gamla fröken ge dig frukost. Se’n få vi se!“

“Det var förkläde också som jag fick!“ upplyste Hanna, småskrattande för sig sjelf, medan de sågo på henne. “Men jag tänkte aldrig att den frun, som gick på utdelning och gaf mig kringlor och linneskaf, då jag hade frosten i fötterna, var mostern till de andra, som sökte finska frun och läste herr Edvins annonser.“

“Jaså, mina fröknar“, fortfor öfverstinnan, sedan hon blifvit ensam med de unga flickorna, “ni ha icke haft mer aktning för mina åsigter om detta olycksbringande charlataneri! Och ni har till och med under er första utflykt åt Dufgränden sett den person, jag antagit som er lärare, utanatt era samveten anklagat er för den opassande och bedrägliga tystnad, som ni iakttagit för mig öfver era äfventyr?“

“Söta moster Oliva“, stammade Fanny, “andra gången såg jag ej åt rutan.“

“Tyst, du! Det är Julia som bör svara, Julia, som uppfann den hedrande listen att blifva sjuk på konserten. Var det ej så du sade?“

“Jo, till min eviga förödmjukelse. Men denna allherskande begärelse, denna sjukdom har nu vändt sig emot mig som ett rysligtst raff för mitt fel mot min ädla fostermor, mot mig sjelf, mot Gud, och jag lider rysligt, icke blott af ånger, utan af bäfvan för... för...“

“Jag förstår, du bäfvar för att spådomen skall slå in... Men då är du ju icke botad, olyckliga barn!“

“Jo, botad för alltid, det vet Gud, i afseende på sjelfva begäret efter fördold kunskap. Men jag har ännu icke bevis på...“

“Nåväl, se nu huru mycket förutsägelsen var värd... läs detta bref, och säg sedan om det icke är lika syndigt som vanvettigt att sätta tro till dessa orakelspråk, som kunna verka det verket att en förnuftig och kraftig natur förvandlas till en feg och ömklig.“

Darrande tog Julia brefvet ech läste följande:

“Det faller sig mycket väl att fru öfverstinnan kommer ned redan till början af april, ty innan slutet af maj ha vi efter ett senare beslut, då vi nu upplöst vårt bo, funnit lämpligt att företaga vår stora resa, och fröken skall af oss hafva ett ömt skydd, tills vi med Guds makt få lemna henne i en god makes vård.“

Julia sjönk snyftande till den gamla damens knän. Hennes lycksalighet var ej nu stormande, men den var djup, och hennes ögon förde ett vältaligt språk.

“Jag förstår dina känslor, barn, och anser att du genom dem djupast känner blygseln inför vår Herre och din gamla moster. Men nu förlåter jag dig helt och hållet, fastän jag tänkt straffa dig än ytterligare, om ej detta kommit emellan.“

“Huru — moster Oliva skulle känt...“

“Enfaldiga barn, har ni kunnat föreställa er att något får passera här, som icke jag känner? Du, Julia, hade så länge tiggt vår enfaldiga Regina att i största tysthet få besöka madam Thor eller fru Kåre, att jag, för att fullständigt bota dig och lilla våpet här också, beslöt att skapa en tredje profetissa...“

“*Skapa?*“ utbrusto begge flickorna på en gång.

“Visserligen, era tokor! Icke kunde jag väl vara säker på att ej Julia, med sin medfödda djerfhet, skulle finna utväg att besöka, d. v. s. låta *förrycka* sig af någon bland dessa sibyllor, som ockra på enfalden, lättrogenheten och begäret till det ofvernaturliga. Jag ville emellertid icke att detta skulle ske, och jag beslöt derför att sjelf i egen person blifva profetissa, sedan jag först, förstås, genom vår kära Regina låtit er få adressen äfven till madam Thor, som jag visste vara död... Ja ja, gån icke baklänges, mina fröknar, och gapa icke så der som om ni toge mig för en riktig trollpacka... Mins ni icke att ni första gången i edra onda samveten blefvo rädda för den bekanta rösten? Jag hade ärnat att allvarsamt skrämma upp dig, min kära Julia, och sedan visa dig, genom din fästmans bref som redan kommit mig tillhanda, huru mycket spådomskonsten vore värd att lita på; men jag afstod den

gången från min plan, emedan jag märkte att jag ej hade tillräckligt välde öfver uttalet.. Nå, kommer ni er före nu?“

Fanny hade gömt sig ända inne i innersta vrån. Julia, som stod midt på golfvet, sade stammande: “Ack, hvilken lexa... hvilken lexa... Men denna *sista* gång... var det ej *då* den *rätta* finska frun?“

“Den rätta finska frun — en hederlig, men obemedlad enkefru — har länge varit under mitt beskydd, och af tacksamhet lånade hon mig det ena af sina två rum. Jag hade hoppats att ni ej följt frestelsen andra gången... ja, jag kunde verkligen hoppas det, eftersom du borde ha varit lycklig, Julia! Då jag det oaktadt märkte din oro, skickade jag er under assessorns beskydd på konserten; menfruktande att ni likväl skulle finna utväg att följa detta ömkliga begär, reste jag strax efter er bortgång till Dufgränden och gaf dig, min stackars Julia, eftersom du så ville ha det, en allvarsam näpst. Men äfven nu visste jag att jag kunde lugna dig, så fort du bekände ditt fel. Du föredrog likväl — af blygsel, förmodar jag — att tiga och grubbla; och derför skulle du, som sagdt, ännu några dagar fått sväfva i ångsten, om ej den här lilla flickungen i följd af sin morgondust med stjuffadern kommit och gjort ett på det hela välkommet slag i saken. Jag hade sett henne till godo under mina vandringar, och hon kände igen mig — det var naturligt.“

Båda de unga flickorna nalkades nu ödmjuka och brydda, men med ögonen kärleksfullt riktade på sin fostermoder, som i sin tur smålog mot dem.

Försoningen var fullständig. Och Fanny ville blott veta om ej någon skämtat med henne *nu* liksom förra gången. Man hade sagt att det hon tänkte på...

“... ej skulle inträffa? Nåväl, mitt barn, huru skulle du kunna få dina närvarande tankar att slå ihop med något slags förnuftig möjlighet... Jag säger uppriktigt att jag aldrig kom att tänka på den finska fruns ende hyresgäst och rutan på hans dörr, då jag bestämde huset i Dufgränden till min scen. Ynglingens hederliga karakter var mig väl bekant, och jag här hjelpt honom — honom sjelf ovetande, förstås — att godtgöra sin värdinna de billiga middagarne. Men då jag beslöt mig till att antaga den der språkläraren...“ Här gjorde öfverstinnan ett uppehåll.

“... då ...“ hviskade Fanny under hög rodnad.

“... anade jag att det var han. Adressen till portvakten på Drottninggatan kände jag till, men... nog af: det här hör just icke hit. Jag är likväl nöjd med herr Edvin, som aldrig för er förrådt att jag vid uppgörelsen öppet frågade honom om han sett mig någon gång förut. Han tvekade, men erkände det snart och förstod mig vid första ord, då jag lät honom veta att jag icke tyckte omatt se mitt enskilta görande och låtande under mina *enskilta* vandringar blottadt för barnen.“

Fanny hörde på uppmärksamt, men med en högst ängslig min — för Julia var nu allt klart... Om blott herr Edvin sagt något bestämdt...

“Ah, se der assessorn, min gamle förtrogne!“ afbröt öfverstinnan, uppresande sig — “Nå hur har saken gått — ha vi hittat något bra ämne till en bokhållare, som äfven vill se efter gårdsbruket?“

“Nej, gunås, min kära öfverstinna, denna sak har ej gått efter önskan.“

“Så tråkigt! Och vår resa, som *måste* ske den 2 april... Sjelf känner jag väl en ung man, hvilken icke är bortkommen i räknekonsten — så mycket jag kan döma. Och han eger för resten goda antecedentia; men han har en svår vurm, som troligen alltid skall göra att han inbillar sig finna bästa verkningskretsen vara här i Stockholm.“

Nu kom Fanny framilande och kastade sig alldeles i famnen på öfverstinnan, som syntes mycket öfverraskad.

“Ack, fråga honom“, hviskade hon, “jag ber, fråga honom!“

“Flickungen är ju alldeles tokig, kära assessor! Hon tänker säkert att jag, liksom en viss annan gammal dam, åt min fosterdotter vill ha en fattig man, som tacksamt kan och vill stanna qvar vid gården... Nå, din lilla toka, har du någon anledning att förmoda att den du menar eger håg för landtbruk? Men *om* han har det, så — märk hvad

jag säger — tänker jag noga pröfva både i detta och allt annat. Jag har redan under år och dag följt honom med min uppmärksamhet, och den här sista månaden har den följt er båda“...

Hvad är väl mera att tillägga!

Då herr Edvin andra dagen af öfverstinnan inläts i vissa delar af hennes förtroende, gaf han henne sitt eget så öppet och redligt som hon ville önska.

Han älskade Fanny, och om det behöfdes att vakta öfverstinnans boskap, ängar och räkningar i sju år, så gingehan in derpå, men ville innerligt bedja Gud, henne och ännu en tredje att det ginge af för mindre.

“Vi få väl se!“ svarade öfverstinnan leende.

På den bestämda dagen reste hela familjen (herr Edvin inberäknad) till Småland. Men innan dess hade den fått ännu en medlem i lilla Hanna.

“Vill du lemna mig — vill du det för säkert?“ frågade Hanna Malena sin kära dotter.

“Jo, så är det! Men mamma får inte vara ledsen, för det tål jag inte. När jag växt opp och fått *eget*, så flyttar mamma till mig, om den der styggen har blifvit död. Mamma är inte mer så glad åt honom, och jag riktigt önskar att mamma snart fick liktvä...“

“Tala inte ut, barn... men ske Herrens vilja i allt!“

*

Barackens son.

Inledning.

En förmiddag i början af mars 1853 gick jag att besöka en plats, hvilken under åratal föresväfvat mig såsom ett mål för djupt studium. Platsen var den fläck i Tyskbagarebergen, der barackerna stodo lika tvenne gamla grånade och darrande invalider, väntande på att antingen kullkastas af första bästa storm, som hade mera medlidande med dem än menniskorna, eller ock att på något annat sätt blifva afmönstrade från en verld, der de utan all fråga tjenstgjort dubbelt så lång tid, som man hade rättighet att vänta af dem.

Nu äro, till heder för kommunen, de arma barackerna förlossade från sin ömkliga tillvaro, men *huru* förlossningen vunnits för alla deras arma invånare vet jag ej, och det vet blott Han, till hvilken både palatsets och barackens afkomlingar gemensamt kunde vända sig — tyvärr den enda gemensamhet, som eger rum mellan yttersta ändarne i den menskliga verldskedjan, åtminstone den enda synbara.

Denna marsdag var mycket kall. Snön knarrade hårdt på den ojemna, branta vägen, der små paltigt klädda barn, med rödfrusna näsor och rödfrusna fingrar, sökte hålla sig varma genom knuffningar och gräl sinsemellan angående en fattig kälke, på hvilken alla ville åka, ehuru naturligtvis endast de starkaste fingo plats, medan de svagare, skrikande och hojtande, kommo efter, föga vägande om det skedde på hufvudet eller fötterna, ty det var en så ljuf hämd att

försöka hejda och stjelpa släden, hvilken var bestämd för långtur nedåt backarna.

En liten flicka, som jag frågade efter vägen till det mål jag sökte, svarade helt beskäftigt, i det hon med påtaglig stolthet draperade sig i en gammal röd trasa, utgörande lemningen af en schal: “Sök! Inte är *jag* någon barackunge!“ Hon bodde *nedanför* bergen, stackars barn, och kände med förvånande instinkt kastskilnaden... Högmod öfverallt!

Ändtligen var målet vunnet, icke just lätt, men det var ändock vunnet. Och der lågo nu barackerna, tvenne långa,

jag vågar ej säga byggnader, utan snarare skjul för alla dessa nödens och tyvärr ofta brottets offer, hvilka icke kunna eller våga ega en fast bostad eller som, bortvisade dörr från dörr, från alla de kojor, der “logerare“ mottagas, slutligen måste söka sitt nattläger inom någon af dessa provisionella tillflyktställen, så öfveranlitade.

Tvärt öfver gården låg ett mindre ruckel, som innehades af en gift qvinna, benämnd “förestånderskan“.

Vid öppnandet af dörren till förstå baracken slog det ut inifrån en tjock förpestad luft och en så rent af mördande lukt, att man måste taga flera steg tillbaka för att ej med ens bli sjuk deraf. När ändtligen en undersökning af detta slags menniskoboning kunde göras, framstälde sig för ögat ett mycket långt, men föga bredt, sotsvart och gropigt golf, afdeladt genom bräden på tvären, rum efter rum, omkring ett par alnar mellan hvart, ända till andra väggen. Hvarje rum Var försedt med en halmkärfve, och det hela hade utseende af ett högst *eländigt* kreatursstall, men så tillvida mycket sämre än ett sådant, som kreatursbåsen äro så höga, att hvar och en individ har sin boning för sig, då här deremot endast det halfalnshöga brädet utgjorde skiljeväggen mot grannen.

För tillfället hade de gamla halmtäckta afskrankningarne endast en eller annan sorglig invånare, egentligen gubbar, hvilka antingen af sjuklighet eller i brist på kläder att skydda sig för kölden, höllo sig inne, nöjda med att se

solen genom de små smutsiga fönstren titta in och helsa dem med några vackra strålar, skimrande öfver de ödsliga väggarne och tillika skänkande dem nog dager för att kunna sköta om sina sjuka lemmar. En del syntes med svarta linnetrasor i händerna sträfva att göra något slags förband, under det andra vredo ståltråd till burar, täljde pinnar till leksaker eller vid de små fattiga moln, som den usla knastertobaken i lerpipan genom de långa mödosamma smackningarne uppbringade, gjorde sina betraktelser öfver den tunga och enformiga gången af deras lif, hvilket tydligt kunde förstås af de utstötta meningarne, såsom: “Inte kan alla vara födda till folk“ ... “En del menniskor ska’ både lefva och dö i smutsen“... “Stor sak — det lider, medan det skrider“ ... “En gång väl i grafven, slipper en frysa och sörja för brödbiten“ ... o. s. v.

Hvilken sorglig filosofi! Det är icke förtviflans: det är den medfödda eller förvärfvade undergifvenhetens. Och likväl veta de att alla äro bröder . . . .

I den andra baracken funnos endast tvenne varelser. Den ena var en gammal förskräcklig qvinna, som förde ett helt olika språk. Hon hade icke liksom sina grannar gjort lifvet till en filosofisk uppgift — tvärtom måste hon ha gjort det till en verklig skärseld både för sig sjelf och andra. Hon presenterade sig såsom en ättling, om också en hårsmån på sidan, af en mycket stor och högmodig slägt, öfver hvilken hon läste så många ve, att håret, såsom det heter, kunde resa sig på hufvudet vid att blott höra henne. Jag förmodar att hon icke alla dagar utstod med detta lynne, men nu var det hennes onda dag, ty gikten höll henne fängslad så att hon ej kom ut att tigga. Dertill var både snuset och tobaken slut, och kaffe hade hon icke sett på tre dagar. Måhända vär dock hennes utomordentligaste lidande det, att hon ej fått tag i någon, som velat bära ett af hennes vanliga s. k. bref till den högmodiga slägten.

Vid andra ändan af detta slags bedröfliga galleri satt, till hälften upprätt, på en något drägligare bädd och med

en skål lingonvatten bredvid sig, en helt annan varelse. Det var en ung flicka, knappt 19 år, blek och förtärd af sjukdom, men så mild, vänlig och ödmjuk till sinnet att, om gubbarne ingifvit ett genomgripande medlidande, denna stackars flicka derjemte ingaf det lifligaste deltagande.

På frågan huru hon kom att befinna sig här, svarade hon enkelt:

“Fader- och moderlös, värnlös och alltid med en svag kropp, kunde jag inte längre vara på restaurationen. När sjukdomen tar en på allvar, kommer en snart på förfall. Men nog blir det väl med *mig*. Föreståndarskan har talt vid doktorn, och han hjelper mig till plats på sjukhuset om ett par dagar... Ja“, upprepade hon suckande; “nog blir det alltid väl med *mig*.“

“Är det då någon annan som du tycker, att det är värre för?“

“Jesus ja, för Clara... Som barn voro vi så goda vänner. Se’n träffades vi inte under många, många år, förrän här

på denna olycksplatsen.“

“Vill du låtä bli“, skrek den ondsinta qvinnan från andra ändan, “att tala om den sakramenskade slinkan, medan du är här i sällskap med *mig*, en född fröken! Men sådana der ljusmönster hålla alltid ihop som ärthalm, fast du väl inte är tjufgömmerska, lik din goda vän, som dertill inte skämdes ögonen ur sig att en vacker natt kasta en skrikhals till pojke på baracken.“

“Kära fröken, var så nådig och tala inte i så grufligt hårda ord om Clara! Hon är rysligt olycklig, och kunde jag bara vara uppe och sköta den lille...“

“Hvar är då den lille?” (Något sådant litet kräk syntes ej till).

“Jo, förestånderskan har haft den innerligt stora godheten att taga gossen in till sig. Hon tog honom samma morgon som... som...“ Den stackars flickans ord kommo ej fram öfver läpparne.

Men desto qvickare gick “frökens“ tunga:

“Jag skall säga fruntimret hur det var — för såmycket begriper jag att fruntimret väl icke gått hit bara för att gapa på folk, utan för att underrätta sig om deras behof, och *mina,* det vet Gud, ä’ både många och trängande ... Jo, så var det att föreståndarskan förlossa våra öron från ungens eviga pip, och nog hade den skäl alltid att pipa, samma morgon som mamsell Clara blef knipen af polisen för ett litet skrin, som hon hade gömt i halmen. Jag tror ändå att hon allt kunde uppgett en medbrottsling, en persedel, som gudbevars skall vara fästman åt henne; men hon teg som en död, otäckan, bara för att göra harm åt andra ärliga menniskor, som velat hjelpa polisherrarne till deras rätt, då en kanske också kunde haft en spottstyfver.“

“Föreståndarskan“, hviskade den sjuka flickan, “kan berätta Claras historia. Fröken känner den gudskelof inte. Det fins så många slags frestelser, och det är godt för den, som inga har haft; men när *jag* nu blir så lycklig att komma i en riktig säng på sjukhuset, kännes det alldeles som om jag skulle ha ett slags tungt ansvar för att jag tar emot en sådan välgerning, då ingen ännu vet huru det går med det ömkliga barnet. Föreståndarskan kan ej annat än tröttna opp. Gud hjelpe mig, jag kunde ju ändå ingenting göra för gossen... och — ja, det svider i mig att säga det... men om den lille har Clara i sin egen sorg och nöd icke haft någon vård.“

Den milda samvetsömma själen såg så upprörd ut, då hon gjorde detta erkännande, som om hon velat bedja icke blott Gud, utan hela verlden om förlåtelse för Claras synd...

Jag erfor senare, att denna utvalda själ blott en kort tid ännu var underkastad tidens bekymmer; och jag är säker att hon till och med in i dödsstunden förebrådde sig att hon skulle komma till en så fullkomlig lycka som den hon *då* gick till mötes, medan de, som voro henne dyrbara, ännu lefde qvar under kampen.

Bilden af denna unga flicka har jag *aldrig* förgätit, och dock återstod att göra bekantskap med en ännu vackrare och högre bild af en sant kristlig qvinna. Thomas à Kempis, sin tids pröfvade filosof, säger att “Kristus har många

bekännare, men få efterföljare“. Lyckligtvis påträffar man dock flera sådana midt inne uti eländets och syndens värsta kloaker, ädelstenar, dolda i lager af smuts, men desto mera lysande, då de glittra fram.

I sin fattiga och ödsliga kammare satt föreståndarskan sjelf, en omkring 30 år gammal qvinna af ett långt mera allvarligt och länkande än vekt utseende. Hon satt midt på golfvet på en pall, hållande ett barn i knäet och trampande med foten en vagga, i hvilket ett annat ganska rent och friskt barn sof. Men det, som hon hade i knäet och höll på att gifva di, *det* skulle aldrig kunna beskrifvas. Det finnes dessutom saker, som ej böra skildras. Vare nog att denna barmhertiga qvinna hade tagit i sina armar en så af vanskötsel och “spetelska“ från hufvud till fot förgången varelse, att ej någon moder för penningar skulle velat göra det. Också gjorde hon det ej för penningar, utan af kristlig kärlek till denne *en af de minste* — denne barackens utstötte son. Och hon lät honom med sina förstörda läppar lifnära sig af samma mjölk, som hon hade för sitt eget barn. Hvad som gjorde denna handling ännu mer rörande var att ett par tårar föllo från den stackars moderns ögon. Hon såg på sin egen, och af den

fruktan som hennes ansigte förrådde, syntes tydligt att hon bäfvade för att hennes friska gosse skulle bli nedsmittad med allt ondt af den arme husville.

Till en början var det icke lätt att få henne i tal — hon tycktes försänkt i en stum ångestbön — men sedan isen en gång blifvit bruten, begärde hön ej bättre än att få utgjuta sig.

“Doktorn, fattigläkaren här i församlingen“, sade hon, “är en så hederlig man! Han har stuckit till mig litet af sig sjelf och sagt att Gud nog bevarar min lille. Han har också lofvat att fattigkomitén med fortaste skall skaffa en bra plats åt det här stackars lilla kräket, som inte har annat än några lumpor kring sig, för modern hade nödgats sälja af hvarenda smula — och Gud gifve att barnet vore i säkerhet, innan hon kommer ut... om hon inte skall påspinnhuset, förstås, ty kärleken till den, som hon har sin lit till, är sådan att hon glömmer allt annat på jorden för honom.“

“Är fästmannen skyldig i polissaken?“

“Ja, säkert. Men Calle Gylling är en sådan svängare, att han alltid vet vara ur vägen för polisen, som aldrig tänker på honom en gång. Clara hade ett tilläst skrin i förvar för någon, men om de stode öfver henne med yxan, så sade hon ändå inte ett ord, som vore farligt för någon annan. Det var inte efter skrinet som polispn slog här på baracken — det var efter något förkommet silfver; — men när de hittade det, måste Clara följa med... det är sex dagar se’n dess. Och möjligtvis kommer det, som var i skrinet, ihop med någon annan *gammal* historia, som blef tyst om. Clara är mycket olycklig, och derför är hon trött och liknöjd om allt och alldeles som om hon vore lefvande död.“

“Men hvarför har Gylling ej gift sig med Clara, utan låtit henne så förfalla?“

“Det är derför att det kanske inte är så helt med saken. Han har aldrig riktigt nekat att han är barnets far, men det fins de som nog veta att han inte är det, fast han sålt sig till giftermål med Clara. Det är en svår sak för Gylling, hur en vänder den. Och så mycket är säkert att Clara, i fall både hon och gossen förginges, ej skulle våga be honom om så mycket som en vattendroppe, om han inte af god vilje gåfve dem en smula. Min egen tanke är den, att det var någon dyrbarhet i skrinet, som Gyiling lagt sig till en gång, när...“

Hon afbröt och såg ömt ned på barackens faderlöse son.

“Fins *ingen* känd eller skyld, som ni sjelf kan vända er till för barnet?“

“Tycker någon det... Hvem spårar förnämt folks vägar och resor om vintern till varma land! Stora herrar kunna ju göra upp allt med pengar, sofva i ro och ha samvetsfrid. Men de kunna inte se efter hvem som gör sig nyttan af pengarne, eller om andra få sofva på törne ochstrå. Och Gylling... honom får en visst söka — men träffa hönom, det gör en aldrig... Åh, nej, nej, ingen utom Gud i himlen vill kännas vid och vara fader åt *barackens son.*“

Innan jag lemnade denna ovanliga qvinna, som alls icke nämnde sig sjelf bland dem, som fingo svida för andras synder, lofvade hon att “när fruntimret komme igen med linnet till den lille“, skulle hon lemna hela uppränningen för det öfriga af Claras sorgliga historia.

Jag har tecknat den ur minnet med ganska liten romantisering, ty enkla bilder ur sjelfva lifvet böra behålla sin enkelhet. De kunna ha sitt djup lika väl som de, i hvilka stora krafter med storm och åska utvecklas.

1.

Scenen är ett vackert, rikt och framför allt beqvämt hem.

I ett rymligt kabinett, varmt, väl upplyst, ombonadt med dubbla mattor och tjocka nedfälda gardiner för fönster och dörrär, sutto på ömse sidor om ett tébord en ung man och en ung qvinna... Namnen obekanta, men titlarne nämndes “kammarherrn“ och “hennes nåd“.

Mannen föreföll något hektisk, dock ej bestämdt sjuk. Han såg utmärkt bra ut, men hade i sitt väsende denna “blaserade“ likgiltighet, som icke vet huru den skall orka med sig sjelf, sedan den tröttnat på så mycket annat.

Hustrun åter var hvarken vacker eller fängslande, men trodde sig vara båda delarne. Man hade sagt henne det, emedan dessa egenskaper ansågos synonyma med hennes rikedom. *Hon* var allt utom blaserad och likgiltig: hon var förälskad i sin man, svartsjuk som en spanjorska och misstänksam och hämdlysten som en kreolska — i norden, förstås.

Invid tvenne halfalnshöga miniatyrlänstolar, omsorgsfullt stoppade, klädda med rödt schagg och uppfylda af leksaker, lågo ett par förtjusande barn, fantastiskt utstyrda

och så olika det lilla lefvande skelettet på baracken, lifnärdt af barmhertigheten, att man, om man sett dem tillsammans, med möda skulle hafva trott att de tillhörde en och sammå menniskorace — sedan då att de kunnat vara ännu närmare förbundna.

“Således“, sade den unga frun, och hennes lifliga blick spelade öfver mannen, “således följer du mig verkligen på spektaklet i morgon? Jag hade ej velat be dig, men då du erbjuder dig, så är jag mycket lycklig.“

“Man har väl ej en beundrad och älskvärd hustru för att jemt hålla henne inläst hemma!“ Detta var ord väl valda för den, till hvilken de sades, men tonen släpade och i ögonen röjdes ej minsta lif.

“Ah, du är då för mycket intagande i qväll! Men du vet, min vän, att sedan din helsa icke mer förlikar sig med utelif om aftnarne, min högsta glädje är att vara hemma helst då vi såsom nu få vara på tu män hand. Det är förtjusande!“

“Ja, det är synnerligen angenämt“... Kammarherrn vred något på lampan. Han var en man af medfödd artighet och ville icke låta sin rika hustru, som höjt honmn, den fattige adelsmannen, till sin närvarande ställning, se hur han gäspade, hur förtvifladt ledsamt han hade under dessa “förtjusande“ aftnar.

“Du tror ju icke“, återtog hennes nåd, “att jag gör ett offer af att lefva hemma — snarare är det ett sådant då jag någon gång lemnar dig. Det kän hända så mycket.“

“Ja, jag vet, min lilla du, att du i din oroliga ömhet är svartsjuk på allting, på... månen till och med.“

“Huru — hvad menar du?“ Hon rodnade starkt.

“Naturligtvis ingenting annat än ett skämt. Vill du att jag ringer, så att vi bli af med det här men Lundgren är ju efter tidningarne?“

“Clara kan taga bort.“

Kammarherrn ringde med en något häftig och skarp klang. Hans fingerspetsar hade säkerligen denna nervösa

retlighet, som tillhör sjukdomar, hvilka väsentligt uppkomma af trötthet.

Strax derpå inträdde husjungfrun. Det var en lång och smärt flicka af en synnerligt väl proportionerad växt, ett fint ansigte med stora dunkla svarta ögon, en liten röd mun och en klar hy. Bäst var dock hennes långa präktiga, hår, upplagdt i flera kransar öfver nacken.

Men vid första blicken röjdes tyvärr hennes skötesynd — fåfänga. Hon var icke just smaklöst utstyrd, men hon var dock så grann hon möjligen kunde vara.

En beslöjad blick från husbondens ögon föll på tjenarinnan, under det blodet drog i lätta skyar öfver hennes kind, medan hon afhörde matmoderns skarpa tillrättavisning att ej så ovarligt handtera det äkta porslinet.

“Hvarför“, frågade mannen, då herrskapet åter blifvit ensamma, “behöll du ej qvar din allvarsamma Gustafva?“

“Åh, sådant der folk har alltid lika godt om dumheter som ömma känslor. Hon ville nödvändigt flytta till brodern, som blifvit enkling, och hushålla för honom och hans plantor. Det hör till mina principer att ej öfvertala någon tjenare att stanna. Kanske var alltsammans beräknadt på att jag skulle höja lönen, men hon fick flytta, och mamsell Hellgren skickade mig den här nippertippan, som skulle vara oförtruten och trogen.“

“Är du belåten med henne?“

“Så der... hon är mycket högmodig och tillgjord. Som du finner, ser hon icke det allra ringaste ut för verlden — men, stackars sjåp, hon tror sig vara en riktig skönhet “

“Nå, det der är ett fel, som hon delar med många andra.“

2.

Följande dagen, strax efter middagen, klagade kammarherrn öfver en stark hufvudvärk; och då hans hustru något senare kom på ett nytt besök i hans rum, sade han till henne:

“Hör på, min engel, du får verkligen förlåta mig: jag kan omöjligt följa med på spektaklet, men jag har skrifvit ett par ord till vännen H., som med tacksamhet emottagit uppdraget att bli din kavaljer.“

“Ack, min älskade, det hade du icke bort göra: sannerligen jag det velat.

“Om du yttrar dig så, blir jag bestämdt sämre. Denna gudomliga musik, som du är så egnad att fåtta...“

“Smickrare — jag måste väl fara då... men icke sant: du förlåter mig ju, om jag icke hör musiken, utan endast tänker på dig.“

“Det är illa gjordt. Men lika mycket“, tillade mannen med ett leende, alls icke beräknadt att kunna tolkas, “jag förlåter dig snarare detta, än om du blir hemma.“

“Ack, du sjelfuppoffrande menniska, vet jag icke hur du vantrifves utan mig! Det är ju sant, att en öm hustrus uppmärksamhet aldrig *kan* bli för enträgen?“

“Tyst, min vän... jag tror att du redan har din riddare här... Ja, sannerligen är det ej han. Gå nu och gör dig så vacker och så lysande att du fördunklar alla de andra damerna.“

3.

Kammarherrn låg qvar på soffan i sitt eget rum, lyssnande efter vagnens börtrullande. Så snart detta ljud nått hans öra, ringde han och befalde Clara inbära tét, eftersom Lundgren var borta med hennes nåd. Hennes nåd hade sjelf velat servera sin man té, innan hon reste, men han trodde att denna hans älsklingsdryck kunde öka febern. Naturligtvis hade han nu kommit på en annan tanke.

Efter en kort stund infann sig husjungfrun med tébrickan.

“Ställ den här på bordet bredvid mig... Skjut lampan litet högre upp... så der, ja. Och laga nu du till tét — jag vet icke huru,mycket som fordras för en eller ett par koppar.“

Litet besvärad af äran att så der nära få betjena den förnäme husbonden, som knappt gifvit henne, under de fjorton dagar hon varit i tjensten, en half nickning eller ett _ halft ord, bar Clara sig verkligen något fumligt åt.

“Jag tror att du är rädd för mig, mitt barn — ser jag då så fasligt sträng ut?“

“Nej, bevars... men jag är lite ovan.“

“Huru gammal är du?“

“Nyss fylda 20 år.“

“Och redan haft flera platser?“

“Jå, jag har tjenat sedan jag var 13 år gammal, då min mor dog.“

“Nå, din far — hvad hade han för yrke?“

“Det vet jag just icke!“ svarade flickan, starkt rodnande. “Han och mamma hade skilts åt, innan jag kgm till verlden, så att mamma födde ensam upp mig utan tillgångar. Vi lefde gudnås för dagen, vind för våg, och det var ofta uselt nog. Men, gudskelof, mamma är nu bergad, och för mig är det värsta öfver.“

Stackars flicka, så hon talade i fåvitsko — hon anade föga att det värsta ännu icke *börjat.*

“Men du syns så fin och välklädd, att man ej kan ana att du lefvat i armod. Mången mamsell kunde vara belåten att ha ditt utseende och skick.“

“Jag har tjenat många år, alltid på bättre ställen, och om en förstår att hushålla med lönen och vända det ena i det andra, kan det väl se temligen ut, helst jag alltid

köper mina klädningar för ett rysligt godt pris i damgarderoben på Köpmangatan.“

“Jaså, der finnas klädningar, som förnäma damer aflagt?“

“Det är säkert. Och jag är inte så högfärdig som en del flickor, som säga att de hellre slita den fulaste klädning, som sys *ny* åt dem, än att köpa en vacker välsydd, som någon annan haft förut.“

“Den der punkten är temligen qvistig. Det bästa vore väl ändå, om du finge dig ett par vackra klädningar, som syddes åt dig sjelf?“

“Ja, det förstås... men vackert tyg är grufligt dyrt, och arbetslön se’n...“

“Nå, det blir väl ändå icke så förskräckligt... Har du ingen god vän, som hjelper dig lite?“

“En god vän har jag visst, det kan jag uppriktigt säga, efter kammarherrn är så god och frågar. Jag tordes icke nämna det för hennes nåd, för då hade jag visst inte fått tjensten. Hon sade att hon aldrig tål kurtis för *pigor.*“

Man kan ej föreställa sig med hvilken förvånande instinkt Clara fattade att kammarherrn var en verklig dubbelmenniska — en ledsam och förnäm herre i närvaro af sin hustru, en mycket enkel och godlynt herre utan henne.

“Jaså, min flicka, att hennes nåd var så sträng! Men, ser du, man måste också vara noggrann i valet af bekantskaper.“

“Derför har jag också inga bekantskaper, utan jag har en *riktig* ordentlig fästman, inte en som bara följer mig, när jag får gå ut — nej, en som skall gifta sig med mig, då vi samlat lite. Han har varit resbetjent och vill gerna att jag skall vara fin liksom han; och de värsta utgifterna, jag gjort på kläder, är för hans skull. Än tycker han inte om det ena och så inte om det andra. Då blir *jag* ond, inte på honom förstås, som begriper sådant, utan på mig sjelf, som köpt så dumt; och så slumpar jag bort de sakerna för en spottstyfver, för jag sätter då aldrig en klut på mig, sedan han rynkat näsan åt den.“

Detta öppna förtroende syntes mindre behaga

husbonden än de föregående. “På det sättet“, sade han, “blir det dig temligen dyrt att vara fästmö; och det skulle icke förvåna mig, om ni aldrig kommer på grön qvist. Han ger dig väl många presenter åtminstone?“

“Nej, ingenting alls att tala om. Han vill inte skämma bort mig på förhand.“

“Nå, det är då så mycket större fel af dig, min kära Clara, att skämma bort *honom*... Hvad du dyrt förvärfvat bör väl icke en nyck af en sådan slyng... af en sådan oförnuftig menniska komma dig att bortkasta.“

“Men då jag är så tokig i honom... Jesus, jag kunde inte lefva, om han öfvergåfve mig.“

Kammarherrns ögonbryn fingo en allt starkare rynkning. “Tét måtte vara draget nu — slå i!“

Då bestyret blifvit slutadt, lade. husbonden några silfvermynt på brickan bredvid den tomma koppen. “Se der, min flicka, för besväret!“ sade han. “Räck hit cigarrstället och drag upp en svafvelsticka“... Han tände cigarren och nickade åt henne.

Clara förstod att hon skulle gå, men hon kände sig mycket tvehågsen. En inre riktig känsla tillhviskade henne att dessa penningar icke voro gifna *så* som när hennes föregående husbönder kunnat kasta till henne en “hacka“, då hon suttit länge uppe på natten för att öppna porten. Hon borde visst taga penningarne af brickan och tyst lägga dem på bordet.

Hon såg på husbonden, men han sysslade likgiltigt med cigarren.

Hvilken olycka att Gylling, sista gången hon träffade honom, skulle tala om en svart sammetsspens såsom det vackraste plagg på en vacker växt! Penningarne räckte säkert både till sammet, snörmakeri, knappar och foder.

Fem minuter senare röjde Clara ute i salen bort allt öfverflödigt på brickan, innan hon bar den tillbaka in i köket.

4.

Två månader voro förflutna.

Hennes nåd, som efter sin utflykt till teatern ansåg sig ha en dubbel pligt att icke öfvergifva sin man, huru ömma hans omsorger för hennes nöjen, helsa och trefnad än voro, stannade hemma, ehvad han måtte säga; och om icke hennes syster, som hon mycket älskade, hade insjuknat, så att hon åtminstone ett par aftnar i veckan måste dröja hos henne, skulle hon aldrig ha lemnat sin man, på hvars förmiddags promenader hon nästan alltid tvang sig med. Ja, hon hade gerna velat vara med äfven på de herrmiddagar, dem han som en verklig *skatt* behöll för sig sjelf och ofta nog besökte.

Under dessa middagar gick hon hemma i brinnande ångest öfver att antingen fruntimmer äfven blifvit bjudna eller ock att en eller annan vän — såsom det någon gång händt — sedan drog honom med sig hem i sin husliga krets, der åter Gud vet huru många fruntimmer kunde finnas.

Till hennes nåds principer hörde att alltid hafva gamla hushållerskor, gummor till barnsköterskor och fula husmamseller. Kammarjungfrun var en medelålders “halfbättre“ enka, öfver förtal, liksom öfver frestelser. Men husjungfrurna, hvilka allt emellanåt måste vara inne, kunde ej uteslutande vara hamptroll — sådant torde ha väckt uppmärksamhet, då hushållet redan var fullt med så många antiqviteter. I stället lät hennes nåd betjenten göra så mycken uppassning som ske kunde inne. Detta allt oaktadt var hon ändå icke nöjd. Hon snäste alltid Clara och skulle ej sett något hellre än att hon gifvit anledning till ett klander, som haft en olaglig flyttning i släptåg. Men Clara aktade sig — och sakerna fingo gå.

Hvarje afton hennes nåd var hos sin syster, serverade Clara kammarherrn hans té. Alltid fördes då något småprat, som syntes uppfriska husbonden, hvilken efter hvarje

servering icke undlät att lägga drickspenningar på brickan, alltid förhöjda, utan att Clara mera tvekade att plocka upp dem. Deri var ju alls ingenting ondt, och hon kunde rätt snart låta sy sig så vacker klädning, som hon någonsin önskade.

Men naturligtvis kunde ej husets åldriga tjenarinnor se Claras skönhet, friskhet och behaglighet utan någon liten afund — ty hvarför lät ej kammarherrn någon af dem få servera tét — och då husmamsellen en afton tog bort sockerskålen och fann en förirrad specieriksdaler, som Clara i förvirringen ej hunnit raffsa med sig, när hennes nåd så oförmodadt trädde in i salen, så nickade hon, tog upp den utan ett ord till Clara och gick rakt in till hennes nåd följande morgonen, då hon visste att denna var ensam.

“Kors, är hammarherrn redan utgången — jag ville annars lemnat honom den här riksdalern, som han väl af misstag kommit att lägga på tébrickan i går.“

Hennes nåd blef blossande röd.

“Var mamsell inne med tét? Jag trodde att Lundgren alltid hade den befattningen...“

“Lundgren, hennes nåd? Men hennes nåd vet väl att det alltid är Clara, som lagar till kammarherrns té inne hos honom.“

“Clara — nå, ja... det är just detsamma hvem som gör det“... (men hennes nåd blef det oaktadt blek som ett lärft)... “Och ... och penningarna?“

“Dem lägger jag här, hennes nåd... jag vet icke alls meningen med dem!“ Och mamsellen försvann.

Under en stund gick den häftiga qvinnan fram och åter på golfvet. Hon var mycket rädd att göra sig löjlig,

mycket rädd att någon skulle lära känna den vilda svartsjuka, som från detta ögonblick till fullt lif vaknade mot hennes tjenarinna, och mycket rädd att hos sin man förlora det välde, hon trodde sig ega, om hon förrådde sina känslor och misstankar. Men åter: att ingenting få veta om dessa penningars ändamål! Hade det varit *första* gången? Hade Clara varit nog hederlig att ej låtsa se dem?

Ja, det var troligt, ty eljest hade de ju icke funnits qvar. Men Claras fåfänga, hennes nya klädningar... Och nu, utan ett tecken till öfverläggning, ringde hon, då just Clara infann sig.

5.

Hennes nåd kämpade förskräckligt att få rösten lugn, men det hade sig ej så lätt under ett sådant hjertsprång. Och Clara behöfde blott se hennes blossande ansigte för att ana en olycka. Men den träffade henne icke oförberedd.

“Jag hör att det var du, som serverade kammarherrn té i går afton?“

“Ja, hennes nåd“, svarade Clara oskyldigt, “det har jag flera gånger gjort.“

“Hade kammarherrn befalt dig att handla något? Det låg penningar på brickan, som mamsell hittade... såg du den här?“

“Ja, hennes nåd! Men kammarherrn hade icke befalt mig att köpa något.“

“Hvarför bar du då ej genast in specieriksdalern?“

“Derför att jag icke hann det. Mamsell kom in i salen nästan på samma gång som hennes nåd sjelf och ryckte brickan ur händerna på mig, och i förskräckelsen att jag glömt bära upp i garderoben den hemkomna kappan, såsom hennes nåd befalt, glömde jag pengarne.“

Detta var sannolikt nog, och hennes nåd trodde det till hälften. Om Clara deremot sagt en osanning, skulle ju den dölja ett slags finhet: hon ville ej tillstå sig ha förstått meningen.

“Du kan gå!“

Och Clara gick, högligen förtjust att ha sluppit undan så lätt.

Då kammarherrn kom hem och trädde in i kabinettet, der hans hustru vanligen satt och läste eller arbetade, var det hennes mening att handla fint och försigtigt. Blicken, den forskande och försåtliga, hade hon dock icke i sin makt.

“Se här, min vän, en orostiftare... du bör akta dig att tappa sådana på tébrickorna. Man kan på det sättet lätt fresta sitt folk att bli tjufvar.“

Det var alldeles omöjligt för den äkta mannen att tvinga blodet att icke stiga uppåt kinderna, och han kände sig så djupt harmsen öfver sin ställning i detta ögonblick, att han för första gången efter sitt giftermål tog en verklig herskareton:

“Om jag glömmer en dylik bagatell på brickan eller om jag kastar den till en uppmärksam och hederlig domestik såsom en uppmuntran, bör det vara dig fullkomligt likgiltigt!“ Härvid stoppade han myntet i fickan och gick ut med ett utseende så strängt och kallt, att hennes nåd, ihopknäppande händerna i största ångest, icke nog kunde förebrå sig sjelf sin dumhet.

“Ack, gudskelof, han var lyckligtvis fullkomligt oskyldig! Och fastän den odrägliga Clara också säkert är det, hatar och afskyr jag ändå den menniskan. Jag gratulerar henne, om något kommer å bane före flyttningen, något hvarför jag *kan* göra mig af med henne.“

Före middagen darrade hennes nåd vid tanken att återse sin man. Men då han kom in i matsalen, syntes ej det minsta spår efter den korta *scenen.* Han var samme uppmärksamme man som vänligt och ledsagade sjelf sin fru denna afton på konserten.

Mellan husbonden och tjenarinnan nämdes naturligtvis ej ett ord om saken och icke ett ord om något förresten.

Strängt och noga spejade emellertid den svartsjuka hustrun.

6.

Omkring fjorton dagar senare hade kammarjungfrun sjuknat. Clara fick göra uppassningen både i sängkammaren och för hennes nåd enskildt.

En afton skulle herrskapet på bal — numera måste kammarherrn alltid följa sin fru, om hon kunde förmås att ge sig ut, och han föredrog detta framför de förtjusande aftnarne på tu man hand, fordom tråkiga, nu outhärdliga.

Andefattig, såsom denna qvinna var, och evigt talande antingen om sin egen kärlek eller om hans ömhet, kunde hon ej våra den som förstod att bota honom för en förvillelse. Hon endast tröttade och sårade honom genom ständig misstänksamhet...

Men vi återkomma till Clara.

Naturligtvis hade hon, under de tre månader hon nu vistats i kammarherrns hus, flera gånger träffat sin fästman, men det hade alltid skett hemligt eller ock vid de tider, då hon gick ut om söndagarne. Denne herre var för närvarande, såsom han uttryckte sig, engagerad i firman B. & B., d. v. s. att han var der någonting midt emellan packhuskarl och boddräng. Men han var alltid af en oklanderlig elegans i *hvardagslag,* och om söndagarne så magnifik att väl ingen flicka, åtminstone enligt Claras tanke, kunde gå vid sidan af en präktigare ledsagare.

Emellertid var detta band på kärleken mycket besvärligt. Och derför kunde ingenting lägligare inträffa än kammarjungfruns insjuknande. Sängkammaren hade nemligen en fullkomligt ensam utgång åt förstugan genom en dörr liggande midt emot den, som förde till kabinettet och flera rum derefter.

Lyckligtvis hade Clara på förmiddagen af baldagen haft ett ärende till sin fästmans bod, såsom hon brukade säga. Hon mötte honom, just då han kom ut med några paketer under armen. Man fick således ett möte i flykten och hann att uppgöra ett annat för aftonen.

Clara skulle sitta uppe och vänta herrskapet, och derför undrade ej det öfriga tjenstfolket öfver att hon dröjde till sent med bäddningen och eldningen.

Hennes nåd hade farit bort i ett rysligt lynne. Det hade nemligen burit så illa till, att ett ytterst dyrbart armband, besatt med äkta perlor kring låset, hade gått sönder, då hon envisades att ensamt påknäppa det: hennes afsky för Clara var så stor, att hon ej tillät henne komma sig så nära, och åndå ville hon icke tillkalla husmamsellen, emedan, sjelf misstänksam, hon fruktade att alla andra äfven vore det.

Ond och brinnande af allt slags feber — hennes man hade visat henne en släpande liknöjdhet under de sista dagarne — kastade hon armbandet icke på toaletten, utan på soffan, der hon satt.

Clara såg ingenting, ty hon var sysselsatt att lägga till rätta snibben på sin matmoders persiska schal.

Nu hade de rest länge sedan, och nu var allt i rummet i ordning. Och elden brann så klar man kunde önska sig för att upplysa, om just icke en herdescen, så i alla fall ett slags kärleksscen.

Clara satt på en pall framför kakelugnen, och bredvid henne i gungstolen vräkte sig raklång en af de allra fulaste karlar man kunde se, men klädd som kavaljer af en egen prima sort och med en min så förslagen, djerf och trotsig, att Clara alldeles förtjust såg upp till honom, beundrande isynnerhet hans hår, som med den största omsorg nu blifvit af perukmakaren arrangerädt enkom för ett möte — i stora verlden.

“Jaså“, utlät sig denne herre, i det han nedlåtande täcktes tillåta Clara att förguda honom, utan att han för egen del gjorde sig synnerligt besvär, icke derför att han ej älskade Clara så mycket han kunde älska någon utom sig sjelf, utan derför att han funnit att ju stoltare han visade sig, desto mera ödmjukade hon sig... “Jaså, han lägger inte mer några pengar på brickan! Det var satan så dumt att du skulle låta specieriksdalern slinka bort. Omdu varit qvickare i vändningarna, hade den dragit in ännu fler, och hennes nåd hade inte misstänkt sin herre och man för sådan frikostighet.“

“Men, vet du, Calle, jag är väl belåten med att det tog slut, för det var ändå inte just rätt.“

“Nå, hvad för orätt skedde — han begärde ju inte något af dig, och om han det gjort, så hade det varit precist detsamma, för du skulle inte mer våga att bli mig otrogen, än du skulle våga att gå in i kyrkan nattetid och stjäla. Nej, nej, den som älskar *mig*, är allt säker för fara.“

“Ja, af kärlek till dig.“

“Det förstås, men af fruktan också. Du begriper nog att en sådan karl som *jag* skulle hämnas grufligt. Jag skulle så förkasta, förakta, nedsätta och förstöra dig med vrede och hån, att du skulle bli uslare än det uslaste stycke på gatan — och se’n finge du tid att ångra dig.“

“Hvad du kan vara fasligt ryslig!“

“Jo jo men, jag är den jag är! Men nog om det, som aldrig sker... Det är vackert härinne. Så ville jag bo, om vi kunde komma med en viss behållning till ett annat land och bli herrskap. Jag skulle rätt så väl taga mig ut som herre som många andra“... Han kastade sig i den lilla soffan, hvilken hennes nåd nyss innehaft.

“Nej, för all del, sitt inte i hennes nåds egen soffa... Men, herre lefvande Gud, hvad vill detta säga — det går i trappan, och ingen vagn har hörts... Det är kammarherrns röst... Fort i herrans namn genom dörren“... Clara störtade till dörren åt förstugan och hann att släppa ut sin älskare, som smög bakom mellanväggen till en öfre trappa, just då hon åter kom ut med det påtända ljuset — man hade förblifvit i skymningen efter brasan.

Hvad dröjer du efter, menniska, och hvad var det för spring i dörren?“ frågade hennes nåd kärft, men dock med ganska matt röst, under det hon, stödd på sin mans arm, kom in i sängkammaren.

Hon hade känt sig illamående, men af fruktan, att släppa hem sin man på förhand — han hade velat gå föratt tillsäga om vagnen eller blott skaffa ett bud efter den — ja, hellre än att gifva honom det ringaste tillfälle att försvinna, påstod hon att ingenting skulle bota henne så fort som en promenad. Hon hoppades också få fråga honom en hel hop under vägen. Men *han* var sluten och *hon* retlig.

“Hjelp frun!“ sade han till Clara i en så allvarsam husbondton att denna fruktade det han, trots mörkret och svängen i trappan, sett en karl smyga ut.

7.

Följande morgonen sade hennes nåd, som såg sig tvungen att öfvervinna sin sjukdom, om hon ville träffa sin man, som ej hördes af: “Clara, så fort här blir i ordning, så gå du bort till min vanliga juvelerare herr ** med armbandet, som gick sönder i går, innan jag reste.“

“Armbandet — hvar har hennes nåd lagt det då? Inte ligger det något på toaletten.“

“Jag kastade det på soffan vid den röda kudden. Är du en så stor slarfva med uppassningen att du icke ser efter hvad som ligger framme? Gå efter armbandet!“

Clara sprang till soffan, vände den röda dynan och andra dynor både hit och dit, strök med fingrarne inne i hvarenda rynka och afdelning på soffan, men fann ej något armband.

“Hvad fumlar du efter — blir det något af?“

“Hennes nåd har kanske lagt det annorstädes — här är det inte.“

“Åh, verkligen... Du räckte fram armbandet, som jag tog af dig, då du ville hjelpa mig. Kom du ej med schalen, när jag steg upp från soffan? Och var jag sedan dess framme, vid någon möbel — gick jag ej genast in till min man?“

“Jo, det är alldeles sant... Och hennes nåd var bar— jag mins det nu — om den armen, som hennes nåd drog schalen öfver... men kanske att på den andra...“

“Skulle jag der haft tre armband kanske — mins du ej också att jag der påsatte perlarmbandet och det af

koraller?“

Clara såg alldeles handfallen ut. Hon både rodnade och bleknade, ty en förfärlig tanke hade nått henne. Emot sin vilja mindes hon sin fästmans yttrande, att med en viss behållning de kunde bli herrskap i ett annat land.

“Du erinrar dig väl“, sade hennes nåd med tindrande ögon, “att du blef ensam i rummet... Ring, men gå icke ut!“

Strax härefter instälde sig husmamsellen. Hon förklarade genast på matmoderns fråga att ingen menniska af tjenstfolket utom Clara varit i sängkammaren.

“Lemna oss!“ sade hennes nåd.

“Nå“, hette det derefter, “nekar du att du varit ensam här?“

“Nej!“

“Då skola vi först leta öfverallt, men sedan, om armbandet ej hittas, måste du underkasta dig visitation och att en polisbetjent efterskickas.“

Vid den uppståndelse, som blef allt hörbarare, då det förlorade envist var försvunnet — hennes nåd hotade och Clara snyftade — inträdde kammarherrn.

“Den här menniskan är en tjuf — skicka efter polisen!“

“Vackert, vackert, min vän! Vi få fara sakta fram?“

“Få vi det? — men det sker icke. Denna fräcka qvinna är brottslig, det kan man läsa på hennes ansigte, och ingen svaghet skall ega rum, äfven om armbandet icke vore en så stor dyrbarhet.“

“Du har skrämt upp flickan, så att hon ej kan ge något klokt svar... Sök på nytt i hvar vrå, och ställ ingenting till, förrän jag återkömmer om en eller ett par timmar. Jag skall taga afsked af en vän... Du hör ju att Clara bedyrar sin oskuld.“

“*Hon* bedyra... hon har bestämdt haft någon inne här i går afton. Jag kände en afskyvärd lukt af någon sorts hårolja, som jag ej är van vid — och krånglet i dörren sedan... Kan du neka att någon varit här inne, som ej tillhört huset?“

Clara tog den tillflykten, som tyvärr är så vanlig, att svara med något annat: “Om hennes nåd vill låta sätta in mig och göra af med mig, är jag ändå oskyldig!“

Kammarherrn gick mot dörren. “Det går icke an, min bästa vän, att skicka efter polis utan närmare undersökning. Kanske är armbandet hittadt, tills jag återkommer. I alla fall *ber* jag dig att icke företaga något, innan jag är här!“

Han hoppades att stormen skulle vika undan, medan han var borta; men då han hemkom igen, hade hennes nåd drifvit upp den till en orkan, som i sin framfart äfven för henne sjelf skulle draga med sig något, som utgjorde en svårare förlust än den af armbandet.

Polisen hade blifvit efterskickad — ty hon förmådde ej styra sig — visitation utan framgång verkstäld samt tvenne vittnen förhörda. Ett af dem intygade, att en karl kommit klockan half 12 ur rummet hastigt och hemligt samt gömt sig bakom väggen till trappan, från hvilken den vittnande, en piga i andra våningen, skulle gå ned, men det dröjt af höflighet för att låta herrskapet komma fram. Andra vittnet påstod sig ha sett att samme karl, som då kommit ned i portgången, varit der flera gånger förut.

Clara hvarken nekade eller försvarade sig. Hon teg ihärdigt och blef under spott och spe från kamraterna af polisen tagen i förvar, tills hon kunde rättfärdiga sig eller yppa namnet på den besökande. Alltsammans var just slutadt, då husbonden, som ej synnerligen skyndat sig, trädde in.

Slutscenerna.

Sex månader ha förflutit.

Tiden är i slutet af november, klockan mellan 5 och 6 på eftermiddagen.

Kammarherrn står med korslagda armar och rynkade ögonbryn framför kakelugnen i sitt eget rum. Men brasans trefliga flammor belysa icke någon treflig syn, ty hennes nåd sitter blek och gråtande i sin mans skrifstol.

“Min vän“, sade hon, efter att några ögonblick i stum ångest ha betraktat det mörka ansigtet nära henne, “kan du ej snart anse mig ha lidit nog? Svara hvad du vill — svara blott något!“

“Jag är trött!“ yttrade han med kärfhet.

“Ack, det har jag hört många gånger! Icke är det rättvist att du förebrår mig, din hustru, att jag, för att mot förtal skydda en sådan varelse som den der, icke tillät henne återkomma för att tjena ut sin tid!“

“Det hade likväl varit din skyldighet mot en värnlös tjenarinna, som du *visste* vara oskyldig. Men du föredrog att högt uttala ditt förakt och gaf genom ditt exempel, hvar och en rättighet att förkasta henne, då hon frikänd utkom. Det är *du* som skapat allt hennes lidande.“

“Jaså, du säger *hennes* lidande... Huru kom det målet i öfrigt att få ett så hastigt slut? Jag tror att det icke skedde utan åtgärd af hennes husbonde, som förklarade allt åtal mot sin forna tjenarinna nedlagdt, och sedan...“

“Icke ett ord vidare! Din man har med hjertat på läpparne — ett hjerta, som du, om du då visat dig som en ädel qvinna, kunnat för alltid förvärfva dig — tiggt dig att låta henne få stanna qvar sitt halfva tjenstår. Du visste att jag eger för mycken heder att någonsin ha kunnat belöna en sådan handling med otack. Clara var vid den tiden ännu en hederlig flicka. Men utstött, utan tjenst, utan skydd — ty den uslingen, som hon kallade fästman och som kanske är skyldig till stölden — han var bortblåst, som resbetjent hette det i boden, der han varit... Tänk på allt detta och vänta ej, åtminstone på länge, att emellan oss kan blifva annat än iskallt.“

Hennes nåd teg. Huru mycket ångrade hon ej inom sig att hon tillstält dessa uppträden, att hon ej lyssnat till

sin mans böner! Om hon det gjort, skulle han utan tvifvel blifvit henne en långt trognare make än han sedan varit.

“Om“, yttrade hon ändtligen, utan att svara på hans förebråelse, “om du endast ville gå in på att vi finge göra. den föreslagna resan till Italien öfver vintern, skulle jag glömma och förlåta allt och blifva dig en hustru så tålig, så kärleksrik...“

“Ingen resa tillsammans! När färden sker, reser jag ensam.“

I detta ögonblick inträdde betjenten och tillkännagaf att en karl — han visste ej rätt hvad för slags person det kunde vara — först bedt att få tala med hennes nåd om en vigtig sak, men sedan tillagt att det kanske vore bättre, om han finge träffa kammarherrn.

“Låt honom komma in andra vägen!“ svarade husbonden. Derefter yttrade den äkta mannen: “Det här är ingenting för dig.“

Hennes nåd reste sig tvekande... “Men han sade ju att... att...“

“Jag önskar bli ensam!“ Det låg ett maktspråk utan appell i de korta orden.

*

Ensam vorden, gick kammarherrn att taga plats i soffan midtför den yttre dörren och så att eldskenet skulle lysa på den främmande. En aning sade honom hvem det var.

Strax derefter presenterade sig samme person, som vi en gång sett emottagen i hennes nåds sängkammare den aftonen, då det dyrbara armbandet försvann. Han var klädd ungefär lika ståtligt som då och hade samma djerfva, att icke säga oförskämda min.

“Hvem är ni? frågade kammarherrn kallt.

“Jo, jag är en person, som allt har rättighet att yttra ett ord och som också skall yttra det, för jag är inte rädd af mig — jag är inte rädd för någonting.“

“Icke ens att bli tagen som tjuf?“

“Nej, inte ens för det. Ty att bli tagen och öfverbevist, det är två olika ting... Eljest var mitt ärende attefterfråga hur herrskapet har kunnat lemna min fästmö Clara i polisens händer derför att en sak inte hittats, som hennes nåd kanske tappat på vägen. Och sedan har jag ett annat ord att säga. När hon var utskämd och öfvergifven af hela verlden, så fick hon visst ett slags skydd — mycket hyggligt förstås, men något vidare hederligt var det inte, det säger jag kammarherrn midt i ansigtet. Jag har sökt opp Clara nu, se’n jag kom hem, och hon är så ångerfull som om hon sju gånger hetat Magdalena i förnamnet. Flickan har aldrig älskat någon annan än mig — och jag fattar kanske medlidande med henne, *om*...“

En föraktlig blick föll från verldsmannens öga ned på den låge och ömklige äfventyraren, som utan tvifvel kom att föreslå något slags transaktion, bevisande att hedern för honom var ett okändt begrepp.

Kammarherrn misstog sig. Frans Gylling var en mera utstuderad bof än han i sin nobla lojhet fattade.

Begge dessa män hade varit fängslade af Clara. Gylling hade älskat henne ärligt, ehuru kärleken icke uteslöt herskaremakten, som nämde person alltid ville ha förbunden med den ömmare känslan. Kammarherms flyktiga nyck deremot, skapad af ledsnaden och af motsatsernas lockelse, var länge sedan utbrunnen, och han hade redan en tid befunnit sig på det stadium, der tröttheten — hans gamla följeslagerska — ständigt hängde honom i hälarne, dertill nu uppmanande honom att låta samvetet få gehör.

Det är en svår sak, då samvetet ej har annan bundsförvandt än tröttheten. Och vi nödgas tillägga att dess röst för öfrigt måtte ha ljudit mycket svagt, då, såsom här var fallet, hustrun ej gjordes *någon* rättvisa. Denna qvinna hade visserligen sjelf genom öfverdriften af sin ömhet, häftigheten i sitt lynne och bristen på uppfattning af mannens, synnerligen genom brist på förtroende till honom, gjort sig skyldig till stora misstag; men hon hade dock ej gjort sig förtjent af att efter hans brottslighet få röna ytterligare prof på den oöfvervinneliga antipati, som han sjelf ej rätt kunde qväfva. Icke dess mindre lyckades han insöfva sig

i den behagliga öfvertygelsen att skulden var helt och hållet på *hennes* sida.

Detta är den icke sällsynta kretsgången i äktenskapet. Små orsaker, stora verkningar — fallande sig i den ena kretsen så. i den andra så...

Men vi glömma Gylling, der han står och helt fritt blickar sig omkring.

Också han ansåg hela skulden ligga på qvinnans sida — på Claras, förstås. Dock i stället att, såsom kammarherrn trodde, icke hafva något slags känsla af heder, egde han den likväl i detta enda afseende till en sådan höjd, att han förr skulle hafva begått hvilket vanvettigt vågstycke som helst med galgen i perspektiv, än ha gjort sig till ett åtlöje genom att gifta sig med en qvinna, som redan på förhand bedragit honom. Mot henne önskade han blott hämd, och denna skulle blifva honom än ljufvare, om han på samma gång kunde göra sig en förtjenst. Att emottaga denna förtjenst betraktade han dock som en stor nedlåtenhet å sin sida, och för den skulle nog kammarherrn en dag få känna samvetsqval, när det blefve tid att ge någon vink om Claras öde och kanske också någon annans.

“Jaså“, sade vår förnäme man vårdslöst, “ni tänker således ännu på att försona er med Clara? Stackars flicka — den der händelsen med armbandet kom henne på olycka. Hon var likväl deri fullkomligt oskyldig.“

“Så tänker jag också.“

“När hon sedermera kom ut, kände hon sig helt och hållet öfvergifven. Ni höll er undan.“

“Jag var på resor... Men att nu tala rätt fram, så är det, som jag nyss sade, att Clara är ännu alldeles galen i mig och öfvergåfve gerna den nätta bostad, kammarherrn af medlidande skaffat henne, om inte kammarherrn såsom hennes forne husbonde har något emot att hon ingår giftermål med mig.“

“Nej, på intet sätt — jag har varit mycket bekymrad för Claras framtida försörjning och vill lemna er en vacker hemgift, innan jag nu reser ut.“

“Jaså, kammarherrn reser utrikes“... En blixt af nöje slog ned i Gyllings listiga ögon.

“Med det snaraste... Men jag vill af Claras egen mun höra att hon önskar ingå äktenskap med er. I morgon skall jag besöka henne för sista gången, om ni sagt sant.“

“Jo, så förhåller det sig! Men då jag väl, hvad det lider på tiden, blir stjufpappa på samma gång som gift karl, torde hemgiften allt behöfva vara rundelig — det kostar att lefva och att uppfostra sina barn hederligt.“

“Ni skall icke få skäl att beklaga er. Dessutom, om ni sjelf vill lefva som en hederlig menniska och bli god mot Clara, så kan ni tala med mig, sedan jag hemkommit. Blir barnet vid lif, skall jag fullkomligt draga försörg derför.“

“Det är billigt... I morgon får jag då besked?“

Och följande dagen, sedan Clara högtidligt bedyrat för kammarherrn att hon aldrig varit så lycklig som nu, då Gylling åter med kärlek ville ta henne till godo, gifta sig med henne och resa ut till Australien eller någonstäds, der hennes ära ej misstänktes, blef allt uppgjordt. Och kort derefter lemnades penningarne i Claras hand för att, först sedan vigseln försiggått, öfvergå i Gyllings. Dessutom fick Clara en enskild summa för sig sjelf att insätta, Gyllling ovetande.

Samma afton yttrade kammarherrn i ett förtroligt afsides med sitt eget jag: “Nu är man då lyckligt ifrån den här affären, som verkligen började genera mig — och många dagar töfvar det ej, innan jag ger mig å väg till södern.“

*

“Hvad du har mycket att göra, min vän — du är då aldrig hemma!“ yttrade suckande hennes nåd en morgon vid kaffebordet.

“Det är derför att jag har en hel hop bestyr och att det blåser liksom en frisk bris igenom mig. Jag ger mig ut öfver vintern — det är alltför kallt och ändå för qväft här hemma.“

“Så tror också jag... När resa vi?“

“Jag far i öfvermorgon.“

“*Du* — än jag och barnen då?“

“Du reser någorstädes, om det behagar dig. Men skulle vi resa tillsammans, så vore min tur utan ändamål... För Guds skull, ingen scen — jag ser på dig att jag borde ha sagt: redan i morgon... Och, hör min vän, om du nu vid min afresa låter mig erfara ett godt intryck, om du framför allt icke plägar mig med någon öfversvallning af dina känslor — jag vet nog att jag förorättat dem — så kommer jag tillbaka samme gode och jemne man jag förut var. Gör dig värderad och högaktad, så kunna vi i framtiden med våra barn ännu bli ganska lyckliga.“

Den stackars hustrun svarade ej ett ord, ty stormen af de känslor, som den äkta mannen så mycket fruktade, qväfdes under en fullt naturlig svimning. När hon kom sig före, hade hon ett klart minne af sin mans sista ord, hvilka hon så lade på hjertat att hon väckte både hans förvåning, hans tacksamhet och hans medlidande.

Måhända skulle, såsom han förespått, lyckan verkligen kunnat inträda i deras hus efter hans återkomst — men han återkom ej: han afled under resan.

*

Gylling spelade en hel månad älskare för den arma Clara, innan hon kom till ett fullkomligt begrepp om att allt nu borde vara gemensamt mellan dem såväl i kärlek som i *penningar*.

Det var en stor olycka att Gylling förgäfves skulle skrifva bref på bref till sin aflägsna hembygd angående de nödvändiga dokumenten för lysningen, och en ännu större att, när svaret ändtligen kom, det innehöll den ledsamma underrättelsen att den nykomne pastorn icke ännu ordnat allt, som behöfdes för vissa attester, hvilka saknades, men inom en månad eller något mer trodde han att papperen skulle vara i ordning. (Naturligtvis hade

Gylling aldrig skrifvit).

“Herre min Gud“, sade Clara, “tänk, om vi inte blefvevigda, innan... Ack, käre, käre Calle, hur skall jag väl kunna löna din ömhet för det du förlåtit mig allt!“

“Prata inga dumheter, min lilla Clara — du vet att jag alltid haft en oegennyttig kärlek för dig, och jag skall vara en så trogen far för ditt barn som för våra egna, om vi få några. Men inte behöfver du sörja, om det inte kan bli lysning och vigsel, innan det andra sker, för mitt ord, det vet du, är som banko... så fort du kommer till helsan, så resa vi från Stockholm. Vi kunna fara anständigt — och se’n ha vi i behåll det, som jag nog vet att du särskildt fick, såvida du ej *vill*, förstås, att vi ska ha något hvar för oss.“

“Jag nekar inte för att jag af kammarherrn fick något för barnet, och hur stort förtroende jag än har till dig, Calle, så tänkte jag ändå att det var bäst att jag satte ut *de* pengarne hos någon.“

“Och det hade du hjerta till, älskade Clara, utan min vetskap!“

“Kanske var det inte rätt, men jag har så länge känt herr W. och handlat i hans kryddbod.“

“Åh, gudbevare mig, säger du herr W.? Passar du dig inte, så blir du snart straffad för din misstro till mig. Det kan hvar dag väntas att han slår vantarna i bordet“...

Slutet på förhandlingen blef naturligtvis penningarnes uttagande från en säker hand och öfverlåtande på den tillkommande äkta mannen. Stackars Clara, hon var mer bedårad än någonsin! Men förblindelsen varade tyvärr icke rätt länge.

En morgon var Gylling försvunnen, sedan han äfven roffat med sig allt hvad Clara egde af något slags värde. I stället hade han qvarlemnat följande bref:

“Din usla varelse! Hur har du kunnat tro att *jag* skulle kunna gifta mig med dig, åtminstone innan du utstått allt det, som du ensam bör lida för?

Mins du hvad jag sade dig en qväll om hur jag skulle handla, i fall du vågade vara mig otrogen? Jag har lockat kammarherrn till uppgörelse och dig till att lemna mig pengarna, allt efter uppgjord plan.

Farväl med dig! Jag reser inte bort. Kanske förbarmar jag mig öfver dig en gång, då du gått igenom det straffet, som jag bestämt för dig. Till dess våga hvarken söka mig eller be mig om något! Du är ensam i verlden, förkastad och föraktad, kammarherrn är långt borta, men du har qvar din hämnande vän

Frans Gylling.“

Detta förräderi krossade Clara så djupt, att hon nedsjönk i förtviflans svartaste natt. Två gånger var hon nära att taga lifvet af sig, men då beröfvade hon sig ju den enda möjligheten att få återse sin usla idol. Hon tänkte ej på synden, ej på Gud, icke ens på sitt barn: hon tänkte blott på den “hämnande vännen“ och huru långt han kunde vilja att straffet skulle gå.

Så sjönk hon, sjönk steg för steg, och ändtligen kom den stund, då hon ej mer kunde betala för något nattläger och då hon, i ordets fulla mening utstött från de dörrar, som stängdes efter henne, måste söka ett sådant på baracken, der hon snart gaf lifvet åt en varelse, som hon tyvärr nästan hatade och hvilken hon öfverlemnade åt allt elände, medan hon sjelf strök omkring på alla håll för att blott få *se* Gylling.

Men hon fick ej se honom förrän en afton då hon skulle smyga in i sitt provisionella hem, någon fattade henne hårdt i armen. Det var Frans Gylling... Clara sjönk på sina knän och sökte omfatta hans.

“Tyst!“ sade han vildt och brådskande. “Ditt elände skall snart vara slut, om du lyder mig och vill bli en ångerfull hustru.“

“Du skall få trampa mig under dina fötter, bara du förlåter mig.“

“Åh, nej, det kan vara nog... Hurudant är barnet?“

“Grufligt... jag har en svår synd på samvetet — jag har inte skött det, och ingenting har jag att klä’ det med. Jag svälter sjelf och tänker bara på dig.“

“Se der har du två riksdaler!“

Två riksdaler af honom, som beröfvat hennes barn de betydliga summor, som han fått för dess skull!

“Tack, Calle... må Gud välsigna dig!“

“Hör nu... jag har brådtom... tag det här lilla skrinet, men våga inte att låta öppna det! Du skulle inte bli glad, om du genom någon vårdslöshet komme i skada för det. Jag säger dig inte precist om det är respengarna eller något annat, meh något är det, som vi ska ha med oss. Kanske är det lysningsdokumenten. Det är inte större än att du kan bära det på dig om dagarne och under natten gömma det i sänghalmen... Farväl nu så länge! Jag ser att jag kan lita på dig. När jag är resfärdig, kommer jag igen.“

Clara lofvade allt i sin bedårade förtjusning.

Två dagar senare gjorde polisen undersökning i baracken angående en silfverstöld, för hvilken Gylling — såsom det sedermera upplystes — verkligen varit starkt misstänkt. Han hade blifvit följd i spåren ända till baracken, sågs i samtal med Clara, förut misstänkt, och slutet blef det, som man känner: att skrinet hittades i stället för silfret och att Clara häktades.

Under tiden hade någon försumlighet å polisens sida gifvit Gylling ett litet lägligt andrum att komma ur vägen, sedan han lagat att det lilla farliga skrinet först öfvergått i den stackars Claras ego. Förmodligen skedde detta af försigtighet: blefve han tagen, skulle skrinets innehåll bestämdt hafva fält honom. Och denna gång var han så spårlöst försvunnen, att allt slående efter honom skedde förgäfves.

*

Men Clara, hon, hjeltinnan i den gamla historien om det bortstulna armbandet, som till hennes fasa hittades i skrinet, i stället för penningar och äktenskapsdokumenter, hon kom på spinnhuset.

Hvad blef det sedan af henne? Jag känner det tyvärr ej, men någon omtalade för icke länge sedan en qvinna med namnet Clara, ännu vacker, men stum, sorgsen och halft rubbad, hvilken för några år sedan varit en flitig sömmerska på spinnhuset. Nu, i brist af arbete, som ingen velat lemna henne, sedan hon kommit ut, syns hon med en korg på armen plocka ben och lumpor på sopbackarne.

Och barackens arme, arme son, som den ädelsinnade, föreståndarskan tagit vård om?

Då jag tredje gången gick att efterfråga honom, var Clara nyss kommen på spinnhuset, och i följd deraf hade fattigvårdsstyrelsen bortlegt den lille till att vårdas af ett folk långt ute på landet.

Gossen — om han lefver — bör nu vara elfva år. Kanhända har ni mött honom stelfrusen och hungrig på gatan eller klappande på edra tamburdörrar, anropande om barmhertighet... Ty hvad o, Gud, blir det väl af dessa arma barn, sålunda bortlegda! Är han död, bergad af himmelens englar, eller skall han fortfarande genomgå jordens skärseld för att en dag, liksom han blifvit född på baracken, äfven dö der? Erinras att detta skrefs 1864. Nu finnes en skyddsförening. Men sträcker den sitt skydd utom till de lagliga familjerna?

Himmelriket på jorden.

Sedan dessa Stockholmsscener bakom kulisserna tagit sin början — scener, egentligen beräknade att teckna folklifvet sådant jag funnit det — har det mer än en gång varit fråga om “en fattig stuga“. Utan tvifvel skulle likväl i längden detta sceneri blifva, enformigt; ty ehuru känslor och instinkter, bättre och sämre, lika hemlighetsfullt smyga sig in i den okunniga och torftiga menniskans hjerta och hufvud som hos den af högre

samhällsställning och högre själsförmögenheter, så blir likväl den yttre ramen trängre och snarlikare den andra. Men nu, då dessa anspråkslösa skizzer lida mot slutet, torde mina läsare godhetsfullt ursäkta att de åter inbjudas till en så ringa teater, der denna gång på köpet icke mer än två aktörer uppträda, två fattiga menniskor, sökande efter något, som till och med den vise icke så lätt hittar ...

1.

Bland “Hvita bergen“ på söder låg för icke så länge sedan en liten rödbrun stuga alldeles för sig sjelf. Den hade två små bugtiga fönster och en utnött tröskel innanför den låghalta dörren, hvilken stängde utgången till en brantstupande stenhäll, omsluten af en jordfläck, som uppammat några vackra grästorfvor, der diverse tistlar af en tropisk rikedom florerade jemte en storartad nyponbuske. Ute på hällen hade man dessutom en riktigt hänförande

utsigt, och inne i stugan hade man en anblick icke mindre vacker, den nemligen af tvenne med sin lott innerligt förnöjda menniskor, hvilka oaktadt sin ringhet icke förbisågo den poetiska glädje, som denna lilla vrå gaf dem, och icke heller förbisågo den glädje, som ligger i ett prydligt hem, vore detta än så tarfligt som deras.

De voro ett äkta par sedan två år tillbaka, mannen var en fattig tegelslageriarbetare, hustrun anstäld vid en ljusfabrik, så länge hon icke hade något barn; men sedan de fått denna rikedom i fattigdomen, hittade hon på hvarjehanda arbetsförtjenster inomhus, och på det sättet bar det sig drägligt nog — men det var också allt.

I det ögonblick vi göra det lilla hushållets bekantskap, sitter mannen ensam qvar vid aftonmåltiden och högtidsgröten — det är nemligen midsommarafton. Hustrun med sitt knappt årsgamla barn på armen håller på att uppsätta friskt löf här och hvar, under det hon allt emellanåt glädtigt retas med den lilla, som vill nappa det ur moderns hand och som derför slutligen med sin eröfring måste hålla till godo på det renskurade golfvet, der hela löfförrådet får tjena henne till bädd. Allt, ända ifrån barnet till den sista pannan i spisen, är omsorgsfullt fejadt, och ett par hvita halfalnsbreda remsor framför fönstren annonsera sig som gardiner. Men de vackraste gardinerna utgör likväl den lätta slingerväfnad, som bildas af tvenne i hvardera ändan af fönstret stående murgrönor.

Mannen, som såg hurtig, hygglig och gladlynt ut, kom af ingen annan orsak så långsamt tillrätta med måltiden än den, att han ville njuta på trefaldigt sätt. Gröten var hvit och aptitlig, men det var ändå omöjligt att icke se på huru den lilla tumlade om i löfsängen och ännu omöjligare att icke med stora förtjusta blickar begapa den konstfärdighet, som hustrun utvecklade i sina anordningar. Denna unga qvinna var icke precis vacker, men hon hade ett obeskrifligt godt tycke med sig jemte en friskhet och glädtighet, som utgjorde en minst lika stor prydnad som en stolt skönhets konstgjorda later.

“Sådan smak du har, Marie, i allt hvad du lägger fingrarne på!“ sade den äkta mannen med ett slags skrattande hänryckning. “Och inte begriper *jag* åtminstone huru du bär dig åt med att af rakt så godt som ingenting göra så fint som vi ha det med vår enda soffa, våra fyra stolar, vårt tungklumpiga bord, som är så förnämt i den hvitå duken, och din flick-byrå — jag vill inte ens nämna min gamla söndriga pulpet, som ingen velat taga upp på en väg, innan, du målade upp den. Nånå, din like går inte heller på nära håll.“

“Käre Janne, sådana grufliga dumheter du pratar, fast jag just inte tycker det är ledsamt att höra på dig. Hela hemligheten är ju bara lite aska och vatten, och de sakerna kan den fattige nog bestå sig... Men tänk barä, så fina vi bli i morgon bittida på lustfärden! Du får stärkt nattkappa och de blårandiga sommarkläderna nymanglade. Jo, det blir dag för alla dagar!“

“Jag skall också gå ut tidigt och bada mig, kära Marie! Sedan skall jag raka af mig skägget och få klippt håret, så att jag riktigt ser ut som en hygglig karl... och jag kan mycket väl bära både lillan och matkorgen.“

“Du har nog med flickan — för resten skifta vi om... Nå, gissa nu hvad *jag* skall ha på mig.“

“Din gulrosiga klädning?“

“Jo, visst — sålde jag inte den, när du långa månaden ut låg sjuk. Men vänta, får du se“...

Marie sprang till sin flickbyrå och höll strax derefter triumferande framför Jannes ögon en gredelin nystruken kattunskjortel med kofta af hvitt piké.

“Åh, gudbevars, jag blir riktigt högfärdig öfver dig! Men jag förstår inte ...“

"... hvar stassen kommer ifrån? Åh jo, jag har bytt mig till hela habiten för barnstrumpor — du vet hur fort jag stickar... Men hvart vill du att vi ställa kosan — kanske till drottning Christinas väg? Der är mindre folk.“

“Vi kan just inte få se mycket, som är vackrare än vi ha här hemma under ögonen. Men jag tänker att vi

förlusta oss först på Ladugårdsgälet och sédan på Djurgården — när vi ä’ så fina, kan vi låta se oss hvar som helst, tänker jag... Kors, huru lillan skall skratta och muntra sig på ängen, och jag spelar som fisken i vattnet, bara du är nöjd.“

“*Jag* — när var jag då annat, käre Janne! Jag vore väl den, otacksammaste menniska under solen eljest, jag som fått så god man i dig, och lillan se’n... Men i alla fall kan en bli ännu nöjdare, och derför ska vi nu riktigt roa oss!“

“Rätt så, Marie! I morgon ska vi för visso lefva i ett sannskyldigt himmelrike på jorden.“

“Det är säkert. Vi ha nog länge tänkt på den här dagen och det himmelriket. Inte blir det många som se lyckligare ut än vi.“

“Nej, det skulle jag tro!“

2.

Följande morgonen, sedan alla slags ceremonier, som angingo toiletten, blifvit vederbörligen iakttagna, och de unga makarne högtiden till ära ätit hvetebullar till kaffet, stodo de färdiga att ge sig af, under det de vexelvis beundrade hvarandra och tillsammans föllo i hänryckning öfver lillans första lång-kjol, rosenröd som hennes egna knubbiga kinder...

Men det är ej lustfärden vi skola bevittna, blott återkomsten.

De hade försvunnit utför hällen med spänstiga och hoppfulla steg.

Klockan 11 på aftonen hördes de med tung och släpande gång åter träda in i sitt lilla hem.

“Ställ korgen ifrån dig“, sade Marie med kort halfhög röst, och drag upp täcket på vaggan, så att jag får lägga flickungen ... Kors, hur du står och fumlar — kan du då aldrig få upp täcket.“

“Jag drar det ju rätt allt hvad jag hinner, men det är *du* som drar det tillbaka — hvad kommer åt dig?“

“Skall det behöfs att vara något åt mig derför att jag vill att flickan, som jag rätt nu kånkat mig förderfvad på, skall få ligga bra?“

“Har jag inte velat ta henne flera gånger, men du har knappt hört mig... Nå, nu ligger hon i godan ro. Har du något att ge mig till lifs — jag är grufligt hungrig, fast vi hade matsäck med oss.“

“Hvad skulle jag väl ha för mat hemma annat än lite kall gröt. Kanske hittar du också några lemnade smulor i korgen, om du ser efter... Jag är tvungen att sätta mig.“

“Det behöfver jag också. Och i alla fall ville jag fråga dig om en sak...

“Jag ser hellre att jag slipper tala — jag är inte i lynne.“

“Nå, så pass har jag märkt hela eftermiddagen. I början på morgonen hade vi roligt men ju flera menniskor som kom till, ju tråkigare blef du.“

“Åh, du var inte för glad, du heller!“

“Ja, det vete hin onde hvad som kom åt mig! Det var sagdt och bestämdt att vi skulle ha så innerligt roligt som i himmelriket, och så kändes det precis som om en var bunden i trolldom... Vackert himmelrike, min själ!“

Mannen suckade, och hustrun pustade.

“Nå, vet du orsaken, Marie?“

“Jag vet ingenting!“

“Och någon mat vill du alls inte ge mig?“

“Sa’ jag inte: se åt sjelf bland smulorna! Fattiglappar som vi ha inga förlag att göra kalas på både borta och hemma... Usch-ja, så ömkligt att vara *fattig* — derpå hänger alltihop. Jag såg Sofie, som tjenade tillsammans med mig hos öfverstinnan... så grann hon var, den näsperlan, och gick arm i arm med fästman, en tapetseraregesäll, bevars! Jag nickade åt henne, men hon kändes inte vid mig.“

“Så konstigt att vi just hade samma öde! Jag träffade tre gamla kamrater från den tiden jag läste mig fram för presten, men de låtsade inte se att jag ville räcka fram handen — de var blefne gesällherrar, de också. Tjenar en bara pengar, så blir en snart herre, åtminstone om söndagen... Men nu går jag och lägger mig utan mat, eftersom det är första gången sedan vi blef gifta som du varit afvig emot mig.“

Nu föll Marie i häftig gråt och bedyrade sannfärdeligen att det var henne precis som om hjertat blifvit förvandladt till en sten i bröstet. Hon kände icke igen sig sjelf, ty elak hade hon aldrig varit, men nu visste hon blott att hon rakt inte frågade efter något och att ingenting mer i hela verlden kunde glädja henne, om icke att få trampa sönder alla garneringarne på Sofies kjortel.

“Men din egen var ju bra!“

“Bra — det vet jag visst! En gammal upplagad trasa, inte vidare än att jag knappt kunde få fram fotterna under den. Såg du inte huru Sofies släpade på alla kanter och huru hon med handskar så fina, som jag vet inte hvad, nöp upp kjorteln än fram och än bak. När hon gick förbi, slog hon till på köpet med parasollen öfver kapporna, så att dammet flög kring mig — den otäckan!“

“Det är så godt att vi lägga oss och komma sams om att aldrig mer gå på himmelriks-sökning utomgårds.“

“Åh, det behöfver vi inte komma öfverens om! Aldrig går jag mer ut och sväljer tårar för andras skull. Nej, bevars — låt oss sjunka ner i dyn, tills den står oss öfver hakan.“

“Akta dig, Marie, nu blir det för mycket! Jag märker nu grannt hvad det är för ett trolskt tyg som kommit öfver oss. Det är afundsamhet mot andra — men den får vi lägga bort, annars gå vi till förstörelse ... begriper du det!“

“När vi glömt bort den här dagen, om en kan glömma den, blir det väl bättre. Men nu veta vi då så mycket som att himmelriket inte fins bland gröna buskar, ängar och lundar, utan i en stor förmögenhet, för har en pengar, så kan en ju få allting, både ängar och garneringar. Ja, då vore det värdt att lefva!“

“Det håller jag med dig om. Hade jag pengar, skulle du få så grann klädning att Sofie aldrig drömt om maken!“

“Och du, Janne, skulle få så fina och nymodiga rockar, att dina gamla kamrater kunde gapa sig sjuka på dem.“

“Jo jo men — och så skulle vi ha vagn till lillan och piga och flera rum i rad, blomstervaser, ljuskrona, toalettspeglar och piphylla... Men det är inte värdt att bygga sådana luftslott: de kunna inte för mer än *en* qväll, och knappt det, svara mot maten.“

“Jag skall se efter om jag inte hittar något!“ yttrade Marie, helt uppmjukad. “Och var inte ledsen på mig, käre Janne — i morgon är allt detta så som om det aldrig varit till...

Skulle Maries spådom slå in?

Tyvärr icke.

3.

När den följande dagen kom, blef ingenting så som det hade varit.

Sömniga och modfälda gingo mannen och hustrun hvar och en till sina bestyr; och när de träffades om middagen och likaledes om qvällen, skydde de att språka med hvarandra. Förtrollningen varade alltjemt och röjde sig under de påföljande dagarne i den eljest så finputsade kammarens fullkomliga vanvårdande.

Det vissnade midsommarlöfvet utgjorde en trogen bild af det äkta parets egen så hastigt vissnade glädje, och den bilden fick minsann länge sitta qvar, ty det föll icke Marie in att löfvet skräpade — och huru skulle hon ha sett det, när allt annat omkring henne blef skräpigt. Den hvita bordduken, hvars verkan på det gamla bordet Janne så mycket beundradt, låg skrynklig och ihopkastad på skifvan. Sängen bäddades ej annorlunda än med täcket påkastadt, och soporna tillätos ha sin fulla frihet på golfvet...

“Jag kan då rakt inte begripa dig, Marie“, sade Janne en afton med en släng af riktig husbondeton, “men jag vill låta dig veta en sannfärdig sak, att hellre än jag kommer hem i en sådan här ryslig vantrefnad, går jag på krogen, dit mången af kamraterna vill dra mig — der slipper jag åtminstone att se sura miner.“

“Ja, gör det — gå du på krogen och låt mig och barnungen svälta! Det är väl ingen dag för bittida, kan jag: tro, att du börjar göra som andra kräk till karlar, söm förnöja sig sjelfva, medan de låta hustrun sitta hemma ocn suga musten ur väggarne —jag är beredd på allt.“

Janne väntade likväl ännu ett par veckor, innan han gaf vika för den mäktiga åtrån att få sig en treflig stund. Han tänkte att Marie nog skulle låta de varningsord, han utsått, gro i hjertat, så att han finge tillbaka den bästa trefnaden, den som han förut njutit i sitt lilla hem med henne och barnet. Men förgäfves väntade han: Marie visade sig stucken, då han gjorde någon anmärkning, och ändrade ingenting.

“Så må hon sitta der!“ sade han för sig sjelf.

Härmed var gärdet uppgifvet, och Janne gjorde sin debut inom krogstugorna, der han såsom en sällsynt gäst emottogs med en utmärkelse, som särdeles smickrade honom. I början efter den ingångna förändringen var Marie alltför stolt att yttra något, men då hon afton efter afton fick sitta ensam och mannen slutligen hemkom i ett något för bullersamt eller lycksaligt lynne, utbrast hon ändtligen en qväll:

“Hvart tänker du att detta skall bära hän?“

“Jag tänker, att om det inte bär rakt till himmelriket, som jag en tid trodde, då jag med all makt ville göra mig en glad dag för att qväfva sorgen öfver dig, så bär det väl åt...“

“Tyst, tala inte ut! När oset i morgon bittida gått ur hufvudet på dig, så vill jag låta dig veta min mening.“

Och när morgonen kom, talade Marie sålunda:

“Vi ha haft fel mot h varandra begge två, men låt oss besinna oss i tid och bli som förr! Vill *du,* så vill *jag,* min käre Janne, för inte är det värdt att förhala, tills osämjan gör eländet värre.“

“Topp — det skall vara sagdt, och Gud välsigne dig, om du får vettet och kärleken tillbaka.“

Då Janne kom hem till middagen, stod stugan nyskurad, det gamla löfvet var borta, bordduken låg ren på bordet, sängen befans uppbäddad, blomsterglas i fönstret, och maten lagd på tvättad tallrik. Derjemte hade Marie fiffat upp sig sjelf och sökt antaga sitt gamla angenäma sätt. Till och med lillan, som alltsedan den olyckliga utfarten varit mycket skrikig, tycktes i dag vara besluten att hjelpa till med trefnaden: hon ideligen skrattade och krafsade med sina små fingrar i faderns skägg.

“Jo, se så skall det vara“, sade Janne strålande — “skam för den, som går bort i qväll!“

På aftonen, då han återkom från arbetet, bjöd man till att ha riktigt husligt och trefligt af hjertans grund, alldeles som i den gamla tiden; men, gunås, Janne gäspade allt emellanåt och tänkte på krogen, och Marie suckade och tänkte på den infama Sofies fladdrande garneringar. Det landsvägsdam, som denna afslagit med parasollen, tyngde beständigt, jemte den frätande afunden, på Maries sinne. Det onda hade slagit så djupa rötter, att fara var

det de ej så hastigt läte upprycka sig, åtminstone skulle dertill behöfvas allvarsammare krafter...

Men det blefve för vidlyftigt att följa alla de välmenande, men svaga försök, som dessa båda menniskor gjorde för att återkomma i sin forna krets. Hvarje försök blef endast liksom då barnen leka främmande. De kände det också med bäfvan, men förstodo ej huru de skulle bota det gemensamma onda...

Sommaren försvann, hösten och vintern kommo — det blef ständigt sämre och sämre.

4.

Sent en natt mot följande våren gick det besynnerligt till inne i stugan.

Mannen och hustrun, som ännu voro uppe, greto och kysstes, skrattade och kysstes och togo hvarandra i famn gång på gång.

“Ack, käre min Janne, bara jag får behålla mitt goda vett! Nog kan mindre göra en menniska galen... Huru känner du dig — du är så blek! Men när en ska’ gå öfver tröskeln till *himmelriket,* får en väl vara modig.“

“Det är sant — och då jag nu kan komma in i, det *rätta* här i verlden, som har något annat att säga än det himmelriket, som en super sig till, så skall jag nog bära mig bra, det får du se. Hvad dig beträffar, så är du klippt och skuren att bli högdjur. Men att komma sig före i sjelfva början det är värst... Kors, i Herrans namn, *åtta tusen* riksdaler i arf — det är då ett kapital som aldrig kan ta slut. Farbror min, som jag alldeles glömt bort, var bra hederlig som, med sådan bergning och hedrad som ålderman i sin ort, inte gifte sig. Hör du, vi ska också sörja honom hederligt!“

“Ja, det är naturligt... jag köper mig två svarta klädningar och sätter tre rader krusflor på hatten!“

Det blir bra. Jag vill också ha krusflor, och det böra vi nyttja minst ett halft år, så att vi kan ha ett riktigt godt samvete, och veta att vi varit tacksamma.“

“Men hvad skall du kunna göra? När du har fått så mycket pengar, blir det svårt att veta hvad syssla du bör ta för dig.“

“Ja, det tål att fundera på... Kanske jag kunde läsa

till prest — det lär vara ondt om prester nu för tiden. Men jag tror inte att jag har mod att begrafva lik.“

“Det girige i alla fall för långsamt. För att ta examen till prest, skall du studera, och jag tror inte att det ligger åt dig.“

“Ne-nej, det tör väl hända... Men om jag skulle sätta opp en rakstuga — som pojke var jag på en sådan.“

“Då ville jag hellre att vi togo oss ett bageri — det ger ännu mer pengar.“

“Nej, jag har ingen håg att baka. Jag kan skaffa mig bröd med mindre besvär.“

“Nå, det bli vi väl sams om sedan. Det första är att vi i morgon tänka på att hyra rum — tycker du att två är tillräckligt?“

“Jag tror att vi ta tre... Du vill väl ha piga?“

“Det var en fråga? Kanske Sofie är ledig att städslas ... Och nu, min käre Janne, bli vi då riktigt lyckliga. Hvad vi va’ för enfaldiga stackare den tiden, då vi tyckte att vi hade allt så godt. Men vi fick öppna ögon, när vi gjorde vår midsommarsfärd.“

“Den drog ändå så mycket ondt med sig, att det varit bättre att blunda.“

“Du skall komma ihåg att det inte fins ondt, som inte är godt för något. Om vi inte haft den åtrån att bli ännu lyckligare, så hade vi aldrig kommit att längta efter rikedom och öfvertänka huru en skulle bära sig åt, om en hade den... Men nu må vi lägga oss och åtminstone försöka att somna.“

5.

Två år hafva förflutit.

I ett temligen stort rum med anspråk på att vara förmak, der allt slags grannlåtsskräp af glås, gips och brons, förutom ofantligae massor af lysande pappersblommor i

vaser och neglikskorgar, på bästa sätt är ordnadt, sitter fru Marie mycket grannt klädd, med långa lockar och himmelsblå mössband, helt ensam, hållande Dagbladet i handen. Medan hon suger i sig en sockrad apelsin, studerar hon flitigt annonserna under rubriken “Diverse“ angående personer, hvilka ha för afsigt att inackordera sig i ett “bildadt hus“, der man kan “räkna på ett angenämt umgänge“.

Hon hade emellertid ännu icke hittat något tillfredsställande, då dörren öppnades och vår vän f. d. tegelslageriarbetaren från Hvita bergen inträdde, klädd ungefär som en af dessa bedröfliga kavaljers-imitationer hvilka man ser återgifna på teatrarne till publikens förlustelse.

“Nå, Marie, har du funnit medel att täta läckorna i kapitalet? Hade jag fått sätta opp rakstugan, som jag ville, så hade det stått bättre till för oss än det redan gör.“

“Jo, du skulle kunnat sköta en rakstuga, du, som aldrig, sedan vi fick det stora arfvet, velat göra något annat än ursinnigt roa dig från morgon till qväll... Tänker du att jag inte vet, att du spelar kort, du, och att du blir lurad af dina gamla kamrater, som du borde ha föraktat.“

“Var så god och gör inga klagomål — det var *jag,* inte du som fick arfvet. Och då lillan dog straxt i början och vi inga barn ha, som kan klaga på att en förstör deras; så är jag i min goda rätt. Men du, Marie, som köpt dig allt onödigt i verlden och som gått på spektaklet två gånger i veckan med dina kaffevänner, du bör ha riktigt samvetsqval för det du kostar mig så grufligt.“

Nu föll Marie i en paroxysm närslägtad med konvulsioner.

Janne, den beskedliga “sjåten“, blef rädd, sprang efter vatten, började gråta som ett barn och anklagade sig att ha dödat sin kära Marie. Men saken var den att han — som han sade — hade blifvit retad förut.

“Jag vet hvem som retat dig!“ snyftade Marie. “Du har kastat ögonen på ett ovärdigt stycke, som bor tvärt öfver gatan — och du tänker kanske på skilsmessa från mig, din lagfarna hustru?“

“Detta är alls inte sant, Marie lilla! Symamsellen midtöfver har aldrig fått af mig för ett runstyckes värde, undantagandes en blomsterqvast på Anna-dagen.“

Nu sprang Marie upp från soffan alldeles vild:

“Jaså, din lurifax, du har gett *henne* blomsterqvast på Anna-dagen — och fick *jag* så mycket som en endaste blomma, fast jag heter Anna-Maria! Men jag skall på minuten gå och lära den slinkan hvad sådana förtjena, som vill tubba från en ärlig hustru hennes man... Jo, min själ och Gud kom inte jag i himmelriket så det förslår! Rikedomen och lätjan ge en dubbelt så många myror i hufvudet, som en har i fattigdomen.“

“Söta Marie, stadga dig nu och gör oss inte till spektakel! Du skrämmer slaget på flickan, som är oskyldig, om du nu går dit.“

“Kan du svära på att du inte gett henne mer?“

“Ja, det tror jag mest att jag kan, för rena sanningen är, att hon *tog* ifrån mig den lilla bröstnålen, som jag hade i halsduken.“

“Ah, detta går för långt — jag *måste* till henne:“

“Nej, kära Marie, det måste du visst inte. Om du tänker på saken, vore det att skämma ut dig sjelf. Inte vill jag menniskan någonting — nej, aldrig grand!“

“Har du då inte någonsin kysst henne?“

“Aldrig i lifvet — det kan jag svära på — men det var en gång som *hon* kysste *mig,* och det tänkte jag förebrå

henne, men det kom någon, och då sköt jag opp det... se'n blef det glömdt.“

“Jo, det här är hyggligt, riktigt hyggligt... Men har du bekänt *allt?*“ frågade Marie, hvars nerver nu voro så skakade att hon helt naturligt sjönk mot soffhörnet. “Tänk dig före, innan du svarar — det är ditt bästa råd“, tilläde hon, åter resande sig, “för upptäcker jag något sedan, så skall det stå dig dyrt.“

“Det här var en gruflig pers — rätt nu blir jag trött!“ menade Janne.

“Gör du? Nå, då går jag till presten och låter honom

förehålla dig din synd. Nog skall du bli en visa alltid... Bekänn hvad det är mer!“

“Hon lånte af mig till sista qvarlalets hyra, men bara för att ärligt betala mig, som hon sa', det qvartalet hon hade lånt förut. Hon fick väl förfall ändå, för jag fick intet dera... Och härmed är registret slut, det går jag ed på. Om du kunde se mig tvärt igonom hjertat, skulle du finna att jag talar rena sanningen. Vill du förlåta detta, som varit just ingenting, så förlåter jag dig ditt slöseri, och vi bli sams igen.“

“På ett vilkor — att vi flytta ifrån det här huset och att du aldrig mer tittar efter henne.“

“Det har jag ingenting emot. Hyran här är dyr, och jag börjar få så ondt om styfrarne, att jag inte spörjer lust att betala hyra för andra.“

“Dessutom vill jåg bestämdt att du företager dig något arbete.“

“Det blir värre. Det är visst tråkigt ibland att roa sig, ja det är riktigt grufligt tråkigt, men inte kan jag gå på dagsverke, när jag skall vara herre, och jag har ingenting annat lärt.“

“Men åtminstone kan du låta bli att förstöra det vi ha qvar!“

“Du må väl aldrig vilja, att jag skall sitta på en stol dagen i ända? Det är, ingen lätt sak att vara rik så att en har nöje — och jag begriper inte hur annat rikt folk, mycket rikare än vi ha varit, beter sig för att trifvas med sig sjelfva. Om jag skall säga rena sanningen, har jag just aldrig haft någon glädje, se'n jag kom till välmakten, mer än en enda dag.“

“Hvad var det för en?“

“Jo, en, då jag var riktigt lycklig — det var när jag första gången bjöd mina fornå kamrater på sexa och punsch och de buga' och krusa' för mig, som om jag hade varit en riktig storkaxe, och hoppades att jag inte skulle förakta dem i deras ringhet. Men det var ändå inte annat än en

högfärdslycka, för jag pöste inom mig, när jag tog opp plånboken och lånte dem tie riksdaler hvar.“

“Och *min* gladaste dag“, återtog Marie, nu fullkomligt beherskande sina nerver, “var den, då jag skickade efter Sofie, men visst inte för att bjuda henne på sexa och punsch — hon bespetsade sig väl på kaffe. Jag hade bestält stor hyrvagn åt mig... du var bortå och vet inte hur jag låg färdigklädd i fönstret och väntade först på vagnen och se'n på Sofie. Ack, så jag skrattade inom mig, då hon kom trippande! Den som då skyndade sig ut var jag, så att jag nätt och jemt fick släpa svarta sidenklädningen och broderade underkjoln öfver fotsteget, då hon hann fram. 'Se Sofie', sa jag, medan jag bredde ut klädningen, vek slöjan öfver hatten och slog opp parasollen,.'det var roligt att få tala med Sofie'... 'Jag trodde inte', svarade hon alldeles handfallen, 'att Marie ville kännas vid mig, sedan hon blifvit så förnäm'... 'Huru så?' mente jag. 'Jag vet att Sofie är en duglig och renlig menniska, derför tänkte jag fråga om hon ville ta huspigeplatsen hos oss i höst?' Vid det talet blef hon alldeles blodröd... 'Skulle jag ta tjenst hos ... 'Jaså, jaså', afbröt jag, 'jag förstår att hon redan har plats!' Och derpå kastade jag mig tillbaka i vagnen, ropade: 'Kör, kusk!', och så bar det af så att det susade om öronen på kräket, som stod qvar och gapade efter mig.“

“Vet du, Marie, ätt det var en riktig qvinfolks-elakhet... Men har du hittat i bladet några personer till inackordering? Det var en god idé af dig.“

“Jag fann ingenting som passade. Men vi kan annonsera. sjelfva.“

“Ja, ställ om det, du!“

6.

Det är under en höstnatt vi titta in genom fönstret till ett rum, der några få, mera löjliga än nyttiga öfverlefvor finnas efter den försvunna glansen.

Mannen och hustrun hålla nu icke på att kyssas och gråta eller skratta och kyssas, de kollationera icke ens sina minnen af den gladaste dagen från deräs lysande period.

Det går starka orkanbyar af bittra ord, svordomar och anklagelser öfver deras läppar. Man hade haft auktion på sista härligheten och nyss nödgats krypa in i en verkligen ömklig tillflykt.

Den eljest så fromme Janne var som en retad tiger, och Marie å sin sida utgjorde en mer än passabel tigrinna. Slutligen öfvergick striden från ord till handgemäng... Hvilken syn!

Vi vända oss genast bort från denna dystra höstnatt för att se hur det artar sig på vintern.

7.

Snö öch hagel slå oupphörligt på rutorna till en vindskammare vid Rörstrandsgatan.

Aftonen är temligen långt framliden. Marie sitter och arbetar på någon grof sömnad, mannen ligger påklädd på sängen och sofver, såsom hon tror.

“Detta blef då slutet!“ mumlade den nu helt stilla qvinnan. “Hvilken ryslig olycka rikedomen var för oss, som i fåvitsko tänkte att den skulle vara allt annat... Han dricker visst nu, stackarn, när han får något, långt värre än när vi bodde i Hvita bergen. Konstig och nedtryckt är han också, mer än jag begriper... Måntro jag kan få honom att kläda af sig?“

Hon steg upp och gick fram till sängen.

“Janne, det blir sent — jag skulle väl ha en plats jag

också. Stig opp nu snällt och drag af dig rocken, medan jag bäddar!“

Janne steg upp, utan att säga ett ord. Han var icke alls drucken, och han drack mycket sällan, äfven då något bjöds honom, fastän Marie trodde att hans besynnerlighet kom häraf. Han hade ej heller sofvit. Men det var ett behof för honom nu för tiden att endast tiga och på sitt sätt grubbla. Hvarken han eller Marie kände namnet på detta onda. De hade aldrig hört, och om de än hört, skulle de ändå icke ha begripit orden: melankoli, hypokondri eller ens mjeltsjuka. Janne var “konstig“, och Maries största fruktan var att den konstigheten kunde föra honom på dårhuset, en inrättning, som hon väl kände.

“Hvad gör du“ — utbrast hustrun häftigt — “jag tror du vill ta hatten och gå ut?“

“Visst vill jag det. Jag somnar ändå inte.“

“Det kommer deraf att du är trött på att drifva och göra ingenting. Jag säger inte detta som förebråelse, Janne lille — långt derifrån — men, herre Gud, om du bara ville försöka att arbeta, skulle du få se...“

“Börja inte att reta mig med den gamla visan, för då säger jag dig att du liksom sist inte får höra af mig på ett par dagar. Du kan tro mig, att det den gången var bara ett halmstrå som skilde mig från sjön... Vill du att jag går ner mig?“

“Nej, Jesus, inte för allt i verlden! Förstår du inte att jag talar för ditt eget bästa... Kan du alls inte bli riktig menniska igen?“

“Nej!“

“Vill du det inte då?“

“Nej!“

“Det är visst och sant att jag kan bli rädd! Och det kommer alltsammans af det stygga spelraseriet, som du var i under sista tiden. Men, käre Janne, om jag nu också kan ensam arbeta till födan för oss begge, så tänk på att jag kan bli sjuk och att du dessutom nödvändigt måste bota dig genom att ta i håll med något!“

“Tyst... det är bättre att gå ner sig. Kamraterna förakta mig åter och bjuda inte mig igen på något.“

“Det tror jag nog, och jag tviflar inte på att Sofie också nu åter föraktar mig... Men jag skall omtala för dig att någonting blifvit ändradt inom mig, allt ifrån den tiden du var borta de två dagarne, då jag trodde mig gå från vettet a£ ångest.“

“Säger du det?“ Janne satte sig ned på kistan och. såg på hustrun — det vår något i hennes ton, som drog hans sinnen till henne.

“Ja, vet du, jag tyckte precis att vår Herre Kristus talade liksom ett enskildt ord med mig. Vi hade, som du väl mins, sista halfåret inte gjort annat än kifvats och lefvat som hund och katt, men sedan dess har jag blifvit helt fredlig och stillsam, det vet du. Och beträffande Sofie, så får hon nu ha för mig så många garneringar hon vill och slå så mycket dam af sig som hon orkar med tie parasoller — det rör mig inte mer än en sten.“

“Det var märkliga ord! Känner du alls ingen afund mer mot någon?“

“Mot ingen, själ, om än så hög, för jag är i alla fall säker att till och med kungar och drottningar och prinsar och prinsessor, som väl ä’ de allra högsta på jorden, ha sina bördor. Hvem vet om inte *de* ibland, uppledsna på sin storhet, afundas fattigt folk deras lugna torftighet, när den *är* lugn.“

“Min själ, kan inte det hända — jag har aldrig kommit att tänka på det.“

“Men hvad säger du om dig sjelf? Jag vill gerna höra något bättre än det syndiga, du nyss talte om.“

“Sedan du åter blef menniska emot mig, har jag inte mera varit så vild. Men jag *tänker* mig galen. Ibland är det alldeles som om hjernan sutte opp och ned... jag vill platt inte lefva — det öfvergår mina krafter. Det blef vår olycka, Marie, att vi gaf oss ut på den dumma lustfärden. Tänk, så lyckliga vi då var, när lillan lefde — jag sörjde henne mer än du kan begripa.“

“Om du inte ville skratta åt mig, Janne, så skulle jag berätta dig något mera.“

“Skratta — har jag håg till det, jag!“

“Jag drömde i natt om lillan. Jag tyckte att jag såg henne och att hon var klädd i en vacker hvit silkesklädning med silfverstjernor, och silfverstjernor, som blänkte likt månstrålar, hade hon på pannan, när hon sväfvade fram till sängen och kysste mig.“

“Kysste hon inte mig?“

“Jo, sedan — det såg jag tydligt, och det kan du ha till din glädje... Jag tyckte också att hon hviskade något.“

“Gjorde hon det — ack, hvad sa’ hon?“

“Jo, så här: Bli arbetsamma och lyckliga igen som förr, så får jag större glädje i det *rätta* himmelriket!“

Janne knäppte med djup andakt i hop händerna. “Herre Jesus, hviskade hon det?“

“Ja, det är dagsens sanning, och min mening är att vi varit ett par stora dårar. Vi egde ju, utan att veta det, *himmelriket* — så pass en får det på jorden — då vi hade vår kärlek och vår förnöjsamhet, för, ser du, förnöjsamheten, det har jag nu utgrundat, är just sjelfva himmelriket, fast vi foro vill och trodde att det inte fans till utom i rikedomen.“

“Du har bestämdt rätt i det, och lillan skall inte vänta på sin glädje... hör på, Marie, jag tror att hon genom den drömmen har räddat mig. Det är alldeles som om hufvu’t blefve lättare och ett töcken fölle från ögonen. I morgon går jag till min gamle patron — vi ska åter ha oss en liten stuga på söder. Jag ärnar arbeta mer än någonsin, och kanske skickar vår Herre oss då åter ett litet ting, som en kunde sträfva för, ty har en ett barn, begriper du, kan en

väl inte förfalla helt och hållet."

"Käre Janne, nu talar du så att jag måste gråta af glädje! Jag har länge nog vetat att vi skulle bli tre innan sommaren, men jag har tegat, för jag tänkte att det skulle göra dig stor bedröfvelse och att du skulle bli än värre till mods."

"Åh, herre lefvande Gud, tycker du det... Låt oss nu ta hvarandra i famn, Marie, och söka glömma dessa tre årens tokerier! Men komma vi på grön qvist igen, så låt oss aldrig mer söka glädje ute bland folkhoparne."

"Nej, visst inte, fast de aldrig mer kunde verka menligt på mig."

"Inte på mig heller, det svär jag på — men det kan inte roa oss. Om vi ännu en gång gå ut med lillan och korgen, så ska vi söka oss en sådan fläck, der vi kan ha vår fred och vår glädje för oss sjelfva"....

*

En dag gjorde mig händelsen bekant med madam Marie. Hon var då en fullkomligt lycklig hustru i ett tarfligt, men ytterst väl ordnadt och trefligt hem samt moder till tre små raska gossar. Hon och hennes man bergade sig då ganska bra. *Han* var nykter, godlynt och utmärkt arbetsam, *hon* aktningsvärd och sträfsam från morgon till afton. Deras hem låg icke nu i Hvita bergen, utan på en liten vacker plats ej långt derifrån.

Det hände sig en gång att vi fördjupade oss, madam Marie och jag, i ett helt filosofiskt samtal angående den fattiges förmåga att vara lycklig med ringa tillgångar.

"Ja, men så är man inte alltid", sade Marie, "och ibland är man lycklig utan att veta det — man går öfver ån efter vatten."

"Hvad menar madam Marie?"

"Det skall jag förklara" ... Och hon berättade. mig nu sin egen och sin mans historia, den hon slutade med en innerlig öch varm tacksägelse till Gud, som borttagit icke blott rikedomen, utan äfven dårskapen, och gifvit dem tillbaka *det* himmelrike, som de förut icke förstått att värdera: ett arbetsamt lif och ett förnöjsamt sinne.

Marie har tusen gånger rätt — och måtte Gud i sin godhet upplysa många på samma sätt vilsekomna i de farliga labyrinter, som en större eller mindre rikedom framtrollar för dem, hvilka ej förstå dess rätta bruk!

Svartsjuka efter döden.

1.

En sista resurs.

"Högvälborne herr grefve!

Utan tvifvel har det namn, som är tecknadt under dessa rader, långt för detta bortbleknat i ert minne, och likväl tvingar mig den snart annalkande döden att bortkasta all stolthet och att för min snart värnlösa dotter fly till den man, som en dag sade till mig: 'Louise, om ni en gång behöfver en vän, så tveka ej att påminna er mig!'

Sedan dess ha 26 år förflutit. För mig har behofvet af en vän, en beskyddare länge varit påkalladt, men jag har likväl tvekat intill det sista, och jag skulle ännu ej haft mod; om jag icke såsom enka och utan en enda slägting sagt till mig sjelf: En mor, som går att lemna utan ringaste stöd sin 18-åriga dotter, bör ej ega andra känslor än ödmjukhetens. Då jorden mörknar och himlens ljus kommer närmare, finnas de ej mera till, dessa konsiderationer, som utgöra lifvets rättesnören.

Jag begär för min Cathrine Louise ingenting annat än en plats, der hon kan förtjena sitt bröd genom arbete. Men det är så olika att dertill blifva rekommenderad och att sjelf söka den. Hon kan bestrida en lärarinnas kall för mindre barn. Hon kan måhända äfven passa som sömmerska, sällskap och lektris. I nödfall får hon finna sig med en plats motsvarande en husmamsells. Jag har försökt att bilda henne framför allt till en anspråkslös och

gudfruktig ung qvinna, som i kristendomens förnämsta dygd, tålamodet, finner en källa, hvilken icke så lätt utsinar.

Måtte herr grefven förlåta min djerfhet och med några lugnande ord gifva mig ett svar! Jag bor alltför långt bort att våga bedja eder om ett besök.

Med innerlig högaktning och varm förtröstan

Louise Mannerkrantz.

Horntullsgatan n:o .. 4 trappor upp, första dörren i bortersta förstugan.“

Ofvanstående bref, skrifvet under många afbrott, förseglades nu af en hvit och fin hand, som, efter att ha försett det med utanskrift, lemnade det i en annan hand, brun och hård, men hvilken emottog det med en trofast tryckning.

Den hvita handen tillhörde en ännu på dödssängen intagande qvinna, enkan efter en medellös officer. Den bruna handen tillhörde hennes värdinna och enda vän, den fattiga enkan efter en glasmästaregesäll.

Vindsrummet, i hvilket de båda qvinnorna befunno sig, var temligen stort och ljust och icke just så tarfligt möbleradt, men särdeles kyligt, ty veden var dyr och vintern sträng. Fru Mannerkrantz, sjuklig under många år, hade nu varit sängliggande i flera veckor. Man såg att hon dock icke länge skulle kämpa med lifvet för att vinna döden.

“Gå nu genast, bästa madam Salgren“, sade hon oroligt, “eljest öfverraskas vi af Cathrine Louise. Jag vill bespara henne smärtan af att slitas mellan fruktan och hopp — det ar nog att denna ångest är för mig, ty om vår sista resurs misslyckas... Tyst, hon är redan tillbaka... fort... kasta bläckhornet och papperet inom byråklaffen!“

“Det är gjordt... Farväl kära frun — var vid godt mod! Herren hjelper nog.“

2.

En moder och hennes dotter.

Madam Salgren mötte på sjelfva dörrtröskeln en ung flicka, som med hastighet kom in.

“Ack, mamma, hur har du mått under dessa timmar?“ frågade hon, och kastande hatten och kappan på en stol, skyndade hon fram till sängen.

“Åh jo, mitt barn, temligen... vår goda värdinna har hållit mig sällskap en stund. Och du, min lilla Cathrine Louise, har du lyckats — du har en så präktig färg att jag bör tro det.“

“Jag tror just icke heller“, svarade hjeltinnan i vår lilla dram, och purpurn på hennes fina sammetslena kinder ökades betydligt, “jag tror just icke heller att jag gjort min sak så illa. Men den obehagliga och ledsamma skolfrun tyckte att min framgång var ganska måttlig och ville icke antaga mig som lärarinna, om jag ej nöjde mig med så lite, ja *så* lite att, att...“

“Älskade barn, jag vill hoppas att du icke låtit någon opassande häftighet förleda dig till en vägran? Äfven det minsta i våra omständigheter är en behållning.“

“Ja, men att flera timmar vara borta från mamma, som är så svag, och att sysselsätta mig i en småbarnsskola hos en så obehaglig och otacksam lärarinna då kan jag ju hellre sy hemma såsom hittills.“

“Det hade ändå varit något aktningsvärdt och framför allt något bestämdt, mitt barn, till en god början, om... om du snart får stå ensam, min Cathrine Louise!“

“Mamma, mamma, jag uthärdar ej detta“... Hon kastade sig ned på knä vid modems bädd och öfverhöljde hennes händer med tårar, och kyssar. “Skall jag väl kunna lefva ensam i verlden, sedan...“

“Jo jo men, stackars barn! Och mins hvad jag nu säger dig, att ju mera kraftigt och ädelt du motarbetar din

smärta, ju tåligare du bär det kors din frälsare pålagt dig, desto mera skall jag älska och välsigna dig från den verld, der — jag tror detta med visshet — goda andar ha en blick på de älskade, som de qvarlemnat.“

Cathrine Louise svarade ingenting. Det unga hjertat var så fullt af lidande och outsäglig ångest, att orden ej ville komma upp på läpparne.

“Säg då, min dotter, ligger det ej en himmelsk tröst i det jag sade dig?“

“Jo, ack, jo... Men det är mycket, mycket för tidigt att ännu tänka på min ensamma framtid.“

“Visst icke ... Och du måste befria mig från den fruktan, som nu kommit öfver mig, att du icke blir den ödmjuka och goda qvinna, som jag trott mig ha bildat för de pröfningar, som kunna vänta dig.“

“Jag vill bli god och ödmjuk inför Gud och dig, moder! Men kan jag vara ödmjuk mot hvar och en, som vill orättvist såra mig?“ Hon höjde de sänkta, fuktiga mörkblå ögonen, från hvilkas dimma en blixt framljungade.

“Ja, mitt dyra barn, äfven i dessa slags pröfningar är det nödvändigt att visa mildhet. Mildheten afväpnar ofta dem, som äro orättvisa, men aldrig vreden och stoltheten.“

“Skall jag då vara en mask“, frågade hon, “den hvar och en får trampa på?“

“Nej, icke så... de milda, de ödmjuka ha ju äfven sin värdighet, och deras sätt att draga sig undan en förolämpning är ej maskens viljelösa tålamod: det är en förnuftig och ädel varelses lugna besinning.“

“Men om... om... Då en ung flicka är fattig och utan beskydd, finnes så många slags förolämpningar. För en stund sedan t. ex. mötte jag på gatan en ung herre. Han betraktade mig så länge, så uppmärksamt att jag var nära att bli mycket ond.“

“Hans blick var då forolämpande... djerf?“ Och den arma moderns röst darrade.

“Ja, jag tror det. Och jag tror också att han skulle ha tilltalat mig, om icke en annan ung man kommit efter.“

“Ah, min dotter... Nå, denne andre?“

“Så vidt jag kunde märka af uttrycket i hans blickar — ty han bar glasögon — låg deltagande och medlidande deri. Han märkte nog att jag hade tårar i ögonen. Den förste vek genast in på en annan gata.“

“Vi skola ej mera tala om skolan. Jag är likväl fullt säker på att ingen skall förnärma dig: du har dertill för mycket aktning för dig sjelf... Men, min älskade Cathrine Louise, du måste bereda dig på att Gud hvilken stund som helst kan hemkalla mig, och om det händer innan något blifvit beredt för dig, så låt ingenting förleda dig att lemna vår hederliga och redliga värdinna, så vida ej något erbjudes dig, som hon gillar. Hon är endast en qvinna af folket, men hennes hjerta, hennes förstånd och framför allt hennes gudsfruktån höjer henne vida öfver många så kallade bildade damer. Se i henne en andra mor, och går det dig väl, så förgät aldrig hvad hon gjort och försakat för oss, då hon icke blott ständigt väntat på sina qvartal, utan äfven varit vår bästa vän och rådgifverska.“

“Jag lofvar detta af hela mitt hjerta. Men vill du då gerna lemna mig, mamma, eftersom du talar så afgörande som i dag!“

“Hvad helst som är Guds vilja, mitt barn, gör jag gerna. Men mins att en moder *aldrig* lemnar sitt barn, om barnet vill behålla henne i sitt hjerta! Alla känslor, som mötas, äro odödliga, om än de själar, hvilka hysa dem, må vara underkastade hvad vi här benämna afstånd, men som i sjelfva verket icke är något sådant, ty själarne ha

ej tid och rum af nöden. Håll ditt hjerta öppet for mig, och du skall förnimma min röst kanske klarare än nu.“

“Tack, tack... nu är jag lycklig. Du skall alltid vara hos mig, mamma!“

3.

Tvenne svar på brefvet.

Följande förmiddag var den stackars fru Mannerkrantz ännu sämre, och hennes plågor ökades genom oron. I hvarje stund såg hon åt dörren.

“Är det något, min goda mamma?“

Modern skakade sakta på hufvudet.

Hon visste att madam Salgren riktigt lemnat brefvet i det grefliga huset, men det var allt. Hon hade tillsagt sitt ombud att ej göra några frågor.

Klockan kunde vara omkring half 12 på den dunkla novemberdagen, när madam Salgren syntes i dörren och bakom henne det långa ansigtet på en livréklädd betjent, som dock ej hann att stjäla ett halft ögonkast in i rummet — så hastigt blef dörren stängd.

“Ah, ändtligen!" utbrast den sjuka. “Gif fort hit... jag tror nog att jag ännu kan läsa.“

“Men hvad är det, mamma — hvarför får icke jag läsa brefvet högt... Hvem kan ha skickat det?“

“Gå till ditt arbete, min Cathrine Louise — jag vill gerna ensam se hvad här står.“

Vördnadsfullt drog sig den unga flickan tillbaka, men hon var full af en omätlig förvåning. Hennes mor hade ej på åratal fått något bref.

Se här emellertid hvad den arma qvinnan läste, medan madam Salgren höll vakt vid dörren.

“Min fru!

Seende min mans förlägenhet vid att besvara det öppenhjertiga bref, ni i går behagade sända honom, har jag, utan att fråga om hans tanke, velat bespara honom en måhända något obehaglig öfverläggning och får meddela att jag hitintills varit min mans enda lektris, då hans svaga ögon ej tillåta honom läsa sjelf. Hvad åter ett sällskapsfruntimmer beträffar, så väljer jag dertill aldrig en ung

oerfaren flicka. Beklagande att vi således ej kunna möta era önskningar, tecknar jag

Regina D—felt.

“Det behöfs ej svar!“ stammade den sjuka, seende med ett sorgset uttryck på sin värdinna.

Madam Salgrens ansigte blossade upp som om saken rört henne sjelf, och hon lemnade så hastigt rummet för att afvisa betjenten, att hon nära nog stött omkull både denne och en hans kamrat i alldeles likadant livré, hvilken tycktes ha kommit i hack och häl efter. Denne senare framräckte också ett bref med förfrågan om fru Männerkrantz bodde der.

“Från hvem?“ frågade madamen.

“Från grefve D—felt.“

“Ah, jaså ... gif hit!“

“Men jag får inte gå härifrån utan att ha intyg på att frun mottagit brefvet sjelf.“

“Vänta då der nere i förstugan! Jag kommer strax.“ Hon sprang tillbaka in och fann nu den olyckliga modern i en högst plågsam nervskakning. Cathrine Louise stödde hennes hufvud mot sitt, men vågade ej göra någon fråga.

“Vänta, vänta, nådig fru — krya upp sig igen! Vi ha här ett annat bref.“

“Får *jag* läsa detta, mamma lilla? Jag begriper ju alls ingenting.“

“Fröken får ingenting läsa, innan hennes mor afgjort den saken!“ sade madam Salgren med en fasthet, hvilken ej lät afspisa sig. Och Cathrine Louise, som kände denna redbara väns värde, aflägsnade sig åter utan invändning, men icke utan en suck deröfver att någon annan framför henne egde moderns förtroende.

Efter en kort stund hade den sjuka hemtat sig tillräckligt för att kunna genomögna detta andra bref, som lydde:

“Min nådiga, min bästa fru Mannerkrantz!

Ehuru djupt smärtad af att förstå det edert lif varit så rikt på pröfningar, har jag ej kunnat neka mig att finna

en glädje i den tanken att ni ändtligen erinrat er en gammal vän.

Låt honom nu säga er följande, som jag ber eder, min goda fru Mannerkrantz, trygga er vid.

Om er unga dotter en dag, förr eller senare, står ensam i verlden, skall hon dock icke vara ensam, så vida jag lefver.

Fängslad nästan beständigt af gikten vid min länstol — ack, hvilken skilnad för oss båda emellan förr och nu — och med en allt mera försvagad syn, behöfver jag någon som kan läsa för mig och hålla mig sällskap, då min hustru nödgas deltaga i sällskapslifvet.

Jag skjulle velat skrifva mycket mer, men jag har svårt att föra pennan, och jag slutar derför med den försäkran, att jag skall förbereda min hustru så att hon på det bästa mottager den blifvande medlemmen af vår familj.

Inneslutne bankonot skall ni icke vägra att emottaga af er alltid tillgifne vän

Pontus D—felt.“

“Gif skyndsamt hit en bit papper, bläck och penna!“ ropade den sjuka med feberaktig häftighet.

“Min Gud, så mamma ser strålande lycklig ut... Men hvad är detta, — en 100-riksdalerssedel!“

Modern hörde ej — hon skref, men blott två rader.

“Jäg går snart att bedja för er hos Gud, och tron på era ord skall göra döden lätt och ljuf.

Louise.“

Först emot aftonen blef den sjuka så stark, att hon kunde tala med sin dotter. Men dessförinnan hade hon haft ett helt enskildt samtal med madam Salgren, som fått del af första brefvet och det bekymmer, som detta midt i sällheten åstadkommit.

“Jag vet icke“, sade hon till denna trogna vän, “om jag bör låta Cathrine Louise, som så lätt emottager djupa intryck, veta något derom.“

“Jo, det är mitt råd — hon är då icke oberedd. Men hon bör på samma gång veta att, om grefvinnan blir henne för obenägen, hon alltid har en mor i den fattiga glasmästare-enkan, som ärligt vill sträfva för henne och lemna henne ett tarfligt, men hederligt help, tills något bättre yppas... Och en sak — låt henne äfven veta orsaken till grefvinnans hätskhet.“

“Ja, hon är nu i den åldern, att vi kunna tala om allt.“

Och om *allt* talade denna samma afton mor och dotter.

Under djup rörelse hörde Cathrine Louise att modern en dag afslagit en förnäm friares anbud — i hvilken en förnäm och svartsjuk fröken var kär — för att gifta sig med en helt obemedlad löjtnant, men att denne ädelmodige rival, länge sedan förenad med den som älskade honom, nu lofvat henne att blifva en beskyddare för hennes barn.

“Ack, mamma, kommer denna dam någonsin att tåla mig?“

“Du skall försöka att vinna henne!“

“Ja, jag skall försöka — jag lofvar det.“

4.

Familjen.

Scenen är en annan del af Södermalm i ett mycket gammalt aristokratiskt hus.

I en stor djup salong, hvars väggar och möbler äro beklädda med kornblått sidenbrokad och der fyra trymåer återgifva hvarje rörelse af de handlande personerna, sitter i en af de tvenne breda sofforna, som bilda salongens hörn, en liten fin dam af denna obestämda ålder, den man, om man så behagar, kan taga för 38 år, men som också lika gerna kan vara 44 à 46. Allt hvad en smakfull och lagom toalett

förmår för att bibehålla de mera bländande behagen har hon icke uraktlåtit. Men detta ljufva och ädla behag, som kan tillhöra alla åldrar, egde hon ej, åtminstone icke för tillfället, då hon stundligen ser upp från sitt broderi för att med en viss oro följa sin mans och sin sons olika sätt att sysselsätta sig.

I en ofantlig gammaldags läs-stol med fotstöd sitter grefven sjelf. Den någorlunda klara januari-solen visar ett blekt, men utmärkt ansigte, der förstånd, själsgodhet och allvarlig värdighet förenat sig till ett vackert helt. Han håller på att med förströdd min titta i ett tidningsblad, men han läser just icke, snarare betraktar han öfver tidningskanten huru hans son och ende arfvinge, ihopsjunken i en fåtölj, djupsinnigt följer en solstråle, som leker mellan facetterna i den nedersta raden af de gigantiska glasklumpar, som nedhänga från ljuskronan.

Denne unge man, lång, mager, blek och fin som en genomskinlig vaxbild, med sitt långa bruna hår uppstruket rakt från pannan, ser så sluten och nedslagen ut som om någonting liknande ungdom, rikedom, rang och glädje aldrig frestat honom. Men det fans också någonting som allt detta icke kunde skänka honom, nemligen en stadgad helsa och ett friskt sinne, och för att få njuta af dessa förmåner skulle han ha uppoffrat alla de ändra.

Han var långt ifrån hvarken puckelryggig eller halt, men han gick så krokig och vårdslöst, att man kunde tro, när man såg den möda hvarje steg och rörelse tycktes kosta honom, att han var båda delarne. Dertill andades han tungt och besväradt, icke derför att han hade svagt bröst, utan derför att han beständigt plågades af trötthet, icke blott en kroppslig, utan andlig trötthet. En tid hade han läst mycket, “för mycket“ sade läkaren och verlden med honom. En annan tid hade han med ett slags ursinnig passion egnat sig åt musiken. Då släppte han knappt på hela dagen sin fiol. Men nu spelade och läste han endast tidtals. För resten gjorde han just ingenting, sedan han väl återkommit från de årliga resor, hvarpå hela

läkarekonseljen skickade honom. Verlden kallade honom en idiot, man trodde till och med att hans hjerna var något i oordning, men detta måste man ursäkta, då det var ett problem, som hvarken mödrarne eller döttrarne kunde lösa, att en rik ung man på 24 år ej ville deltaga i ett enda sällskap och aldrig “göra visiter“.

“Nåväl, min goda Regina“, yttrade grefven i den mest intalande ton, “snart ha vi väl den stackars unga flickan här. Nu är du ju så älskvärd, min vän, att icke låta henne märka den obenägenhet, hvarmed du bifallit hennes emottagande.“

“Har ej *du* velat det — behöfs något mer!“

“Ja, mycket mer. Du pinar mig genom en eftergifvenhet af pligt — kommer den åter af kärlek till din man, så visa det dermed att du tar hjertligt emot den moderlösa!“

“Dottern af en qvinna, som du föredrog framför mig...“ sade grefvinnan med sväfvande hviskande röst.

“... och som till min lycka förut var intagen af en annan. För mig hade hon säkerligen åldrig kunnat blifva hvad

du varit och är.“

Det låg ett så fint, ömt och behagligt smicker i grefvens röst, mera än i hans ord, att grefvinnan måste öppna sina läppar till ett småleende. Derefter, liksom hon varit angelägen att afbryta ämnet, sade hon till sin son, hvilken alltjemt var försänkt i åskådandet af solstrålens lek mot de slipade glasskifvorna:

“Du borde verkligen vistas i Italien öfver vintern, min bäste Ludvig! Dessa varma tyska bad utvattna dig helt och hållet.“

“Nej“, svarade den unge grefven så hastigt, att det väl kunde märkas att han icke varit så tankspridd som det förekom, “jag reser icke ännu till Italien. Jag är ej nyfiken på att lära känna hvarken dess fornlemningar, banditer eller smekande vindar.“

“Du vill först ha ett sällskap med dig, t. ex. unga grefvinnan?“

“Ja, hvarför icke. Jag har tänkt derpå.“

I detsamma lät han blicken falla på det mellersta af salongens tre fönster. Detta fönster innehades af en täck blondin, grefve Ludvigs kusin och grefvinnans systerdotter, af henne i hemlighet bestämd till sonhustru, så vida, förstås, Ludvig ville lära sig förstå att ingenting för honom skulle vara lyckligare än att ha en öm vårdarinna.

Tänkte fröken Eugenie detsamma?

Vid den blick, som hennes kusin lät falla på henne, rodnade hon ända upp till hårfästet. Men var det för hans skull eller vid tanken på någon annan, som dock icke kunde gifva henne den klingande titeln “unga grefvinna“, så mycket mer att beklaga som hon sjelf — den fjerde af åtta systrar — icke var född till annan titel än fröken rätt och slätt.

Alla hennes äldre systrar hade efter hvarandra vissa år varit hos sin rika tant för att, såsom det sades, med grefvinnans goda mening fängsla den omöjlige unge grefven. Men ingen hade gått i land med den saken.

Fröken Eugenie hade emellertid i hemmet qvarlemnat en böjelse icke utan vigt. Hennes hjerta klappade för vice-pastorn. Men, ack, hon vågade ingenting lofva hvarken sig sjelf eller honom, innan hon gjort sin profresa till Stockholm. En gång var hon på väg att bedja det man skulle hoppa öfver hennes tur och sända hennes 16-åriga yngre syster — men, såsom hon sjelf sedan sade sig, “man bör ej bortkasta sin frihet innan man vet hvad den är värd.“ Hon vargen förståndig flicka.

Grefvinnan, som sett sin sons gäckande blick — ty något annat låg ej i den — och Eugenies rodnad, började just tänka på nödvändigheten att vid passande tillfälle göra Ludvig uppmärksam på sin kusins *olyckliga kärlek,* då betjenten inträdde och anmälde den främmande fröken.

“Låt henne komma in!“ sade grefvinnan i något bättre humör än hennes man vågat hoppas.

5.

Presentationen.

Strax härefter inkom med mjuka och tysta steg den unga fader- och moderlösa Cathrine Louise Mannerkrantz, som genom grefvens frikostighet fick presentera sig i en vacker sorgdrägt. Hennes sköna mörkblå ögon voro emellertid så skymda af tårar, att hela rummet vände sig omkring för henne. Hon bäfvade för att möta grefvinnan och visste ej huru hon skulle helsa — ödmjukt och vördnadsfullt eller varmt och vördnadsfullt — och hvad hon skulle säga, då hon i sin egen tanke kom att som ett verkligt nådehjon tvinga sig in i den främmande förnäma kretsen. Det var en grufligt svår stund.

“Välkommen, min bästa Cathrine Louise, hjertligt välkommen!“ helsade grefven först och sträckte handen emot den arma flickan, som gerna velat knäfalla för dessa vänliga ord, om hon vågat... “Se här min hustru, som också

ber dig vara välkommen!“

Men nu var saken att grefvinnan blef så genomöfverraskad och förtretad öfver den familiaritet, som hennes man fann för godt att inlägga i sin ton, att hon sjelf kände sig alldeles iskall.

“Jag hoppas åt t fröken skall trifvas någon tid i vårt hem, tills vi fått rangera om ett lämpligare!“ sade hon snäft... “Sitt ned och var icke rädd — eller är fröken opasslig och vill kanske hellre med detsamma gå på sin kammare?“

“Åh nej“, inföll grefven afgörande, “Cathrine Louise skall först göra bekantskap med vår egen unga fröken... se så, tag hvarandra i hand, flickor!“

Eugenie såg på sin ständiga barometer, tants ansigte, att det icke var öfverflöd på värme som fordrades; och sjelf i temligen beroende ställning, valde hon en helt sötsur min, då hon utsträckte sina fingerspetsar. Äfven fann hon

Cathrine Louise mycket för vacker, mycket för väl klädd och med alltför god hållning att vara detta fullkomliga *ingenting,* som hon väntade.

“Och se här min son!“ tilläde grefven, inom sig ledsen öfver att det stackars barnet säkerligen åter skulle träffas af en dödande likgiltighet.

Men, nej — grefven, och grefvinnan i synnerhet, trodde icke sina ögon, då man fick se Ludvig ordentligt stiga upp och med en anstrykning af artighet icke blott göra en af sina korta bugningar, utan derjemte räcka handen åt den främmande unga flickan och fästa sina ögon på henne med ett sådant uttryck af innerlig godhet att, med ett ord, grefvinnan blef stum af förvåning. Men förvåningen skulle än mer ökas. I detsamma grefve Ludvigs stora mörkbruna ögon fästades på Cathrine Louise, gick en färgskiftning öfver hennes ansigte, och hon tog liksom i häpnad ett steg tillbaka.

“Ni känner igen mig, ser jag, liksom jag strax kände igen er!“ Derpå tillade han, vänd åt sin mor: “I höstas, dagarne efter sedan jag kom hem, träffade jag fröken Mannerkrantz, just då hon mycket upprörd kom ut från en skolinrättning och strax derefter besvärades af en annan flanörs näsvisa uppmärksamhet.“

“Och det såg *du,* som ingenting ser!“ inföll grefvinnan.

“Jag hade glasögon vid det tillfället, mamma, och då jag dessutom märkte att den för mig obekanta unga flickan syntes mycket rädd för den forskande och ihärdiga uppmärksamhet, som förföljde henne, erbjöd jag mig att följa henne hem, ty ehuru jag ej är gammal, visste jag nog att mitt utseende skulle öfvertyga henne att hon ej löpte fara vid att anförtro sig åt mig.“

Cathrine Louise smålog åt honom, och hennes blick lät honom tydligt förstå, ätt hon varit mycket nöjd med hans beskydd, helst han ej vidare talat till henne under den korta vägen och gjort sin afskedshelsning utan en enda fråga, som kunnat sätta henne i förlägenhet.

Man påminner sig att Cathrine Louise kommit

upprörd hem. Men för att ej skrämma sin mor, hade hon ej omtalat hela händelsen.

“Eugenie“, yttrade grefvinnan med en min, som verkligen kunde kallas majestätisk, “följ fröken upp på hennes kammare! Hon behöfver hvila sig lite före middagen.“

6.

I det nya hemmet.

“Nåväl", sade grefven med en mulen min till sin hustru, du var nog mycket olik ditt löfte — jag trodde efter vårt samtal — på helt annat.“

“Hvarför kallar du henne i namn? Det är ju ganska löjligt.“

“Mitt hjerta manar mig att emottaga det värnlösa barnet på ett sätt, som bör ingifva henne förtroende. Har hon ej nyligen förlorat sin mor, och har jag ej lofvat denna ett hem åt hennes dotter, som ju måste synas hvar och en lika intagande och älsklig som hon är blygsam ?“

“Jag finner någonting tillgjordt i hennes väsende — det ligger beräkning deri... med ett ord: jag tycker att hon liknar sin mor.“

“Ja, i skönhet!“ svarade grefven stucken.

Grefvinnan log föraktligt. “Nå, Ludvig“, sade hon, vänd till sonen, “anser äfven du denna vandrande fröken som en skönhet? Hennes förstånds öfverlägsenhet utrönte du väl under den märkliga promenaden.“

“Jag förstår mig icke mycket på skönheter, som mamma vet, och då vi ej talade under vägen, har jag mig ingenting bekant om hennes förstånd. Men att hon var en oskyldig och ärbar flicka det såg jag, och derför gjorde jag mig ett besvär, som jag aldrig gjort för någon annan.“ Härvid steg unga grefven upp och gick in i sina egna rum för att som

vanligt, liggande på den med grönt saffian klädda soffan, försjunka i sin stiltje, der det dock icke alltid var så stilla, ty läkaren fann honom ofta i en feberaktig retlighet.

Då mannen och hustrun blefvo ensamma, inträdde en äktenskapsscen, som vi skola förbigå. Följden var den, att grefvinnan visade sig vid bordet till hälften nådig, kanske mest derför, att hennes man var mycket allvarsam och hennes son, lydande en vanlig nyck, denna middag åt i sina rum.

Men på aftonen — ack, de dumma kära aftnarne med sin fladdrande brasa, sitt tékök, sin lektyr eller sin förtroliga konversation — då blef det åter illa, ty nu skulle Cathrine Louise börja sin lektrisbefattriing för grefven, och nu satt Ludvig der åter ihopsjunken i sin fåtölj, utan att hvarken sofva eller drömma eller stirra i taket. Och grefven — med hvilken blick af faderlig huldhet betraktade han ej fridstörerskan, huru uppmärksamt hörde han ej på denna smekande röst, som utan tvifvel återkallade ljudet af en annan, den grefvinnan funnit alldeles outhärdlig att höra!

Nej, sade hon till sig sjelf, det här blir något omöjligt! Han älskade en gång modern, denna kokett, som beröfvade mig hans hjerta, och jag finner tydligt att han ännu ser *henne* upplefva i dottern. Grefvinnan brann af feber... “Mina nerver uthärda ej längre att höra läsas!“ inföll hon hastigt. “Dessutom är frökens röst något för mycket gäll... klingande vill jag säga.“

Cathrine Louises uttal var särdeles välljudande och hennes stämma mild — men hvad hjelpte det! Högt rodnande lade hon boken tillsammans.

“I morgon“, sade grefven, “skall du göra mig det nöjet, mitt barn, att läsa för mig i mitt rum. Jag vill icke att vi plåga min hustrus nerver, som äro svaga, men jag vill icke heller gå miste om en så utmärkt föreläserska.“

Detta var väl försonande, men icke lyckliggörande.

Cathrine Louise kände sig i en falsk ställning, och den blef ej alls bättre hvarken dagen derpå eller de följande. Utom grefvinnans köld smärtades hon af tvänne saker, som

grefvens faderligä mildhet ej kunde försona: den ena var det stora afstånd, som Eugenie lade emellan dem, då det deremot skulle hafva känts så ljuft att få språka med en jemnårig; den andra en icke just sårande, men grufligt plågsam likgiltighet, som grefve Ludvig visade henne, han, som i första ögonblicket varit så vänlig.

Hvarje afton efter en i förödmjukelser tillbringad dag — ty hvilket arbete hon än anförtroddes att utföra, misshågade det alltid grefvinnan — anropade hon på knä sin älskade moders ande, att uppehålla henne och att låta hennes tålamod ej taga slut. Det kändes verkligen stundom som om denna bön vore mycket nödvändig.

Tyvärr kom också, långt förr än hon tänkte det, ett sådant tillfälle.

Men dessförinnan upplefde hon under ett par veckor några aftnar så ljufva, att hon hoppades det de skulle gifva

henne mod att tåla allt.

Det var nemligen nu en tid, då grefvinnan vår mycket borta på supéer och baler, dit hon förde med sig fröken Eugenie, som för dessa tillfällen blef mildare, emedan Cathrine Louise kunde göra henne tusen småtjenster och verkställa en mängd arbeten åt henne äfven under natten. Till och med grefvinnan insåg stundom, att den unga flickan bättre än kammarjungfrun arrangerade vissa saker och nedlät sig derför ibland att emottaga hennes ifriga bemödanden.

Sedan, då damerna rest, fick Cathrine Louise servera té åt den alltid vänlige gamle grefven och, förstås, äfven åt grefve Ludvig, som naturligtvis, trots sin mors ständiga böner och förebråelser, aldrig bevistade någon bal och dessutom på sådana särskilda qvällar stannade inne, så att det blef en trio, hvilken kom Cathrine Louise att glädja sig som ett barn, ty dessa timmar buro stämpeln af den ljufvaste husliga frid.

Grefve Ludvig, eljest mycket tystlåten, talade då många vänliga ord, och ibland när grefven, trött af plågorna i sin fot, slumrade in vid brasan och man för den skull sänkte rösten, låg det ett tonfall i hans halfhviskning, hvilken var

honom så olik att det föreföll vår unga fröken som om han utgjorde en ny menniska. Han syntes då äfven friskare, och det uppstod till och med en liten strid, när Cathrine Louise erinrade honom om tiden för vissa medikamenters intagande.

Men det allra härligaste hon visste var dock, när han tog med sig in sin fiol och, sittande i en liten svängsoffa framför kakelugnen, spelade utan att synas märka, om någon hörde honom. Vanligtvis voro hans ögonlock då sänkta, så att de långa mörka ögonhåren kastade en djupare skugga öfver ansigtet; men när han långsamt öppnade dem och ögonen med en sväfvande blick höjdes uppåt, då låg i dessa samma eljest så döda eller släpande ögon en hel öppen himmel af värma och poesi. Till sist kommo de små förtjusande supéerna på tre man hand, när ett bord dukades framför grefvens läs-stol... “Ack, det är omöjligt“, sade Cathrine Louise för sig sjelf, “att detta kan få fortvara."

Och så fick det ej heller, ty den der dagen, när hennes naturliga stolthet bröt sina skrankor, kom dock.

7.

Beskyddarinnan ur den förnäma verlden.

Tidigt en morgon blef stor uppståndelse i huset. Grefven hade fått ett sådant anfall af sin gikt, att läkaren syntes mer än betänklig.

Grefvinnan var tröstlös till en sådan grad att hon ej syntes mäktig af någon redig tanke, så länge faran varade hvaremot grefve Ludvig lemnat hela sin egen sjuklighet, sin spleen och sin beqvämlighet för att med all upptänklig omsorg efterse sin far.

Fröken Eugenie hade alls icke hvarken naturlig kallelse, smak eller vana vid sjukrum. *Hon* kom således icke i fråga. Men åt Cathrine Louise, lugn och ordnande, uppdrog doktorn särskildt verkställigheten af sina föreskrifter, och man kunde tydligt märka att grefven helst lät sköta sig af den unga flickan, som han verkligen höll mycket utaf för hennes egen skull.

Men när faran vek bort och efter hand grefvinnans sinnesnärvaro återkom, blef hon utom sig på ett annat sätt. I hennes mans önskan att se Cathrine Louise omkring sig, i hans försäkran att *ingen* så väl som hon kunde begripa allt erforderligt såg hustrun upplefva hans gamla kärlek, och hon var nog oförsigtig att en dag säga till honom: “Du tror eller låtsar tro, att det blott är den der tillgjorda varelsen du ser, när hon fjeskar vid din säng — ack, Pontus, jag vet, jag, att du i henne ser endast den som är borta... Min Gud, min Gud, led jag då icke nog af henne sjelf, då hon drog ditt hjerta från mig, utan nu har hon på köpet, den listiga, skickat mig sin lika listiga dotter för

att stjäla tillbaka *den* smula af ditt hjerta, som du återlemnade mig, när hon förkastade det.“

På detta bittra utfall, som grefven förgäfves sökt hejda, svarade han ej annorlunda än genom en tröstlös och förstulen blick åt kakelugnen. Grefvinnan vände då äfven sin blick åt denna sida — och hvem stod der blek som en marmorstod med gnistrande ögon om icke Cathrine Louise.

“Aha, fröken nedlåter sig att lyssna — en rätt vacker dygd!“

“Nej, fru grefvinna, men jag kunde omöjligt förutse hvad jag skulle få höra. Hade jag det kunnat, skulle jag flytt på *förhand* liksom jag nu flyr.“

“Flyr — till hvem då, om jag får fråga?“

“Till en ärlig, fattig qvinna, min mors värdinna och vän, ty vet att tusen gånger hellre vill jag under hennes låga tak arbeta från morgon till afton, än underkasta mig det, som jag skulle förakta mig sjelf, om jag tålde, jag menar att höra min mor, min ädla, renhjertade mor förtalas.“

I detta ögonblick inträdde grefve Ludvig och lät sina ögon med förundran gå från moderns häftigt uppretade och blossande ansigte till Cathrine Louises, der ännu marmorhvitheten dröjde qvar, under det att ögonens blixtar tycktes vilja förinta grefvinnan.

Grefven vinkade sin son till sig och sade honom några ord, hvarefter Ludvig nalkades den unga flickan.

“Min far, bästa fröken Cathrine Louise, skulle blifva, mycket bedröfvad, om ni ej afstår från ert beslut. Och min mor vill säkert — det hoppas jag — genom några mildrande ord godt...“

“Huru, min son, anser *du* dig kunna gifva mig råd i fråga om mina husfröknar eller husmamseller? Nej, eftersom den här unga djerfva damen har *vågat* uttala de ord, som böra skilja henne härifrån, skall hon ock få gå. Jag skrifver genast hennes betyg.“

“Nå mamma, denna förolämpning är ju alldeles öfverflödig och totalt ändamålslös!“ svarade Ludvig med sin vanliga passivitet. “Fröken Mannerkrantz har icke varit här i sådan egenskap att betyg kommer i fråga.“

Men jag gifver ett sådant åt alla mina domestiker i hvåd egenskap som helst!“ återtog grefvinnan, dubbelt retad af sin sons flegma. Och hon skyndade ut, åtföljd af Ludvig, som ännu tycktes hysa hopp att på sitt sätt blidka henne.

Ensam med grefven, skyndade Cathrine Louise att kasta sig på knä bredvid honom, förde hans hand till sina läppar och utsade med rörelse det enda ordet “tack!“, hvarefter äfven hon skyndade bort, utan att låta den vänliga handen qvarhålla sig.

8.

Beskyddarinnan ur “folket“.

“Fröken gjorde rätt efter sin tanke — ja, kanske efter *min* också, för jag är just inte något helgon. Men, snälla lilla fröken, jag vågar inte säga att fröken handlat efter sin saliga goda mors tanke om fördragsamhet menniskor emellan.“

“Men, kära madam Salgren, jag har ju hela tiden varit tålamodet sjelf, det bedyrar jag, ända tills hon förolämpade mammas minne. Och, för Guds skull, säg mig icke mer att mamma ej är nöjd med mig, då dör jag af sorg“ ... Den unga flickan öfverlemnade sig åt utbrottet af en häftig flod af tårar. Hon hade återhållit dem inför den grefliga familjen, men inför den, som hennes mor aktat som en vän, gret hon nu öfverljudt som ett barn.

"Se så, se så ... Jag var väl tvungen att säga något, fröken — det var ju min skyldighet. Men låt oss nu komma i prat om huru vi ska ställa till så att min lilla engel kan få det drägligt.“

“Ack, här är ju ett himmelrike! Här äro ju qvar mammas egna saker, som vi skulle hyra in på vinden... till och

med mina kära, kära blommor stå ju der i fönstren. Men huru kommer sig detta?“

“Det är ju alldeles naturligt, kära fröken, då hennes mor hade betalt hyran till den 1 april.“

“Åh, det är ju rätt... Men vi ha nu blott fjorton dagar dit — hvart i Guds namn skall jag sedan taga vägen? Jag nekade grefven att emottaga en enda styfver mer efter det som passerat.“

“Var lugn — jag behåller detta rum, jag, och hyr ut det andra i stället. Men fröken får tillåta mig att ligga i en vrå vid dörren.“

“I sitt eget rum — jo, det tycker jag om! Nej, madam Salgren skall ta in sin säng, och den skall stå just

här der mammas stod. Jag har min soffa som förr. Och sedan... låt se — om jag äter mycket lite, bör jag kunna lefva på... ja, på cirka 16 skilling om dagen. I fall jag syr flitigt, förtjenar jag minst 28 eller 30 skilling. Sedan jag då betalt tvätt, ljus och hvarjehanda smått, skall madam Salgreh ha det öfriga för hyran.“

“Stackars barn, än om arbetsförtjensten tryter?“

“Just för det fallet, eller om jag blir sjuk, skall jag ha en sparkassa i beredskap. Jag lefver nog på 12 skilling om dagen. Det blir 4 skilling i behåll.“

“Nå, Gud ske lof, mod fattas icke! Och så länge mitt hufvud kan hålla sig uppe, blir det allt råd. Jag går nu och hör efter arbete... Men om här skulle komma bud från gref...“

“Här kommer intet bud — och i alla fall försonar mig ingenting annat än om grefvinnan sjelf... men det är öfverflödigt att bry sig med den saken.“

“Än om unga grefven då...“

“*Han* — åh, han kommer visst icke. Han såg knappt på mig, då han gick ut med modern, och jag tror att han var litet missnöjd med mig; men det kan jag också bära, ehuru...“ och Cathrine Louises ögon blefvo åter fulla af tårar.

“Bra, fröken — skall en vara modig, så är det inte värdt att vara det till hälften!“

Emellertid gick dag efter dag och vecka efter vecka ända intill slutet af maj under ett oerhördt sträfsamt lif för den unga flickan. Ingen kom och afbröt hennes ensamhet, och slutligen berättade hennes vänliga värdinna, då hon en gång varit åt en viss trakt, att hon sett vid förbigåendet af den grefliga boningen att hela fönsterraden utefter var kritad. De hade då säkert länge sedan rest till något af sina gods på landet.

I början hade Cathrine Louise lidit mycket, mer än hon ville tillstå för sig sjelf, öfver denna glömska, som hon dock hade bort vänta. Men vid närvarande tid hade hon upphört att gråta. Stoltheten hade qväft smärtan och

äfven i detta ögonblick lyckades hon beherska sig, ty på det grofva linneplagget, som hennes fina fingrar handterade, föll ingen tår, men det blef deremot hårdt kramadt i den lilla handen.

Madam Salgren, den kloka qvinnan, låtsade ingenting se. Hon anade att Cathrine Louise hade en annan smärta, som hon ej borde dela med någon, och den goda gumman gick nu att för några sparstyfrar köpa sin skyddsling en gåfva, som hon visste skulle blifva henne kär, och kom hem med en vacker bur, i hvilken en kanariefogel var innesluten.

“Se så, här skall min fröken ha något att roa sig med — den här herrn sjunger så vackert att kanske unge grefvens fiol ej lät vackrare... Och här är en blomsterqvast också — jag tål inte att se vasen tom.“

Cathrine Louises hjerta besegrades af denna ömma sant moderliga grannlagenhet, som ville trösta utan att framkalla ett farligt förtroende. Hon kastade sig i den gamla vännens armar och sade mildt, utan stolthet och utan harm: “Jag vill ifrån i dag glömma det jag *bör* glömma, och jag vill bättre förstå mamma än jag kanske gjort, då hon, såsom hon lofvat, låtit mig höra den kära dyra rösten.“

9.

Brefvet.

Sommaren framgled. Man var nära medlet af augusti.

En söndag stod Cathrine Louise färdig att följa sin gamla vän åt aftonsången, hvarefter de, såsom alltid på söndagseftermiddagarne, skulle gå ut tillsammans och promenera.

Vid dessa högtidliga tillfällen klädde sig gumman i hatt och flor, för att vara ett passande förkläde åt sin ungagäst, och hon såg så högtidlig och ärbar ut med psalmboken och parasollen i hand, att icke den djerfvaste flanör skulle vågat förolämpa Cathrine Louise under ett sådant beskydd. Cathrine Louises hela hållning, liksom hennes enkla, men smakfulla toilett, vittnade äfven tydligt att, om hon än icke hade tid för sitt arbete att promenera utom på söndagen, hon dock för ingen del var en så kallad söndagsdam.

I detsamma de skulle öppna dörren, stack en postvaktmästare in hufvudet och lemnade ett bref till fröken Mannerkrantz.

“Jag går ned förut!“ sade gumman, anande huru nödvändigt det säkert var för Cathrine Louise att blifva ensam med sin rörelse, hvilken redan var alltför mycket synbar.

Och nu blifven ensam uppslet hon brefvet, på hvars utanskrift hon icke igenkände hvarken grefvens, grefvinnans eller fröken Eugenies stil... Men hade hon ej ändå sett den stilen?

“Bästa fröken Cathrine Louise!

Om icke grannlagenheten mot er förbjudit allt närmande å min sida under de plågsamma förhållanden, som*varit*, så hade jag velat besöka er före min afresa.“ (Cathrine Louise var nära att släppa brefvet, och en gnista af sans kom ej i hennes själ, förr än hon tre gånger på öfverskriften omläst namnet på en af de egendomar, som tillhörde grefven). “Men jag borde det icke, och derför gjorde jag det ej heller, ehuru — ni vet att jag ej vill säga en osanning — det kostade mig en verklig ansträngning att låta bli.

Jag reste vid början af maj och återkom för åtta dagar sedan. Aldrig har en resa verkat så välgörande på mig. Under dessa tre månader erfor jag huru lifvet, som jag dittills knappt känt *smyga* genom ådrorna, började röra sig med allt raskare fart; och vill ni tro mig, det kom äfven, särdeles kring hjertat, en glöd i detta ljumma blod.

Hvaruti tror ni hemligheten låg? Deruti att jag råkat uppfatta en idé, blott en enda, men stor nog att åstadkomma hela underverket och att sedan hålla mig sällskap.Jag hade först svårt att fatta nyheten i min idé, men slutligen blef jag så förtrogen med den, att jag beslöt resa hem och utröna hvad jag kunde göra för att se den taga en annan, en ännu säkrare form.

Ty värr fann jag vid återkomsten till hemlandet min mor helt och hållet förändrad till helsan. Min far deremot var bättre...

Se här nu närmaste anledningen till detta bref.

Min goda mor, som i mycket nu tänker annorlunda, beder er genom mig att ni ville göra henne den glädjen att, då hon nästa tisdag skickar sin vagn in efter eder, komma och förströ henne från sin trånsjuka, ty annat är det ej. Min far förenar sina varmaste böner med hennes, och i fall det kunde vara något att göra afseende på, skulle jag förena mina med deras. Jag bör blott tillägga att, som Eugenie rest hem för att gifta sig, ni är desto nödvändigare.

Om ni nu icke i en påkommande häftig paroxysm reser ifrån oss, så ha vi ännu qvar en del af eftersommaren, en hel hop sköna dagar, på hvilka det kanhända blir tillfälle att få anförtro er min vackra idé, den som räddade mig från min apati och som bidragit att äfven gifva mig kroppens helsa. Få se om ni känner igen mig.

Ludvig D—felt“

Under nära en timme stod gumman, tåligt med psalmboken i hand nere i förstugudörren och väntade, men sedan hon väl tio gånger slagit parasollen upp och ned och aftonsången ungefär kunde vara slut, steg hon upp.

Cathrine Louise gick häftigt af och an på golfvet. Hennes kinder glödde, hennes ögon strålade och hon föreföll den gamla ordentligt öfverjordiskt skön.

“Hvad i Herrans namn har händt?“

“Grefvinnan... grefven... *han* — jag kan icke förklara det, men om tisdag kommer grefvinnans egen vagn. Stackars grefvinnan är ej frisk nu, och de vilja ha mig tillbaka. De *bedja* mig derom... o, hvad jag nu blygs öfver min häftighet!“

“Och slutet blir att *han* — som väl skall betyda grefve Ludvig, kan jag tro — vill ha henne till sin gemål.“

“O, huru kan någon tänka... En så fattig varelse!“

“Underligare får man väl se. Jag vet jag att han gått här nära huset många otaliga gånger, innan han reste ut. Han syntes grufligt tveksam och var en gång ända vid förstugan, men vände om så klokt igen.“

“Och det har hon vetat, gamla kära gumma, vetat om hans resa och ingenting sagt!“

“Jag var nog klokare än så. Jag hade ju lofvat att vaka öfver min skatt, men nu får jag lemna den i bättre händer.“

Så fick hon äfven.

Sedan grefvinnan blifvit hemsökt af denna långvariga tvinsjuka, under hvilken hon hvarken kunde lefva eller dö, kände hon sin förra ömkliga svartsjuka bortfalla. Efter ett förtroligt samtal med sin son, om hvars förbättring hon var moderligt angelägen, och efter ett annat med grefven, tog hon emot Cathrine Louise som en dotter. Och en vacker dag sade hon småleende till sin man: “Nu talar ju Ludvig sjelf om en resa till Italien.“

“Ja“, svarade denne efter en, med den rodnande Cathrine Louise utbytt varm blick. “Ja, och som mamma förutspådde, i sällskap med — unga grefvinnan“

*

En familjhemlighet.

Inledning.

Fröken Eugenie.

Det var omkring ett halft år efter sedan jag hösten 1839, som enka kommit till Stockholm. Jag hade då en afton under den välbekante litteratören Gustaf Henrik Melins beskydd besökt det “*aganippiska sällskapet*“, samladt en gång i veckan hos dess stiftare, skalden Dahlgren i Storkyrkoförsamlingens komministershus, der hela Stockholms literära verld (på den tiden) sammanträffade. Som det var ett härligt månsken blef det beslutadt att vi skulle återvända till fots.

Vägen till ladugårdslands torg, der jag bodde i min förläggares N. H. Thomsons hus, var just icke kort, men derpå kunde jag icke reflektera under Melins lifliga skildringar af sina äfventyr i Portugal, hvarifrån han på hösten hemkommit. Emellertid då vi emellanåt stannade för att rätt njuta af strömmen med sitt härliga månsken vid Norrbro, fick jag anledning att se mig om.

Ett väl beslöjadt fruntimmer, insvept i en grå kappa, följde mig så tätt efter, att det tydligen märktes, att det icke skedde af en tillfällighet.

Medan vi fortsatte vår väg, började jag att glömma bort den stumma, närgångna sällskaparinnan, men då vi hunnit torget, inemot Thomsons hus, upphörde stegen, och smögo åt sidan.

Min ledsagare och jag togo afsked vid porten, som varoläst, och jag var redan inom sjelfva portgången men vände genast åter, i mening att säga något, som jag glömt, då — i stället för den bekante vännen, hvilken redan med sina långa steg vek om hörnet — jag hastigt mötte fruntimret i grå kappan, som utan allra ringaste krus fattade tag i mig, när jag litet harmsen ville skynda tillbaka.

“Vänta“, sade hon i häftig och afgörande ton, “jag *måste* tala med er!“

“Icke nu — för all del icke nu! Det är sent och dessutom...“

“Hvad betyder det — en författarinna bör väl ej sky ett äfventyr; och ett fruntimmer med någon verldserfarenhet“, tillade hon stolt, “bör lätt fatta att här icke är fråga om en person från gatan. Jag har väntat er i närheten af komministerhuset, ty jag *ville* tala med er.“

“Men om *jag* icke vill? Och jag kan försäkra er, att jag är ganska obenägen för en tête-à-tête så här dags, helst i en portgång... Säg mig ert namn och kom igen i morgon, om ni så behagar!“

“Så ömkligt!“ svarade hon med en ton af fullkomlig öfverlägsenhet. “Jag undrar hvad *ni*, som är hemma hos er sjelf, har att befara. Med mig är det helt annat... Se“ — hon slog upp kappan — “se, jag är i full baldrägt!“

Jag varseblef i mörkret — de argandska lyktorna voro icke alls att jemföra med de nuvarande gaslyktorna — något slags hvit toalett, men den tycktes mig ingalunda kunna representera ens den anspråkslösaste baldrägt.

Emellertid fick jag äfven se en skymt af den obekantas ansigte, och det var så ungt, så vackert och i synnerhet så ytterligt fint, att jag häpnade öfver att en sådan varelse under en så sen och kall afton kunde befinna sig ensam ute.

“Ni skall således ändtligen höra mig?“ frågade hon.

“Jag måste väl, om det ej kan uppskjutas till i morgon.“

“Omöjligt! Ni vet icke hvilka ansträngningar jag haft för att hitta det här ögonblicket. Dessutom är det, som jag nu har att säga, snart sagdt... Jag vill endast be eratt ni nästa vecka alla dagar läser i Dagbladet annonserna om rum. Ni får då någon morgon se annonserad en våning i staden“... Husnumret nämdes... “Gå dit! Den innehafves af en förnäm enka med två döttrar; och som hon vill uthyra lokalen, nekar man er visst icke att se alla rummen: de äro sex. Men skulle man göra några svårigheter med ett af dem — det tredje från salen — så knacka hastigt på! *Jag* bor i det rummet och skall nog veta att öppna. Min mor har då rest åt landet, så att vi få tid att språka... Ni kommer bestämdt — ni lofvar ju detta åt den djupt olyckliga Eugenie?“

“Jag skall infinna mig, ehuru jag ej fattar hvad jag kan göra för er.“

“Ni kommer kanske tyvärr aldrig i tillfälle att göra något annat för mig än afhöra mitt förtroende och möjligen klandra mitt beslut. Men hvem vet: en dag torde jag måhända åberopa er som vittne på att jag sagt till er hvad jag skall säga den dagen, då ni kommer att se på rummen.“

“I alla hänseenden“, yttrade jag, “ha vi nu det närmaste att tänka på: ni kan icke gå ensam till staden. Dröj några ögonblick, medan jag hemtar min jungfru för att följa er. Jag bor lyckligtvis på nedra botten.“

“Gör så, om ni vill, men jag är aldrig rädd för något, som kan träffa mig *utomhus*.“

Jag lemnade henne, men hann ej långt inåt gården, förrän jag hörde steg flygande utåt gatan. Jag skyndade att se efter. Det var hon, som försvann med en fogels hastighet.

*

“Detta var minsann ett hemlighetsfullt och märkligt äfventyr!“ tänkte jag, då jag gick till sängs; och detsamma tänkte jag, när jag steg upp — men jag tänkte det ännu mer, då jag vid medlet af följande veckan en morgon fick se annonsen inne.

Naturligtvis dröjde jag icke länge vid toaletten:nyfikenheten dref mig att så fort som möjligt upplefva

fortsättningen af mitt första äfventyr som *författarinna*.

Hitintills hade, under de sju à åtta månader jag lefvat i Stockholm, ingenting velat hända mig, som ej kunnat hända hvem som helst. Sedermera har jag haft så godt om “kommande och gående“ äfventyr att jag kunnat anse mig belåten med fjerdedelen.

Jag gick alltså “för att hyra rum“ och befann mig snart på ort och ställe.

Den annonserade våningen låg två trappor upp, och ringningen besvarades med ett vresigt “Nu igen!“ af en gammal vindögd jungfru, som kom att öppna.

“Det fins ju sex rum att hyra?“

“Ja, det *blir*. Men som barons inte kom att resa, för friherrinnan sjuknade, så fins här inte mer än tre att se förrän i nästa vecka.“

“*Baronens* — jag tror mig ha hört, att det var en enkefru, som hade rummen.“

“Det var det också. Men fru von A. har hyrt ut dem igen.“

“Verkligen... Och fröken Eugenie, hennes dotter...“

“Bevara mig Gud, hvad fruntimret är frågvis! Vill fruntimret se de tre rummen, så var så god och stig på... Men om fruntimret har känt fröken Eugenie, så måtte det inte ha varit i går, för det är nu jemt tre år sedan hon som lik bars ut från den här salen.“

Jag tog tre steg tillbaka... “Var här icke en bal i förra veckan? Man har sagt mig...“

“Bal... bal“ — hon blef alldeles blodröd i ansigtet — “vi ha visst baler här i huset... Men jag tror bestämdt, att fruntimret har något annat ärende än att hyra rum.“ Och innan jag hann att göra något slags protest, var dörren stängd.

I detsamma hördes inifrån en annan dörr slås hårdt igen, och en skäligen brutal karlröst ropade: “Hvad är det här för satans dumheter? Skulle ej tre markattor och en hundsvott kunna hålla dörrarne stängda!“ (Dessa epitetergälde förmodligen jungfrurna och betjenten). “Lofvade icke dessutom värden att inhibera annonsen? Komma flere, så säg att den varit inne genom ett misstag och att inga rum här bli att bese före slutet af nästa vecka!“

Jag stod verkligen handfallen, men föresatte mig att icke försumma mig nästa gång.

Hvem hade jag egentligen sett den der aftonen? Naturligtvis icke den döda fröken Eugenie. Ett misstag eller ett gyckel hade egt rum, ty en *vision* kunde jag icke få det till, äfven om händelsen passerat på den tiden, då jag läste Spiess’ mystiska spökromaner — och en vision var det icke heller, såsom mina läsare få se af det följande, hvilket, efter denna inledning, utgör sjelfva dramat, som med allt skäl kan kallas:

En familjhemlighet.

1.

Ändtligen en dag stod annonsen åter inne, men det var hvarken den nästföljande eller derpå följande veckan, utan först vid början af den tredje.

Jag begaf mig till staden och det redan bekanta huset, men kände stor fruktan att äfven denna gång bli emottagen af den vindögda jungfrun, som säkerligen skulle ansett lämpligt att ha sagt mig, att rummen redan voro upptagna. Lyckligtvis var det ej hon som nu öppnade tamburen, utan betjenten, hvilken, upptagen af något slags bestyr, vårdslöst gaf mig tecken att gå in, mumlande ett par ord om att der vore fruntimmer förut der inne.

Förtjust att finna vägen fri, trädde jag dristigt på och befann mig nu i en stor sal, der allt likväl, från det dammiga pianot till de dammiga blommorna i fönstren, tillkännagaf att här saknades en ordnande hand — och detta röjdes ännu mer i tvenne sällskapsrum till höger. Enhusmoders öga måtte icke nyss ha hvilat på alla dessa eleganta och

dyrbara föremål.

Min uppmärksamhet fängslades snart af ett halfhögt samtal mellan två damer, som befunno sig på tröskeln till ett herr-rum, hvilket utgjorde det fjerde rummet.

“Det här“, sade det äldre af fruntimren, troligen till sin dotter, “skulle allt passa din man rätt bra, min vän; och förmaken äro också mycket syperba, men salen fasligt mörk.“

“Det kunde väl hjelpas med en ljusare tapetsering, men då jag icke får se sängkammaren, så är det som om jag ingenting fått se; och nog är det harmligt att, då fru friherrinnan är så pass frisk, att hon kan vara uppe, det ej får tillåtas personer att ens glänta på dörren.“

“Du hörde att husmamsellen sade, att baronen icke törs blottställa henne för någon rörelse.“

“Rörelse — skola andra lida för det att det fins damer, som ha sådana nervsjukdomar hvilka äro för mycket konstiga att ge ett helt simpelt namn... Och derför, vet mamma, gå vi så godt härifrån utan att tänka på att fästa oss vid våningen.“

Och herrskapet gick.

Sedan lyckan nu gynnat mig så att jag åtminstone för något ögonblick fick vara ensam, skyndade jag öfver salen och genom ett litet kabinett, vid hvars ända det sjette rummet låg — således sängkammaren.

Snart skulle jag då få veta om den okända damen, som kallat sig Eugenie och gifvit sig utseende af en ung flicka, ännu boende hos sin mor, var en och samma person som våningens innehafvarinna.

Jag knackade hastigt på dörren, utan att ge mig tid att besinna hur förlägen jag skulle bli, om jag finge se ett främmande ansigte. Nå... jag var ju ute att hyra rum.

“Ack!“ utbrast hastigt en röst inifrån, och jag hörde hur en lätt hand tog åt rigeln.

“Herre Gud“, ljöd en annan röst, “inte skall friherrinnan öppna — baron har ju bestämdt sagt...“

“Lemna mig!“ återtog i befallande ton den första rösten. “Jag är nu icke sjukare än att jag kan sköta mig sjelf, förstår du.“

“Men, söta friherrinnan, baron sa’ riktigt strängt att...“

“Lemna mig på ögonblicket, eller din olydnad gör att du förlorar din plats!“

En dörr der inne, förmodligen till någon förstuga på andra sidan, blef hastigt både öppnad och tillsluten.

En minut senare befann jag mig i en stor magnifikt möblerad sängkammare, och framför mig stod den vackra ’*Eugenie*’, klädd i en ljus blusklädning och med utseende af att ha genomgått en allvarsam sjukdom.

“Så träffas vi då ändtligen!“ utbrast hon och räckte mig begge sina händer. “Tyvärr bekom mig min aftonpromenad i den kalla luften nog illa. Jag befinner mig dock icke sämre än att jag redan kunnat vara på resan, om jag *velat*, men jag *ville* bestämdt stanna qvar tills rummen blifvit uthyrda, d. v. s. tills *den* kom, som jag väntade... Tack, tack för det ni ej förlorade modet med förra gången... Låt oss nu sätta oss!“

*

“Men hvarför“, frågade jag undrande, “denna mystifikation, som satt mig i sådant bryderi — ni är ju gift och heter troligen icke Eugenie?“

“Åh“, svarade hon, något dröjande på orden, “det var blott ett infall. Icke kunde jag så der, utan vidare, angifva friherrinnan Adelaide von M. att springa på gatan! Men Eugenies, min älskade systers, namn kunde jag låna. *Hon* var icke högmodig och skulle visst icke ha beskärmat sig öfver min djerfhet, såsom min man gjort, i fall förstås — han fått veta rätta orsaken till den här sjukdomen.”

“Ni omtalade då icke att ni varit ute?“

“Det visade sig sjelft, då jag kom hem... Men jag kom ifrån *min mor;* och om jag ej dröjde qvar hos henne, tills jag såsom vanligt blef hemtad med vagnen, så komdet deraf att hon för tillfället ej var riktigt rask och icke så noga afvägde tiden.

Jag tog mig friheten att närmare betrakta den unga friherrinnan. Hennes ord föreföllo mig både skrufvade och i synnerhet besvärade... “Ni talade“, sade jag, “äfven om en baldrägt?“

“Gjorde jag? Nå, det bör icke förundra er. Jag hade den aftonen mycket tänkt på den arma Eugenie, som på min mors sista bal — den var just i den här våningen — förkylde sig och dog. Ack, lyckliga de, hvilkas förkylningar sluta på det sättet! Men *ni* såsom romanförfattarinna bör väl icke så noga väga, om en idé råkar förirra sig utom gränserna för det trånga gebit, som blifvit en *gift* qvinna tilldömd.“

Nu var det min tur att synas besvärad. Jag fruktade att den unga frun hade en annan farligare sjukdom jemte den kroppsliga, hvilken hon öfvervunnit: utan tvifvel var hennes sinne sjukt.

“Åh, nej!“ yttrade hon med ett egendomligt litet retsamt småleende, liksom till svar på det, som min blick förrådt. “Jag är just icke så frisk emellanåt; dock tar ni ändå felt. Jag är fullkomligt i besittning af alla mina själsförmögenheter, men jag har en idé, kanske litet ogudaktig, det är sant, och likväl hoppas jag, att den skall bringa mig en stor och verklig vinst. Då blir det tid att afbedja min synd. Gud är en barmhertig Gud: Han skall förlåta mig... Tror ni ej att han alltid förlåter frivilliga synder, som ske för ett godt ändamål?“

“Jag har allt för litet studerat jesuitismens irrläror“, svarade jag, “att i ett sådant fall våga afge ett domslut. Emellertid har jag den öfvertygelser att ett godt ändamål icke vinnes genom någon uppsåtlig synd.“

Hon studsade tillbaka, synbart af förvåning. “Det svaret“, sade hon hastigt, “hade jag icke väntat af en författarinna. Träffar man icke tusen värre saker i böcker!“

“Det är visst en sanning, men de äro ej exempel att följa, och jag skulle vara förtviflad, om jag trodde...“

“Åh, ni kan lugna er! Hvad jag efter moget öfvervägande och efter mer än sex månader förehar, det har jag icke läst om hvarken i era böcker eller någon annans... Betrakta mig noga — fins det i det här ögonblicket det allra ringaste hos mig som ger tillkänna att jag på ett eller annat sätt är sinnessjuk, såsom det på det moderna språket heter i stället för sinnesrubbad?“

“Nej, visst icke nu.“

“Och emellertid anser man sig behöfva vakta mig på det nogaste. Läkaren råder, såsom de alltid råda, till resor. Hittills har dock detta medel uppskjutits, dels af min egen vilja, som först önskade en förtrogen, och sedan derför att jag i detta fall har en hemlig bundsförvandt i min man, som hyser en speciel afsky för denna långvariga tête â tête med en *sinnessjuk* eller rättare excentrisk hustru... Stackars man, han drömmer icke om att hon kan vara minst lika klok som han, då hon *vill*.“

Jag var nästan förstummad af denna sannerligen excentriska dubbelhet. Slutligen yttrade jag: “Ni drifver der ett förfärligt spel med er man. Och att våga bedraga läkaren!“

“Jag skulle önska bedraga hela verlden, utom er! Men uppriktigt taladt, jag hade föreställt mig...“

“...att en qvinna, som skrifver romaner, skulle ha tillstyrkt er att fortsätta er egen i allra värsta genren?“

“Det trodde jag, helst då ni finge veta *hvarför* jag uppfunnit den... Medgif att ni är nyfiken på att lära känna skälet?“

“Det medger jag gerna, men deremot skall jag aldrig medge, att er handling ur någon enda synpunkt kan bli ens förlåtlig.“

“Tyst, tyst... ni vet ju ingenting... tyst, tyst — det är min man som kommer. Och jag, som hoppades att han, såsom han sagt, skulle stanna borta öfver middagen! Han vet ej hvem ni är... motsäg mig blott icke! Han skall snart gå sin väg.“

I detta ögonblick ropade samma röst som jag förragången hörde skrika på *markattorna*. “Är det på det här sättet man lyder mig — hur har ni kunnat understå er att släppa in främmande till den sjuka?“

“Det gjorde friherrinnan sjelf, sedan hon hotat mig att jag skulle mista tjensten, om jag inte lemnade rummet.“

“Åh hå, man ger kontrabefallningar i min frånvaro!“

Vid dessa ord rodnade häfligt den unga frun och stälde sig midt på golfvet liksom i försvarsställning.

I detsamma öppnades dörren, och den äkta mannen visade sig innanför tröskeln... “Jag är förvånad, Adelaide“, sade han strängt, “att du insläpper främlingar till dig emot både mitt och doktorns råd! Men jag anade att det här springet skulle medföra olägenhet, och derför tittade jag hem.“

“Ett fullkomligt onödigt besvär! Detta fruntimmer är icke en främling — det är min modsömmerska.“

“*Din* modsömmerska?“

“Det är sant att jag på sista halfåret icke anlitat henne. Men hon förfärdigar i nödfall äfven svepningar och då vi nu skola resa ut, vill jag nödvändigt föra min med mig. Det blir en besparing på bryderi för dig, ifall jag dör mal-a-propos eller eljest försvinner.“ Hon betraktade sin man med ett slags glädtigt, men kallt hån.

“Jag tror icke“, yttrade baronen, under en lätt blekhet vändande sig till mig, “att friherrinnan längre behöfver er artiga hjelp, ty såsom ni ser, min bästa, är hon ej frisk nog att ha sinne för paryrn, hvilket också är onödigt, då man far utrikes.“

Jag reste mig upp, blygselfull och förvirrad öfver en sådan scen, finnande mitt äfventyr allt annat än behagligt.

“Gå för Guds skull icke!“ bad friherrinnan Adelaide med styrka; och vänd till sin man, utbrast hon häftigt och blossande: “Du behagar att icke afvisa en person, den *jag* ännu har något att afgöra med. Eljest skall jag högt säga att om något är farligt för mig, så är det just det tyranni, hvari jag hålles för att dölja en sak, den jag icke rår för... Min Gud“, tillade hon, "se på min herre och husbonde,hur genomförskräckt han blir... Nå väl, du kan vara alldeles lugn, min vän! Långt ifrån att jag skall säga till detta fruntimmer att jag stundom är för mycket excentrisk att anses rätt klok, skall jag i stället säga henne att jag är lika förnuftig som hon.“

Man kan ej föreställa sig, med hvilken skärande ironi det sista yttrades. Men hastigt undergick hon någon förändring... “Fixera mig icke så!“ sade hon till mannen, vid hvars blick hennes egen, såsom det tycktes, genom något slags magnetism hängde fast. “Jag blir rädd“, mumlade hon sakta, “räddare till och med än du är för mig.“

Det är icke möjligt att beskrifva den blandning af vrede, qval, afsmak, sorg och förödmjukelse, som lästes på baronens starkt utpräglade ansigte, der alla muskler voro i hård spänning, liksom hvarje nerv i hans varelse syntes vara i den starkaste vibration. Jag såg nu, hvad jag förut icke gifvit akt på, att han var en man af ovanlig skönhet, och just nu visade han sig på ett sätt, som måste tilldraga honom en intresserad uppmärksamhet äfven af en opartisk betraktare.

Han hustru, som förrådt en instinktlik fruktan, tjusades allt som blicken blef mild. Slutligen, liksom under en förtrollning, kastade hon sig i hans armar; men då vek han något tillbaka. Det syntes, att om han älskat henne i helsans och lyckans dagar, så var denna kärlek nu antingen slocknad eller hämmad.

“Bernard“, sade den unga friherrinnan med tjusande ödmjukhet, “låt mig ha min vilja fram — tillåt mig att bedja detta fruntimmer, som uppriktigt taladt, visst icke är någon modist, att stanna qvar en eller ett par timmar! Det skall bli en omvexling och göra mig godt att få samtala med henne, och du kommer icke att ångra din tillåtelse — det lofvar jag.“

Baronen behagade nu hedra mig med en artig bugning; och med en röst, som alls icke påminde om de små föregående scener, hvari jag förut hört honom, sade han: “Var god och stanna, om ni behagar! Men min hustru ärmycket ömtålig; var försigtig och — gif henne icke annat än *goda* råd!“

De sista orden yttrades med en sorgsenhet, som skar mig i hjertat. “Hvem vet“, tänkte jag, “om icke den mannen

bär en mask, *han* liksom hon. Kanske är han i sjelfva verket till sin karakter en helt annan person än den häftige råe, som han emellanåt visar.“

“Tack, Bernard, tusen tack!“ sade hon, glad som ett barn, hvilket sluppit från skoltvånget.

“Farväl, då kära Adelaide!“ svarade han ljumt nog. Och sedan han flyktigt med sina läppar berört ett par af sin hustrus fingerspetsar, gick han hastigt ut...

“Nå“, utbrast hon, “säg mig hurudan ni finner honom! Är han icke gudomligt vacker för att vara en simpel dödlig?“

“Jo, vacker är han.“

“Men olyckligtvis — med undantag af vissa momanger — den allra tråkigaste, mest hersklystne och prosaiske man i hela skapelsen... Och nu, då vi äro i frihet, skall jag oförbehållsamt meddela er min hemlighet, ty om ni också icke eger den högpoetiska lyftning, som ni *borde* ega för att föra pennan, så är ni i alla fall en person, som bör kunna förstå mig.“

“Vi få se... Emellertid — förlåt min uppriktighet — är jag ej smickrad af den roll, ni nyss lät mig spela.“

“Nå, min Gud, hvad ville ni då att jag skulle göra — hvart hade detta förtroliga mellan fyra ögon tagit vägen, om jag genast sagt min man sanningen?“

2.

Den unga damen tog en beqväm ställning i chäslongen och började med full öppenhet sin berättelse:

“Vi voro tvenne systrar, icke blott till namnet, utan ock till själ och hjerta, *jag* ofullkomligheten i egen person, *hon* så fullkomlig som det är möjligt att vara, då man ännu icke blifvit en engel i himlen. Dock — är det ej vackert att se en jordisk engel? Ända från barndomen var hon så ömtålig som någonsin en tropisk blomma under den nordliga zonen. Men ehuru alltid sjuk, egde hon i sitt väsende en tjusande glädtighet, som värmde oss alla. Hon ville göra allt för alla, och jag tror att det icke fans en menniska, som ej ville göra allt för henne, undantagandes den, hvilken ändå älskade henne mest, nemligen jag, som ej egde den ömkliga kraften att i en hjertats heliga angelägenhet vika för henne... Men“, tillade hon sakta, “jag har ock blifvit straffad. Ja, hårdt straffad.“

Hennes ansigte visade i detta ögonblick en förkrosselse så djup, att den, som såg henne, måste lida med henne. Ja, hon var olycklig, mycket olycklig.

Hon återtog:

“Det fans en man, som synbart sväfvade i valet mellan oss båda och som kanske just derför att vi ömsom ansågo oss ensamma om hans hjerta, blef farlig för både den ena och den andra. Eugenie skylde emellertid med hela den gränslösa ädelhet och grannlagenhet, som hennes själ inneslöt, sina känslor djupt inom sig sjelf, för att se om det ej var åt mig ensam som lyckan att besegra honom var beskärd. Om jag skall bikta fullt uppriktigt, så har jag allt skäl ätt förmoda det Eugenie med sin älskliga, förtrollande mildhet och intagande vänlighet, så bjert i strid mot min trotsiga, romantiska, ofördragsamma och blossande natur, gjort ett djupare intryck hos honom än jag, ehuru man ansåg, att mitt yttre hade något mera för sig. Så tyckte jag likväl aldrig sjelf, ty Eugenie var af naturen icke mer styfmoderligt behandlad än jag. En dag ...“

Hon stannade här och började sakta vrida på en ring näst intill vigselringen.

“Nåväl — en dag ...“

“... var Eugenie så öm och intalande i sitt väsende att hon lockade ur mig min egen hemlighet. Jag älskade honom dåraktigt — det är rätta ordet — men jag hadeändå så mycken känsla af sjelfvärde, att jag kunde säga till henne att jag aldrig, aldrig ville träda hennes säkert bättre rätt i vägen... ’*Min* rätt?’ svarade hon med ett försök till skrymteri, men englarne kunna icke skrymta... ’Ser du’, utbrast jag häftigt, ’din röst förråder dig — du älskar

honom, du också...' '0m så vore ?' hviskade hon sakta. 'Finner du ej, stackars barn, att *jag* icke är skapad för en jordisk lycka. Mitt mål är ej på jorden: jag kan lefva några år kanske, och den sällhet, jag derunder kunnat njuta, i fall han föredragit mig, hvilket alls icke är sannolikt, den testamenterar jag med innerlig glädje åt dig, och ju lyckligare du blir, desto större blir min glädje'."

De smärtsamma minnena qväfde här friherrinnan Adelaides röst. Hon led grymt.

"Jag är säker", vågade jag infalla, "att er syster talade fullkomligt sanning."

"Tack — jag tror så äfven!" återtog hon. "Men det var i alla fall fullkomligt ovärdigt af mig att ifrån den tiden emottaga hans uppmärksamhet, liksom den tillhört mig ensam. Och slutligen blef det så. Han friade, fick det betydelsefulla ja-ordet, och min mor gaf en bal för att fira vår trolofning."

"Och er syster?"

"O, huru stor hennes själ var! Ingen anade att icke hennes fröjd gick från ett fritt hjerta. Hon dansade eljest aldrig, men den aftonen ville hon dansa... Hon valsade med *honom*... Hela festen med dess lif och buller var dock öfver hennes krafter: dagen derefter sjuknade hon, och icke många veckor senare var hon en himlens brud. Hennes sista stunder voro så upplyftande, så renande äfven för dem, som felat mot henne, att jag var lycklig midt i min sorg; och då ett halft år derefter mitt giftermål med Bernard firades, kände jag mig styrkt och tröstad af vissheten att hon osynlig stod vid min sida."

"Bodde ni sedan med er man alltid i Stockholm?"

"Icke i början: vi tillbragte första året, (smekmånaden) på landet. Sedan, emedan mamma icke mer trifdes i denhär våningen efter Eugenies död, öfvertogo vi hyreskontraktet, ty jag deremot älskade af hela mitt hjerta de rum, i hvilka hon lefvat."

"Ännu", anmärkte jag, "har ni ingenting sagt, som kan vägleda i det mörker, hvilket tycks kringsväfva ert närvarande förhållande."

"Nej, men nu börjar denna afdelning... Bernard älskade mig med en djup kärlek, men en kärlek utan allt slags lidelse, äfven under första tiden. Jag åter älskade honom på det oförnuftiga sätt, som icke ser, känner eller hör annat än det, som rör den, hvilken man ställer främst af alla. Jag är förvissad att det just var denna dårskap som verkade att han satte en oöfverstiglig mur af trög likgiltighet mot mina tårar, min glöd, mina anspelningar att en dylik kärlek kunde ha anstått Eugenies make men icke *min*. Ja, jag plågade honom — jag vet det, och jag gör mig en heder, en karaktersdygd af att erkänna detta naturliga fel. Men hvad säger ni?"

"För min del ogillar jag båda dessa slags handlingssätt. Männen rätta ej hustruns känslodårskaper med en kall likgiltighet, och hustrurna framlocka än mindre värma och intresse genom ett ständigt återkommande till samma farliga ämne. Mellan makar — så tror jag — bör kärleken mera kännas än afhandlas. Intet ämne i verlden lämpar sig så litet till husliga föredrag som en sann eller falsk förmodan om hjertats aftagande känslor."

"Men, milde Gud, hvad skall man då företaga — bör man göra sig sjelf död och kall, eller odrägligt ljum och dum och allt möjligt?"

"Tvärtom: man bör göra sig behaglig, glädtig, älskvärd... Framför allt *lagom*."

"Ja, och blind och döf, förmodar jag?"

"Det också ibland... Men säg mig nu huru och till hvilket ändamål ni kom på den förfärliga idén att låtsa er vara mindre vetande?"

"Jag hade en dag före vår förlofning hört Bernard yttra till någon, då det talades om sinnessvaga, att hanaldrig kunde tänka sig mer än ett enda fall, som skulle kunna förmå honom att skiljas vid den hustru, han valt, och det vore, om hon blefve hemsökt af en sådan olycka."

"Han sade så endast."

“Han *tänkte* det också.“

“Men i sådant fall verkar ju ert syndiga beslut motsatsen af hvad ni åsyftar.“

“Vet *ni* då hvad jag åsyftar? Gissar ni det?“

“Kan det vara mer än ett: det, att genom medlidande återföra hans hjerta?“

“Fy — skulle jag ha ett så ömkligt mål för ett så högt spel? Hvad jag vill, det är att väcka hans afsmak och fasa i den grad att han beslutar skilsmessa från mig, och det gör han, så snart han med bibehållen heder kan det, d. v. s. om sjukdomen icke blott gäller för en farlig exaltation, en öfvergående sinnessjuka.“

“Jag begriper er alls icke — ni älskar er man, och ni kastar er i armarna på det mest vådliga experiment för att bli skild från honom.“

“Ja just emedan jag ännu älskar honom, vill jag ha vårt äktenskap upplöst, ty ingenting kan för mig i ryslighet mäta sig med det lif, som jag fört, särdeles under de sista aderton månaderna... Denna köld, denna köld! Om den ändå dödade mig.“

“Men jag tror icke på den kölden, jag!“

“Lika godt: jag föraktar att veta huru han nu känner. Måhända spelar han tyrann för att i sin tur pina mig.“

“Hela detta bakvända förhållande skulle säkerligen försvinna, om ni hade mod att för honom erkänna er vilda, olyckliga barnslighet. Han skulle bjuda till att förstå och förlåta er. Tänk på detta.“

“Nej, det går ej an... helst“, tillade hon darrande och bleknande, “jag vid Gud stundom icke kan svärja på att jag är alldeles fri från detta onda. Då blir jag rädd för mig sjelf och har flera gånger flytt till min mor med mitt förtroende. Men, ack, denna goda och ömma mor har icke häruti fullkomlig urskilning: hon tror... men jagvet ej om jag skall omtala detta för er — *ni* kunde då tro detsamma. Och det är så rysligt.

“Jag ber er, fortsätt!“

“Nåväl — min mor säger till mig: ’Stackars älskade barn, det är just din sjukdom, denna föreställning att du *spelar* en roll!’ Stundom låtsar hon också vara öfvertygad för att ställa mig tillfreds. Åh, det är grymt, mycket grymt, af henne att tvifla! Jag förvillar mig då i den grad, att jag till och med stundom förvexlar mig med Eugenie... Hvad säger ni om denna *familjhemlighet*?“

Lyckligtvis frågade hon mig icke, denna unga olyckliga varelse, hvad jag i grunden *tänkte* om allt detta. Jag skyndade att tillfredsställa henne med den förklaringen, att jag icke delade hennes mors villfarelse, men att jag trodde det vara hennes dotterliga pligt att visa modern huru orätt denna hade.

“Huru skulle det gå till?“

“På det sätt, att ni helt och hållet afkastar den tröttsamma rollen. Om ni också icke vill fortfara att lefva tillsammans med er man, så finnes en utväg, som snarare och säkrare skulle föra er till målet än den ni tagit.“

“Hvilken skulle det vara?“

“Att öppet säga honom, att ni drifvit detta farliga gyckel endast för att väcka hans afsmak. Efter en sådan bekännelse vill troligen ingen man fastkedja en hustru vid sig.“

Hon syntes djupt eftersinna... “Det der är icke så oäfvet. Men antag att han vägrar?“

“Det gör han aldrig, om icke af ett enda skäl, det nemligen att han älskar er så högt och uppriktigt att han, glömmande all stolthet, sjelf bönfaller att ni icke öfverger honom. Se der ett prof tillräckligt för era romantiska idéer och som tillika bestämdt skall visa er hvad han i grunden känner för er.“

Hon sprang hastigt upp, slog de små fina händerna flera gånger häftigt och uttrycksfullt tillsammans och utbrast i ett så ungdomligt utbrott af klingande skratt, att det skulle ha erfordrats en läkares hela erfarenhet för att

medsäkerhet utröna hvarifrån denna brusande glädtighet egentligen härledde sig. Men hon blef lika tvärt allvarsam och med detsamma blyg och förlägen. Med en obeskrifligen skygg blick såg hon sig omkring... “Tro icke“, sade hon sakta, “att det är något farligt med mig just nu, men jag blir alltid rädd, då jag skrattar, ty jag skrattar aldrig *med*, utan *mot* min vilja; och blir jag en dag fullkomligt frisk, vill jag aldrig skratta — det finnes något hemskt som gömmer sig bakom löjet.“

Under vårt samspråk, som under senare perioden fått en så sorglig, ehuru *belysande* prägel, hade tiden lidit långt fram på middagen. Jag såg på pendylen.

“Min mor kommer hit i dag!“ sade hon. “Jag skall kanske omtala för henne det råd, ni gifvit mig och som jag ej är obenägen att följa. Just i dag syntes mig min man mildare och mer deltagande än på länge.“

Jag försökte stärka henne i denna tro, ty det måtte nu vara sannnig eller vanvett i hennes idé, så skulle denna sida af hennes själssjukdom säkert röra honom.

Innan hon hann att tillägga något mera, kommo lätta steg från salen in mot hennes rum... “Det är min mor, som redan är här. Hon får icke så à apropos se er och veta att jag rådgjort med en främling. Tack, tack och farväl!“ Hon räckte mig med stora tårar i ögonen begge sina händer. “Gå den här vägen! Jag tror bestämdt att jag följer ert råd, men ni skall deremot lofva att åtminstone icke på ett dussin år berätta hvad ni här hört och sett.“

Hastigt och trovärdigt lofvade jag det hon begärde, men jag kände en så djup ångest för henne, som gifvit mig hela sitt förtroende, att det icke var mig möjligt att, fastän jag aldrig mer återsåg henne, glömma denna uppenbarelse af ljus och mörker...

Några dagar senare var våningen verkligen uthyrd och det unga paret rest; och jag trodde mig aldrig få någon upplösning på denna hemlighetsfulla tilldragelse, då längre fram i tiden tvenne särskilta händelser gåfvo mig denna upplösning.

Om vi med eftertanke ge akt på förhållandena i lifvet, så synas för våra naturliga ögon vissa händelser taga ett tvärt och afgörande slut, och vi känna oss dervid lika otillfredsstälda som då en dikt ändas, innan vi blifvit rätt införlifvade med dess afslutande. Men följa vi uppmärksamt lifvets krökningar och vändningar i alla dess besynnerliga labyrinter, så hitta vi ofta, då vi minst tänka derpå, upplösningen på en händelse, som fordom intresserat oss i allmänhet, och ofta äfven upplösningen på de allvarliga gåtor och aningar, som inkräktat en stor del af vår själsfrid.

3.

Det var en ganska trivial tillfällighet som fyra à fem år efter de händelser, hvilka i det föregående blifvit berättade, återknöt mitt minne med dem.

Se här första scenen, i denna epilog:

Jag hade annonserat om en husmamsell, och bland de sökande infann sig ett fruntimmer, hvars utseende påminde mig om någon, som jag förr sett — men hvar? Hvar hade dessa korsande ögon väckt min uppmärksamhet? Hon hade för öfrigt något djerft och obehagligt, som icke var gynsamt för en närmare transaktion. Emellertid, efter som hon var så envis att beskrifva huru hon i åtta år tjenat på samma ställe hos en matmor, hvilken trott sig aldrig kunna umbära henne, emottog jag betyget, som hon trugade på mig, och granskade det flyktigt. Men hunnen till underskriften, vände jag mig hastigt om för att låtsa bättre se mot dagen, men egentligen för att dölja min glädje, ty namnet under detta betyg var just ett, som jag förr uttalat: det var nemligen friherrinnan Adelaides namn som gift, och fruntimret var samma person som första gången öppnat för mig och visat så föga sympati för mina frågor.

Följande samtal uppstod nu:

“Mamsell har således varit hos friherrinnan Adelaide von M. äfven under hennes resor?“

“Nej, hos unga barons har jag endast tjenat någon tid för att sköta friherrinnan, som då var sjuk.“

“Men det står ju A. von M. inunder.“

“Det är barons fru mors namn: friherrinnan Anna von M., hos hvilken jag i många år varit så godt som allt i allom. Men nu, då hon sjelf rest ut med det unga herrskapet, är jag ledig.“

“Det vill säga“, inföll jag, “att de varit här hemma under tiden? Jag hade det nöjet att känna friherrinnan Adelaide. Man talade då mycket om den der sjukdomen.“

“Åh ja, folk vet alltid att prata. Men första resan gjorde henne alldeles frisk. När de kommo hem, bosatte de sig på barons vackra egendom Löfby, men till Stockholm kom hon aldrig mer: hon trifdes bäst på landet.“

“Det visade att hon var belåten der — baronen såg likväl så sträng ut.“

“Det var han aldrig i grunden, fastän det någon gång såg så ut. Och det fans nog sladder på landet lika väl som det fans i Stockholm; men jag, som — skam att sjelf slå på den tråden — alltid stält mig så att jag legat uppe i allt förtroende och vetat hvad en bättre menniskas pligt mot sitt herrskap vill säga, jag kan för Gud bedyra, att när de kommo hem från Italien och hade ett litet halft års flickbarn med sig, så lefde de mycket gladare tillsammans än i början af giftermålet, då friherrinnan hade flera konstiga griller och små intrikatheter än baron väl kunde stå ut med, och som han sedan efter hand lyckades plocka ur henne... Men kanske“, fortfor hon, återkommande till det egentliga ärendet, “har frun nu tillräckligt granskat orlofssedeln. Jag vet mitt sjelfvärde och kan derför utan orättvisa rekommendera mig sjelf.“

Det var svårt att efter den lilla ömsesidigt egennyttiga intimitet, som föregått, komma fram med ett afslag, men det kom ändå på artigaste sättet sålunda att den värda mamsellen med sina stora förtjenster lyckligt blef öfvertygadom riktigheten af den förklaringen att hon passade allra bäst för ett “stort“ hus och ej i ett, der hon måste dubblera i flera egenskaper.

Sedan hon var borta, stälde jag i tankarne tillsammans hvad jag nu fått veta med den unga damens till mig gifna löfte att bikta allt för sin man. Hon hade då hållit ord och vunnit den äktenskapliga lyckan. Men var hon äfven lycklig på annat sätt — hade hennes själ riktigt tillfrisknat? Se der hvad som återstod att få veta, och ännu ett par år senare fick jag sista scenen i epilogen till hennes roman.

*

En vacker höst hade nyligen börjat gifva oss sina frukter i dubbelt mått. Hela verlden hade återkommit från brunnar och bad för att göra sig till godo en efterskörd af nöjen i hufvudstaden.

Bland de offentliga sådana, som ifrigast besöktes, voro de då så moderna konserterna “á la Musard“ i Davidsonska etablissementet vid Drottninggatan, hvilka efterträdt de föregående aftonunderhållningarne “vid ljus och lampors sken“ i Kirsteinska trädgården.

Dessa konserter à la Musard voro tillika en privilegierad mötesplats för den s. k. finare verlden, der på långt när icke en tiondedel af de näpna hufvudschaletterna infann sig, hvilka i Kirsteinska trädgården gjorde så mången dam förtret. Här kände man sig liksom för sig sjelf, midt i trängseln, och ju trängre det var, ju mindre man hörde af musiken och ju mindre man såg af fyrverkeriet, desto bättre — man hade då någon annan valuta för den lilla afgiften.

En sådan afton, då alla bersåer och gångar voro lika öfverfylda som de gröna sofforna, då de båda orkestrarne utförde en musik, som förtjenade att höras, och antalet af de kulörta lyktorna gaf en magisk belysning åt de lifvade skarorna, hvilka knuffades emot hvarandra, hände sig att jag, som också någon gång kom dit, fick se en man, hvilken bemödade sig att skaffa plats åt en liten flicka, som han höll i handen. Hon kunde vara mellan fem och sex år,och de svarta krusflorsbanden på hennes hatt gåfvo tillkänna att hon var nära slägt med sin ledare, hvars hatt också var täckt af sorgflor.

Utan att då känna igen honom, tyckte jag att det var synd om den lilla; och eftersom jag satt ytterst på bänken, makade jag åt mig så att hon, stående på den, fick en plats, som tillät henne att se.

“Nu är det riktigt bra, pappa!“ yttrade barnet. “Jag skall säga Ketty att jag ser mycket bättre här än hos henne... Men kan inte också du sitta, pappa?“

“Jag håller fast dig ändå, min lilla Adelaide!“ svarade han. “Men tacka nu den frun, som var så god och gaf dig rum... Hon kände din mamma!“ tillade han saktare med en egen tonböjning.

Då jag nu betraktade honom närmare, igenkände jag genast baron Bernard von M. Han syntes blek och nedslagen, men alltid lika vacker och med ett vida intelligentare utseende än fordom. Jag hyste en liflig önskan att han skulle säga något mera, ty en erinran om det förflutna kunde icke komma från min sida.

“Kände *du* min mamma?“ frågade den lilla.

“Jag tror nästan, men jag är icke rätt säker derpå.“

I detsamma uppstego flera personer för att på närmare håll få se början af fyrverkeriet, då baronen lyckades eröfra en plats bredvid sin lilla dotter.

“Naturligtvis“, sade han, med en artig och uttrycksfull bugning, “är jag icke igenkänd. Jag deremot erinrar mig fullkomligt väl en dag, då jag alls icke visste med hvem jag talade, men då jag likväl bönföll hos er att ge min hustru goda råd. Ni gjorde så. Jag har derför också länge önskat att träffa och tacka er. Mellan den dagen och denna ligger för mig en hel verld af glädje, men ock en hel verld af sorg.“

Han hade med så mycken takt halkat öfver det generande minnet af vårt första möte, att all förlägenhet å min sida försvann och jag kände mig som med en gammal bekant. Om han deremot med ett enda ord vidrört“modsömmerskan“, skulle detta goda förhållande ej kunnat ega rum, ty den episoden lånade sig tyvärr icke för något skämt.

Jag mins icke, och lika mycket kan det vara, hvad jag sade honom i afseende på den ständiga omskiftningen af glädje och smärta på jorden; men då skenet från de bengaliska eldarne belyste hans ansigte, bar det uttrycket af ett så tungt och allvarligt lidande, att jag förstod att det svarta floret på hans hatt, som jag trott kunna gälla hans mor, i stället gälde den sköna Adelaide: utan tvifvel hade en annan skilsmessa, än den hon åsyftade, nu egt rum.

“Ni ser att jag bär sorgdrägt!“ stammade han oredigt.

“Jag tänkte på er mor.“

“Nej, *hon* är nu äfven en mor för den här stackars lilla, som såg dagen i främmande land under min och min hustrus första utrikes resa... Jag sade er att en verld af glädje och sorg låg emellan den dag, då ni på hennes enträgna begäran besökte henne, och denna, då vi återse hvarandra.“

“Pappa, nu vill jag gå tillbaka till Ketty?“ afbröt den lilla.

“Tyst, tyst — du har det mycket bra här.“

“Nej, Ketty blir ledsen, om vi ä’ längre borta.“

Baronen syntes något besvärad, såsom jag trodde, derför att han blef störd i sina minnen, och barnet fick en så allvarsam tillsägelse att tiga, att namnet Ketty, hvilket jag trodde tillhöra något slags “bonne“, icke mera upprepades.

“Således“, sade jag, med varmt intresse, “blef ni då verkligen lycklig?“

“Så fullkomligt att jag ännu bäfvar af ånger vid tanken på den tid, då jag ej förstod henne. När jag efter hennes stora och fullständiga förtroende rätt lärde känna henne, föll så mycket bort af det, som förut utgjort en stötesten i vår husliga lycka. Hon var så ädel, så upphöjd, så litet fordrande mot fordom och så vackert jordisk, ju närmare hon kom himlen. Hennes underliga svärmerier“ ... Han tystnade här tvärt.

“Ja, ja, säg mig något derom!“

“Dessa svärmerier voro, som ni torde erinra er, blandade med en viss allvarsam sinnessjukdom...“

“... både verklig och låtsad, tror jag?“

“Ja — men just denna blandning gjorde den så mycket farligare. Allt detta orediga mörker försvann dock efter hand, sedan ett fullt lugn kom i hennes själ, d. v. s. sedan hon *trodde* på min kärlek och förstod den i dess enkelhet; och efter vårt barns födelse föll aldrig mer ens en skugga öfver hennes sinne; ja, borta för alltid var det onda, som jag så mycket fruktat och bekämpat.“

“När började då förändringen i denna fullkomliga sällhet?“

“Alltsom hennes kropp i följd af ett inre lidande blef mera andelik och hennes själ mera tillhörande en engel än en jordisk qvinna... Det är nu tio månader sedan hon gick att uppsöka sin syster Eugenie och lemnade mig åt qvalen af en evig saknad.“

Då jag såg honom med böjdt hufvud lägga händerna öfver det upprörda ansigtet, trodde jag på långvarigheten af denna evighet. Men *jordens* evigheter äro oftast af en viss begränsning......

Följande årets höst hade ännu icke rätt inträdt, då jag bland vigde i landsorten läste: baron Bernard von M. och fröken Ketty D***.

Ketty var således ingen “bonne“, utan, som jag sedan erfor, baronens kusin.

Så ändades detta drama ur det verkliga lifvet.

Slut.

*